VIRGINIJA
VASILIAUSKIENĖ
KRISTINA
RUTKOVSKA

KONSTANTINO SIRVYDO PUNKTAI SAKYMŲ

TREČIA DALIS

PUNKTY KAZAŃ KONSTANTEGO SZYRWIDA

CZĘŚĆ TRZECIA

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS

KONSTANTINO
SIRVYDO

PUNKTAI SAKYMŲ

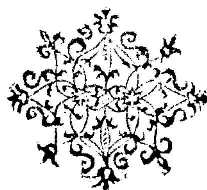
TREČIA DALIS

PUNKTY KAZAŃ

KONSTANTEGO
SZYRWIDA

CZĘŚĆ TRZECIA

VILNIUS
2016

VIRGINIJA
VASILIAUSKIENĖ
KRISTINA
RUTKOVSKA

KONSTANTINO SIRVYDO PUNKTAI SAKYMŲ.

TEKSTO RENGIMO PRINCIPAI, RODYKLĖS, ŠALTINIAI

PUNKTY KAZAŃ KONSTANTEGO SZYRWIDA.

ZASADY EDYCJI, INDEKSY, ŹRÓDŁA

VILNIUS
2016

UDK 27-475.5
Va335

Recenzavo:
prof. habil. dr. Bonifacas Stundžia
prof. dr. Paulius Vaidotas Subačius
prof. habil. dr. Zofia Sawaniewska-Mochowa
dr. Izabela Winiarska-Górska

Kritinio leidimo rengimą rėmė

VLK

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS
KOMISIJA

Kritinio leidimo leidybą rėmė

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

VLK

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS
KOMISIJA

ISBN 978-609-411-164-8 (bendras)
ISBN 978-609-411-178-5

TURINYS

SPIS TREŚCI

PRATARMĖ

Trečiojoje knygos „Konstantino Sirvydo *Punktai sakymų*" dalyje publikuojami PS kritinio leidimo teksto rengimo principų ir kritinio aparato ir jo ženklų aprašai lietuvių ir lenkų kalbomis, šešios rodyklės, apimančios lietuvišką ir lenkišką pamokslų tekstus ir lotyniškas marginalijas, ir pilnas kritinio leidimo šaltinių sąrašas.

Ši PS kritinio leidimo knyga pirmiausiai skirta naudotis pirmosiose dviejose šio leidimo knygose publikuotomis PS faksimilėmis ir PS teksto perrašu: *Punktais sakymų nuo Advento iki Gavėnios* (1629) ir *Punktais sakymų Gavėniai* (1644).

PS kritinis aparatas sudarytas iš dviejų pagrindinių dalių: ženklų, įterpiamų į lietuvišką, lenkišką ir lotynišką (marginalijų) perrašų tekstus, ir dviejų pakopų – raidinių ir skaitmenų – išnašų po perrašo tekstu. Kritinio aparato apraše įvardytos išnašose komentuojamos ir nekomentuojamos PS teksto ypatybės ir aprašyta šaltinių nuorodų pateikimo išnašose tvarka. PS perrašo tekstas orientuotas į tolesnę tyrimų perspektyvą, todėl jam būdingas gana intensyvus įterpiamasis kritinis aparatas. Lietuviškame PS rengimo principų apraše taip pat apibūdinti faksimiliniam leidimui ir perrašui pasirinkti PS egzemplioriai ir aptarti PS vartojami šriftai.

Šešiose rodyklėse susisteminti PS teksto tyrimo rezultatai palengvins informacijos paiešką ir atranką ir bus labai naudingi tolesniems PS tyrimams.

Šventojo Rašto knygų pavadinimų ir santrumpų lentelėje pateikiamos PS kritiniame aparate vartotos lietuviškos, lotyniškos ir lenkiškos biblinių knygų santrumpos (Kimbrys 2000; Biblija 1999; ŠR 1998; BSV 2007; BT 1997; BW 1599; WF 2013) ir santrumpos, vartotos PS tekste ir marginalijose.

Biblinių vardų rodyklėje suregistruoti visi PS tekste vartoti bibliniai vardai. Jų antraštinės formos pateikiamos pagal Kimbrio *Biblijos vardų žodyną* (2000) ir *Biblia Tysiąclecia* (BT 1997).

Biblinių citatų rodyklė apima per 2000 lietuviško ir lenkiško PS teksto citatų. Rodyklėje citatos pateikiamos laikantis Vulgatos biblinių knygų išdėstymo tvarkos. Atitinkamos lietuviško ir lenkiško teksto biblinės citatos į rodyklę sudėtos skiltimis, pagal tą patį principą kaip PS tekste.

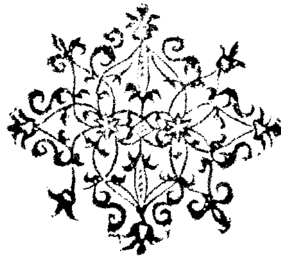
Į autorinių šaltinių rodyklę įtraukti 25 autoriai, kurių citatomis ir parafrazėmis buvo pasiremta PS tekste. Rodyklėje pateikiamas PS cituotas arba parafrazuotas tekstas lietuvių ir lenkų kalbomis ir cituoto ar parafrazuoto autoriaus veikalo ištrauka pagal *Patrologia Latina*, *Patrologia Graeca* ir pirmuosius arba kritinius leidimus.

Krikščionių šventųjų ir krikščionybės krypčių bei srovių rodyklė sudaryta panašiu principu kaip autorinių šaltinių rodyklė, bet joje plačiau pasiremta PS kontekstu ir enciklopedine informacija.

Tolesniems PS kalbos tyrimams bus labai naudinga archaizmų ir tarmybių lenkiškame *Punktų sakymų* tekste rodyklė, kuria galės pasiremti tiek lituanistai, tiek polonistai.

Prieš sudėtingesnes biblinių vardų, autorinių šaltinių ir archaizmų ir tarmybių rodykles įdėtos trumpos pratarmėlės, kuriose aprašyta rodyklių struktūra, į rodykles dedamos informacijos aprėptis ir išaiškinta naudojimosi rodyklėmis tvarka.

Knygos gale teikiamas šaltinių sąrašas apima visus veikalus, naudotus lietuviško, lenkiško ir lotyniško PS teksto perrašo rengimo ir teksto tyrimo procese.

PRZEDMOWA

W trzeciej części księgi „*Punkty kazań* Konstantego Szyrwida" szczegółowo omówiono zasady edycji tekstu *Punktów kazań* w języku litewskim i polskim, umieszczono sześć indeksów do tekstu kazań w języku litewskim i polskim oraz przypisów marginesowych w języku łacińskim, podano teksty źródłowe. Księga ta jest ściśle powiązana z tekstem dwóch pierwszych ksiąg niniejszego wydania krytycznego, które zawierają facsymilie oraz transliterację tekstu postylli: *Punkty kazań od Adwentu do Postu* (1629) i *Punkty kazań na Wielki Post* (1644).

Opublikowane w niniejszej księdze indeksy pełnią funkcję pomocniczą przy odbiorze tekstu kazań, przyczynią się też do dalszych badań nad postyllą Szyrwida.

W tabeli *Skróty ksiąg biblijnych* zostały podane abrewiacje dla wszystkich wykorzystanych w aparacie edytorskim przekładów Pisma Świętego: litewskich, polskich i łacińskich (Kimbrys 2000; Biblija 1999; ŠR 1998; BSV 2007; BT 1997; BW 1599; WF 2013), zamieszczono w nim też skróty pochodzące z PK Szyrwida.

Indeks nazw osobowych i geograficznych zawiera wszystkie użyte w PK imiona biblijne, ich warianty i formacje pochodne, nazwy geograficzne. Postać hasłowa polskich nazw własnych została opracowana na podstawie *Biblii Tysiąclecia* (BT 1997), wykorzystane zostały też inne źródła z zakresu onomastyki biblijnej (OB, ON, ONT).

Indeks cytatów biblijnych jest jednym z najbardziej objętościowych, zawiera ponad 2000 cytatów w języku litewskim i polskim. Został on ułożony w dwóch szpaltach, podobnie jak sam tekst PK. Cytaty pochodzące z PK I oraz PK II zamieszczono zgodnie z układem ksiąg biblijnych, co umożliwia porównanie podobnych wersetów z różnych miejsc PK.

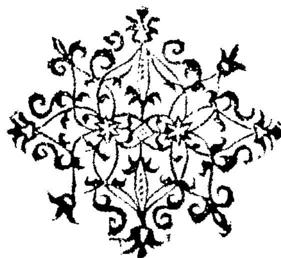
Indeks źródeł autorskich zawiera cytaty lub parafrazy z dzieł dwudziestu pięciu autorów, do których Szyrwid się odwoływał. W indeksie przytoczono też fragmenty cytowanych miejsc, dobrane na podstawie ich wersji oryginalnych w wydaniach *Patrologia Latina, Patrologia Graeca* lub w oparciu o opracowania krytyczne tych utworów.

Indeks świętych oraz nurtów religijnych zawiera odwołania się do dzieł świętych lub faktów z ich życiorysu. Obok fragmentów z PK i cytowanych miejsc źródłowych zamieszczono informacje encyklopedyczne o postaciach świętych i podstawowych doktrynach religijnych owej doby.

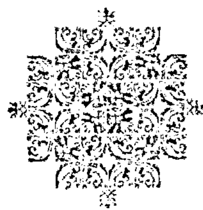
Podany na końcu księgi *Indeks wyrazów dawnych i gwarowych* zawiera krótkie ich wyjaśnienie i ma służyć pomocą przy odbiorze tekstu polskiego zarówno polonistom, jak i lituanistom. Może być przydatny do dalszych badań nad językiem Szyrwida.

Indeksy o bardziej skomplikowanej treści, rejestrujące nazwy osobowe i geograficzne, archaizmy oraz wyrazy gwarowe, odniesienia do źródeł autorskich zostały zaopatrzone w krótkie przedmowy, w których omówiono ich strukturę i sposób opracowania.

Lista tekstów źródłowych zawiera wszystkie cytowane w wydaniu krytycznym PK źródła: przekłady Biblii, utwory parabiblijne, teksty teologów, autorów klasycznych; przytoczono ich wersje w językach oryginalnych oraz istniejące przekłady polskie. Zamieszczone zostały również wykorzystane przy analizie tekstu PK słowniki, leksykony, opracowania naukowe i encyklopedyczne.

I. *PUNKTŲ SAKYMŲ* TEKSTO RENGIMO PRINCIPAI

Rengiant PS tekstą kritiniam leidimui, ankstesniais senosios lietuvių raštijos publikacijų pavyzdžiais buvo galima pasiremti tik iš dalies dėl šio veikalo specifikos[1] ir atskleistų teksto šaltinių. Nustatytas ypač gausus citatų ir parafrazių sluoksnis PS tekste pareikalavo neordinarių sprendimų. Šio leidimo perrašo tekstas buvo orientuotas ne vien tik į dokumentinį senojo teksto atkartojimą, bet taip pat į tolesnio jo tyrimo viziją, todėl perrašo tekste gana intensyvi įterpiamoji kritinio aparato dalis. Į perrašo tekstą įterpiamais ženklais žymimi ne tik atstatyti arba neaiškūs spaudmenys, bet ir intekstai (citatos, parafrazės), autoriniai intarpai citatų viduje ir citatų kupiūros. Pagrindinė informacija apie PS tekstą ir jo šaltinius nenukeliama į teksto galą ar priedus, bet pateikiama tame pačiame puslapyje – specialiais ženklais išskiriama perrašo tekste ir dedama išnašose po perrašo tekstu. Dėl dabartinės senųjų raštų grafikos ištyrimo būklės perrašo tekste siekta parodyti visą įmanomą spaudmenų ir jų diakritinių ženklų įvairavimą, nes tolesnis jų funkcijų susipynimo tyrimas gali padėti išskirti senesniąją rašybos tradiciją ir senesnįjį kalbos klodą. Šiuo leidimu siekiama, kad PS taptų integralia senosios lietuvių kultūros savastimi ir galėtų būti toliau tiriami europietiškos homiletikos paveldo kontekste.

Šio leidimo adresatas – senosios kalbos ir literatūros specialistai, kultūros istorikai, Biblijos vertimo, Bažnyčios istorijos, pamokslų žanro tyrėjai ir visi kiti, besidomintys senąja lietuvių kalba, kultūros istorija, biblistika ir krikščioniškąja lietuvių kultūra. Polonistams šis leidimas turėtų būti įdomus tiriamo laikotarpio regioninės lenkų kalbos ypatybėmis ir atskleistomis lenkiško PS teksto sąsajomis su Wujeko Biblijos vertimais.

1 Šios pamokslų santraukos išleistos dviem knygomis 1629 ir 1644 metais. Antroji knyga parengta ne paties Sirvydo, o kitų asmenų iš rankraščio, praėjus 13 metų po Sirvydo mirties. Antrosios knygos lietuviškas tekstas išverstas į lenkų kalbą taip pat ne Sirvydo, bet kitų asmenų. Knygose pirmąsyk publikuotas lietuviškai parašytų pamokslų vertimas į lenkų kalbą. Pirmoji ir antroji knygos nemažai skiriasi savo spaudmenimis, rašyba, skyryba, pamokslų ir perikopių kalba etc.

1.
Faksimilių egzemplioriai

PS egzemplioriai, kurių pagrindu parengtos kritinio leidimo skaitmeninės faksimilės, saugomi Filadelfijoje (JAV), Pensilvanijos universiteto Annenbergo retų knygų ir rankraščių bibliotekoje (Annenberg Rare Book and Manuscript Library, University of Pennsylvania; Location: Rare Bk & Ms Library RBC; Call Number: 491.922 Si78.2). Šioje bibliotekoje saugomos PS I (1629) ir PS II (1644) įrištos kartu. Konvoliuto viršelis tamsiai rudos spalvos, be jokio piešinio. Įrišimas naujas, tik odinė nugarėlė, kurioje matyti ornamentai augaliniais motyvais, likusi iš senesniojo įrišimo (žr. faksimilę). Knyga restauruota.

Ankstesnę šio veikalo priklausomybę rodo pirmosios knygos priešlapyje esantis jos buvusio savininko Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro, valstybės veikėjo ir diplomato Jurgio Šaulio autografas ir antraštinio puslapio proveniencinis rankraštinis įrašas. Proveniencijoje greta Jurgio Šaulio autografo dar nurodyta greičiausiai knygos įsigijimo vieta ir data: *J. Šaulys Berlyne 4 m 1932 m*. Šaulio draugo rašytojo Kosto Ostrausko teigimu, Šaulys šią knygą nusipirkęs iš kažkokio prekiautojo knygomis. Šaulys mėgęs pirkti senas lietuvių kultūros, istorijos ir kalbotyros knygas. Knyga yra priklausiusi Šaulio bibliotekai, o ne archyvui. Po jo mirties archyvą ir biblioteką įsigijo Pensilvanijos universitetas Filadelfijoje.

Seniausiu šios knygos savininku yra buvęs Dominykas Sivickis – XVIII amžiaus antrojoje pusėje gyvenęs dominikonas, vienas žymiausių LDK bibliofilų (Knygotyra: enciklopedinis žodynas 1997; Kisarauskas 1984). Jo asmeninę biblioteką Gardine sudarė apie 1500 knygų. Po Sivickio mirties biblioteka atiteko Gardino dominikonų vienuolynui. 1864 metais vienuolyną uždarius, jo knygos buvo perduotos Vilniaus viešajai bibliotekai. Po to dalis knygų atiteko Vilniaus universiteto bibliotekai. Nustatyti tiksliau, kaip ši knyga pateko į Šaulio rankas, nepavyko. Tai, kad knyga tikrai buvo priklausiusi Dominyko Sivickio bibliotekai, aiškiai rodo antrajame nepaginuotame puslapyje [2], šalia Vilniaus vyskupo Eustachijaus Valavičiaus herbo ir artificiozinės dedikacijos įspaustas antspaudas[2] su įrašu: *Fr[ater] Dominicus Siwicki O[rdinis] P[raedicatorum] Prov[inciae] Litu[aniae]*[3]. Antspaudo viduryje galima įžiūrėti Dominyko Sivickio monogramą DS.

2 Ačiū Vilniaus universiteto bibliotekos Retų spaudinių skyriaus bibliotekininkui Evaldui Grigoniui, kuris pirmasis atkreipė mano dėmesį į šį antspaudą.

3 [Lietuvos provincijos dominikonų ordino brolis Dominykas Sivickis].

Renkantis tinkamą egzempliorių faksimilėms, visos Lietuvoje esančios knygos buvo atidžiai peržiūrėtos. Kritiniam leidimui jos nepasirinktos dėl susidėvėjimo, kopijų kainos ir tinkamiausių faksimilėms PS I ir PS II egzempliorių saugojimo skirtingose bibliotekose.

Rengiant PS kritinį leidimą, PS vandenženkliai nebuvo atskirai tirti. Tikslindami Sirvydo senojo lietuvių kalbos žodyno leidimo datą (~1620) pagal vandenženklius, Antanas Balašaitis ir Kazys Pakalka tuo pačiu konstatavo, kad PS I pavartoti net šeši skirtingi vandenženkliai (Balašaitis 1976: 172), bet tokių, kurie sutaptų su minėto žodyno vandenženkliais, nėra. Edmundas Laucevičius savo darbe *Popierius Lietuvoje XV–XVIII amžiuje* (1967: 249) yra pateikęs visų šešių PS I vandenženklių iliustracijas (žr. Vandenženklių chronologinę rodyklę p. 249; taip pat 182; 3513; 3514; 3983; 3986; 3988 pav.). Vandenženklius jis nustatė remdamasis Lietuvių literatūros ir tautosakos institute saugomu egzemplioriumi (B 1133 RSF). Tai, kad vandenženkliai PS I turėjo skirtis, akivaizdu ir iš šioje knygoje vartojamo skirtingo atskirų lankų popieriaus storio ir atspalvio.

Dviejų PS I egzempliorių (vienas iš jų saugomas VU bibliotekoje (LR 688), o kitas Sankt Peterburge, Rusijos mokslų akademijos bibliotekoje) skiriasi aštuoni pirmieji nepaginuoti puslapiai (plačiau žr. Vasiliauskienė 2016: 22; 25-33). Šių egzempliorių skirtingos pradžios galėjo būti perspausdintos leidžiant PS II 1644 metais, o likęs tekstas paimtas iš neišplatinto PS I 1629 metų leidimo arba pakartotinai išspausdintas iš išlikusio rinkinio (Lietuvos TSR bibliografija 1969: 396–397). Tikslesnį atsakymą į šį klausimą galėtų duoti tik abiejų išlikusių PS I egzempliorių su skirtingomis pradžiomis popieriaus vandenženklių tyrimas ir jų palyginimas su kitais PS I egzempliorių ir PS II egzempliorių popieriaus vandenženkliais.

2.
Punktų sakymų šriftai

PS pagrindinis tekstinis šriftas yra švabachas. Juo išspausdinti visi punktų komentarai, t. y. didžioji teksto dalis. Patiems punktams su savo numeriais įvardyti ir jų pavadinimams užrašyti vartojama antikva. Šio šrifto intarpų yra ir pagrindiniame pamokslų tekste nurodant cituojamus ar atpasakojamus šaltinius: *Iud. Epiſt.&c.* PS I 4_{4}; *Gal. 6.* PS I 8_{22} ir išskiriant įterpiamus kitų kalbų, dažniausiai lotyniškus, žodžius, pvz., *vacuum* PS I 185_{29}; *Neruus belli* PS II 20_{16}. Lietuviškos ir lenkiškos PS perikopės išspausdintos kursyvu jau ne skiltimis, kaip pamokslų tekstai, bet per visą puslapio plotį. Jose pasitaiko skliausteliuose įterptų dubletų, išspausdintų antikva, pvz., *(ludimo)* PS I 234_{10}; *(ſurinkſime?)* PS I 281_{13}. Laikantis to meto lotyniškų knygų spausdinimo tradicijos,

lotyniškos marginalijos surinktos kursyvu. Fraktūra, kartu su antikva ir kursyvu, yra pavartojama tik kaip antraštinis šriftas.

Pasak Onos Aleknavičienės (2006: 286), „pirmuoju lotyniškojo šrifto, kaip tekstinio, debiutu galėtume laikyti Konstantino Sirvydo *Punktus sakymų* (1629). Juose kursyvu surinktos evangelijos, arba perikopės. Svarbiausi teiginiai („punktai") išspausdinti antikva, tačiau jų aiškinimas, sudarantis didžiausią teksto dalį, – švabachu. Antraštės fraktūrinės, antikvinės ir kursyvinės".

3. Perrašo tipas

Dokumentinis paraidinis PS teksto perrašas (lenk. A tipo transliteracija) parengtas remiantis šiais PS egzemplioriais: (1) Pensilvanijos universiteto Annenbergo retų knygų ir rankraščių bibliotekoje saugomu Jurgio Šaulio egzemplioriumi (Annenberg Rare Book and Manuscript Library, University of Pennsylvania; Location: Rare Bk & Ms Library RBC; Call Number: 491.922 Si78.2; pastarasis yra ir šio leidimo faksimilių šaltinis); (2) Lietuvių literatūros ir tautosakos institute saugomais egzemplioriais (PS I: B 1133 RSF; PS II: 48280) ir (3) Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje saugomais egzemplioriais (PS I: LNB: A 1/629; PS II: LNB: A2/629). Perrašo pagrindu buvo imtas Šaulio egzempliorius, o kitais egzemplioriais buvo pasinaudota tais atvejais, kai spaudmenys arba jų diakritiniai ženklai buvo neaiškūs arba neįskaitomi.

Perraše siekta išlaikyti originalo makro- ir mikrostruktūrą. Originalo ir perrašo puslapinis vaizdas skiriasi šiais svarbiausiais bruožais: (1) lietuviškas ir lenkiškas tekstas puslapyje išdėstytas ta pačia tvarka kaip originale, bet lotyniškų marginalijų vieta yra priešingoje nei originale puslapio pusėje siekiant faksimilę ir perrašo tekstą pateikti priešpriešiniuose knygos atvarto puslapiuose; (2) tarp lietuviško ir lenkiško tekstų kas penkta eilutė įterpta eilučių numeracija atskirai lietuviškam ir lenkiškam tekstui; (3) viršutiniame puslapio kampe virš marginalijų papildomai įrašytas šio leidimo puslapio numeris ir puslapinė antraštė. Perraše išlaikyta punktų ir jų dalių (papunkčių) išdėstymo tvarka, eilučių ilgis, eilučių atitraukimai, santykinis spaudmenų dydis, numeracija, kustodai, lankų žymėjimas.

Perrašo tekste žymimos šios korekcijos: atstatyti spaudmenys ar spaudmenų grupės, praleisti žodžių kėlimo ir skyrybos ženklai skliaudžiami laužtiniais skliausteliais [ ], neaiškūs spaudmenys ar spaudmenys su neaiškios formos diakritikais – gaubtiniais sklausteliais { }.

Intekstų išskyrimui perrašo tekste pasitelkiama spalva, kampiniai skliausteliai ir dešinysis bei kairysis viršutiniai kampeliai. Citatų žymėjimas kampiniais skliausteliais ir rusva spalva iš dalies dubliuoja vienas kitą, bet padeda citatų viduje išskirti autorinius intarpus ir citatoms nepriklausančius žodžius (jie citatų viduje paliekami nespalvinti) ir citatas akivaizdžiau atriboti nuo autorinio teksto ir parafrazių. Platesni paaiškinimai ir komentarai dedami išnašose po perrašo tekstu.

4.
Kritinis aparatas

PS kritinį aparatą sudaro dvi pagrindinės dalys: (1) ženklai, įterpiami į lietuvišką, lenkišką ir lotynišką (marginalijų) perrašų tekstus ir (2) dviejų tipų – raidinės ir skaitmenų – išnašos po perrašo tekstu.

4.1.
ŽENKLAI PERRAŠO TEKSTE

Laužtiniuose skliausteliuose pateikiami atstatyti spaudmenys ir išskleidžiamos lotyniškų žodžių santrumpos marginalijų tekste:

bus Apaßtałay /
ir kiti d[i]dʒios ßwyntibes
Diewo tarnay pagal anu
ʒodʒiu PS I 5_{2-5}.

1. Non robore
ſed debilitate
carnis vinci-
tur Diab[olus.] PS II 19.

Neaiškūs spaudmenys skliaudžiami riestiniais skliausteliais; šie skliausteliai žymi ir spaudmenis su neaiškios formos diakritiniais ženklais:

Bet
ſunus Diewo Chryſtus /
pagal Diewiſt{e}s ira ne
regimas PS I 24_{5-9}.

Prieß we{l} piktieii ba⸗
ʒnićiu pawerćia ſaw ing
hołu PS I 42_{4-6}.

Iog
łabay ma{ʒ}a ku walgie
ir giere PS I 46_{10-12}.

Kampiniais skliausteliais ir rusva spalva abiejose knygose pažymėtos biblinių ir kitų citatų ribos:

‹Mokito⸗
ie ʒinome iog tieſus eſsi› PS I 48_{13-14}.

‹Gierumas miliſtos wie⸗
nos dideſnis ira / neg gie⸗
rumas prigimimo wiſo
ſwieto› PS I 99_{8-11}.

Citatai nepriklausantys, bet į ją kaip integrali dalis įterpti žodžiai paliekami nespalvinti, pvz., *didʒiaturiu:*

‹tardami
didʒiaturiu tu ſeſkis ćia
gieray a grinam aba
pawarguſiam /› ‹tu ſto⸗
wek tinay / aba seſkis
po ſuołeliu koiu mano›

Užskliaudžiamais ir vėl atskliaudžiamais kampiniais skliausteliais (kupiūrų vietos nespalvinamos) pažymėtos kupiūrų vietos citatose:

‹Wiſa ira iuſu /› ‹buk
ſwietas / buk żywatas› PS II 59_{17-18}.

Autoriniai intarpai citatose išskiriami dvigubais kampiniais skliausteliais ir paliekami nespalvinti:

‹Per kuri / «tay ira
Ieʒu Chriſtu» did{ʒ}iauſius
ir brungius żadeimus
mums dowanoio idant
per iuos taptume Diewo
prigimimo daliaiemieys
aba dalinikays› PS I 99_{18-24}.

‹Iʒtieſiau «tieg»
runku mano / a ne buwo
kas vnt ios pawiʒdetu› PS I 242_{27-29}.

Parafrazių ribas žymi kairysis ir dešinysis viršutiniai kampeliai:

⌜Po kayrey oʒiey / a pode[=]
śiney awis ſtowes dienoy
paſkutiney. Nes oʒiey pa⸗
ſkundon / a awis dungaus
k{a}raliſten eys⌝ PS 241_{9-13}.

Kupiūrų vietos lotyniškų marginalijų citatose žymimos horizontalaus rombo ženklu:

Charitas ◇ chriſti
vrget nos PS I 52.

Lenkiško teksto suvokimą apsunkinantys archaizmai ir tarmybės yra komentuojami rodyklėje; jie pažymėti ženkliuku $^{\times}$:

Iʒ ßumne$^{\times}$ *ßáty ſa*
prʒycʒyna y pobudka
do wielu grʒechow PK I 55_{11-13}.

Į perrašo tekstą įterpiamos didžiosios raidės ir arabiški skaitmenys atlieka dviejų tipų išnašų ženkliukų funkciją.

4.2. IŠNAŠOS PO PERRAŠO TEKSTU

Dviejų tipų – raidinės ir skaitmenų – išnašos, einančios po perrašo tekstu, su pastaruoju susietos ne tik išnašų ženkliukais, bet ir skirtinga spalva: raidinės išnašos yra rusvõs, o skaitmenų juodõs spalvõs.

4.2.1.1.
RAIDINĖS IŠNAŠOS, SUSIETOS SU LIETUVIŠKU IR LENKIŠKU TEKSTU

Didžiosiomis raidėmis pažymėtose išnašose komentuojami PS intekstai – biblinės ir autorinės citatos, parafrazės, aliuzijos – ir kiti su pamokslų santraukų turiniu siejami dalykai – bibliniai ir nebibliniai vardai, krikščionybės srovės ir kryptys:

(1) nurodomi biblinių ir autorinių citatų, parafrazių, aliuzijų šaltiniai; komentuojamos tų šaltinių nuorodų klaidos;
(2) pateikiami šiuolaikiniai biblinių vardų atitikmenys su nuoroda į atitinkamą Šventojo Rašto vietą, su kuria tas vardas buvo susietas PS tekste; taip pat komentuojami visi kiti PS tekste minimi tikriniai vardai;
(3) atitinkamai pateikiami ir komentuojami Šventųjų vardai, krikščionybės srovių ir krypčių pavadinimai.

4.2.1.2.
RAIDINĖS IŠNAŠOS, SUSIETOS SU LOTYNIŠKU (MARGINALIJŲ) TEKSTU

Didžiosiomis raidėmis pažymėtose išnašose, susietose su lotyniškų marginalijų tekstu:

(1) pateikiamos tyrimo metu nustatytų biblinių citatų vietų nuorodos pagal Vulgatą (BSV 2007);
(1) komentuojamos biblinių nuorodų klaidos ir papildomos bei patikslinamos esamos biblinės nuorodos;
(2) nurodomi dažniausiai iš santrumpų nustatyti šaltiniai ir autoriai, kuriais buvo remtasi lietuviškame ir lenkiškame pamokslų tekste, bet ten jie nebuvo paminėti;
(3) pateikiami citatų fragmentai iš Vulgatos (BSV 2007), kai marginalijos ir BSV versijos skiriasi (skirtinga žodžių tvarka; ne toks žodis; ne toks kelių žodžių junginys; ne tokia žodžio forma), bet skirtumai tarp PS ir BSV tekstų nekomentuojami, jeigu jie sietini su Siksto ir Klemenso Vulgata ir komentuoti BSV išnašose, kur jie pažymėti ženkliuku „c“ (*Sixto-Clementina*, Biblia Sacra Vulgatae Editionis Sixti Quinti iussu recognita (et auctoritate Clementis Octavi edita), Romae, 1592 et 1593 et 1598);
(4) nekomentuojama skirtinguose Siksto ir Klemenso Vulgatos leidimuose įvairuojanti rašyba, skyryba, didžiųjų raidžių rašymas (BSV skyrybos ženklai nevartojami);
(5) neišskleidžiamos ir nekomentuojamos šaltinių santrumpos, jei šaltiniai komentuoti lietuviško ir lenkiško teksto išnašose.

Punktų ir papunkčių pavadinimų neatitikimai PS marginalijose ir PS lotyniškuose indeksuose komentuojami išnašose po indeksų perrašo tekstu.

4.2.2.
SKAITMENŲ IŠNAŠOS

Arabiškais skaitmenimis pažymėtose išnašose komentuojami korektūrinio ir kalbinio pobūdžio riktai: (1) korektūros klaidos žymimos santrumpa *Err.*; (2) spėjamos klaidos ir siūlomi taisymai pateikiami su nuoroda *greičiausiai;* (3) alternatyvūs užrašymai, įdėti teksto suvokimui palengvinti ir dviprasmybėms išvengti, nekomentuojami; atskiriami, bet taip pat nekomentuojami ir Sirvydo vienu žodžiu parašyti žodžių junginiai ir žodžių samplaikos – tokia strategija pasirinkta siekiant palengvinti naudojimąsi būsima PS konkordancija ir žodžių indeksu.

Visi skaitmenų išnašose komentuojami rašmenys ir žodžiai imami į kabutes. Kursyvo atsisakyta dėl to, kad juos būtų lengviau perskaityti.

Tiek lietuviškam, tiek lenkiškam PS tekstui buvo siekiama taikyti tuos pačius komentavimo išnašose principus. Tačiau dėl tiriamu laikotarpiu nevienodo lietuvių ir lenkų bendrinės rašomosios kalbos susiformavimo laipsnio, skirtingų spausdinimo abiem kalbomis techninių galimybių ir prastesnio senosios lietuvių raštijos ištyrimo ne visais atvejais buvo aktualūs ir komentuotini identiški dalykai, todėl buvo apsispręsta lietuviško ir lenkiško teksto komentarų neunifikuoti.

4.2.2.1.1.
KOMENTUOJAMI KOREKTŪRINIO IR KALBINIO POBŪDŽIO RIKTAI LIETUVIŠKAME PS TEKSTE

Arabiškais skaitmenimis pažymėtose išnašose visais atvejais komentuojamos korektūros klaidos. Išsamus korektūros klaidų ir jų tipų (pvz., spaudmenų sukeitimo, apvertimo, praleidimo, pakartojimo, žodžių kėlimo, kustodų, paginacijos etc.) aprašas su pavyzdžiais pateikiamas monografijoje „Konstantino Sirvydo *Punktų sakymų* struktūra, turinys ir šaltiniai“. Monografijoje taip pat aprašyti PS spaudmenų vartojimo ir rašybos bei skyrybos ypatumai, pateikta PS lietuviškame tekste vartojamų spaudmenų lentelė, kurioje išvardytos kiekvieno spaudmens atliekamos funkcijos, iliustruotos pavyzdžiais, ir spaudmenų su diakritiniais ženklais iliustracijos.

4.2.2.1.2.
NEKOMENTUOJAMI SPAUDMENŲ VARTOJIMO IR RAŠYBOS ATVEJAI LIETUVIŠKAME PS TEKSTE

(1) spaudmens <S> vartojimas vietoj <Ś>;
(2) spaudmens <3> vartojimas vietoj <3̇> ar <3́>;
(3) spaudmenų <ſ>, <s>, <ß>, <ś> pakaitinis nemotyvuotas vartojimas;

(4) spaudmenų <ʒ>, <ʒ́>, <ʒ̇>, <ǯ> pakaitinis nemotyvuotas vartojimas;

(5) [ć] žymėjimas spaudmeniu <c>;

(6) diakritikų formos įvairavimas ant tą pačią funkciją atliekančių spaudmenų;

(7) [ie] ir [ė] žymėjimas <e>;

(8) [e] žymėjimo po minkštojo priebalsio įvairavimas;

(9) tų pačių žodžių rašybos įvairavimas;

(10) lotynų kalbos pavyzdžiu įsivesti kontrakciniai ženklai ir tildėmis žymimi praleisti tautosilabiniai [n] ir [m] (jie visi pateikiami spaudmenų lentelėje);

(11) skyrybos įvairavimas toje pačioje pozicijoje (pvz., skirtingi skyrybos ženklai prieš citatą ar po citatos).

4.2.2.2.1.
KOMENTUOJAMI KOREKTŪRINIO IR KALBINIO POBŪDŽIO RIKTAI LENKIŠKAME PS TEKSTE

(1) praleistos raidės (*rʒéca – rʒécʒa* PK I 167_{6}; *wßyſtim – wßyſtkim* PK I 203_{16}; *ludkiem – ludʒkiem* PK I 219_{9}; *korych – ktorych* PK I 254_{16}; *Eipcyany – Egipcyany* PK I 260_{20}).

(2) nereikalingas tarpas žodžio viduryje (*ktoreg ȯ – ktoregȯ* PK I 166_{1}; *Eʒechielo wi – Eʒechielowi* PK I 188_{10}).

(3) klaidingai pavartotos raidės (*dochowne – duchowne* PK I 188_{4}; *ßuchali – ßukali* PK I 199_{19-20}; *teſt – ieſt* PK I 211_{23}; *gʒorę – gorę* PK I 221_{1}; *vrodʒienia – vrodʒenia* PK I 221_{25}; *kośśioł – kośćioł* PK I 229_{21}; *wowuią – woiuią* PK I 258_{1}).

(4) sukeistos vietomis raidės (*maluʒcką – malucʒką* PK I 241_{24}).

(5) kustodų klaidos (žr. PK I 185; PK I 274; PK I 275).

(6) skyrybos ženklų nebuvimas ar nereikalingas pavartojimas (žr. PK I 207_{24}; PK I 212_{5}; PK I 216_{4}; PK I 225_{11}; PK I 256_{3}; PK I 273_{27}).

(7) rašymas mažąja raide po taško arba antraštėje (žr. PK I 176_{1}; PK I 240_{16}; PK I 245_{9}).

(8) paginacijos klaidos (žr. PK I 157; PK I 199; PK I 352; PK I 374).

4.2.2.2.2.
NEKOMENTUOJAMI GRAFIKOS IR ORTOGRAFIJOS ATVEJAI LENKIŠKAME PS TEKSTE

Nekomentuojamos spaudmenų lentelėje arba komentare aptartos reguliarios grafinės, ortografinės arba fonetinės PS lenkiško teksto ypatybės:

(1) grafemų pakaitinis nemotyvuotas vartojimas; <ʒ>, <ʒ́>, <ʒ̇>, <ǯ>: *ʒ̇wyćięʒył* PK I 23_{19}; *więʒienie* PK I 40_{21}, *oʒiębłe* PK II 254_{32}, *Ieʒuſowe* PK I 174_{17}, *moʒe* PK I 174_{30}, *prʒiydʒie* PK I 4_{1}, *Boʒey* PK II 4_{5}, *ʒ̇adʒe* PK II 259_{11}; <l>, <ł>: *łudʒi* PK I 109_{3}, *wiełka* PK I 109_{22}, *nieſprawiedłiwość* PK I 118_{14-15}, *nałaʒl* PK I 129_{2}, *glębokosć* PK I 187_{3}, *bladʒiło* PK I 193_{5}, *dluʒey* PK I 246_{26}; <e>, <ę>, <ę>: *ʒiemię* PK I 130_{12}, *vcʒćiwemi* PK II 50_{5}, *na ſadʒię* PK I 3_{17}; *w księgach* PK I 3_{26-27}, *chwieiąca śie* PK I 43_{12}; <a>, <ą>: *brʒydʒać* PK I 158_{22-23}.

(2) nenuoseklus priebalsių minkštumo / kietumo žymėjimas: *konca* PK I 116_{5}, *ʒbawioń* PK I 118_{22}, *cʒynic* PK I 140_{4}.

(3) nenuoseklus ilgųjų ir trumpųjų balsių žymėjimas: *mowiß* PK I 8_{12-13}, *Krolom* PK I 9_{30}, *gorà* PK I 123_{15}, *mnié* PK I 129_{6}, *iéśli* PK I 129_{20}, *siéc* PK I 129_{31}, *ón* PK I 139_{28}, *dʒwónié* PK I 143_{2}, *práwośći* PK I 153_{20}, *wiádomość* PK I 176_{26}, *wámi* PK I 204_{1}, *świátá* PK II 4_{9}, *w wieńcách* PK II 4_{24}.

(4) fonetinės rašybos ypatybės: *ćießkie* PK I 51_{1}, *rʒàtkiey* PK I 75_{7}, *wßytek* PK II 63_{12}, *ocʒyśćienie* PK II 92_{2}.

(5) rašybos kartu ir atskirai atvejai: *pod cʒas* PK I 39_{15}, *ʒaraʒby* PK I 85_{21}, *nie máß* PK II 41_{26}.

Bet išimtis daroma tais atvejais, kai dėl minėtų ypatybių tekstas yra sunkiai suvokiamas: *brʒydʒać śię – brʒydʒac śię* PK I 158_{22-23}; *na okrutniéyßych – naokrutniéyßych* PK I 161_{18-19}; *aták – a ták* PK I 167_{30}.

4.2.2.3.1.
KOMENTUOJAMI KOREKTŪRINIO IR KALBINIO POBŪDŽIO RIKTAI LOTYNIŠKAME MARGINALIJŲ TEKSTE

Arabiškais skaitmenimis pažymėtose išnašose komentuojamos lotyniško marginalijų teksto korektūros klaidos:

(1) klaidingi spaudmenų pavartojimo atvejai (praleidimas, sukeitimas, apvertimas, pakartojimas etc);

(2) skyrybos ženklų nebuvimas, nenuoseklus arba klaidingas jų vartojimas (išskyrus citatas);

(3) klaidingos žodžių formos (retai).

4.2.2.3.2.
NEKOMENTUOJAMI RAŠYBOS IR SKYRYBOS ATVEJAI LOTYNIŠKAME MARGINALIJŲ TEKSTE

(1) žodžių rašymas didžiąja arba mažąja raide (išskyrus po taško ir po kablelio);

(2) skyrybos ženklų vartojimas arba jų nevartojimas biblinėse citatose.

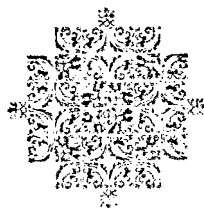
5.
Svarbiausi kritinio aparato šaltiniai

Lietuviško PS teksto biblinės citatos identifikuotos pagal Stuttgarto Vulgatos kritinį leidimą (BSV 2007). Lenkiškos biblinės citatos sutikrintos su Wujeko Vulgatos vertimu (BW1599). Jos taip pat susietos su šiuolaikine Wujeko Šventojo Rašto B tipo transkripcija, parengta Januszo Frankowskio (WF 2013). Remiantis lituanistinių tyrimų tradicija, Šventojo Rašto knygų pavadinimų santrumpos išnašose pateikiamos pagal Kimbrio *Biblijos vardų žodyną* (Kimbrys 2000), paremtą ekumeniniu Šventojo Rašto leidimu (Biblija 1999). Pagal šį žodyną teikiami ir visi bibliniai vardai. Lenkiškos Šventojo Rašto knygų pavadinimų santrumpos išnašose pateiktos pagal *Biblia Tysiąclecia* (BT 1997). Pagal šį Biblijos vertimą pateikti ir bibliniai vardai. Nesutapimų tarp skirtingų Šventojo Rašto versijų atvejais lietuviškos biblinės citatos vieta papildomai nurodoma pagal minėtą Vulgatos leidimą, o lenkiškos – pagal Wujeko Vulgatos vertimą (BW1599). Bažnyčios Tėvų citatų nuorodos išnašose pateikiamos pagal *Patrologia Latina* (PL), *Patrologia Graeca* (PG), *Corpus Christianorum. Series Latina* (CCSL). Jos taip pat susietos su šiuolaikiniais šių veikalų vertimais į lenkų kalbą. Kitų autorių citatos išnašose nurodomos pagal pirmuosius arba kritinius leidimus (žr. šaltinių sąrašą).

6.
Kritinio aparato ženklai ir santrumpos

[ ]	atstatytas spaudmuo
{ }	neaiškus spaudmuo ar spaudmens diakritinis ženklas
‹ ›	biblinės ar kitos citatos ribos
› ‹	žodžių ar frazių kupiūros citatose
« »	autorinis intarpas citatoje
⌜ ⌝	parafrazės ar aliuzijos ribos
<>	praleisti žodžiai ir frazės lotyniškų marginalijų citatose
×	rodyklėje komentuojami lenkiško teksto archaizmai ir tarmybės
a.	articulus
angl.	anglų
aram.	aramėjų
Art.	Artykuł
cap.	caput
czyt.	czytaj
Err.	korektūros klaida
etc.	et cetera
gr.	graikų
isp.	ispanų
lenk.	lenkų
lie.	lietuvių
lit.	litewski
lot.	lotynų
łac.	łaciński
niem.	niemiecki
p.	puslapis
plg.	palygink
por.	porównaj
pranc.	prancūzų
q.	quaestio
s.	strona
t.	tomas
vok.	vokiečių
Zag.	Zagadnienie
zob.	zobacz
žr.	žiūrėk

I. ZASADY EDYCJI TEKSTU *PUNKTÓW KAZAŃ*

1. Ogólne założenia

Niniejsza edycja *Punktów kazań* (PK) Konstantego Szyrwida ma charakter opracowania krytycznego, którego celem jest nie tylko sporządzenie transliteracji, adekwatnie oddającej cechy graficzne, gramatyczne i leksykalne zabytku, ale także ukazanie wielowarstwowej struktury tekstu postylli, pozwalające pokazać bogate zaplecze źródłowe, z którego litewski kaznodzieja korzystał. Zgodnie z przyjętymi przez litewskich językoznawców zasadami edycji zachowujemy oryginalną pisownię, oddajemy w miarę dokładnie skomplikowany system znaków graficznych stosowanych w tekście postylli. Pochodzą one prawdopodobnie z różnych zestawów drukarskich i ukazują tendencje w rozwoju piśmiennictwa litewskiego. Przedstawiają także cechy graficzne, charakterystyczne dla języka polskiego XVII wieku. Stosowany system skrótów ksiąg biblijnych, podobnie jak onomastyka biblijna, są ważną częścią składową tekstu, świadczą bowiem o jego dojrzałości i inspiracjach warsztatowych Autora. Wykrycie warstwy cytatów z Pisma Świętego, odniesień do dzieł Ojców Kościoła i literatury klasycznej umożliwią ukazanie udziału autorskiego i wykorzystanie źródeł dodatkowych w jej składzie. Wzmiankowane w tekście PK różnorodne doktryny teologiczne i prądy religijne świadczą o aktualnych w owych czasach dysputach i sporach religijnych; ich wyodrębnienie i komentowanie – jak uważamy - dokładniej to unaocznią. Ukierunkują też dalsze badania nad postyllą, wskażą kontekst historyczno-kulturowy, w którym ona powstała, pozwolą na prześledzenie sposobów kształtowania się szkoły kaznodziejskiej na Litwie. Biorąc pod uwagę, że postylla może być wykorzystywana przez szerokie kręgi badaczy humanistów – językoznawców, literatów, filozofów, historyków kultury, teologów –

umieszczone w niej komentarze odnoszą również do wersji współczesnych przekładów biblijnych oraz dzieł Ojców Kościoła.

Wieloaspektowe zadania edytorskie wymagały wypracowania odpowiedniego aparatu edytorskiego, który stanowią: a) specjalne znaki graficzne, umieszczane w tekście PK i służące do wyeksponowania odpowiednich partii tekstu i uzupełnienia usterek drukarskich; b) dwa typy komentarzy do tekstu, oznaczane cyframi i literami, zawierające objaśnienia językowe i biblijne.

2.
Znaki graficzne umieszczane w tekście

Edycja PK stanowi transliterację typu A, z zachowaniem wszystkich właściwości makro- i mikrostruktury wersji oryginalnej zabytku (pozostawiono identyczny sposób wyodrębniania *Punktów*, akapitów, umieszczania notacji na marginesie księgi). Tekst oddaje wszelkie cechy graficzne zabytku, zachowane są też stosowane przez Autora lub drukarza typografa zasady interpunkcji, podporządkowane nie tylko składni, ale uwydatniające także intonacyjno-retoryczny kształt prozy okresowej („/"). Od wydawcy została dodana tylko numeracja wersetów w tekście, umieszczona na marginesie. Odliczono co piąty werset w obu wersjach tekstu (litewskiej i polskiej), gdyż ilość wierszy w obu wersjach nie zawsze się zgadza. Funkcje, pełnione przez wszystkie litery i specjalne znaki graficzne, zostały szczegółowo omówione w odpowiednim rozdziale i tabeli umieszczonej w tomie monograficznym (Rutkovska 2016).

Dzięki zastosowaniu nawiasów kwadratowych w poniższym wydaniu PK zostały uzupełnione te grafemy lub segmenty tekstu, które dzisiaj są już nieczytelne lub stanowią rodzaj luki drukarskiej:

> *Tak Bog po ſadʒie od⸗*
> *y[ß]cʒe*ˣ */ wßytko / co mu*
> *wydarli byli tyrani w kro[⸗]*
> *leſtwie iego* (PK I 13).

W nawiasach klamrowych zostały zaznaczone grafemy niejasne lub niewyraźnie odbite znaki diakrytyczne:

> *y wßyſcy pr{ʒ}e⸗*
> *ćiwnicy duß y ćiał náßych* (PK I 14).

Nawiasy ostrokątne posłużyły do wyodrębnienia cytatów biblijnych i fragmentów z innych źródeł, które dodatkowo zostały wyróżnione innym kolorem czcionki:

‹Kto gárdȝi mną› ‹będą go
ſadȝić ſłowá moie kto⸗
rem mowił› (PK I 17).

Wtrącenia autorskie do cytacji oznaczono poprzez zastosowanie znaku mającego postać podwójnych nawiasów ostrokątnych:

‹Miedȝy
ktoremi «(pogány)» świe⸗
ćićie iáko świátła ná
świećie› (PK I 20).

Aluzje do dzieł religijnych i ich parafrazy zaznaczono przy pomocy górnych nawiasów:

⌜Inni Hęreticy nie prȝy⸗
ȝnawáią ćiáła y krwie
wn{a}świetβym w Sàkrà⸗
mencie prȝeciw iáſnemu
piſmu⌝ (PK I 30).

Miejsca opuszczone w komentarzach marginalnych spisanych po łacinie wyodrębniono przy pomocy rombu poziomego:

Charitas ◇ chriſtii
vrget nos. 2. Cor:
5. V. 14. (PK I 52).

Umieszczone w polskiej części tekstu znaki w postaci litery „x" w górnej spacji odsyłają do *Indeksu wyrazów dawnych i gwarowych*:

Iȝ βumne[x] *βáty ſą*
prȝycȝyną y pobudka
do wielu grȝechow (PK I 55).

Umieszczone w tekście znaki cyfrowe oraz literowe odsyłają do dwóch rodzajów komentarzy, ulokowanych pod tekstem autorskim:

[3] Err. Powinno być „w dȝiełách" (PK I 52).

[f] Aureliusz Augustyn z Hippony, Święty Augustyn (łac. *Aurelius Augustinus*, 354–430) (PK I 52).

3.
Komentarze do tekstu PK

Zestaw komentarzy umieszczonych pod tekstem i zaznaczonych przy pomocy małych liter służy do ukazania źródeł, wykorzystanych w postylli; zawiera krótkie ich charakterystyki (pełniejsze wersje są zamieszczane w spisie tekstów źródłowych) oraz podaje wyjaśnienia o treści teologicznej, dotyczące imion biblijnych, nurtów i prądów chrześcijańskich:

(1) Podawane są dokładne odniesienia zidentyfikowanych w tekście PK cytatów, aluzji i parafraz do ich źródeł - tekstu Pisma Świętego oraz dzieł Ojców Kościoła, utworów literatury klasycznej. W aparacie tekstologicznym często ma miejsce uściślona dokumentacja cytacji (podawanie wersetów lub stron) lub też skorygowanie odsyłaczy błędnych (podana inna księga), umieszczonych w postylli w przypisach marginalnych lub bezpośrednio w tekście.

(2) Podawane są odtworzone na podstawie współczesnych źródeł kanonicznych formy imion biblijnych z odsyłaczem do odpowiednich miejsc Pisma Świętego, z którymi są one powiązane w tekście PK. Poza antroponimami odtworzone oraz zaopatrzone w komentarz są też inne nazwy (toponimy, hydronimy, oronimy) notowane w tekście PK. Indeks użytych w tekście nazw własnych został podany osobno.

(3) Komentarzami zostały opatrzone też wzmiankowane w tekście nazwy nurtów i prądów religijnych. Przypis, który jest zawsze ściśle powiązany z tekstem postylli, uwydatnia podstawowe doktryny, z którymi toczona jest dyskusja, zawiera (w zarysie) poglądy ich twórców lub uwydatnia ich zasługi dla nauki chrześcijańskiej. Takiego typu objaśnienia mają na celu uczynienie treści kazań bardziej przejrzystą.

Cyframi arabskimi oznakowane komentarze zawierają uwagi o charakterze korektorskim i językowym:

(1) Błędy korektorskie są zaznaczone przy pomocy skrótu *Err.*

(2) Formy wątpliwe są podawane z uwagą *Prawdopodobnie.*

(3) Większość usterek korektorskich i językowych jest korygowana bez szczegółowego komentarza; czasami umieszczone objaśnienie nie tylko ułatwia odczytanie tekstu, ale ma również na celu powiązanie leksemów ze sporządzoną konkordancją w języku litewskim oraz słowniczkiem wyrazów archaicznych i gwarowych, sporządzonym dla polskiej części PK.

W niniejszej edycji PK, zgodnie z przyjętą ogólną koncepcją opracowania tekstu litewskiego i polskiego, zastosowano podobne zasady również przy objaśnianiu zjawisk językowych, kwalifikowanych jako błędne. Ze względu jednak na różny stopień rozwoju języków, ukształtowany system graficzny oraz ortograficzny, nie zawsze są objaśniane te same zjawiska językowe.

3.1.
ZASADY KOMENTOWANIA ZJAWISK JĘZYKOWYCH I USTEREK KOREKTORSKICH W TEKŚCIE LITEWSKIM PK

W przypisach nie są komentowane:

(1) przypadki użycia <S> zamiast <Ś>;
(2) przypadki użycia <Ʒ> zamiast <Ʒ̇> lub <Ʒ́>;
(3) przypadki pomieszania <ſ>, <s>, <ß>, <ś>;
(4) przypadki pomieszania <ʒ>, <ʒ́>, <ʒ̇> ;
(5) przypadki oznaczania [č] przy pomocy <c>;
(6) przypadki oznaczania [ie] i [ė] przy pomocy <e>;
(7) różne sposoby zapisu [e] po spółgłoskach miękkich;
(8) różny sposób zapisu tych samych wyrazów.

Zaopatrzone w komentarz są wszystkie błędy korektorskie. Funkcje znaków graficznych i właściwości pisowni zostały omówione w odrębnych rozdziale, poświęconym grafii i ortografii w opisie monograficznym Virginii Vasiliauskienė. Zasięgi użycia poszczególnych znaków graficznych ilustruje dołączona do rozdziału tabela oraz zdjęcia poszczególnych znaków.

3.2.
ZASADY KOMENTOWANIA ZJAWISK JĘZYKOWYCH I USTEREK KOREKTORSKICH W TEKŚCIE POLSKIM PK

W przypisach są komentowane:

(1) opuszczone litery: *rʒéca – rʒécʒa* PK I 167, *wßyſtim – wßyſtkim* PK I 203; *ludkiem – ludʒkiem* PK I 219; *korych – ktorych* PK I 254;
(2) zbędne odstępy między literami: *ktoreg ȯ – ktoregȯ* PK I 166; *Eʒechielo wi – Eʒechielowi* PK I 188;
(3) błędnie użyte litery: *gʒorę – gorę* PK I 221; *wowuia – woiuia* PK I 258; *ſkiwienie – ſkińienie* PK I 261;
(4) litery zamienione miejscami: *maluʒcka – malucʒka* PK I 241;

(5) błędnie zapisane kustody, np.: PK I 185; PK I 274; PK I 275;
(6) błędnie użyte znaki interpunkcyjne/brak znaków interpunkcyjnych, np.: PK I 207; PK I 212; PK I 216; PK I 225; PK I 228; PK I 256; PK I 273;
(7) zapis małą literą po kropce lub w tytule, np.: PK I 176; PK I 240; PK I 245;
(8) błędna numeracja stron, np.: PK I 157; PK I 199; PK I 352; PK I 374.

W przypisach nie są komentowane:
(1) przypadki pomieszania <ʒ>, <ʒ́>, <ʒ̇>, <ǯ>: *ʒ̇wyćięʒ̇ył* PK I 23; *więǯienie* PK I 40; *oʒ̇iębłe* PK II 254; *Ieǯuſowe* PK I 174; *Boʒ̇ey* PK II 4; *ʒ́adʒe* PK II 259;
(2) przypadki pomieszania <l>, <ł>: *łudʒ́i* PK I 109, *wiełka* PK I 109; *głębokosć* PK I 187, *bladʒ́iło* PK I 193;
(3) przypadki pomieszania <ę>, <e>: *w kśiegach* PK I 3;
(4) przypadki pomieszania <ą>, <a>: *brʒydʒać* PK I 158;
(5) niekonsekwentne zaznaczenie spółgłosek twardych i miękkich: *konca* PK I 116; *ʒbawioń* PK I 118; cʒynic PK I 140;
(6) niekonsekwentne zaznaczenie samogłosek jasnych i pochylonych: *náß* PK I 366, *wámi* PK I 204, *práwośći* PK I 153, *wiádomość* PK I 176, *świátá* PK II 4, *w wieńcách* PK II 4, *mowiß* PK I 8, *Krolom* PK I 9, *gora* PK I 123, *ón* PK I 139, *dʒwónié* PK I 143, *mnié* PK I 129, *iéśli* PK I 129, *siéc* PK I 129;
(7) przypadki pisowni fonetycznej: *ćięßkie* PK I 51; *rʒàtkiey* PK I 75; *choćiaß* PK II 27;
(8) brak normalizacji w zakresie pisowni łącznej i rozdzielnej: *wniebie* PK II 115; *ʒaráʒby* PK I 85; *pod cʒas* PK I 39; *ʒ gromádʒonym* PK I 27; *nie ktore* PK I 195.

Komentowane natomiast są te przypadki, w których zapis utrudnia rozumienie tekstu lub odnalezienie odpowiedniego wyrazu w słowniku w przypadku, kiedy wyraz ten jest archaiczny i rzadko używany: *na okrutniéyßych – naokrutniéyßych* PK I 161; *aták – a ták* PK I 167; *ʒ brakowaniem – ʒbrakowaniem* PK I 56.

Funkcje wszystkich znaków graficznych oraz zasady ortograficzne, stosowane w zabytku, zostały szczegółowo omówione w części monograficznej, ich ilustrację stanowi też dołączona do opisu tabela (Rutkovska 2016).

3.3.
ZASADY KOMENTOWANIA ZJAWISK JĘZYKOWYCH I USTEREK KOREKTORSKICH W TEKŚCIE ŁACIŃSKIM

W przypisach, oznakowanych cyframi arabskim, są komentowane:
(1) błędne użycia poszczególnych liter (opuszczone, odwrócone, powtórzone litery itd.);
(2) opuszczone znaki przestankowe;
(3) błędne formy wyrazów (rzadko).

W przypisach nie są komentowane:
(1) użycia znaków przestankowych lub ich brak w cytatach biblijnych;
(2) pisownia wielką lub mała literą (za wyjątkiem użyć po kropce lub przecinku).

4.
Podstawowe źródła wykorzystane w aparacie krytycznym

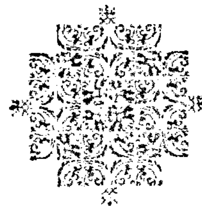
Cytaty biblijne w wersji litewskiej PK zostały zidentyfikowane na podstawie krytycznego wydania *Wulgaty Studgartiany* (BSV 2007), natomiast w tekście polskim zostały one wyodrębnione na podstawie *Biblii* Jakuba Wujka (BW 1599). Dzięki ujednoliconemu systemowi skrótów biblijnych, zamieszczonych w tabeli, łatwo jest je odszukać w transkrypcji (typu B) *Biblii* Jakuba Wujka, sporządzonej przez Janusza Frankowskiego (WF 2013) oraz we współczesnym przekładzie *Biblii* (BT 1997). Sigla biblijne w tekście litewskim są podawane za *Słownikiem nazw biblijnych* Petrasa Kimbrisa (*Biblijos vardų žodynas*; 2000), opracowanym na podstawie ekumenicznego wydania *Pisma Świętego* (Biblija 1999). Na podstawie tego słownika zostały też zidentyfikowane wszystkie imiona biblijne. Polskie skróty biblijne zostały podane za *Biblią Tysiąclecia* (BT 1997); na podstawie tegoż przekładu Pisma Świętego zostały odtworzone imiona biblijne. W przypadku rozbieżności między poszczególnymi wydaniami Pisma Świętego przy identyfikacji cytatu, w komentarzach zostały umieszczone dodatkowe skróty, odsyłające do tych wydań. Cytaty pochodzące z dzieł Ojców Kościoła w tekście litewskim zostały zidentyfikowane na podstawie *Patrologia Latina* (PL), *Patrologia Graeca* (LG), *Corpus Christianorum. Series Latina* (CCSL), w tekście polskim zostały umieszczone odsyłacze do istniejących współczesnych przekładów tych dzieł na język polski. Cytaty innych autorów są podawane na podstawie pierwszych wydań albo na podstawie istniejących wydań krytycznych.

5.
Zestaw symboli edytorskich i skrótów

[ ]	litery lub znaki drukarskie dodane od wydawcy
{ }	niewyraźnie odbite litery lub znaki diakrytyczne
‹ ›	granice cytatów biblijnych
› ‹	opuszczone wyrazy lub zwroty w cytatach
« »	wtrącenia autorskie do cytatu
⌜ ⌝	granice parafraz lub aluzji
<>	opuszczone wyrazy lub frazy w przypisach marginalnych po łacinie
×	objaśniane wyrazy archaiczne lub gwarowe w tekście polskim
a.	articulus
angl.	anglų/angielski
aram.	aramėjų/aramejski
Art.	Artykuł
cap.	caput
czyt.	czytaj
Err.	błąd korektorski
gr.	graikų/grecki
isp.	ispanų/hiszpański
lenk.	lenkų/polski
lit.	litewski
lot.	lotynų/łaciński
łac.	łaciński
niem.	niemiecki
plg.	palygink/porównaj
p.	puslapis/strona
por.	porównaj
q.	quaestio
s.	strona
t.	tom
vok.	vokiečių/niemiecki
Zag.	Zagadnienie
zob.	zobacz
žr.	žiūrėk/zobacz

II.

RODYKLĖS
INDEKSY

1.
Šventojo Rašto knygų pavadinimai ir santrumpos
Tytuły i skróty ksiąg Pisma Świętego

Šventojo Rašto knygos pavadinimas	Santrumpos Rubšio ir Kavaliausko Šventojo Rašto ekumeniniame (Biblija 1999) ir katalikų (ŠR 1998) leidimuose ir *Biblia Tysiąclecia* (BT 1997)	Santrumpos BIBLIA SACRA VULGATA (BSV 2007)	Santrumpos Wujeko Biblijos (BW 1599) vertime pagal Frankowskio transkripciją (WF 2013)	PS vartojamos lotyniškos biblinės santrumpos
Nazwa księgi biblijnej	Skrót według wydania Pisma Świętego Rubšysa i Kavaliauskasa (Biblija 1999), wydania ekumenicznego (ŠR 1998) oraz *Biblii Tysiąclecia* (BT 1997)	Skróty na podstawie BIBLIA SACRA VULGATA (BSV 2007)	Skróty Biblii Wujka (BW 1599) na podstawie opracowania Frankowskiego (WF 2013)	Skróty łacińskie stosowane w tekście PK
1	2	3	4	5
Pradžios knyga Księga Rodzaju Genesis	Pr Rdz	Gn	Rdz	Gen:; Genes:; Gen.
Išėjimo knyga Księga Wyjścia Exodus	Iš Wj	Ex	Wj	Exod.; Exod:
Kunigų knyga Księga Kapłańska Leviticus	Kun Kpł	Lv	Kpł	Leuit:
Skaičių knyga Księga Liczb Numeri	Sk Lb	Nm	Lb	Num:; Num.
Pakartoto Įstatymo knyga Księga Powtórzonego Prawa Deuteronomium	Įst Pwt	Dt	Pwt	Deut.; Deut: Deu:
Jozuės knyga Księga Jozuego Iosue	Joz Joz	Ios	Joz	Iosue; josue.

1	2	3	4	5
Teisėjų knyga Księga Sędziów Iudicum	Ts Sdz	Idc	Sdz	Iudic:; Iud:
Rūtos knyga Rutos knyga Księga Rut Ruth	Rūt Rut Rt	Rt	Rt	
Samuelio pirma knyga Pirmoji Samuelio knyga 1 Księga Samuela Samuhel	1 Sam 1 Sm	1 Sm	1 Sm	1. Reg:; 1. Reg. 1. reg.
Samuelio antra knyga Antroji Samuelio knyga 2 Księga Samuela Samuhel	2 Sam 2 Sm	2 Sm	2 Sm	2. Reg:; 2 Reg.
Karalių pirma knyga Pirmoji Karalių knyga 1 Księga Królewska Malachim seu Regum	1 Kar 1 Krl	3 Rg	3 Krl	3. Reg:
Karalių antra knyga Antroji Karalių knyga 2 Księga Królewska Malachim seu Regum	2 Kar 2 Krl	4 Rg	4 Krl	4. reg.; 4. Reg:
Metraščių pirma knyga Pirmoji Kronikų knyga 1 Księga Kronik Verba Dierum seu Paralipomenon I	1 Met 1 Kr 1 Krn	1 Par	1 Krn	1. Par:
Metraščių antra knyga Antroji Kronikų knyga 2 Księga Kronik Verba Dierum seu Paralipomenon II	2 Met 2 Kr 2 Krn	2 Par	2 Krn	2. paral.; 2. par.
Ezros knyga Ezdro knyga Księga Ezdrasza Esdrae	Ezr Ezd Ezd	Esr	Ezd	
Nehemijo knyga Księga Nehemiasza Nehemiae	Neh Ne	Neh	Ne	

1	2	3	4	5
Tobito knyga Księga Tobiasza Tobias	Tob Tb	Tb	Tb	Tob.; Tob:
Juditos knyga Księga Judyty Iudith	Jdt Jdt	Idt	Jdt	Iudith:
Esteros knyga Księga Estery Hester	Est Est	Est	Est	
Esteros knyga (graikiškoji)	Est(g)			
Makabiejų pirma knyga Pirmoji Makabėjų knyga 1 Księga Machabejska Macchabeorum I	1 Mak 1 Mch	1 Mcc	 1 Mch	
Makabiejų antra knyga Antroji Makabėjų knyga 2 Księga Machabejska Macchabeorum II	2 Mak 2 Mch	2 Mcc	2 Mch	2. Machab.; 2. Mach:; 2. Mach.
Jobo knyga Księga Hioba Iob	Job Hi	Iob	Hi	Iob:; Iob; Iob.; Iob
Psalmynas Księga Psalmów Psalmi	Ps Ps	Ps	Ps	pſ.; pſ:; Pſ:; Ps:; Pſ.; Pſal:; Pſal.; Pſa.; Ps.; Pſalm:; Pſalm.
Patarlių knyga Księga Przysłów Proverbia	Pat Prz	Prv	Prz	Prou; Prou:; Prou.; Pron.[!]
Mokytojo knyga Koheleto knyga Księga Koheleta Ecclesiastes	Mok Koh Koh	Ecl	Ekls	Eccleſ.; Eccl.; Eccl:; Eccles:
Giesmių giesmės knyga Pieśń nad Pieśniami Canticum Canticorum	Gg Pnp	Ct	Pnp	Cant:; Cant.
Išminties knyga Księga Mądrości Sapientia	Išm Mdr	Sap	Mdr	Sapient.; Sap:; Sap.; Sap:; Sapientia; Snp:[!]

1	2	3	4	5
Siracido knyga Mądrość Syracha Sirach seu Ecclesiasticus	Sir Syr	Sir	Eklk	Eccl:; Ecclеſ.; Eccleſ:; Eccl.; Eccleſiaſticus; Eccli.
Izaijo knyga Księga Izajasza Isaias	Iz Iz	Is	Iz	Iſai.; Iſa:; Iſai:; Iſa.; Isai:; Iſai; Isai.; Iſ:
Jeremijo knyga Księga Jeremiasza Hieremias	Jer Jr	Ier	Jr	Ierem.; Ier.; Ierem:; Ier:; Ierm.
Raudų knyga Lamentacje Threni seu Lamentationes	Rd Lm	Lam	Tr	Thren:; Thrẽ:
Barucho knyga Księga Barucha Baruch	Bar Ba	Bar	Ba	Baruch.; Baruch:
Ezechielio knyga Ezekielio knyga Księga Ezechiela Hiezechiel	Ez Ez	Ez	Ez	Eze.; Ezech.; Ezech:; Eʒe.; Ezech; {E}Zech.
Danieliaus knyga Danielio knyga Księga Daniela Danihel	Dan Dn	Dn	Dn	Danielis; Dan:; Daniel.; Dan.; Daniel:
Danieliaus knyga (graikiš-kieji skyriai) Księga Daniela	Dan(g) Dn		Dn	
Ozėjo knyga Księga Ozeasza Osee	Oz Oz	Os	Oz	Oſea.; OSe.; Oſ:; Oſe:
Joelio knyga Księga Joela Iohel	Jl Jl	Ioel	Jl	Ioėl; Ioel:; Iooł[!]
Amoso knyga Księga Amosa Amos	Am Am	Am	Am	
Abdijo knyga Księga Abdiasza Abdias	Abd Ab	Abd	Ab	

1	2	3	4	5
Jonos knyga Księga Jonasza Ionas	Jon Jon	Ion	Jon	Ionae; Ion:
Michėjo knyga Księga Micheasza Micha	Mch Mi	Mi	Mi	
Nahumo knyga Księga Nahuma Naum	Nah Na	Na	Na	Nahum
Habakuko knyga Księga Habakuka Abacuc	Hab Ha	Hab	Ha	Abacuc.; Abac:; Hab:; Ab:
Sofonijo knyga Księga Sofoniasza Sofonias	Sof So	So	So	Sophon.; Soph:; Sophonia; Sophon:
Agėjo knyga Księga Aggeusza Aggeus	Ag Ag	Agg	Ag	Agg:
Zacharijo knyga Księga Zachariasza Zaccharias	Zch Za	Za	Za	Zachar.; Zach:; ʒachar.; Zachar:
Malachijo knyga Księga Malachiasza Malachi	Mal Ml	Mal	Ml	Malach:; Mal:; Malach.
Danieliaus knyga (graikiškieji skyriai) Księga Daniela	Dan(g) Dn		Dn	
Evangelija pagal Matą Ewangelia według św. Mateusza Secundum Mattheum	Mt Mt	Mt	Mt	Matth.; Matt.; matt.; Matth:; Matth; Matt:; Mat.; Matt:; Mátth:; Mat:; Matth; Mátt:; Mathe. matt.

1	2	3	4	5
Evangelija pagal Morkų Ewangelia według św. Marka Secundum Marcum	Mk Mk	Mc	Mk	Max:[!]; Marci; Mar:
Evangelija pagal Luką Ewangelia według św. Łukasza Secundum Lucam	Lk Łk	Lc	Łk	Luk:; Luc:; Luc.; Lu.; Lu:; Luk.
Evangelija pagal Joną Ewangelia według św. Jana Secundum Iohannem	Jn J	Io	J	Ioan:; Ioan.; Ion:; Ioa:; Ioannis; Ionn:
Apaštalų darbai Dzieje Apostolskie Actus Apostolorum	Apd Dz	Act	Dz	Act.; Actor:; Act:; Acto.
Laiškas romiečiams List do Rzymian Ad Romanos	Rom Rz	Rm	Rz	Ro.; Ro:; Rom.; Rõ:; Rom:; Ro- man:; Rom,
Pirmas laiškas korintiečiams Pirmasis laiškas korintiečiams 1 List do Koryntian Ad Corinthios I	1 Kor 1 Kor	1 Cor	1 Kor	1. Cor.; 1. Cor:; 1. Corinth.:; 1. Corint:
Antras laiškas korintiečiams Antrasis laiškas korinitiečiams 2 List do Koryntian Ad Corinthios II	2 Kor 2 Kor	2 Cor	2 Kor	2. Corinth.; 2. Cor:; 2. Cor.
Laiškas galatams List do Galatów Ad Galatas	Gal Ga	Gal	Ga	Ga.; Galat:; Gal:; Gal.;
Laiškas efeziečiams List do Efezjan Ad Ephesios	Ef Ef	Eph	Ef	Epheſ.; Ephe:; Eph:; Epheſ:; Ephes.; Epheſ.; Ephſ:; Epl:[!]

1	2	3	4	5
Laiškas filipiečiams List do Filipian Ad Philippenses	Fil Flp	Phil	Flp	Philip.; Phil.; Phil:; Philip:
Laiškas kolosiečiams List do Kolosan Ad Colossenses	Kol Kol	Col	Kol	Col.; Coloſ.; Coloſ:; Col:
Pirmas laiškas tesalonikie-čiams Pirmasis laiškas tesaloni-kiečiams 1 List do Tesaloniczan Ad Thessalonicenses I	1 Tes 1 Tes	1 Th	1 Tes	1. Theſal:
Antras laiškas tesalonikie-čiams Antrasis laiškas tesaloni-kiečiams 2 List do Tesaloniczan Ad Thessalonicenses II	2 Tes 2 Tes	2 Th	2 Tes	2. Theſ:
Pirmas laiškas Timotiejui Pirmasis laiškas Timotiejui 1 List do Tymoteusza Ad Timotheum I	1 Tim 1 Tm	1 Tim	1 Tm	1. Tim.; 1. Timoth.
Antras laiškas Timotiejui Antrasis laiškas Timotiejui 2 List do Tymoteusza Ad Timotheum II	2 Tim 2 Tm	2 Tim	2 Tm	2. Tim:
Laiškas Titui List do Tytusa Ad Titum	Tit Tt	Tit	Tt	Tit:
Laiškas Filemonui List do Filemona Ad Philemonem	Fm Flm	Phlm	Flm	
Laiškas hebrajams Laiškas žydams List do Hebrajczyków Ad Hebraeos	Hbr Žyd Hbr	Hbr	Žd	Hebr:; Hebr.; Hæbr:; Heb:; Heb.; Hæb:
Jokūbo laiškas List św. Jakuba Epistula Iacobi	Jok Jk	Iac	Jk	Iacob:; Iac:

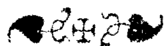
1	2	3	4	5
Petro pirmas laiškas Pirmasis Petro laiškas 1 List św. Piotra Epistula Petri I	1 Pt 1 P	1 Pt	1 Pt	1 Petr.; 1 Pet:; 1 Petr:; 1 Pet.
Petro antras laiškas Antrasis Petro laiškas 2 List św. Piotra Epistula Petri II	2 Pt 2 P	2 Pt	2 Pt	2. Petr.; 2. Pet:; 2. Pet.; 2: Pet:
Jono pirmas laiškas Pirmasis Jono laiškas 1 List św. Jana Epistula Iohannis I	1 Jn 1 J	1 Io	1 J	1. Ioan:; 1. Ioan.
Jono antras laiškas Antrasis Jono laiškas 2 List św. Jana Epistula Iohannis II	2 Jn 2 J	2 Io	2 J	
Jono trečias laiškas Trečiasis Jono laiškas 3 List św. Jana Epistula Iohannis III	3 Jn 3 J	3 Io	3 J	
Judo laiškas List św. Judy Epistula Iudae	Jud Jud	Iud	Jud	Iud. Epiſt.; Iudæ Epiſt.; Iud:
Apreiškimas Jonui Apreiškimo Jonui knyga Apokalipsa św. Jana Apocalypsis	Apr Ap	Apc	Obj	Apoc:; Apoc.; Apo.; Apo:; Apocal:; Ap:

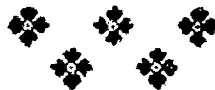
2. Biblinių vardų rodyklė Indeks biblijnych nazw osobowych i geograficznych

Rodyklėje suregistruoti visi Sirvydo PS lietuviškame ir lenkiškame pamokslų santraukų tekste bei perikopėse vartojami bibliniai vardai. Vardai išdėstyti lietuviško alfabeto tvarka. Lietuviškos rodyklės dalies antraštinė vardo forma ir apibūdinimas (tais atvejais, kai tuo pačiu vardu buvo vadinami keli asmenys ar objektai) pateikiami pagal Petro Kimbrio *Biblijos vardų žodyną* (2000), kuris parengtas remiantis Biblijos (Biblija 1999) ekumeniniu leidimu. Skliausteliuose papildomai nurodyta Šventojo Rašto (ŠR 1998) katalikiško leidimo vardo forma, kai abiejuose leidiniuose vartojami skirtingi vardų variantai. Po antraštinės vardo formos duodamos nuorodos į tas Šventojo Rašto vietas (knyga, skyrius, eilutė), kurių citatose ar kurių kontekste tie bibliniai vardai buvo pavartoti. Laužtiniuose skliaustuose nurodoma PS knyga (I ar II) ir puslapis, o po dvitaškio originali vardo forma taip, kaip ji buvo pavartota PS. Kartu su vardu pateikiami ir tą vardą apibūdinantys žodžiai, pvz., *Karalus Dawidas, Dowidas świntas, Iſaieyp pranaśiep, ßwyntas Iuobas, Ionas S., S. Ionas Krikßtitelus.* Jei identiška vardo forma tame pačiame puslapyje kartojama kelis kartus, skliausteliuose nurodomas pasikartojimų skaičius: (2); (3). PS I ir PS II vartojami vardai rodyklėje atskiriami ženklu ||. Perikopėse vartojami vardai papildomai pažymėti pakeltu ženkliuku P, pvz., PS I 69: *Elias*P; PS II 143: *Betphage*P; PS II 235: *Emaus*P. Lietuviškos Šventojo Rašto knygų santrumpos vartojamos tokios pačios kaip Kimbrio žodyne (2000), o lenkiškos – kaip *Biblia Tysiąclecia* (BT 1997). Šventojo Rašto knygų santrumpos abiem kalbomis pateikiamos atskiroje lentelėje (žr. Šventojo Rašto knygų pavadinimų ir santrumpų lentelę).

Lenkiškos PS dalies bibliniai vardai rodyklėje pateikti pagal tą patį principą kaip ir lietuviški, tiktai papildomai specialiu ženklu ◈ atskirtos būdvardinės vardų formos. Antraštinė lenkiško biblinio vardo forma pateikta pagal BT; vardų aiškinimai, tais atvejais kai vardų formos sutapdavo, pateikti pasitelkus lenkų onomastikos ir enciklopedinius leidinius (OB, ONT, SNO).

Į rodyklę neįtraukti dažniausi PS vardai: Jėzus: Iezus: PS I (59), PS II (61); Iesus PS I (10), PS II (2); Iezusas PS I (1), PS II (3); Ieżus (2); ir Kristus: Christus: PS I (180), PS II (65); Chrystus PS I (30), PS II (80); Chrystusas PS II (11); Christusas PS I (3), PS II (9). Jėzus Kristus yra centrinė visų Sirvydo pamokslų figūra, todėl ypač dažnais šio vardo aiškinimais būtų perkrautos išnašos; kita vertus, šį vardą ne visais atvejais galima susieti su konkrečiomis Šventojo Rašto vietomis kaip kitus rodyklėje pateikiamus biblinius vardus.

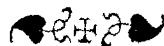

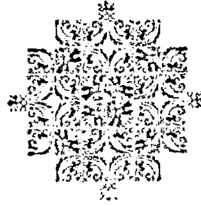
W indeksie zostały odnotowane wszystkie imiona biblijne występujące w tekście litewskim i polskim *Punktów Kazań*. Uwzględnione zostały też imiona występujące w perykopach biblijnych, które oznaczono literą „p" w górnej spacji, np.: *Ian*ᵖ. Forma podstawowa imienia w języku litewskim została podana za *Słownikiem imion biblijnych* (*Biblijos vardų žodynas* 2000) Petrasa Kimbrysa, który został opracowany w oparciu o wydanie ekumeniczne Pisma Świętego (Biblija 1999). Zostały uwzględnione też przytoczone w tych opracowaniach litewskich wersje wariantywne imion (podano je w nawiasach obok wersji podstawowej). Forma polska imienia została ustalona na podstawie BT, trudniejsze – w oparciu o istniejące źródła onomastyczne (OB, ONT, SNO).

Indeks ma przejrzystą budowę. Podstawą hasła jest imię, następnie umieszczony jest odsyłacz do tych miejsc Pisma Świętego, na które powołuje się autor (ukazana jest księga, rozdział, werset). W nawiasach kwadratowych umieszczony został odsyłacz do miejsca w tekście PK (I lub II księga), gdzie ta nazwa występuje, a po dwukropku podano oryginalną wersję użytej przez Szyrwida nazwy biblinej. Imiona są podawane z określającymi je wyrażeniami, np.: *Dawid świety, Ezechiela Proroká, Iákob Pàtryárcha, Ian krzćićiel, Pánny Naświętßey Máryey*. Jeżeli identyczna forma imienia na tej samej stronie została powtórzona kilkakrotnie, ukazujemy to przy pomocy cyfr umieszczonych w nawiasach okrągłych: *Babilonià* (2). Imiona występujące w pierwszej i drugiej części PK zostały oddzielone przy pomocy znaku ||. W części polskiej indeksu dodatkowo wyodrębniono przy pomocy specjalnego znaku ◈ formy przymiotnikowe nazw biblijnych.

Imiona biblijne zostały ułożone według zasad alfabetu litewskiego, w dwóch kolumnach obok siebie. Daje to możliwość porównania ich wersji litewskiej i polskiej.

W indeksie są stosowane tradycyjne skróty ksiąg biblijnych, podano je w specjalnej tabeli (zob. *Tytuły i skróty ksiąg Pisma Świętego*).

Aaronas Sk 17,16-26 [PS II 23: Aarono]; Iš 4,14-12,50; Kun 6-9; Sk 1; Hbr 5; 7,11-28; 9 [PS II 24: Aárono]	**Aaron** Wj 4,14-12,50; Kpł 6-9; Lb 1; Hbr 5; 7,11-28; 9 [PK II 24: Aarona] ◈ **Aaronowy** Lb 17,16-26 [PK II 23: Aáronowa]
Abelis, Adomo sūnus, Pr 4,1-7 [PS II 8: Ablo]; Pr 4,1-8 [PS II 208: Abelis]	**Abel** Rdz 4,1-8 [PK II 208: Abel] ◈ **Ablowy** Rdz 4,1-8 [PK II 8: Ablowe]
Abilenė Lk 3,1 [PS I 122: Abilinos[P]]	**Abilena** ◈ **abileński** Łk 3,1 [PK I 123: Abileńskim[P]]
Abraomas Pr 18,27 [PS I 84: S. Abrahamas]; Mt 8,11 [PS I 235: Abrahamu[P]] ‖ Pr 21,8 [PS II 101: Abrahamas]; Pr 18,1-8 [PS II 102: Abrahamas S.]; Jn 8,52 [PS II 109: Abráhamas[P]]; Jn 8,53 [PS II 109: Abrahamu[P]]; Jn 8,56 [PS II 109: Abrahamas[P]]; Jn 8,57 [PS II 109: Abrahamas[P]]; Jn 8,58 [PS II 109: Abrahamas[P]]; Jn 8,52-53 [PS II 120: Abrahamas]; Jn 8,56 [PS II 123: Abrahamas]; Pr 22; Jn 8,56 [PS II 126: Abrahamas]; Jn 8,56 [PS II 126: S. Abrahamas]; Gal 3,13-14 [PS II 130: Abrahamo]; Pr 22 [PS II 187: Abrahomas]; Pr 22,11.15 [PS II 244: Abrahamuy]	**Abraham** Rdz 18,27 [PK I 84: S. Abrahám]; Mt 8,11 [PK I 236: Abráhamem[P]] ‖ Rdz 21,8 [PK II 101: Abraham]; Rdz 18,1-8 [PK II 102: Abráham S.]; J 8,52 [PK II 110: Abraham[P]]; J 8,53 [PK II 110: Abráhama[P]]; J 8,56 [PK II 111: Abráhám[P]]; J 8,57 [PK II 111: Abráhámáś[P]]; J 8,58 [PK II 111: Abráhám[P]]; J 8,52-53 [PK II 120: Abráhám]; J 8,56 [PK II 123: Abraham]; Rdz 22; J 8,56 [PK II 126: Abráhám]; J 8,56 [PK II 126: Abráhám S.]; Rdz 22 [PK II 187: Abráhám]; Rdz 22,11.15 [PK II 244: Abráhámowi] ◈ **Abrahamowy** Ga 3,13-14 [PK II 130: Abráhámowe]
Adomas Pr 5 [PS I 3: Adamo]; Rom 5,12-14 [PS I 64: Adamas]; Pr 3,17-19 [PS I 230: Adomo]; Pr 3 [PS I 232: Adamo]; Oz 11,4; Pr 3 [PS I 373: Adamo] ‖ Rom 5,14 [PS II 146: Adamo]; Pr 2,7 [PS II 153: Adomas]; 1 Kor 15,45-49; Rom 5,12-21 [PS II 153: Adamas]; Rom 5,14-21 [PS II 211:	**Adam** Rdz 5 [PK I 3: Adama]; Rdz 5,12-14 [PK I 64: Adam]; Rdz 3,17-19 [PK I 230: Iadáma] ‖ Rz 5,14 [PK II 146: Adámá]; Rdz 2,7 [PK II 153: Adam]; 1 Kor 15,45-49; Rz 5,12-21 [PK II 153: Adam]; Rz 5,14-21 [PK II 211: Adámá]; 1 Kor 15,22 [PK II 228: Adámá] ◈ **Adamowy** Rdz 3 [PK I 232: Iadámowym]; Oz 11,4;

Adomo (3)]; 1 Kor 15,22 [PS II 228: Adomu]	Rdz 3 [PK I 373: Iadámowemi] ‖ Rz 5,14-21 [PK II 211: Adámowy]; Rz 5,14-21 [PK II 212: Adámowe°]
Adonis (Tamuzas) Ez 8,14 [PS I 42: Adonideſo]	**Adonis** Ez 8,14 [PK I 42: Adonideſa]
Agėjas (Hagajas) Ag 2,20-23 [PS I 191: Agieuśiep]	**Aggeusz** Ag 2,20-23 [PK I 191: Agieußá]
Ahabas, Izraelio karalius, 1 Kar 22 [PS II 140: Achobas Kárálus]	**Achab**, król Izraela, 1 Krl 22 [PK II 140: Achab Krol]
Ahasveras (Ahasueras, Artakserksas) Est 4,1-4; Est(g) 4,1-6 [PS I 45: Aſwerop] ‖ Est 1,1-9 [PS II 94: Aſuerus Karalus]	**Aswerus** Est 4,1-4; Est(g) 4,1-6 [PK I 45: Aſwerà] ‖ Est 1,1-9 [PK II 94: Aſwerus kro[l]]
Amnonas, Dovydo sūnus, 2 Sam 13,1-22 [PS I 106: Amnonu]	**Amnon**, syn Dawida, 2 Sm 13,1-22 [PK I 106: Amnona]
amonitai (amoniečiai) 2 Sam 10,1-7; 1 Met 19,1-9 [PS I 35: Amonitu] ‖ 1 Met 20,1-3; 1 Kar 11,5 [PS II 68: Ammonitu]	**Amonnici** 2 Sm 10,1-7; 1 Krn 19,1-9 [PK I 35: Amonitow] ‖ 1 Krn 20,1-3; 1 Krl 11,5 [PK II 68: Ammonitow]
Anas Lk 3,2 [PS I 122: Annas[P]]; Lk 3,2; Jn 18,12-27; Apd 4,5-6 [PS I 126: Annas] ‖ Jn 18,12 [PS II 165: Annaśiauſp]	**Annasz** Łk 3,2 [PK I 123: Annaßá[P]]; Łk 3,2; J 18,12-27; Dz 4,5-6 [PK I 126: Annaß] ‖ J 18,12 [PK II 165: do Annaßá]
Andriejus Jn 6,8 [PS II 78: Andrieius[P]]; Jn 6,8 [PS II 104: Andrieius]; Jn 6,8 [PS II 105: Andrieium]; Jn 6,8 [PS II 107: S. Andrieiaus]	**Andrzej** J 6,8 [PK II 79: Andrzey; J 6,8 [PK II 104: Andrʒey]; J 6,8 [PK II 105: Andrʒeieim]; J 6,8 [PK II 107: S. Andrʒeiowi]
Antiochas 2 Mak 7,24-40 [PS II 16: Antiochu]	**Antioch** 2 Mch 7,24-40 [PK II 16: Antiochá]
areopagitikai Apd 17,19-34 [PS II 232: Areopagite]	**Areopagici** Dz 17,19-34 [PK II 232: Areopagitámi]
Aseras Lk 2,36 [PS I 163: Aſſer[P]]	**Aser** Łk 2,36 [PK I 164: Aſer[P]]
asirai Jdt 10,11 [PS I 170: Aſsirionis]; Iz 37,36-38 [PS I 259: Aſsirionu]	**Asyryjczycy** Jdt 10,11 [PK I 170: Aſyryycʒykowie]; Iz 37,36-38 [PK I 259: Aſyryycʒykow]

	Asmodeusz Tb 3,8 [PK II 41: Aſmodeußow]
Asirija (Asūras) Iz 10,5 [PS I 260: Aſſuras]	**Asyria (Asur)** Iz 10,5 [PK I 260: Aſur]
Atėnai Apd 17,16 [PS II 232: Athenoſe]	**Ateny** Dz 17,16 [PK II 232: w Athenách]
Aušrinis Iz 14,12 [PS II 41: Luciperu]	**Lucyfer** Iz 14,12 [PS II 41: Luciperow]
Azija 1 Mak 11,13 [PS I 84: Aſios]	**azjatycki** 1 Mch 11,13 [PK I 84: Azjiáticki]
Baalas Jer 2,23 [PS I 8: B{à}àli]	**Baal** Jr 2,23 [PK I 8: ʒa Báálem]
Baal Zebubas (Baal-Zebubas) 2 Kar 1 [PS II 41: Beelʒebubu]	**Belzebub** 2 Krl 1 [PK II 41: Belʒebubow]
Babilonas Iz 13,1-22 [PS I 53: Babilonios]; Apr 18,21 [PS I 53: Babilonia (2)]; Jer 27; 29 [PS I 243: Babilonioy]; Jer 39 [PS I 260: Babylonios]; Dan 3,13-30 [PS I 264: Babylonios]; 2 Kar 24,14-17 [PS I 371: Babylonion] ‖ Apr 18,4 [PS II 168: Babilon]; Jer 50,8 [PS II 168: Babilono (3)]; Jer 50,8 [PS II 169: Babilono]	**Babilon** Iz 13,1-22 [PK I 53: Bábilonu]; Ap 18,21 [PK I 53: Babilonià (2)]; 2 Krl 24,14-17 [PK I 371: Babiloniey] ‖ Ap 18,4 [PK II 168: Babilonu]; Jr 50,8 [PK II 168: Bábilonu; Babilonu (3)]; Jr 50,8 [PK II 169: Bábilonu] ◈ **babiloński** Jr 27; 29 [PK I 244: Babiłońſka]; Jr 39 [PK I 260: Bábilońſkiego]; Dn 3,13-30 [PK I 264: Babilońſkim]
Baruchas Bar 3,38 [PS 65: Baruchas]	**Baruch** Ba 3,38 [PK I 65: Báruch]
Belialas Nah 2,1 [PS II 71: Belialas]	**Belial** Na 2,1 [PK II 71: Belial]
Belšacaras (Belšazaras) Dan 5 [PS I 134: Baltaʒaru karalu]	**Baltazar** Dn 5 [PK I 134: o Baltáʒárʒe Krolu] ‖ Dn 5 [PK II 150: Balthaſárowi]
Belzebulas Lk 11,15 [PS II 43: Beelzebubi[P]]; Lk 11,18 [PS II 43: Beełzebubi[P]]; Lk 11,19 [PS II 43: Beelzebubi[P]]	**Beelzebul** Łk 11,15 [PK II 44: Beelzebubá[P]]; Łk 11,18 [PK II 45: Beelzebubá[P]]; Łk 11,19 [PK II 45: Beelzebubá[P]]
Betanija Jn 1,28 [PS I 69: Bethanioy[P]]	**Betania** J 1,28 [PK I 70: Bethániey [P]]
Betfagė Mt 21,1 [PS II 143: Betphage[P]]	**Betfage** Mt 21,1 [PK II 144: Betphági[P]]
chaldėjai (kaldėjai) Jer 50,8 [PS II 168: Chaldaycʒyku]	**chaldejski** Jr 50,8 [PK II 168: ʒ Chaldeyſkiey]
Danielius (Danielis), Danieliaus knygos pagrindinis veikėjas, Dan 7,9 [PS I 21: Danieliep]; Dan 2,31-35 [PS I 132: Danielis pranaßas]; Dan 5 [PS I 134: Danielis pranaßas]; Dan 1,8-17; 5 [PS I 213: Danielis); Dan 2 [PS I 311: Danie-	**Daniel**, główny bohater Księgi Daniela, Dn 7,9 [PK I 21: Dániela]; Dn 2,31-35 [PK I 132: Daniel prorok]; Dn 5 [PK I 134: Daniel prorok]; Dn 1,8-17; 5 [PK I 213: Dániel]; Dn 7,2 [PK I 272: Daniel prorok (2)]; Dn 2 [PK I 311: Dánielo-

luy] ‖ Dan 1,5-17 [PS II 15: Danielo]; Dan 6 [PS II 117: Danielis ßwentas]	wi] ‖ Dn 1,5-17 [PK II 15: Dánielá S.]; Dn 6 [PK II 117: Dániel ś.]
Dina Pr 34,1-12 [PS I 226: Dinu]	**Dina** Rdz 34,1-12 [PK I 226: Dynę]
Dovydas 2 Sam 10,1-6 [PS I 35: Dawido]; 1 Met 12,1-2; Ps 63 [PS I 41: Dowidas]; Ps 63,2-3 [PS I 41: s. Dawidas]; 1 Sam 24,15 [PS I 84: S. Dawidas]; Ps 8,7 [PS I 88: Dawidas]; 2 Sam 11 [PS I 106: Dawidu]; Ps 39,5-8 [PS I 113: S. Dowidas]; Ps 19,13-14 [PS I 117: ßwyntã Dowiduy]; Ps 8,2 [PS I 176: Dowidas]; 1 Sam 16,14-23; 17,15; 20; 34-37; 2 Sam 5 [PS I 184: Dowidas]; Ps 38; 51; 73 [PS I 199: Dowido]; Ps 44 [PS I 199: Dowidas]; Ps 45,11 [PS I 218: Dowidas]; 1 Sam 18,20-27 [PS I 226: Dawidas]; Gg 4,4 [PS I 356: Dawido]; 1 Sam 17 [PS I 356: Dowidiep]; Lk 18,38 [PS I 358: Dowido[P]]; Lk 18,39 [PS I 358: Dowido[P]] ‖ 2 Sam 11 [PS II 10: Dowidas]; Ps 145 [PS II 32: S. Dowiduy]; Ps 84,6 [PS II 39: Dowidas S.]; Ps 34,6 [PS II 39: Dowidas ßwentas]; 2 Sam 16,5-13 [PS II 55: Dowidas]; 1 Sam 16,23 [PS II 58: Dowidas]; Ps 51,4; 2 Sam 12,13-14 [PS II 65: Dowidas]; Ps 6,7; 35,13 [PS II 66: S. Dowidas]; 1 Met 20,2 [PS II 68: Dowidas]; 1 Met 20,2; Jn 12,31 [PS II 68: Dowidas]; 2 Sam 12,1-13 [PS I 75: Dowidu]; Ps 145,15-16 [PS II 87: Dowidas ßwyntas]; Ps 31,20 [PS II 99: Dowidas]; Ps 107,20 [PS II 122: Dowid: S.]; Lk 2,11 [PS II 124: mieſty Dowido]; Mt 21,9 [PS II 144: Dowido[P]]; Ps 145 [PS II 149: Karalus Dawidas]; Lk 1,32-33 [PS II 151: Dowido]; Lk 1,32-33 [PS II 151: Dawido]; Ps 116,16-17 [PS II 161: Dawidas śwentas Karalus]; Ps 34,22 [PS II 168: Dowidas S.]; Ps 1,3 [PS II 171: Dowidas S.]; Ps 39,6 [PS II 184:	**Dawid** 1 Krn 12,1-2; Ps 63; [PK I 41: Dawid święty]; 1 Sm 24,15 [PK I 84: Dawid]; Ps 8,7 [PK I 88: Dawid]; 2 Sm 11 [PK I 106: Dawidá]; Ps 39,5-8 [PK I 113: S. Dawid]; Ps 19,13-14 [PK I 117: s. Dawidowi]; Ps 8,2 [PK I 176: Dawid]; 1 Sm 16,14-23; 17,15; 20; 34-37; 2 Sm 5 [PK I 184: Dawid]; Ps 44 [PK I 199: Dawid]; Ps 45,11 [PK I 218: Dawid]; 1 Sm 18,20-27 [PK I 226: Dawid]; 1 Sm 17 [PK I 357: w Dawidʒie] ‖ 2 Sm 11 [PK II 10: Dáwid]; Ps 145 [PK II 32: S. Dáwidá]; Ps 84,6 [PK II 39: Dawid S.]; Ps 34,6 [PK II 39: Dawid S.]; 2 Sm 16,5-13 [PK II 55: Dawid S.]; 1 Sm 16,23 [PK II 58: Dawid]; Ps 51,4; 2 Sm 12,13-14 [PK II 65: Dáwid]; Ps 6,7; 35,13 [PK II 66: Dáwid ś.]; 1 Krn 20,2 [PK II 68: Dáwid]; 1 Krn 20,2; J 12,31 [PK II 68: Dáwid]; 2 Sm 12,1-13 [PK II 75: Dáwidá]; Ps 145,15-16 [PK II 87: Dáwid S.]; Ps 31,20 [PK II 101: Dáwid]; Ps 103,5 [PK II 123: Dáwid S.]; Ps 145 [PK II 149: Krol Dáwid]; Łk 1,32-33 [PK II 151: Dáwidá]; Ps 116,16-17 [PK II 161: Dáwid S. Krol]; Ps 34,22 [PK II 168: Dáwid S.]; Ps 1,3 [PK II 171: Dáwid S.]; Ps 39,6 [PK II 184: Dáwid święty]; Ps 6,7 [PK II 189: Dáwid S.]; Ps 96 [PK II 205: Dáwida S.]; Ps 22; Dn 9,26 [PK II 209: Dáwid]; 1 Sm 17 [PK II 230: Dáwid]; Ps 22,22 [PK II 257: Dáwid S.] ◈**Dawidowy** 2 Sm 10,1-6 [PK I 35: Dawidowe]; Ps 38; 51; 73 [PK I 199: Dawidowych]; Pnp 4,4 [PK I 356: Dawidową] ‖ Łk 2,1-12 [PK II 124: w Dáwidowym]; Mt 21,9 [PK II 145:

Dowidas S.]; Ps 6,7 [PS II 189: Dowidas świntas]; Ps 96 [PS II 205: Dowido S.]; Ps 22; Dan 9,26 [PS II 209: Dowidas]; 1 Sam 17 [PS II 230: Dowidas]; Ps 22,22 [PS II 257: Dowidas S.]	Dáwidowemu[P]] ◈ **Dawidow** Łk 18,38 [PK I 359: Dawidow[P]]; Łk 18,39 [PK I 359: Dawidow[P]]
efeziečiai Ef 4,22-24 [PS II 172: Epheſump]	**Efezjanie** Ef 4,22-24 [PK II 172: Epheſow]
Egiptas Iz 19,1-17 [PS I 53: Aegipto] ‖ Išt 8,14 [PS II 95: Aegypto]; Iz 36,6 [PS II 99: Aegipto]; Hbr 11,24-29 [PS II 208: Aegipto]	**Egipt** Iz 19,1-17 [PK I 53: Aegyptu] ‖ Pwt 8,14 [PK II 95: Aegyptu]; Hbr 11,24-29 [PK II 208: Aegyptu] ◈ **egipski** Iz 36,6 [PK II 99: Aegypſki]; Hbr 11,26 [PK II 207: Aegyptſkie]
egiptiečiai Iš 8 [PS I 260: Aegipcianus] ‖ Hbr 11,26 [PS II 207: Aegypćionu]; Hbr 11,25-26 [PS II 208: Aegipcioniu]	**Egipcjanie** Wj 8 [PK I 260: Eipcyany] ‖ Hbr 11,25-26 [PK II 208: Aegyptianow]
Eleazaras 2 Mak 6,18-31 [PS II 16: Eleaʒaru]	**Eleazar** 2 Mch 6,18-31 [PK II 15: Eleaʒará]
Elijas, pranašas, 1 Kar 19,1-9 [PS I 42: Eliaśius]; Jn 1,21 [PS I 69: Elias[P]]; Jn 1,25 [PS I 69: Elias[P]]; Jn 1,21 [PS I 82: Eliaśius] ‖ Mt 17,3 [PS II 21: Eliośius[P]]; Mt 17,4 [PS II 21: Eliaśiuy[P]]; Mt 17,3-5; Lk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PS II 27: Eliaßuy]; Mt 17,3 [PS II 29: Eliaśium]; Mt 17,3-5; Lk 9,30-33; Mk 9,4-5 [PS II 31: Eliaśiu]	**Eliasz**, prorok, 1 Krl 19,1-9 [PK I 41: Eliaß]; J 1,21 [PK I 70: Eliaß[P]]; J 1,25 [PK I 70: Eliaß[P]]; J 1,21 [PS I 82: Eliaß] ‖ Mt 17,3 [PK II 22: Eliaß[P]]; Mt 17,4 [PK II 22: Eliaßowi[P]]; Mt 17,3-5; Łk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PK II 27: Eliaßowi]; Mt 17,3 [PK II 29: Eliaſzem]; Mt 17,3-5; Łk 9,30-33; Mk 9,4-5 [PK II 31: Eliáßowi]
Elis, kunigas, 1 Sam 2,12-34; 4,4-18 [PS I 212: Heli]	**Heli**, sędzia i kapłan, 1 Sm 2,12-34; 4,4-18 [PK I 212: Hełego]
Eliziejus (Eliša) 2 Kar 6,31-33 [PS II 95: Eliʒeußo]; 2 Kar 7,1-2 [PS II 96: Pranaßas Diewo Eliʒeus]; 2 Kar 4,41 [PS II 107: Eliʒeußas]; 2 Kar 5,8-27 [PS II 180: Eliʒeußiauſp Pranaßop; Eliʒeußas]	**Elizeusz** 2 Krl 6,31-33 [PK II 95: Eliʒeußa]; 2 Krl 7,1-2 [PK II 96: Prorok Boʒy Eliʒeuß]; 2 Krl 4,41 [PK II 107: Eliʒeuß]; 2 Krl 5,8-27 [PK II 180: Eliʒeußá Proroká; Eliʒeußá; Eliʒeuß]
Emanuelis Iz 7,14 [PS II 251: Emmánuelis]	**Emmanuel** Iz 7,14 [PK II 251: Emmanuel]
Emausas Lk 24,13-31 [PS II 234: Emaus]; Lk 24,13 [PS II 235: Emaus[P]]	**Emaus** Łk 24,13-31 [PK II 234: do Emaus] Łk 24,13 [PK II 237: Em̃aus[P]]
Erodas Mt 14,1-12 [PS I 34: Herodas]; Lk 3,19-20, Mt 14,1-12; Mk 6,14-25	**Herod** Mt 2,1-12 [PK I 34: Herod]; Łk 3,1 [PK I 123: Herod[P]]; Łk 23,1-12 [PK I

[PS I 36: Herodo]; Lk 3,1 [PS I 122: Herodas[P]]; Lk 23,1-12 [PS I 126: Herodas]; Mt 14,1-12; Mk 6,17-29 [PS I 141: Herodiep] ‖ Mk 6,20 [PS II 141: Karalus Herodas]; Mt 14,1-12 [PS II 142: Herodop]; Apd 4,27 [PS II 162: Herodas]; Lk 23 [PS II 163: Heroduy]; Lk 23 [PS II 165: Herodop]; Lk 23,11 [PS II 200: Herodas]; Apd 4,24-27 [PS II 202: Herodas]; Lk 23,11 [PS II 244: Herodo]	126: Herod]; Mt 14,1-12; Mk 6,17-29 [PK I 141: w Herodʒie] ‖ Mk 6,20 [PK II 141: Krol Herod]; Mt 14,1-12 [PK II 142: Herodá]; Dz 4,27 [PK II 162: Herod]; Łk 23 [PK II 163: Herodowi]; Łk 23 [PK II 165: do Herodá]; Łk 23,11 [PK II 200: Herod]; Dz 4,24-27 [PK II 202: Herod]; Łk 23,11 [PK II 244: Herodá] ◈ **Herodowy** Łk 3,19-20; Mt 14,1-12; Mk 6,14-25 [PK I 36: Herodowę]
Erodiada Lk 3,19, Mt 14,3-6; Mk 6,17-25 [PS I 36: Herodiados]	**Herodiada** Łk 3,19; Mt 14,3-6; Mk 6,17-25 [PK I 36: Herodiadę]
Estera Est 12(C) 12-13 [PS I 57: Eſterey]	**Estera** Est 12(C) 12-13 [PK I 57: Eſther]
Ezechielis (Ezekielis) Ez 8,1-18 [PS I 42: S. Eʒechielis]; Ez 18,24 [PS I 118: Eʒechieliep]; Ez 3,1-11 [PS I 188: Eʒechieluy]; Ez 1,18 [PS I 189: Eʒechielis]; Ez 48,35 [PS I 204: Eʒechielo pranaßo]; Ez 16,10-13 [PS I 217: Eʒechielis]; Ez 16,8 [PS I 223: Eʒechielip]; Ez 16,10-13.19 [PS I 227: Eʒechielis]; Ez 4,4-12 [PS I 268: Eʒechielis]; Ez 17,22-23 [PS I 310: Eʒechieli] ‖ Ez 18,31 [PS II 171: Eʒechielu]	**Ezechiel** Ez 8,1-18 [PK I 42: Eʒechiel S.]; Ez 18,24 [PK I 118: Eʒechielà]; Ez 3,1-11 [PK I 188: Eʒechielowi]; Ez 1,18 [PK I 189: Eʒechiel]; Ez 48,35 [PK I 204: Eʒechiela Proroká]; Ez 16,10-13 [PK I 217: Eʒechiel]; Ez 16,8 [PK I 223: Eʒechiela]; Ez 16,13.19 [PK I 227: Eʒechiel]; Ez 4,4-12 [PK I 269: Eʒechiel]; Ez 17,22-23 [PK I 310: Eʒechi{e}la] ‖ Ez 18,31 [PK II 171: Eʒech:]
Ezekijas (Hezekijas), Judo karalius, Iz 38,13 [PS II 257: Eʒechiaśius]	**Ezechiasz**, król Judy, Iz 38,13 [PK II 257: Eʒechiáß Krol]
Fanuelis Lk 2,36 [PS I 163: Fanuelo[P]]	**Fanuel** ◈ **Fanuelowy** Łk 2,36 [PK I 164: Fanuélowá[P]]
fariziejai Lk 18,9-14 [PS I 47: Phariʒeus]; Jn 1,24 [PS I 69: Pharizeußu[P]]; Jn 1,24 [PS I 81: Phariʒeußay] ‖ Mt 26,3; 27,62 [PS II 162: Pháriʒeußiey]	**faryzeusze** Łk 18,9-14 [PK I 47: Phariʒeuß]; J 1,24 [PK I 70: Pharyzeußow[P]]; J 1,24 [PK I 81: Phariʒeußowie] ‖ Mt 26,3; 27,62 [PK II 162: Pháriʒeußowie]
	Filipianie Flp 2,8-10 [PK II 153: Philipowian]
filistinai 1 Sam 18,22-27 [PS I 226: Philiſtinu]	**Filistyni** 1 Sm 18,20-27 [PK I 226: {F}iliſtynow]

Galijotas 1 Sam 17 [PS I 357: Goliathu] ‖ 1 Sam 17,40-51 [PS II 230: Goliathu (2)]	**Goliat** 1 Sm 17 [PK I 357: Goliáta] ‖ 1 Sm 17,40-51 [PK II 230: Goliáthá (2)]
Galilėja Lk 3,1 [PS I 122: Galileos[P]]; Lk 2,39 [PS I 163: Galileiu[P]]; Jn 2,1 [PS I 214: Galileos[P]]; Jn 2,11 [PS I 214: Galileos[P]] ‖ Jn 6,1 [PS II 77: Galileos[P]]; Mk 16,7 [PS II 225: Galileon[P]]	**Galilea** Łk 2,39 [PK I 164: Gálileiey[P]]; ‖ Mk 16,7 [PK II 226: Gálileiey [P]] ◈ **galilejski** Łk 3,1 [PK I 123: Gàlileyskim[P]]; J 2,1 [PK I 215: Galileyskiey[P]]; J 2,11 [PK I 216: Galileyskiey[P]] ‖ J 6,1 [PK II 79: Galilieyskie[P]]
Gideonas (Gedeonas, Jerubaalas) Ts 7,20 [PS II 91: Giedeono]	**Gedeon** Sdz 7,20 [PK II 91: Gedeona]
Gomora Pr 19,24-28 [PS I 321: Gomorrha]; Įst 32-33 [PS I 321: Gomorrhos]	**Gomora** Rdz 19,24-28 [PK I 321: Gomorrha]; Pwt 32-33 [PK I 321: Gomorrhy]
Habakukas Hab 3,4 [PS II 205: Pranaßas Abakukas]	**Habakuk** Ha 3,4 [PK II 205: Prorok Abakuk]
Hanūnas 2 Sam 10,1-4 [PS I 35: Hanonas]	**Chanun** 2 Sm 10,1-4 [PK I 35: Hanon]
Henochas (Enochas), Metušelacho (Metušelaho) tėvas, Jud 1,14-15 [PS I 3: Enochas]	**Henoch** ojciec Metuszelacha, Jud 1,14-15 [PK I 3: Enoch]
Horebas Iš 3,1; 1 Kar 19,1-9 [PS I 42: Horeb]	**Horeb** Wj 3,1; 1 Krl 19,1-9 [PK I 41: Horeb]
Iturėja Lk 3,1 [PS I 122: Ɉtureos[P]]	**Iturea** ◈ **iturejski** Lk 3,1 [PK I 123: Ɉtureyskim[P]]
Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus, Iz 8,1 [PS I 18: Iſaias]; Iz 3,16-26 [PS I 55: Iſaiaśiump]; Iz 55,4 [PS I 63: Iſaias]; Jn 1,23 [PS I 69: Ɉſaias Pranaßas[P]]; Iz 3,6 [PS I 76: Isàiaśiump]; Iz 5,20; Iz 1 [PS I 115: Iſaias]; Lk 3,4 [PS I 122: Ɉſaiiośiaus pranaßo[P]]; Iz 1,5-6 [PS I 125: Iſaieyp pranaśiep]; Iz 64,5-6 [PS I 129: Iſaias]; 1 Kor 2,9; Iz 6,9-10 [PS I 179: Iʒaiośiaus]; Iz 20,2-4 [PS I 268: Iſaias]; Iz 5,4 [PS I 320: Iſaiaśiump]; Iz 5 [PS I 332: Iſaias Pranaſzas]; Iz 10,22 [PS I 344: I{ſ}aias Pranaßas] ‖ Iz 58,3-7 [PS II 3: Iſaiośiu]; Iz 6, 1-4 [PS II 24: Iſaioßeus]; Iz 53 [PS II 24: Iſaioßius]; Iz 62,8-12	**Izajasz**, prorok, syn Amosa, Iz 8,1 [PK I 18: Isaiaß]; Iz 3,16-26 [PK I 55: Iʒaiaßa]; Iz 55,4; [PK I 63: Iʒaiaß]; J 1,23 [PK I 70: Ɉzáiaß Prorok[P]]; Iz 3,6 [PK I 76: Iſaiaßa]; Iz 5,20; Iz 1 [PK I 115: Isaiaß]; Łk 3,4 [PK I 123: Ɉzáiaßá Proroká[P]]; Iz 1,5-6 [PK I 125: Iʒáiaßà proroka]; Iz 64,5-6 [PK I 129: Iʒàiaß]; 1 Kor 2,9; Iz 6,9-10 [PK I 179: Iʒaiaßà]; Iz 20,2-4 [PK I 268: Iʒaiaß]; Iz 5,4 [PK I 320: Iʒaiaßa]; Iz 5 [PK I 332: Izáiaſz Prorok]; Iz 10,22 [PK I 344: Iʒáiaß prorok] ‖ Iz 58,3-7 [PK II 3: Iʒáiaßá]; Iz 6, 1-4 [PK II 24: Iʒaiaß]; Iz 53 [PK II 24: Iʒáiaß]; Iz 62,8-12 [PK II 29: Iʒáiaß];

[PS II 29: Iſaias]; Iz 9,3 [PS II 68: Iſáiaśiaus]; Iz 27,1 [PS II 68: Iſaias]; Iz 27,1 [PS II 69: Iſaias]; Iz 1,16-17 [PS II 189: Iſaio]; Iz 9,5-6 [PS II 204: Iſáioßius]; Iz 53 [PS II 209: Iſaias]; Iz 53 [PS II 217: Iſaiośius]; Iz 53,5 [PS II 220: Iʒáioßiaus]; Iz 49,15-16 [PS II 253: Iʒáiośiu]	Iz 9,3 [PK II 68: Iſáiaßá]; Iz 27,1 [PK II 68: Iſáiaß]; Iz 27,1 [PK II 69: Iſai]; Iz 1,16-17 [PK II 189: Iſáiaß]; Iz 53,8 [PK II 201: v Iſáiaßá]; Iz 9,6 [PK II 204: Iʒaiaß]; Iz 53 [PK II 209: Iʒáiaß]; Iz 53 [PK II 217: Izáiaſz]; Iz 53,5 [PK II 220: Iʒaiaßá]; Iz 49,15-16 [PK II 253: v Iʒáiaßá]
Izaokas Pr 24,62-67 [PS I 223: Iʒaaku]; Mt 8,11 [PS I 235: Jſaaku[P]] || Pr 21,8 [PS II 101: Iſaakas]; Pr 22 [PS II 187: Iʒáoku]	**Izaak** Rdz 24,62-67 [PK I 223: Iʒaàka]; Mt 8,11 [PK I 236: Jzáakiem[P]] || Rdz 21,8 [PK II 101: Iſáák]; Rdz 22 [PK II 187: Iſàaká]
Izraelis 1 Sam 15,29 [PS I 15: Iſraeliy]; 1 Sam 13,1 [PS I 136: Iſraelo]; Įst 31,30 [PS I 155: Iʒraelo]; Lk 2,34 [PS I 163: Jzraeliy[P]]; Lk 2,38 [PS I 163: Jzraeło[P]]; Ef 2,12 [PS I 197: Iʒraelo]; Mt 8,10 [PS I 234: Jzraeliy[P]]; 2 Sam 24,15 [PS I 261: I{ſ}raeli]; Ez 17,23 [PS I 311: Iſraelo]; Iz 5,7 [PS I 320: Iſraeło] || Ts 3,1-5; Joz 9,1 [PS II 7: Iʒraelo]; Iz 1,4 [PS II 77: SZWINTV Iſraelaus]; Apd 4,27 [PS II 162: Iſráelaus]; Apd 4,25-27 [PS II 202: Iʒraelous]; Lk 24,21 [PS II 235: Iſraelu[P]]	**Izrael** 1 Sam 15,29 [PK 15: w Iſraelu]; 1 Sm 13,1 [PK I 136: Iʒráélem]; Łk 2,34 [PK I 164: Jzráelu[P]]; Ef 2,12 [PK I 197: Iʒráelá]; Mt 8,10 [PK I 236: Jzraelu[P]]; 2 Sm 24,15 [PK I 261: Iʒràelà]; Iz 5,7 [PK I 320: Iʒraelá] || Łk 24,21 [PK II 237: Jzráelá[P]] ◈ **izraelski** Pwt 31,30 [PK I 155: Iʒráelſki]; Łk 2,38 [PK I 164: Izráelskiego[P]]; Ez 17,23 [PK I 310: Iʒraelſkiey] || Sdz 3,1-5; Joz 9,1 [PK II 7: Iʒráelſkie]; Dz 4,27 [PK II 162: Iſráelſkimi]; Dz 4,25-27 [PK II 202: Iʒráelſkimi] ◈ **Izraelowy** Iz 1,4 [PK II 77: Iſráelowego (2)]
Jehonatanas (Jonatanas), Sauliaus sūnus, 1 Sam 14,25-30 [PS II 90: Ionathas]	**Jonatan**, syn Saula, 1 Sm 14,25-30 [PK II 90: Ionathas]
Jeremijas, pranašas, Jer 31,22 [PS I 165: Ieremias]; Jer 1,11-14 [PS I 243: Ieremiaśiuy] || Jer 50,8 [PS II 168: Ieremioßump]	**Jeremiasz**, prorok, Jr 31,22 [PK I 165: Ieremiaß]; Jr 1,11-14 [PK I 243: Ieremiaßowi] || Jr 50,8 [PK II 168: v Ieremiáßá]
Jerichas Lk 18,35 [PS I 358: Ierichop[P]]; Mk 10,46-52; Mt 4,24; 17,14-20; Apr 12,1 [PS I 371: Ierichu]	**Jerycho** Łk 18,35 [PK I 359: Jerichu [P]]; Mk 10,46-52; Mt 4,24; 17,14-20; Ap 12,1 [PK I 371: Ierycho]; Apr 12,1 [PK I 371: Ierycho]
Jeroboamas, aukštas Saliamono valdininkas, kurį pranašas Ahija (Ahijas) patepė (pir-	**Jeroboam,** pierwszy król Izraela, 1 Krl 11,26-16,31 [PK I 72: Ieroboamowi];

muoju) Izraelio karaliumi, 1 Kar 12,25-33 [PS I 253: Ieroboamas]; 1 Kar 13 [PS I 295: Ieroboamo]	1 Krl 12,25-33 [PK I 253: Ieroboam]; 1 Krl 13 [PK I 295: Ieroboámá]
Jeruzalė Sof 1,12 [PS I 19: Ieruſalem]; Jn 1,19 [PS I 69: Ĵeruſalem^{P}]; Jer 5,1 [PS I 128: Ieruʒałem]; Lk 2,42 [PS I 195: Ierozolimu^{P}]; Lk 2,43 [PS I 195: Ierozolimoy^{P}]; Lk 2,45 [PS I 195: Ieruzalem^{P}]; Gal 4,26 [PS I 221: Ieruʒalem]; Zch 14,8 [PS I 355: Ieruſalem]; Lk 18,31 [PS I 358: Heruſalem^{P}] ‖ Lk 23,28-31 [PS II 128: Ieroſolimos]; Mt 21,1 [PS II 143: Ieroſolimosp^{P}]; Mt 27,52-53 [PS II 234: Ieroʒolimos]; Lk 24,13 [PS II 235: Ieruzalẽ^{P}]; Lk 24,18 [PS II 235: Ierozolimi^{P}]; Lk 24,33 [PS II 236: Ieruzalem^{P}]	**Jerozolima** So 1,12 [PK I 19: Ieruʒalem]; J 1,19 [PK I 70: Ĵeruzálem^{P}]; Łk 2,42 [PK I 196: Ieruzalem^{P}]; Łk 2,43 [PK I 196: Ieruzalem^{P}]; Łk 2,45 [PK I 196: Ieruzalem^{P}]; Ga 4,26 [PK I 221: Ieruʒalem]; Za 14,8 [PK I 355: Ieruʒalem]; Łk 18,31 [PK I 359: Ĵeruzalem^{P}] ‖ Mt 21,1 [PK II 144: Ieruzálem^{P}]; Mt 27,52-53 [PK II 234: Ieruʒálem]; Łk 24,13 [PK II 237: Ieruzálẽ^{P}]; Łk 24,18 [PK II 237: Ieruzálem^{P}]; Łk 24,33 [PK II 238: Ieruzálem^{P}] ◈ **jerozolimski** Jr 5,1 [PK I 128: Ieroʒolimſkie] ‖ Łk 23,28-31 [PK II 128: Ieroʒolimſkie]
Jesė (Išajas) 1 Sam 16,1-13 [PS I 76: Iʒaio]; Iz 11,10 [PS I 191: Ieſſes]	**Jesse** 1 Sm 16,1-13 [PK I 76: Iʒái]; Iz 11,10 [PK I 191: Ieſego]
Jezabelė 1 Kar 21,1-19 [PS I 9: Ieʒabelos] ‖ 1 Kar 21,1-16 [PS II 134: Ieʒabel Karaliene]	**Izebel** 1 Krl 21,1-19 [PS I 9: Ieʒab{e}l] ‖ 1 Krl 21,1-16 [PK II 134: Ieʒábel Krolowa]
Jobas, Jobo knygos veikėjas, Job 25,4-5; 36,26 [PS I 113: Iobas S.]; Job 1 [PS I 115: Iobuy ßwyntam]; Job 3 [PS I 137: Iobas]; Job 28,12-23 [PS I 188: Iobas] ‖ Job 1,8-12 [PS II 9: Iuobu]; Job 7,1 [PS II 9: ßwyntas Iuobas]; Job 1; 2 [PS II 13: Iuobo]; Job 41,6 [PS II 74: Iobas S.]; Job 41,16 [PS II 74: Iobas ßwyntas]; Job 31,24-28 [PS II 98: Iuobas ßwyntas]; Job 27,6 [PS II 117: Iobas ßwentas]; Job 31,13 [PS II 134: Iuobas S.]; Job 3,1-8 [PS II 142: Iuobas ßwentas]; Job 31,13-14 [PS II 182: Iobas S.]; Job 19,25-26 [PS II 228: Iobas S.]	**Hiob**, główny bohater Księgi Hioba, Hi 25,4-5; 36,26 [PK I 113: Iob S.]; Hi 1 [PK I 115: Iobowi S.]; Hi 3 [PK I 137: Iob]; Hi 28,12-23 [PK I 188: Iob] ‖ Hi 1,8 [PK II 9: Iobá]; Hi 7,1 [PK II 9: Iob ś.]; Hi 41,6 [PK II 74: Iob]; Hi 41,16 [PK II 74: Iob]; Hi 31,24-28 [PK II 98: Iob S.]; Hi 27,6 [PK II 117: Iob S.]; Hi 31,13 [PK II 134: Iob S.]; Hi 3,1-8 [PK II 142: Iob S.]; Hi 31,13-14 [PK II 182: Iob S.]; Hi 19,25-26 [PK II 228: Iob S.] ◈ **Hiobowy** Hi 1; 2 [PK II 13: Iábowę]
Joelis Jl 2,12 [PS II 5: Ioeli]	**Joel** Jl 2,12 [PK II 5: Ioela]

Jokūbas, patriarchas, Pr 49,10 [PS I 131: Iakubo Patriarchos]; Pr 29,15-30 [PS I 226: Iakobas patriarcha]; Pr 34,1-12 [PS I 226: Iakoba Patriarchos]; Mt 8,11 [PS I 235: Jakobu[P]] ‖ Pr 50,17 [PS II 3: Iokubàs]; Pr 27 [PS II 131: Iakubas]; Lk 1,32-33 [PS II 151: Iokubo]; Pr 31,17-21 [PS II 187: Iokubas S.]	**Jakub**, patriarcha, Rdz 49,10 [PK I 131: Iakubá Pátryárchy]; Rdz 29,15-30 [PK I 226: Iákob Pátryárcha]; Rdz 34,1-12 [PK I 226: Iákobá Patryárchy]; Mt 8,11 [PK I 236: Jakobem[P]] ‖ Rdz 50,17 [PK II 3: Iákob]; Rdz 27 [PK II 131: Iákub]; Rdz 31,17-21 [PK II 187: Iákob S.] ◈ **Jakubowy** Łk 1,32-33 [PK II 151: w Domu Iákubowym]
Jokūbas, apaštalas, dažnai vadinamas Jėzaus broliu, Jok 2,1-7 [PS I 56: S. Iakubas Apaßtałas]; Jok 1,23 [PS I 111: S. Iakubas Apaßtałas] ‖ Mt 17,1 [PS II 21: Iokubu[P]]; Jok 3,6 [PS II 75: Iokubas ßwyntas]	**Jakub**, apostoł, nazywany bratem Jezusa, Jk 2,1-7 [PK I 56: S. Iakub Apoſtoł]; Jk 1,23 [PK I 111: S. Iákub Apoſtoł] ‖ Mt 17,1 [PK II 22: Iákubá[P]]; Jk 3,6 [PK II 75: Iakub święty]; Jk 1,23 [PK II 254: Iakuba]
Jokūbas (Jaunesnysis) Mk 16,1 [PS II 225: Iakubo[P]]	**Jakub (Mniejszy)** ◈ **Jakubowy** Mk 16,1 [PK II 225: Iákubowa[P]]
Jona Jon 3,1-4 [PS II 179: Pranaßas Ionośius]	**Jonasz** Jon 3,1-4 [PK II 179: Prorok Ionaß]
Jonas, apaštalas ir evangelistas, Apr 20,12 [PS I 18: Ionas ßwyntas]; Jn 16,8 [PS I 21: Ioniep. S.]; Jn 5,22 [PS I 21: Ioniep. S.]; Apr 20,13 [PS I 31: Ionas S.]; Apr 18,21 [PS I 53: Iono ßwynto]; Apr 3,18 [PS I 149: Iono s.]; 1 Jn 3,1 [PS I 150: Ionas s.]; 1 Jn 3,8 [PS I 150: Ionas s.]; Jn 3,34-35 [PS I 178: Ionas s.]; Apr 10,8-10 [PS I 307: Iono s.]; 1 Jn 2,18 [PS I 331: Ionas ßwentas]; 1 Jn 2,16 [PS I 379: Ionas{S}.] ‖ Mt 17,1 [PS II 21: Ionu[P]]; Apr 1,9-20 [PS II 24: Ionas ßwyntas]; Apr 6,8; 20,14 [PS II 42: Ionas S.]; Jn 13,2 [PS II 49: Ionas S.]; Apr 4,6-8 [PS II 52: S. Ionas]; Apr 14,11 [PS II 56: Ionas S.]; Apr 20,1-3 [PS II 70: Ionas S.]; Apr 13,5 [PS II 73: Ionas ßwētas]; 1 Jn 1,8-10 [PS II 115: Ionas ßwentas]; 1 Jn 3,21-22 [PS II 117:	**Jan**, apostoł i ewangelista, Ap 20, 12 [PK I 18: Ián święty]; J 16,8 [PK I 21: Iáná S.]; J 5,22 [PK I 21: Iáná S.]; Ap 20,13 [PK I 31: Ian S.]; Ap 18 [PK I 53: Iáná S.]; Ap 3,18 [PK I 149: Iana s.]; 1 J 3,1 [PK I 150: Ian s.]; 1 J 3,8 [PK I 150: Ian s.]; J 3,34-35 [PK I 178: Ian s.]; Ap 10,8-10 [PK I 307: Iáná S.]; 1 J 2,18 [PK I 331: Ian S.]; 1 J 2,16 [PK I 379: Ian S.] ‖ Mt 17,1 [PK II 22: Ianá[P]]; Ap 1,9-20 [PK II 24: Ian święty]; Ap 6,8; 20,14 [PK II 42: Ian S.]; J 13,2 [PK II 49: Ian S.]; Ap 4,6-8 [PK II 52: Ian święty]; Ap 14,11 [PK II 56: Ian S.]; Ap 20,1-3 [PK II 70: Ian S.]; Ap 13,5 [PK II 73: Ian S]; 1 J 1,8-10 [PK II 115: Ian S.]; 1 J 3,21-22 [PK II 117: Ian S.]; 1 J 3,8 [PK II 118: Ian święty]; Ap 18,4 [PK II 167: Iána S.]; J 3,14-19 [PK II 192: v Iána

Ionas ś.]; Apr 18,4 [PS II 167: Iono S.]; Jn 10,17-18 [PS II 201: Ioniep świnytump]; 1 Jn 2,2 [PS II 211: Ionas S]; Jn 3,31; 12,25 [PS II 246: Ioniep Szw.]

S.]; J 6,48-51 (PK II 192: v Ianá S.]; J 6 [PK II 193: v Ianá S.]; J 6,51 [PK II 194: V Ianá S.]; J 10,17-18 [PK 201: v Ianá S.]; 1 J 2,2 [PK II 211: Ian S.]; J 3,31; 12,25 [PK II 246: v Ianá S.]; J 3,13 [PK II 247: Ianá]

Jonas Krikštytojas Jn 5,35 [PS I 20: Ianu ßwyntu]; Mt 11,2 [PS I 32: Ionas[P]]; Mt 11,4 [PS I 32: Ionuy[P]]; Mt 11,7 [PS I 32: Jonu[P]]; Mt 11,2-15 [PS I 34: Ionas S., Ianas s.]; Mt 11,11 [PS I 35: Ionas, Iana]; Mt 11,2-6 [PS I 40: Ioniep ßwyntump]; Mt 11,7-15 [PS I 43: Ionu ſzwyntu]; Mk 1,2 [PS I 46: Ionu S.]; Lk 7,33; Mt 11,18; Lk 1 [PS I 46: Ionas]; Mt 11,7-15 [PS I 49: Ionu ßwyntu]; Jn 1,19 [PS I 69: Jonop[P]]; Jn 1,26 [PS I 69: Jonas[P]]; Jn 1,28 [PS I 69: Jonas[P]]; Jn 1,19-28 [PS I 71: Iono; Ionas ßwyntas]; Jn 1,19-28 [PS I 73: Ionas tadu ßwyntas; Iono]; Jn 1,19-28; Lk 1,5-24 [PS I 75: Ioniep]; Lk 1,5-24 [PS I 76: Ióno]; Jn 1,19-28 [PS I 77: IOnas ßwyntas]; Jn 1,19-28 [PS I 81: Ionas S., Iono ś.]; Jn 1,19-28 [PS I 82: Ionay ßwyntas; Ionu; Iono]; Mt 3,1-12; Lk 3,16-17 [PS I 83: Ionas S.]; Jn 1,19-28 [PS I 83: Iono]; Lk 3,2 [PS I 122: Jonop[P]]; Jn 1,6-8 [PS I 124: Iono ſzwynto]; Mk 1,1-4 [PS I 127: Iono; Ionu; Ionas]; Jn 1,1-14 [PS I 130: Ionu]; Jn 1,23; Lk 3,4; Mt 3,3 [PS I 137: Ionas S.]; Jn 1,23 [PS I 138: Ionu s.]; Jn 1,24-27 [PS I 138: Ionas ßwyntas]; Jn 1,23 [PS I 139: Iono; Ionas; Ionuy ßwyntam]; Jn 1,23; Lk 3,4; Mt 3,3 [PS I 140: Ionas s.; Iònuy]; Mt 3,11; Lk 3,16; Jn 1,26 [PS I 140: Ionas]; Lk 3,1-18 [PS I 141: Ionas]; Mt 3,1-2 [PS I 159: Ionas krikßtitoi{a}s]; Mt 3,5-6 [PS I 245: Iono

Jan Chrzciciel J 5,35 [PK I 20: Iáná świętego]; Mt 11,2 [PK I 33: Jan[P]]; Mt 11,4 [PK I 33: Janowi [P]]; Mt 11,7 [PK I 33: Janie[P]]; Mt 11,2-15 [PK I 34: Ian święty (2)]; Mt 11,11 [PK I 35: Ian święty; Iana]; Mt 11,2-6 [PK I 40: w Ianie świętym]; Mt 11,7-15 [PK I 43: Iàna swiętego]; Łk 7,33; Mt 11,18; Łk 1 [PK I 46: Ian S.]; Mt 11,7-15 [PK I 49: Iàna S.]; J 1,19 [PK I 70: Jana[P]]; J 1,26 [PK I 70: Jan[P]]; J 1,28 [PK I 70: Jan[P]]; J 1,19-28 [PK I 71: Ianà S.; Ian święty]; J 1,19-28 [PK I 73: Ian tedy święty; Ianá]; J 1,19-28; Łk 1,5-24 [PK I 75: w Ianie]; Łk 1,5-24 [PK I 76: Iana]; J 1,19-28 [PK I 77: IAn święty]; J 1,19-28 [PK I 81: Ian S.; Ianá S.]; J 1,19-28 [PK I 82: Ianie S.; o Ianie; Ianá S.; S. Ian]; Mt 3,1-12; Lk 3,16-17 [PK I 83: Ianá świętego]; Łk 3,2 [PK I 123: Janá[P]]; J 1,6-8 [PK I 124: Ianá świętego]; Mk 1,1-4 [PK I 127: Ianà (2), Ian]; J 1,1-14 [PK I 130: Ianà]; J 1,23; Łk 3,4; Mt 3,3 [PK I 137: Ian S.]; J 1,23 [PK I 138: Iana s.]; J 1,24-27 [PK I 138: Ian święty]; J 1,23 [PK I 139: Ianem; Ian; Ianowi świętemu]; J 1,23 Łk 3,4; Mt 3,3 [PK I 140: Ian s.; s. Iànowi]; Mt 3,11; Łk 3,16; J 1,26 [PK I 140: Ian]; Łk 3,1-18 [PK I 141: Ian]; Mt 3,1-2 [PK I 159: Ian krzćiciel]; Mt 3,5-6 [PK I 244: Ianē Chrzćićielem] || J 5,35; Mt 3,2 [PK II 141: Ian święty]; Mt 3; Mk 6,20 [PK II 142: Ianá

krikßtitoio]; Mt 3 [PS I 245: Iono] || Jn 5,35; Mt 3,2 [PS II 141: S. Ionas Krikßtitelus]; Mt 3; Mk 6,20 [PS II 141: Iono ßwento]

swiętego] ◈ **Janowy** Mt 3 [PK I 244: Ianowym]

Jordanas Jn 1,28 [PS I 69: Jordano[P]]; Lk 3,3 [PS I 122: Jordano[P]]; Mt 3,6 [PS I 140: Iordanu]; 2 Kar 5,10-14 [PS I 240: Iordany] || 2 Kar 5,10-14 [PS II 180: Iordani]

Jordan J 1,28 [PK I 70: Jordanem[P]]; Łk 3,3 [PK I 123: Jordanem[P]]; Mt 3,6 [PK I 140: Iordanu]; 2 Krl 5,10-14 [PK I 240: Iordanie] || 2 Krl 5,10-14 [PK II 180: w Iordanie]

Jozuė, Nūno (Nuno) sūnus, izraelitų lyderis po Mozės, Joz 10,12-14 [PS I 268: Iofwes]

Jozue, wódz Izraelitów po śmierci Mojżesza, Joz 10,12-14 [PK I 268: Iozwego]

Judas, patriarcho Jokūbo sūnus, Pr 49,10 [PS I 131: Iudos]

Juda, syn Jakuba, Rdz 49,10 [PK I 131: Iudy]

Judas, karalystė, kraštas, Jer 17,1 [PS I 18: Iudos] || Nah 2,1 [PS II 71: o Iudo]

Juda, królewstwo, kraj, Jr 17,1 [PK I 18: Iudy] || Na 2,1 [PK II 71: Iudo]

Judas Iskarijotas Mt 4; Jn 13,2-4 [PS I 295: Iudaśiu]; Mt 26,14-15 [PS I 363: Iudośiaus] || Jn 13,2 [PS II 49: Iudaśiáufp; Iudaśiaus]; Jn 18,2-5; Lk 22,3-6; 47-48; Mk 14,10.43 [PS II 163: Iudaśiu]; Mt 26,23-25 [PS II 168: Iudośiu]; Jn 13,2 [PS II 173: Iudafius[P]]; Mt 26,14-16 [PS II 185: Iudośiu]; Mt 27,3-5; Apd 1,16-19 [PS II 188: Iudoßius]; Mt 26,14-16; 27,3-5 [PS II 202: Iudoßous]

Judasz Iskariota Mt 4; J 13,2-4 [PK I 295: Iudaßá]; Mt 26,14-15 [PK I 363: Iudaßa] || J 13,2 [PK II 49: Iudáßá]; J 18,2-5; Łk 22,3-6; 47-48; Mk 14,10.43 [PK II 163: Iudaßá]; Mt 26,23-25 [PK II 168: o Iudaßu]; J 13,2 [PK II 174: Iudaßá[P]]; Mt 26,14-16 [PK II 184: Iudaßá]; Mt 27,3-5; Dz 1,16-19 [PK II 188: Iudaß]; Mt 26,14-16; 27,3-5 [PK II 202: Iudaßá] ◈ **Judaszowy** J 13,2 [PK II 49: w Iudaßowe]

Judėja Lk 3,1 [PS I 122: Judeos[P]]

Judea ◈ **judski** Łk 3,1 [PK I 123: Judskim[P]]

Judita Jdt 10,11-20 [PS I 170: Iuditos] || Jdt 8 [PS II 117: Iuditha]

Judyta Jdt 10,11 [PK I 170: Iudity] || Jdt 8 [PK II 117: Iudith]

Juozapas, patriarcho Jokūbo sūnus, Pr 37; 39; 41; 42; 43; 44; 45; 46 [PS I 75: Iozepho]; Pr 39,8-9 [PS I 374: Iozafas patriorcha ßwentas] || Pr 39,7-12 [PS II 11: Iozupas Patriarcha]; Pr 39,7-20 [PS II 134: Iozephu ßwyntu]

Józef, syn Jakuba patriarchy, Rdz 37; 39; 41; 42; 43; 44; 45; 46 [PK I 75: Iozepha]; Rdz 39,8-9 [PK I 374: Iozef Patryárchá święty] || Rdz 39,7-12 [PK II 10: Iozeph S.]; Rdz 39,7-20 [PK II 134: Iozefá Swiętego]

Juozapas, Marijos sužadėtinis, Lk 1,26-28, Mt 1,16-24; 13,54 [PS I 74: Ioſephu]; Lk 2,33 [PS I 163: Jozafas[P]]; Lk 2,33 [PS I 165: Iozefas]; Lk 2,16-20 [PS I 170: Ioʒapas]; Lk 2,16-20 [PS I 181: Ioʒafu ßwyntu]; Lk 2,16-19 [PS I 190: Iuoʒafas]	**Józef**, oblubieniec Maryi, Łk 1,26-28; Mt 1,16-24; 13,54 [PK I 74: Ioſepha]; Łk 2,33 [PK I 164: Jozef[P]]; Łk 2,33 [PK I 165: Iozef]; Łk 2,16-20 [PK I 170: Ióʒéf]; Łk 2,16-20 [PK I 181: Ioʒefem świętym]; Łk 2,16-19 [PK I 190: Ioʒef]
Juozapato (Jehošafato) slėnis Jl 4,2 [PS I: kłonin Ioʒaphoto]	**Dolina Jozafata** Jl 4,2 [PK I 4: ná dolinę Ioʒaphat]
Kafarnaumas Mt 8,5 [PS I 234: Kapharnaum[P]]	**Kafarnaum** Mt 8,5 [PK I 235: Káphárnaumá[P]]
Kana, vietovė, kur Jėzus dalyvavo vestuvėse, Jn 2,1 [PS I 214: Kanay[P]]; Jn 2,11 [PS I 214: Kanay[P]]	**Kana**, miejscowość, gdzie Jezus uczestniczył w godach weselnych, Jn 2,1 [PK I 215: Kanie[P]]; Jn 2,11 [PK I 215: Kanie[P]]
kanaaniečiai Ts 3,3 [PS II 7: Chaneneus]	**Kananejczycy** Sdz Ts 3,3 [PK II 7: Chánáneycʒyki]
Kadešo tyrai (dykuma) Ps 29,8 [PS I 141: giriu Kádes]	**Kadesz (pustynia)** Ps 29,8 [PK I 141: pußcʒą Kádes]
Kainas Pr 4,1-7 [PS II 8: Kaymo]; Pr 4,1-8 [PS II 208: Kaimo]	**Kain** Rdz 4,1-7 [PK II 8: Káimá]; Rdz 4,1-8 [PK II 208: Káimá]
Kajafas Lk 3,2 [PS I 122: Kaiphas[P]]; Lk 3,2; Jn 18,12-27; Apd 4,5-6 [PS I 126: Kayfas] ‖ Jn 18,13-14 [PS II 165: Kayfośiauſp]	**Kajfasz** Łk 3,2 [PK I 123: Káiphaßá[P]]; Łk 3,2; J 18,12-27; Dz 4,5-6 [PK I 126: Káifaß] ‖ J 18,13-14 [PK II 165: do Kayphaßá]
Kleopas Lk 24,18 [PS II 235: Kleophas[P]]	**Kleofas** Łk 24,18 [PK II 237: Kleophas[P]]
korintiečiai 2 Kor [PS I 47: Koritnhianump[!]]	**Koryntianie** 2 Kor [PS I 47: Korynthyan] ‖ 1 Kor 11,24 [PK II 194: Korinthow]; 1 Kor 11,24 [PK II 196: Korynthow]
Leviatanas Job 3,8 [PS II 142: Leu{i}athanu]; Job 3,8; Iz 27,1; Ps 74,14 [PS II 142: Leuiathanas]	**Lewiatan** Hi 3,8 [PK II 142: Lewiátháná]; Hi 3,8; Iz 27,1; Ps 74,14 [PK II 142: Lewithan]
levitai Jn 1,19 [PK I 69: Lewitus[P]], Jn 1,19 [PS I 81: Lewitas]	**Lewici** J 1,19 [PK I 70: Lewity[P]]; J 1,19 [PK I 81: Lewitowie]
Lėja (Lea) Pr 29,15-30 [PS I 226: Liiu]	**Lea** Rdz 29,15-30 [PK I 226: Liią]
Lisanijas Lk 3,1 [PS I 122: Liſanias[P]]	**Lizaniasz** Łk 3,1 [PK I 123: Lizániaß[P]]

Lozorius Lk 16,19-31; Jn 11,1-44; 12,1-11; Lk 7,11-17 [PS I 88: Laʒariaus]; Lk 16,20-26 [PS I 116: Laʒorus]; Jn 11,1-44 [PS I 245: Laʒoriu] ‖ Lk 16,19-31 [PS II 41: Laʒaru]	**Łazarz** Łk 16,19-31; J 11,1-44; 12,1-11; Łk 7,11-17 [PK I 88: Laʒárʒá]; Łk 16,20-26 [PK I 116: Láʒarʒ]; J 11,1-44 [PK I 245: Láʒárʒá] ‖ Łk 16,19-31 [PK II 41: o Láʒárʒu]
Lukas, evangelistas, Lk 3,10-14 [PS I 140: Lukoßius Ewanieliſta] ‖ Lk 9,33 [PS II 31: Lukośius]	**Łukasz**, ewangelista, Łk 3,10-14 [PK I 140: Lukaß Ewániéliſtá] ‖ Łk 9,33 [PK II 31: Lukáß]; Łk 22,19 [PK II 194: v Lukáßá S.]; Łk 22,20 [PK II 195: Lukáßá S.]; Łk 22,20 [PK II 196: Lukaßá S.]
Makabiejai (Makabėjai) 2 Mak 7,1-42 [PS I 212: Machabeußu] ‖ 2 Mak 7 [PS II 16: Machabeußus]	**Machabejczycy** 2 Mch 7,1-42 [PK I 212: Máchabeycʒykow] ‖ 2 Mch 7 [PK II 16: Máchábeußow]
Malachijas Mal 3,2 [PS I 312: Małachias]	**Malachiasz** Ml 3,2 [PK I 312: Malachiaß]
Manasas, Judo karalius, 2 Met 33,1-23 [PS I 39: Manaſſes]	**Manasses**, król Judy, 2 Krn 33,1-23 [PK I 39: Manaſſes]
Marija, Jėzaus motina, Lk 1,26-56; Mt 1,16-20 [PS I 74: Mariu]; Lk 2,33 [PS I 163: Maria[P]]; Lk 2,34 [PS I 163: Marioſp[P]]; Lk 1,26-38 [PS I 168: Ponna Maria]; Lk 1,38; Iz 7,14 [PS I 169: Ponnay Mariey; Ponnos Marios; Ponna Maria]; Rom 12 [PS I 362: Ponnos Marios] ‖ Mt 1,18; Lk 1,30-31 [PS II 23: Ponnos Marios]; Mt 1,18-25; Lk 1,26-38 [PS II 115: Ponna Márya]; Lk 1,26-38; Mt 18-25 [PS II 124: Pánnos Mários]; Lk 1,26-38; Mt 18-25 [PS II 124: Panna Máriá]; Lk 2,1-12 [PS II 124: Ponnos Mários]; Mt 1 [PS II 126: Pannos Mários]	**Maria**, matka Chrystusa, Łk 1,26-56; Mt 1,16-20 [PK I 74: Maria]; Łk 2,34 [PK I 164: Máryey[P]]; Łk 1,26-38 [PK I 168: Pánná Mária]; Łk 1,38; Iz 7,14 [PK I 169: Pánnie Máryey; Pánny Máryey; Pánná Márya]; Rz 12 [PK I 362: ʒ Pánny Maryey] ‖ Mt 1,18; Łk 1,30-31 [PK II 23: Pánny Máryey]; Łk 1,26-38; Mt 18-25 [PK II 124: Naświętßey Pánny Máryey]; Łk 1,26-38; Mt 18-25 [PK II 124: Naświęt: Márya]; Łk 2,1-12 [PK II 124: Pánny Naświętßey Máryey]
Marija, Jėzaus motinos sesuo, Jokūbo ir Juozapo (Jozės) motina, Klopo žmona, Mk 16,1 [PS II 225: Maria Iakubo[P]]; Mk 16,1-8 [PS II 234: trims Máriiams]	**Maria**, matka Jakuba i Józefa, Mk 16,1 [PK II 225: Márya Iákubowa[P]]; Mk 16,1-8 [PK II 234: trʒem Máriiom]

Marija Magdalena (Magdalietė) Lk 8,2; Mk 16,9 [PS II 170: Magdalena]; Mk 16,1 [PS II 225: Maria Magdalena[P]]; Mk 16,1-8 [PS II 234: trims Máriiams]	**Maria Magdalena** Łk 8,2; Mk 16,9 [PK II 170: Magdálená]; Mk 16,1 [PK II 225: Márya Mágdalená[P]]; Mk 16,1-8 [PK II 234: trʒem Máriiom]; Mk 16,9-11; Łk 24,10 [PK II 244: Mágdalenie]
Matas, apaštalas ir evangelistas, Mt 3,1-12; Lk 3,16-17 [PS I 82: Mattheuß S.]; Mt 23 [PS I 83: Mattheuśiep]; Mt 22,11-13 [PS I 150: Mateuśiep] ‖ Mt 27,39-40 [PS II 165: Mátt: S.]	**Mateusz**, apostoł i ewangelista, Mt 3,1-12; Łk 3,16-17 [PK I 82: Matheuß S.]; Mt 23 [PK I 83: Mattheußa]; Mateusz; Mt 22,11-13 [PK I 150: Mátéußá] ‖ Mt 27,39-40 [PK II 165: Mátt: S.]
medai Dan 5,28 [PS II 150: Medamus]	**Medowie** Dn 5,28 [PK II 150: Medom]
Michėjas (Mikajas), pranašas, Imlos sū-nus, 1 Kar 22,5-28 [PS II 140: Pránáßas Wießpaties Micheas]	**Micheasz**, prorok, 1 Krl 22,5-28 [PK II 140: Prorok Boȝy Micheáß]
Midjanas Iz 9,3 [PS II 68: Madian]	**Madian** Iz 9,3 [PK II 68: Madian]
midjaniečiai Ts 6,11; 7,12.25 [PS II 91: Madionitu]	**Madianici** Sdz 6,11; 7,12.25 [PK II 91: Mádianitow]
Mikalė (Michalė) 1 Sam 18,20-27 [PS I 226: Michol]	**Mikal** 1 Sm 18,20-27 [PK I 226: Michol]
Milkomas 1 Met 20,2; Jer 49,1; 1 Kar 11,5 [PS II 68: Melchon]; 1 Met 20,2 [PS 68: Melchon]	**Milkom** 1 Krn 20,2; 1 Krl 11,5 [PK II 68: Melchom]; 1 Krn 20,2 [PK II 68: Melchom]
Moabas Iz 15,1-9 [PS I 53: Moaba]	**Moab** Iz 15,1-9 [PK I 53: Moab]
Morkus Mk 9,6 [PS II 31: S. Morkus]	**Marek** Mk 9,6 [PK II 31: S. Márek]; Mk 9,22 [PK II 50: v Marká S]
Mozė Iš 3,1-3 [PS I 41: Moyſes]; Iš 32,1-35 [PS I 73: Moyʒes]; Įst 31,30 [PS I 155: Moyʒes]; Hbr 10,28 [PS I 156: Mayȝieśiaus]; Iš 4,1-8 [PS I 182: Mayȝieśiaus]; Mt 8,4 [PS I 234: Mayżieśius[P]] ‖ Mt 17,3 [PS II 21: Mayżieśius[P]]; Mt 17,4 [PS II 21: Mayżieśiuy[P]]; Iš 4,14-12,50; Kun 6-8 [PS II 24: Moyſes]; Mt 17,3-5; Lk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PS II 27: Moyȝeśiuy]; Mt 17,3 [PS II 29: Moyżieśium]; Mt 17,3-5;	**Mojżesz** Wj 3,1-3 [PK I 41: Moyʒeß]; Wj 32,1-35 [PK I 73: Moyȝeß]; Pwt 31,30 [PK I 155: Moyʒes]; Mt 8,4 [PK I 235: Moyżeß[P]] ‖ Mt 17,3 [PK II 22: Moyżeß[P]]; Mt 17,4 [PK II 22: Moyże-ßowi[P]]; Wj 4,14-12,50; Kpł 6-8 [PK II 24: Moyȝeß]; Mt 17,3-5; Łk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PK II 27: Moyȝeßowi]; Mt 17,3 [PK II 29: Moyżeſzem]; Mt 17,3-5; Łk 9,30-33; Mk 9,4-5 [PK II 31: Moyȝeßowi]; Wj 34,29-35; 24,15-18

<table>
<tr><td>Lk 9,30-33; Mk 9,4-5 [PS II 31: Mayʒeśiu]; Iš 34,29-35; 24,15-18 [PS II 39: Moyʒeſiaus]; Rom 5,14 [PS II 146: Mayʒieſiu]; Hbr 11,26 [PS II 207: Moyʒe{š}iu]; Hbr 11,24-29 [PS II 208: Moyʒeſius]; Iš 12 [PS II 208: Moyʒeſius]; Lk 24,27 [PS II 236: Mayżeśiaus[P]]; Iš 3,2 [PS II 244: Mayʒieſiuy]; Lk 24,44 [PS II 249: Moyżieśiaus[P]]; Įst 18,15 [PS II 250: Moyʒieśiaus]</td><td>[PK II 39: Moyʒeßá]; Rz 5,14 [PK II 146: Moyʒeßá]; Hbr 11,26 [PK II 207: o Moyʒeßu]; Hbr 11,24-29 [PK II 208: Moyʒeß]; Wj 12 [PK II 208: Moyʒeß]; Łk 24,27 [PK II 238: Moyzeßá[P]]; Wj 3,2 [PK II 244: Moyʒeßowi] ◈ **Mojżeszowy** Hbr 10,28 [PK I 156: Moyʒeßow]; Wj 4,1-8 [PK I 182: Moyʒeßowá] ‖ Łk 24,44 [PK II 250: Moyzeßowÿ[P]]; Pwt 18,15 [PK II 250: w Moyʒeßowym]</td></tr>
<tr><td>**Naamanas**, sirų (Aramo) karvedys, 2 Kar 5,1-14 [PS I 240: Naamano] ‖ 2 Kar 5,1-14 [PS II 180: Náámonas]</td><td>**Naaman**, wódz syryjski, 2 Krl 5,1-14 [PK I 240: Náámáná] ‖ 2 Krl 5,1-14 [PK II 180: Náámán]</td></tr>
<tr><td>**Nabotas** 1 Kar 21,1-19 [PS I 9: Nabothu] ‖ 1 Kar 21,1-16 [PS 134: Nabuthy]</td><td>**Nabot** 1 Krl 21,1-19 [PK I 9: Nabotha] ‖ 1 Krl 21,1-16 [PK II 134: Nábothá]</td></tr>
<tr><td>**Nazaretas (Nazara)**; Lk 1,26-28, Mt 2,23; 21,11; Mk 1,9 [PS I 74: Naʒaretho]; Lk 2,39 [PS I 163: Nazarethu[P]]; Lk 2,51 [PS I 195: Nazareth[P]]</td><td>**Nazaret** Łk 1,26-28; Mt 2,23; 21,11; Mk 1,9 [PK I 74: Naʒarethu]; Łk 2,39 [PK I 164: Nazáretu[P]]; Łk 2,51 [PK I 196: Nazáretu [P]] ◈ ‖ Mk 16,6 [PK II 226: Názáreńskiego]; Łk 24,19 [PK II 237: Názáreńskim]</td></tr>
<tr><td>**Nazarėnas** Lk 18,37 [PS I 358: Nazarenas]</td><td>**Nazaret** ◈ **nazareński** Łk 18,37 [PK I 359: Názáreński]</td></tr>
<tr><td>**Nebukadnecaras (Nebukadnezaras)** Dan 4 [PS I 184: Nabuchodonoʒaras]; Jer 39 [PS I 260: Nabuchodonoſoru karalu]; 2 Kar 24,8-17; 25; Jer 52 [PS I 371: Nabuchodonoʒoru] ‖ Dan 4 [PS II 150: Nabuchodonoſoru Karalu]; Dan 5 [PS II 150: Nabuchodonoſoro]</td><td>**Nabuchodonosar** Dn 4 [PK I 184: Nábuchodonoʒor]; Jr 39 [PK I 260: Nabuchodonoʒorá krola]; 2 Krl 24,8-17; 25; Jr 52 [PK I 371: o Nabuchodonoʒorʒe] ‖ Dn 4 [PK II 150: Nabuchodonoſor]; Dn 5 [PK II 150: Nabuchodonoʒora]</td></tr>
<tr><td>**Ninevė** Jon 3,6-10 [PS II 179: Niniwos]; Jon 3,1-10 [PS II 179: Niniway]</td><td>**Niniwa** Jon 3,6-10 (PK II 179: Niniwy]; Jon 3,1-10 [PK II 179: Niniwę]</td></tr>
<tr><td>**nineviečiai** Jon 3 [PS I 57: Niniwitams] ‖ Jon 3; Lk 11,30 [PS II 57: Niniwitay]</td><td>**Niniwitowie** Jon 3 [PK I 57: Niniwitom] ‖ Jon 3; Łk 11,30 [PK II 57: Niniwitowie]</td></tr>
<tr><td>**Nojus** Pr 8 [PS I 369: Noes] ‖ Pr 6,11-22 [PS II 208: Noe]</td><td>**Noe** Rdz 8 [PK I 369: Noego] ‖ Rdz 6,11-22 [PK II 208: Noe]</td></tr>
</table>

Ona (Hana), pranašo Samuelio motina, 1 Sam 1 [PS I 212: Anna]	**Anna,** matka proroka Samuela, 1 Sm 1 [PK I 212: Anná]
Ona, pranašė, Lk 2,36 [PS I 163: Anna Pranašine[P]]	**Anna**, prorokini, Łk 2,36 [PK I 164: Anná Prorokini[P]]
	Ozeasz, jeden z dwunastu proroków, Oz 6,2 [PK II 252: v Oʒeaßá]
Pajordanė Lk 3,3 [PS I 122: wiſu ßali Jordano[P]]	
Paulius Apd 22 [PS I 47: ßwyntu Powiłu]; 1 Kor 4,4 [PS I 117: ßwyntam Powiłuy]; Rom 1,24-27 [PS I 252: ś. Powiłas]; Apd 8; 9,1-3 [PS I 362: Powiłas (2)]; Gal 2,19 [PS I 364: S. Powiłas] ‖ 2 Kor 12,6-10 [PS II 11: Sʒwyntu Powiłu]; [PS II 28: S. Powiłuy]; 1 Kor 5,4-5 [PS II 48: S. Powiłas]; 2 Tim 2,26 [PS II 49: S. Powiłas]; Rom 5,21 [PS II 60: Powiłas]; Rom 8,35-39 [PS II 114: S. Powiłas]; Rom 2,4-6 [PS II 169: Powiłas S.]; Rom 13,12-14; 14,17 [PS II 178: S. Powiłas]; Ef 5,25-27; Apr 1,5 [PS II 190: Powiło św.]; 1 Kor 2,7 [PS II 205: Powiłas S.]; Rom 6,13 [PS II 231: Powiłas ßwyntas]; Hbr 13,1-2 [PS II 241: Powilas ßwyntas]	**Paweł** Dz 22 [PK I 47: o Páwle S.]; Flp 2,12; 1 Kor 4,2; 1 Kor 4,1-5. [PK I 117: s. Páwłowi]; Rz 1,24-27 [PK I 252: S. Páweł]; Dz 8; 9,1-3 [PK I 362: Páweł (2)]; Ga 2,19 [PK I 364: S. Páweł] ‖ 2 Kor 12,6-10 [PK II 10: Swiętego Páwłá]; Flp 2,6-7 [PK II 23: Páweł ś.]; Flp 2,7 [PK II 23: Páweł S.]; [PK II 28: S. Páwłowi]; 1 Kor 5,4-5 [PK II 48: święty Páweł]; 2 Tm 2,26 [PK II 49: S. Páweł]; Rz 5,21 [PK II 60: Páweł S.]; Rz 8,35-39 [PK II 114: Páweł S.]; Kol 3,9 [PK II 123: Paweł S.]; Rz 2,4-6 [PK II 169: Páweł S.]; Rz 13,12-14; 14,17 [PK II 178: Paweł ś.]; Ef 5,25-27; Dz 1,5 [PK II 190: Páwłá świętego]; 1 Kor 11,24 [PK II 194: v Páwłá S.]; 1 Kor 11,24 [PK II 196: Páwłá świętego]; 1 Kor 2,7 [PK II 205: Paweł S.]; Rz 6,13 [PK II 231: Páweł święt:]; Hbr 13,1-2 [PK II 241: Páweł S.]
perizai (perizitai) Ts 3,3 [PS II 7: Fereʒeus]	**Perryzyci** Sdz 3,3 [PK II 7: Feryʒeycʒyki]
Petras Apd 3,21 [PS I 29: S. Petras]; 1 Pt 2,22 [PS I 49: Petras ßwyntas]; 1 Pt 2,21 [PS I 68: S. Petras]; 2 Pt 1,4 [PS I 99: S. Petras]; Apd 3,1-10 [PS I 178: s. Petruy]; 2 Pt 1,19; Mt 25,1-13 [PS I 228: ś. Petras]; 2 Pt 2; Hbr 6	**Piotr** Dz 3,21 [PK I 29: S. Piotr]; 1 P 2,22 [PK I 49: Piotr S.]; 1 P 2,21 [PK I 67: S. Piotr]; 2 P 1,4 [PK I 99: S. Piotr]; 2 P 2,19 [PK I 108: S. Piotr]; Dz 3,1-10 [PK I 177: Piotrowi]; 2 P 1,19; Mt 25,1-13 [PK I 228: S. Piotr]; 2 P 2; Hbr 6

[PS I 373: S. Petras] || 1 Pt 2,11 [PS II 17: Piatras ßwŷtas]; Mt 17,1 [PS II 21: Petru[P]]; Mt 17,4 [PS II 21: Petras[P]]; Mt 17,4; Lk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PS II 27: Petras ßwentas]; Jn 21,18-19 [PS II 28: S. Petruy]; Mt 17,4; Lk 9,33; Mk 9,5 [PS II 31: S. Petras]; Mt 17,4; Mk 9,5-6; Lk 9,33 [PS II 32: ßwento Petro]; Mt 17,4; Mk 9,2-6; Lk 9,32-33 [PS II 32: S. Petruy]; 1 Pt 1,19-20; Hbr 9,11-14; 1 Kor 6 [PS II 127: S. Petras]; 1 Pt 5,3 [PS II 136: Petras ßwentas]; Mt 16,17-19; Jn 21,15-17 [PS II 151: Petru ßwentu]; Mt 16,17-19; Jn 21,15-17 [PS II 151: Petruy ßwentam]; Jn 21,15-17 [PS II 151: ßwentu Petru]; Jn 13,6 [PS II 173: Petras[P]]; Jn 13,8 [PS II 173: Petras[P]]; Jn 13,6-10 [PS II 186: Peatras; Peatru]; Apd 15,9 [PS II 189: Peatras św.]; 1 Pt 1,18-22 [PS II 207: Peatras świntas]; 1 Pt 2,21 [PS II 207: S. Petras]; Mk 16,7 [PS II 225: Petruy[P]]; Jn 21,7-21 [PS II 234: S. Petruy]; 1 Pt 2,11 [PS II 241: ś. Petras]; 1 Pt 5,8 [PS II 256: Petras S[.]]

[PK I 373: S. Piotr] || 1 P 2,11 [PK II 17: Piotr ś.]; Mt 17,1 [PK II 22: Piotrá[P]]; Mt 17,4 [PK II 22: Piotr[P]]; Mt 17,4; Łk 9,28-36; Mk 9,2-9 [PK II 27: Piotr S.]; J 21,18-19 [PK II 28: S. Piotrowi]; Mt 17,4; Łk 9,33; Mk 9,5 [PK II 31: Piotr S.]; Mt 17,4; Mk 9,5-6; Lk 9,33 [PK II 32: świętego Piotrá]; Mt 17,4; Mk 9,2-6; Lk 9,32-33 [PK II 32: Piotrá S.]; 1 P 1,19-20; Hbr 9; 1 Kor 6 [PK II 127: S. Piotr]; 1 P 5,3 [PK II 136: Piotr S.]; Mt 16,17-19; J 21,15-17 [PK II 151: Piotra ś.]; Mt 16,17-19 [PK II 151: po Pietrʒe S.]; J 21,15-17 [PK II 151: Piotra S.]; J 13,6 [PK II 174: Piotr[P]]; J 13,8 [PK II 174: Piotr[P]]; J 13,6-10 [PK II 186: Piotr; Piotrá]; Dz 15,9 [PK II 189: Piotr ś.]; 1 P 1,18-22 [PK II 207: Piotr S.]; 1 P 2,21 [PK II 207: S. Piotr]; Mk 16,7 [PK II 226: Piotrowi[P]]; J 21,7-21 [PK II 234: Piotrowi]; 1 P 2,11 [PK II 241: S. Piotr]; 1 P 5,8 [PK II 256: Piotr S.]

Pilypas, apaštalas, Jn 14,8-9 [PS I 352: Philippay] || Jn 6,5 [PS II 78: Philippop[P]]; Jn 6,7 [PS II 78: Philippas[P]]; Jn 6,5-7 [PS II 104: Philippas]; Jn 6,5-7 [PS II 105: Philippu]

Filip, apostoł, J 14,8-9 [PK I 353: Filipie] || J 6,5 [PK II 79: Philippá[P]]; J 6,7 [PK II 79: Philip[P]]; J 6,5-7 [PK II 104: Philip]; J 6,5-7 [PK II 105: Philippē]

Pilypas, tetrarchas, Erodo Didžiojo sūnus, Lk 3,1 [PS I 122: Philippas[P]]

Filip, tetrarcha, syn Heroda Wielkiego, Łk 3,1 [PK I 123: Philip[P]]

Poncijus Pilotas Lk 3,1 [PS I 122: Pontskas Piłotas[P]]; Mt 27,2; 11-26; Mk 15,1-15 [PS I 126: Piłotas] || Apd 4,27 [PS II 162: Pontius Piłotas]; Lk 23; Jn 18,28-40; 19,1-16 [PS II 163: Piłotuy]; Jn 18,28-40; 19,1-16; Mt 27,11-26; Lk 23 [PS II 165: Piłotop]; Mt 27,11-26

Poncjusz Piłat Łk 3,1 [PK I 123: Pontski Piłat [P]]; Mt 27,2; 11-26; Mk 15,1-15 [PK I 126: Piłat] || Dz 4,27 [PK II 162: Pontſki Piłát]; Łk 23; J 18,28-40; 19,1-16 [PK II 163: Piłatowi]; J 18,28-40; 19,1-16; Mt 27,11-26; Łk 23 [PK II 165: do Piłatá]; Mt 27,11-26 [PK II 202:

[PS II 202: Piłotuy]; Apd 4,24-27 [PS II 202: Pontſkaſay Piłotas]; Jn 19,1-5 [PS II 221: Piłoto]; Jn 19,1-5; Lk 23,11 [PS II 244: Piłoto]	Piłátowi]; Dz 4,24-27 [PK II 202: Pontſki Piłat]; J 19,1-5 [PK II 221: Piłatá]; J 19,1-5; Łk 23,11 [PK II 244: Piłátá] ◈ **pontski** Łk 3,1 [PK I 123: Pontski Piłat[P]] ‖ Dz 4,27 [PK II 162: Pontſki Piłát]; Dz 4,24-27 [PK II 202: Pontſki Piłat]
Rachelė Pr 29,15-30 [PS I 226: Racheli]	**Rachela** Rdz 29,15-30 [PK I 226: Ráchelę]
Rahaba Joz 2 [PS I 375: Rahaba]	**Rachab** Joz 2 [PK I 375: Rachàb]
Rebeka Pr 24,62-67 [PS I 223: Rebeka]	**Rebeka** Rdz 24,62-67 [PK I 223: Rebeká]
romėnai (romiečiai) Jn 11,48 [PS I 74: Rimionis]	**Rzymianie** J 11,48 [PK I 74: Rʒymianie]; 1 J 2,2 [PK II 211: Rʒymian]
sadukiejai Mt 22,23-33 [PS II 233: Saduceußay]	**Sadukeusze** Mt 22,23-33 [PK II 233: Sáducæußowie]
Saliamonas Gg 5 [PS I 103: Salamanas]; 1 Kar 11,1-8 [PS I 106: Salamonu]; 1 Kar 8 [PS I 143: baʒnićioi Salamano]; Gg 5,10 [PS I 173: gieſmeſe Salamono]; 1 Kar 6; 10 [PS I 184: Sałamono); 1 Kar 6; 10 [PS I 185: ſoſtu Salomono]; Gg 8,6 [PS I 194: gieſmeſe Salamono]; Gg 3,1-2; 5 [PS I 199: gieſmeſe Salomono]; Gg 1,1 [PS I 220: Sa{ł}omonas]; Gg 8,12 [PS I 320: gieſmeſe Salomona]; 1 Kar 6; 7; 8; Iz 5 [PS I 333: Salomonu] ‖ 1 Kar 11 [PS II 10: Salomonas]; Gg 1-8 [PS II 24: Gieſmeſe Salomono]; Gg 3,11 [PS II 124: karalaus Salomono]	**Salomon** Pnp 5 [PK I 103: Salomon]; 1 Krl 11,1-8 [PK I 106: Salomoná]; 1 Krl 6; 10 [PK I 184: Sałomonà]; Pnp 1,1 [PK I 220: Sałomon]; 1 Krl 6; 7; 8; Iz 5 [PK I 333: Salomonà] ‖ 1 Krl 11 [PK II 10: Sálomon]; Pnp 3,11 [PK II 124: krolá Sálomoná] ◈ **Salomonowy** 1 Krl 8 [PK I 143: w kośćiélé Sałómónowym]; Pnp 5,10 [PK I 173: pieśniách Sálómónowych]; 1 Krl 6; 10 [PK I 185: ſtolicę Salomonowę]; Pnp 8,6 [PK I 194: pieśniách Sàlomonowych]; Pnp 3,1-2; 5 [PK I 199: w pieśniàch Salomonowych]; Pnp 8,12 [PK I 320: pieśniách Salomonowych] ‖ Pnp 1-8 [PK II 24: pieśniách Sálomonowych]; Pnp 3 [PK II 125: pieśni Sálomonowey]
Salomė Mk 16,1 [PS II 225; Salome[P]]; Mk 16,1-8 [PS II 234: trims Máriiams]	**Salome** Mk 16,1 [PK II 225; Sálome[P]]; Mk 16,1-8 [PK II 234: trʒem Máriiom]
samariečiai 2 Kar 17,24-41 [PS I 71: Samaritanu]; 1 Kar 11,26-16,31 [PS I 72: Samaritanay] ‖ Jn 8,48 [PS II 109: Sá-	**Samarytanie** 2 Krl 17,24-41 [PK I 71: od Sámaritow]; 1 Krl 11,26-16,31 [PK I 72: Samaritáni] ‖ J 8,48 [PK II 110:

maritonas[P]]; Jn 8,48 [PS II 119: Sámáritonas]	Sámáritan[P]]; J 8,48 [PK II 119: Sámarytan]
Samarija 1 Kar 13,32; 16,24-32; Oz 10,3-7; 7 [PS I 71: Samarios]; Oz 10,7 [PS I 72: Samaria]; 1 Kar 11,26-16,31 [PS I 72: Samarios] ‖ 2 Kar 6,24-31 [PS II 95: Samariioy]; 2 Kar 7,1-2 [PS II 96: Sámarios]	**Samaria** 1 Krl 13,32; 16,24-32; Oz 10,3-7; 7 [PK I 71: Samariey]; Oz 10,7; [PK I 72: Samarią]; 1 Krl 11,26-16,31 [PK I 72: Samariey] ‖ 2 Krl 6,24-31 [PK II 95: w Sámáryey]; 2 Krl 7,1-2 [PK II 96: Sámáryey]
Samsonas Ts 16,4-22 [PS I 106: Samſonu] ‖ Ts 16 [PS II 10: Samſonas]; Ts 14,5-9 [PS II 256: Samſonu]; Ts 14,8-9 [PS II 256: Samſonas]	**Samson** Sdz 16,4-22 [PK I 106: Samſona] ‖ Sdz 16 [PK II 10: Sámſon]; Sdz 14,5-9 [PK II 256: o Samſonie]; Sdz 14,8-9 [PK 256: Samſon]
Samuelis, pranašas, 1 Sam 16,6-7 [PS I 76: Samuelis Pranaßas]; 1 Sam 1,20-28 [PS I 212: Samueli] ‖ 1 Sam 12,1-5 [PS II 134: Sámuelis ßwyntas]	**Samuel**, prorok, 1 Sm 16,6-7 [PK I 76: Samuel prorok]; 1 Sm 1,20-28 [PK I 212: Sàmuelá] ‖ 1 Sm 12,1-5 [PK II 134: Sámuel ś.]
Sanheribas (Sancheribas) Iz 10,14; 10,28-34; Iz 37,21-38 [PS II 69: Senacheribas Karalus]	**Sennacheryb** Iz 10,14; 10,28-34; Iz 37,21-38 [PK II 69: Senacheryb]
Saulius, karalius, Kišo sūnus, 1 Met 12,1-30; 1 Sam 23 [PS I 41: Saulo]; 1 Sam 13,1; Apd 13,21 [PS I 136: Sauli karalu; Sauli]; 1 Sam 18,17-29 [PS I 226: Saulo]; 1 Sam 16,14-23 [PS I 259: Sauli] ‖ 1 Sam 16,23 [PS II 58: Sauli Karalu]	**Saul**, król, syn Kisza, 1 Krn 12,1-30; 1 Sm 23 [PK I 41: Saulem]; 1 Sm 13,1; Apd 13,21 [PK I 136: o Saulu Krolu; Saul]; 1 Sm 18,20-29 [PK I 226: Saulá]; 1 Sm 16,14-23 [PK I 259: Sàulá] ‖ 1 Sm 16,23 [PK II 57: Sáulá Krola]
Saulius, Paulius, apaštalas, Apd 9,4 [PS I 362: Saułe Saule]	**Szaweł**, Paweł, apostoł, Dz 9,4 [PK I 362: Sáwle, Sàwle]
Sichemas (Šechemas) Pr 34,1-12 [PS I 226: Sichem]	**Sychemski** Rdz 34,1-12 [PK I 226: Sychemſkie]
Simeonas, teisus ir dievobaimingas žmogus, gyvenęs Jeruzalėje Jėzaus gimimo laiku, Lk 2,34 [PS I 163: Simeonas[P]]	**Symeon**, uczciwy i pobożny człowiek, mieszkającyw Jerozolimie w okresie narodzenia Jezusa, Łk 2,34 [PK I 164: Symeon[P]]
Simonas (Kirėnietis) Mt 27,32-33; Mk 15,21-22; Lk 23,26 [PS II 220: Simanu Cireneußu]	**Szymon (z Cyreny)** Mt 27,32-33; Mk 15,21-22; Łk 23,26 [PK II 220: Symoná Cyreneußá]

Simonas (Petras) Jn 6,8 [PS II 78: Simono Petro[P]]; Jn 13,6 [PS II 173: Simonop Petrop[P]]; Jn 13,9 [PS II 173: Simanas Petras[P]]; Lk 24,34 [PS II 236: Simanuy[P]]	**Szymon (Piotr)** J 6,8 [PK II 79: Symoná Piotrá[P]]; J 13,6 [PK II 174: Symoná Piotrá[P]]; J 13,9 [PK II 174: Symon Piotr[P]]; Łk 24,34 [PK II 238: Symonowi[P]]
Simonas, Judo Iskarioto tėvas, Jn 13,2 [PS II 173: Simano Ißkarioto[P]]	**Szymon**, ojciec Judasza Iskarioty, J 13,2 [PK II 174: Symonowego Ißkáriotá[P]]
Sionas (Zionas) Iz 3,16-26; Pat 7,6-23 [PS I 55: Siona] ‖ Gg 3,11 [PS II 124: Siono]; Gg 3,11 [PS II 125: Siono]; Mt 21,5 [PS II 144: Siono[P]]	**Syjoński** Iz 3,16-26; Prz 7,6-23 [PK I 55: Syońſkie] ‖ Pnp 3,11 [PK II 124: Syonſkie]; Pnp 3,11 [PK II 125: Syonſkie]; Mt 21,5 [PK II 144: Syońskiey[P]]
Sirija (Aramas) 2 Kar 5,1-14 [PS II 180: Syriyſko]	**Syryjski** 2 Krl 5,1-14 [PK II 180: Syryſkie[o]]
Sodoma Pr 19,1-28 [PS I 321: Sodoma]; Įst 32-33 [PS I 321: Sodomos]	**Sodoma** Rdz 19,1-28 [PK I 321: Sodoma] ◈ **sodomski** Pwt 32-33 [PK I 321: Sodomſkiey]
Sofonijas, pranašas, Sof 1,8-9 [PS II 179: Pranaßu Sophoniośiu]	**Sofoniasz**, prorok, So 1,8-9 [PK II 179: Proroká Sophoniaßá]
Steponas, vienas iš septynių diakonų, Apd 6,8-15; 7 [PS II 107: S. Stephono]	**Szczepan**, jeden z siedmiu diakonów, Dz 6,8-15; 7 [PK II 107: S Stephánowi]
Šimis (Šimejis), benjaminas iš Bahurimų, 2 Sam 16,5-13 [PS II 55: Semei]	**Szimei**, syn Gery, Beniaminita, pochodzący z Bachurim, 2 Sm 16,5-13 [PK II 55: Semei]
Tabita Apd 9,36-42 [PS I 178: Tabithay]	**Tabita** Dz 9,36-42 [PK I 178: Tabićie]
	Tabor Mt 17,2 [PK II 244: Thabor]
Tiberiada Jn 6,1 [PS II 77: Tiberiados[P]]	**Tyberiada** ◈ **tyberiadski** J 6,1 [PK II 79: Tyberyádskie[P]]
Tiberijus Lk 3,1 [PS I 122: Tiberiußo Cieſoriaus[P]]	**Tyberiusz** Łk 3,1 [PK I 123: Tyberiußá Cesàrzà[P]]
Titas Tit 2,7 [PS II 136: Tituſſu]	**Tytus** Tt 2,7 [PK II 136: Tytuſſá]
Tyras Ez 28,1-10 [PS I 47: Tyro] ‖ Ez 28,2 [PS II 41: Tyro]	**Tyr** Ez 28,1-10 [PK I 47: Tyru] ‖ Ez 28,2 [PK II 41: Tyru]
Tobijas, Tobito sūnus, Tob 4 [PS I 212: Tobias] ‖ Tob 11,10-14 [PS II 90: Tobioßius]	**Tobiasz**, syn Tobiasza, Tb 4 [PK I 212: Tobiaß] ‖ Tb 11,10-14 [PK II 90: Tobiáß]

Tobitas Tob 2; 3 [PS II 13: S. Tobiaßu]; Tob 6,8 [PS II 56: Tob: S.]; Tob 4,8-9 [PS II 105: Tobiośiaus]; Tob 2,1-6 [PS II 177: Tobiośius S.]	**Tobiasz** Tb 2 [PK II 13: o Tobiáßu ś.]; Tb 6,8 [PK II 56: v Tobiáßá S.]; Tb 4,8-9 [PK II 105: Tobiáßá S.]; Tb 2,1-6 [PK II 177: Tobiaß święty]
Trachonitidė Lk 3,1 [PS I 122: Traconitidos[P]]	**Trachon** ◈ **trachonijski** Łk 3,1 [PK I 123: Tráchonitskiey kráiny[P]]
Zacharijas (Zacharija), pranašas, Zch 3; 6,9-15 [PS II 24: Ʒacharioßius]; Zch 9,9 [PS II 147: Pranaßo Ʒácháriaśiaus]; Zch 3,3-4 [PS II 170: Ʒácharioßius Pranaßas]	**Zachariasz**, prorok, Za 3; 6,9-15 [PK II 24: Ʒácháryaß]; Zch 9,9 [PK II 147: Proroká Ʒácháryáßá]; Za 3,3-4 [PK II 170: Ʒácháryaß Prorok]
Zacharijas, Jono Krikštytojo tėvas, Lk 1,5-24 [PS I 74: Ʒàchariaśiaus]; Lk 3,2 [PS I 122: Zachariaśiaus[P]]	**Zachariasz**, ojciec Jana Chrzciciela ◈ **Zachariaszowy**, Łk 1,5-24 [PK I 74: Ʒàchariaßowym]; Łk 3,2 [PK I 123: Záchâryaßowego[P]]
Zorobabelis (Zerubabelis) Sir 49,11 [PS I 191: Ʒorobabeli]	**Zorobabel** Syr 49,11 [PK I 191: Ʒorobabela]
Zuzana (Susana) Dan(g) 13 [PS II 134: Ʒuʒanu]	**Zuzanna** Dn(g) 13 [PK II 134: Ʒuʒánnę]

3.
Biblinių citatų rodyklė
Indeks cytatów biblijnych

SENASIS TESTAMENTAS PRADŽIOS KNYGA	STARY TESTAMENT KSIĘGA RODZAJU
Pr 1,26: Padarikime ʒmogu vnt wayʒdo ir toligibes mu= ſu ir tegul eſti wireſniu vnt ʒuwu mariu / ir pauksćiu aro/› ‹ir vnt wiſu giwiu / kurie kruti= naſi vnt ʒiemes (PS I 88)	**Rdz 1,26:** Vcʒyńmy cʒłowieká ná wyobráʒenie y ná podo= bi{e}ńſtwo náße / a niech prʒełoʒony będʒie rybom morſkim / y ptaſtwu powietrʒnemu y beſtiom / y wßytkiey ʒiemi (PK I 88)
Pr 3,19: Pra[=] kayty weydo tawo wal= giſi duonu tawo (PS I 106)	**Rdz 3,19:** W po[=] ćie oblicʒá twego bę= dʒieß poʒywáł chlebá twego (PK I 106)
Pr 3,19: Prakayti «tieg» weydo táwo walgiſi duonu (PS II 83)	**Rdz 3,19:** W poćie cʒołá twego będʒieß poʒy= wał chleba (PK II 83)
Pr 8,21: Paiautimas ir muſtimas śirdies ʒmo[=] gaus łunkus ira aba pi= gay nułynkias vnt pikto nuog iauniſtes ſawo (PS I 105)	**Rdz 8,21:** Smyſł› ‹y myſl ſercá cʒłowiecʒego ſkłonne ſą do ʒłego od młodʒień= ſtwá ſwego (PK I 105)
Pr 22,3–5: Kiełes nák= ti: pabałnoio aſiłu› «nieko mo= tey ſáwo ápe tay (kurioy iam top vʒuſtot gá{l}eio) ne ſaki= dama». ‹Ir emis ſu ſáwim	**Rdz 22,3–5:** Wſtáł w nocy: ośiodłał oſłá ſwego› / «nic o tym ʒenie ſwo= iey (ktora mu mogłá prʒe= ßkodʒić) nie powiádáiąc». ‹Y wʒiąwßy ʒ ſobą dwu mło=

du iaunikiu / ir Iʒáoku ſunu ſ{á}wo / o prikirtis małku vnt wiſ=diagimo [!] / eio vnt wie= tos / vnt kurios iam Diewas liepe. A trećioy dienoy paki= łeis akis iʒwido wietu iʒtoło / ir tare tarnamus: pałukieki= te ćia ſu aſłu / o áß ſu wayku aʒ ig anay wietay paſiſkubi= nis tiktay padári afieru / ſu= grißime (PS II 187)	dʒiencow /y Iſáaká ſyná ſwe= go / á ná rąbáwßy drew do cáłopalenia / ßedł ná mieyſce ná ktore Bog mu roſkaʒał. A dniá trʒećiego podnioʒßy ocʒy vyʒrʒał mieyſce ʒdáleká / y rʒekł do ſług ſwoich: pocʒe= káyćie tu ʒ oſłem / á ia ʒ dʒie= ćięćiem áʒ do onąd poſpießy= wßy ſię / ſkoro vcʒynimy po= kłon / do was ſię wrócim (PK II 187)
Pr 37,8: Muſug Ka[=] ralum buſi? (PS I 76)	**Rdz 37,8:** Iʒáli náßym Krolem będʒieß? (PK I 76)
Pr 49,10: Ne bus «tieg» atimta łaʒda iʒ Iu= dos /› ‹net atays / kuris tu= ri but atsiuſtas (PS I 131)	**Rdz 49,10:** Nié będʒié «práwi» / odięte bérło od Iudy /› ‹aʒ prʒyi= dʒié / który ma być po= ſłan (PK I 131)
Pr 50,17: Aʒu= mirßk piktibes brolu tawo /› ‹kuriu padare prieß tawi (PS II 3)	**Rdz 50,17:** Ʒápámiętay «mowi / Iákob» / ʒłego vcʒÿku Bráćiey twoiey› ‹ktorą wyrʒądʒiły tobie (PK II 3)

IŠĖJIMO KNYGA	KSIĘGA WYJŚCIA
Iš 3,14: Aß «tieg» eſmi kuris eſmi (PS I 77)	**Wj 3,14:** Ia «práwi» ieſtem / ktory ie= ſtem (PK I 77)
Iš 33,19: Aß parodiſiu wiſa giera taw (PS I 79)	**Wj 33,19:** Iá wßyt= ko dobre tobie pokaʒę (PK I 79)
Iš 33,19: Aß «tieg» pa= rodiſiu wiſa giera taw (PS I 90)	**Wj 33,19:** Iá wßytko dobre tobie pokaʒę (PK I 90)

SKAIČIŲ KNYGA	KSIĘGA LICZB
Sk 20,6 (žr. BSV išnašą „c“): Wießpá= tie / atwerk iiemus iʒdu táwo werſmy wundenio giwo (PS II 211)	**Lb 20,6:** Pá= nie› ‹otworʒ im ſkarb twoy ʒrʒodło wody ʒywey (PK II 211)

PAKARTOTO ĮSTATYMO KNYGA	KSIĘGA POWTORZONEGO PRAWA
Įst 16,19: Ne imk «tieg» dowanu: nes do= wanas apakina (PS I 9)	**Pwt 16,19:** Nie bierʒ «prawi» podàrkow / bo podarki ʒaślepiaią (PK I 9)
Įst 32,6: Taygu ataduoſte Wießpati ʒmo[=] nes payki ir durni? ne= gu anas ira tewas tawo / kuris pawełdeio tawi / ir ſutwere tawi? (PS I 155)	**Pwt 32,6:** Toʒ oddaieß pánu / ludu głupi y beʒroʒumny? Iʒali nie on ieſt oćieć twoy / ktory ćię ośię= gnał / y vcʒynił / y ſtwo= rʒył ćię? (PK I 155)
Įst 32,32–33: Iʒ winićios So= domos winićia iu / ir iʒ pameſćiu Gomorrhos / voga iu / uoga tulʒies / kie= kies karciauſios / tulʒis ſmaku aba ſlibinu winas iu (PS I 321)	**Pwt 32,32–33:** Ʒ winnice So= domſkiey winnicá ich y ʒ prʒe[=] dmieśćia Gomorrhy win= na iagoda ich / iagoda ʒoł= ći / á grona bàrʒo gorʒkie. Ʒołć ſmokow wino ich (PK I 321)

JOZUĖS KNYGA	KSIĘGA JOZUEGO
Joz 10,13–14: ſto= weio› «tieg» ‹kłauſunt Wieß= pat bałſo ʒmogaus (PS I 268)	**Joz 10,13–14:** ſtało› «prawi» ‹gdy vſłuchał Pan głoſu cʒłowieká (PK I 268)

SAMUELIO PIRMA KNYGA	1 KSIĘGA SAMUELA
1 Sam 15,29: Pergałetoias I= ʒraeliy ne prałeys› nuſide= iuſiam / ‹ir vnt pagayłe[=]	**1 Sm 15,29:** Ʒwy= ćieʒca «prawi» w Iʒraełu nie prʒepuśći / y do poli=

imo ne paſigriʒ. Nes ne eſti ʒmogum adunt gay= łetu (PS I 10)	towánia śię nie ſkłoni a= bowiem nie ieſt iako cʒło= wiek áby miał ʒałowáć (PK I 10)
1 Sam 15,29: Perga= ł{e}toias Iſraeliy notłeys / ney vnt pagayłeimo pa= ſigriʒ (PS I 15)	**1 Sm 15,29:** Ʒwyćięʒca w Iſraelu nie prʒepuśći / ani śię ʒalem ʒmiękcʒy (PK I 15)
1 Sam 16,7: Ʒmones riag tay / kas po akim ira / o Diewas weyʒd vnt śirdies (PS II 177)	**1 Sm 16,7:** Lu= dʒie widʒą to / co prʒed ocʒy= ma ieſt / á Bog pátrʒy ná ſerce (PK II 177)

SAMUELIO ANTRA KNYGA	2 KSIĘGA SAMUELA
2 Sam 12,13: Wie= ßpats nukiełe nuog tawis nuſideimu tawo / ne numirśi (PS II 66)	**2 Sm 12,13:** Pan teʒ prʒenioſł grʒech twoy / nie vmrʒeß (PK II 66)
2 Sam 12,13: Praſto= iau Wießpati (PS II 75)	**2 Sm 12,13:** Ʒgrʒe= ßyłem Pánu (PK II 75)
2 Sam 24,15: Iłeyde› ‹maru ing I{ſ}raeli (PS I 261)	**2 Sm 24,15:** Wpuśćił› ‹mor w Iʒraelá (PK I 261)

KARALIŲ PIRMA KNYGA	1 KSIĘGA KROLEWSKA
1 Kar 22,8: Ira ćia› / «tieg» / ‹Pránáßas Wießpaties Micheas wár= du / bet áß ne kinćiu io / iog niekádu mań ne pranaßáu= ia giero / bet pikta (PS II 140)	**1 Krl 22,8:** Ieſt tu / «prȧwi» / Pro= rok Boʒy Micheáß / ále go ia nie náwidʒę / iʒ mi nie proro= kuie dobre / ále ʒłe (PK II 140)

KARALIŲ ANTRA KNYGA	2 KSIĘGA KROLEWSKA
2 Kar 4,40: ſmertis puo= dy (PS II 107)	**2 Krl 4,40:** śmierć w gárcu (PK II 107)

2 Kar 5,1:
Náámonas Hatmo=
nas Karalaus Syriyſko
ʒmogus didis po ákim Wieß=
paties ſáwo (PS II 180)

2 Krl 5,1:
Náámán Hetman
Krolá Syryſkie° / mąʒ wiel=
ki v Páná ſwego (PK II 180)

2 Kar 5,10:
Eyk o nuſiprauſk Iordani
ſeptinis k{á}rtus /› ‹o buſi apcʒy=
ſtitas (PS II 180)

2 Krl 5,10:
Idʒ á omyy ſię w Ior=
danie śiedm kroć /› ‹á będʒieß
ocʒyśćion (PK II 180)

2 Kar 5,13:
Tewe› «(teyp Wie=
ßpáti ałgoio)» ‹nor butu tau
didi dayktu inſakis Prana=
ßas vʒtieſu turetumey pada=
rit / o kayp tolaus łabiaus / ka[=]
du táre: Eyk nuſiprauſk / o
buſi apcʒyſtitas (PS II 181)

2 Krl 5,13:
Oycʒe› «(ták Pá=
ná ʒwáli)» ‹choćby był wielką
rʒecʒ Prorok roſkaʒał / ʒáiſte
miałbys był vcʒynić / iáko
dáleko więcey gdyć rʒekł: O=
myyśie / á będʒieß ocʒyśćion (PK II 181)

2 Kar 5,14:
Ir paſitayſe kunas io / kayp
maʒo waykialo (PS II 181)

2 Krl 5,14:
Y náprawiło śie
ćiáło iego iáko dʒiećięćia má=
lucʒkiego (PK II 181)

2 Kar 7,1–2:
Ritoy «tieg» kietwir=
tis miłtu gieru kwietiniu bus
parduodamas áʒu wienu ſtá[=]
teri› / tay iʒgirdis tarnas ka=
ralaus: ‹Norint «tieg» Die=
was {á}twertu dungaus wer=
ſmes ába ißtakus / árgu ga=
łes tay but ku ſákay?› ‹Regie=
ſi ákims bet ne ragauſi (PS II 96)

2 Krl 7,1–2:
Iutro będʒie
korʒec białey mąki ʒá ieden
ſtáter prʒedaʒny / á dwa kor=
ci ięcʒmienia ʒá ieden ſtáter›.
To vſłyßáwßy ieden ʒ ſług
krolewſkich rʒekł: ‹By teʒ P.
Bog podʒiałał wypuſty w
niebie / áʒaʒ będʒie mogło to
być co powiádáß?› ‹vyʒrʒyß
ocʒyma / ále ʒ tego ieść nie
będʒieß (PK II 96)

METRAŠČIŲ (KRONIKŲ) PIRMA KNYGA

1 Met 20,2:
Dowidas karunu Melchon
nudreſkie nuog gałwos io /›
‹ir pádare ſaw iʒ ios karunu (PS II 68)

1 KSIĘGA KRONIK

1 Krn 20,2:
Dáwid ko=
ronę Melchom / porwał ʒ
głowy iego /› ‹y vcʒynił ſobie ʒ
niey koronę (PK II 68)

2 Met 33,11–12: Budamas «{t}ieg» ſurißtu łynciugays ir punćieys /› ‹mełdes Wieß[=] pat Diewuy ſawo ir gay= łeios łabay (PS I 39)	**2 Krn 33,11–12:** Bę= dąc «práwi» ʒwiąʒany łancuchami y w pętach› ‹modlił śię Panu Bogu ſwemu / y barʒo ʒałował (PK I 39)

TOBITO KNYGA	KSIĘGA TOBIASZA
Tob 2,12 (BSV): Tu pagundimu todrin perłeyde Wießpats iam / idant potam buśiun= tiemus duotus paweykſłas kuntribes (PS II 13)	**Tb 2,12 (BW):** Tę pokuſę dla tego Bog nań prʒepuśćił ʒeby potomkom dan był ná prʒykład ćierpłiwośći (PK II 13)
Tob 4,8–9; BSV 4,8–10: Kaypo «tieg» iʒgałeſi / teyp buk mieła= śirdingu / iey daug tureſi / ſkalſiey duok / iey maʒá / ir maʒa noringay duot rupin= kis / net teyp ſaw ſukrauii áł= gu didi vnt dienos reykało (PS II 105)	**Tb 4,8–9; BW Tb 4,8–10:** Iáko będʒieß mogl / ták / bądʒ miłośierny / będʒießli miał wiele / hoynie daway: ieſli máło będʒieß miał / y máło ʒ chęćią vdʒie= láć vśiłuy / ták bowiem ſkár= biß ſobie ʒápłatę dobrą ná dʒień potrʒeby (PK II 105)
Tob 12,14: Iog «tieg» miełas buway Diewuy / reykie idant megintu tawi pagunda (PS II 8–9)	**Tb 12,13:** Ʒeś «práwi» / był prʒyiemny Bogu potrʒebá było / aby cię poku= ſá doświádcʒyłá (PK II 8–9)

JUDITOS KNYGA	KSIĘGA JUDYTY
Jdt 10,14: Ir buwo «tieg» po= kim iu ſtebukłas / nes gra[=] ʒibey ios ſtebeios łabay (PS I 170)	**Jdt 10,14:** I był «práwi» w ocʒách ich dʒiw / bo śię iey pięknośći dʒiwowali bárʒo (PK I 170)

ESTEROS KNYGA	KSIĘGA ESTERY
Est 4,2; Est(g) 4,2: nedereio pa= łaciun ieyt apwiłktam mayßu aßutiniu (PS I 45)	**Est 4,2; Est(g) 4,2:** nie= godʒiło śię ná pałać wniść / odʒiánemu wo= rem włośiánym (PK I 45)

JOBO KNYGA	KSIĘGA HIOBA
Job 3,8: Te= gul / «tieg» / kieykiu iu «(tay ira / nákti)» kurie kieykia dienu / ku= rie prifirinki ira pakialt Le= u{i}athanu (PS II 142)	**Hi 3,8:** Niech ią / «práwi» / przekliná= ią «(to ieſt / noc)» ktorzy prze= klináią dʒień / ktorzy gotowi ſą wzbudzić Lewiátháná (PK II 142)
Job 7,1: Pagundimas ira giwe= nimas ȝmoniu vnt ȝiemes (PS II 9)	**Hi 7,1:** Boiowánie eſt / «ál= bo pokuſá» / ȝywot ludʒki ná ȝiemi (PK II 9)
Job 11,7–9: Artes pedus Diewo permaniſi ir tobułay wi= ſagalinti raſi? Aukßteſnis aȝu dungu / a ku dariſi? gi= łeſnis aȝu paȝiemes / a ißkur paȝinſi? ilg{i}eſne ira aȝu ȝiami miera io / ir pła= teſne aȝu marias? (PS I 210)	**Hi 11,7–9:** Podobno ślady Bo= ſkie ogárnieß / y doſkonále wßechmocnego znaydʒieß? Wyżßy nád niebioſá / á coȝ vczyniß? głębßy nád piekło / á ſkądze poznáß? dłużßa ieſt niż ȝiemiá miá= ra iego / ßerßa niż morze? (PK I 210)
Job 12,18: Kuris «tieg» atiuoſia iuo= ſtu kara[l]u / ir› wieton brungios ioûſtas ‹periuo= ſia wirwemis inkſtus iu (PS I 9)	**Hi 12,18:** Ktory / «práwi» / odpa= ſuie pas Krolom / y› mia= ſto drogiego pásá ‹prze= páſuie powrozem nerki ich (PK I 9–10)
Job 14,1: Ȝmo= gus vȝgimis iȝ ȝmonos› ‹piłnu tumpa wargu ir ſunkibiu daugio (PS I 107)	**Hi 14,1:** Człowiek vrodzony znie= wiáſty /› ‹nápełnion bywa wielą nadz (PK I 107)

Job 14,1: Piłnu tumpa wargu (PS I 110)	**Hi 14,1:** Nàpełnion bywà nadʒ (PK I 110–111)
Job 14,5: trumpas dienas {ǯ}mogaus / ſkayćius me= n{é}ſiu io tawimp ira (PS I 110–111)	**Hi 14,5:** krotkie ſą dni cʒł{o}= wiecʒe / licʒbá mieśią= cow iego v ćiebie ieſt (PK I 110–111)
Job 14,5: Pa= ǯimeiey eǯias / aba rube= ǯius io / kurie praǯing= ti ir praßokti ne gal but (PS I 136)	**Hi 14,5:** Ʒamierʒyłes miedʒé àbo grànicé iégo / które prʒe= ſtąpione być nie mogą (PK I 136)
Job 19,25: Ʒi= nau iog atpirkieias máno ira giwu› (kiełys iǯ numiruſiu) (PS II 228)	**Hi 19,25:** Wiem ǯe odkupićiel moy ǯyie› (wſtawßy ʒmár= twych) (PK II 228)
Job 19,26: ir kuni máno regieſiu Diewu (PS II 228)	**Hi 19,26:** y w ćiele moim oglą= dam Bogá mego (PK II 228)
Job 20,14–15: Duona «tieg» io wi= duriuoſe io apſiw{e}rs ing tulǯi giwaćiu / turtu / ku= ri prariio / iǯwems / ir iǯ piłwo io iǯtrauks ii Die= was (PS I 381–382)	**Hi 20,14–15:** Chleb iego «práwi» we wnętrʒnośćiách iego obroći śię w ǯołć ǯmiiową / bogactwa ktore poǯarł ʒwroći / a ʒbrʒucha iego Bog ie wyciągnie (PK I 381–382)
Job 22,14: Muſu «tieg» dayktu ne priweyʒdi (PS I 30)	**Hi 22,14:** Naßym śię rʒe= cʒam nie prʒyp{a}truie (PK I 30)
Job 24,13: Anis prieſi= nas prieß świeſiby (PS I 12)	**Hi 24,13:** Oni ſprʒe= ćiwili śię świátłośći (PK I 12)
Job 25,4–6: Er gali nuteyſintu but ǯmogus priligintas Die= wuy / aba ćiſtu paſiro=	**Hi 25,4–6:** Iǯali vſprá= wiedliwion być moǯe cʒłowiek prʒyrownány

dit gimis iʒ̇ ʒ́monos? Sʒtay ir menuo ne ʒ̇iba / ir ʒ̇waygʒdes ne eſti ćiſtos pokim io / kayp tol dau= gieſn ʒ̇mogus ſupuwi= mas / ir ſunus {ʒ̇}mogaus kirmełe? (PS I 113)	Bogu / abo śię cʒyſtym okaʒać / vrodʒony ʒnie= wiaſty{?} Oto y kśięʒ̇yc nie świeći y gwiaʒdy nie ſą cʒyſte prʒed ocʒyma iego / iako daleko wię= cey cʒłowiek ʒgniłość y ſyn cʒłowiecʒy robák? (PK I 113)
Job 27,6: Teyſibes máno / kuriu pradeiau turet / nopłeyśiu: nes ne iuda ma= ni śirdis mano wiſami gi= wenimi mano (PS II 117)	**Hi 27,6:** vſprá= wiedliwienia meg̊ / ktoregom ſię iał trʒymáć / niepußcʒę ſię bo mię nie winuie ſerce moie we wßytkim ʒ̇ywoćie moim (PK II 117)
Job 28,21: A= ʒ̇uſłepta ira› ißmintis ‹nuog akiu wiſa giwuiu / ir paukśćiey oro ne ʒ̇ino ios (PS I 188–189)	**Hi 28,21:** Ʒakrytá ieſt› madrość ‹od ocʒu wßyt= kich ʒ̇yiących / y ptacy po= wietrʒni nie wiedʒą o niey (PK I 188–189)
Job 31,13: Iey «tieg» aʒ̇u nieku tureiou ſuditis ába tie= ſáwotis ſu tárnu mano / ir ſu tarnayti mano / k{á}d bi= lineio prieß máni (PS II 134–135)	**Hi 31,13:** Ieſlim / «práwi» / ʒbrániał ſię dać ſądʒ́ić ʒ ſłu= gą moim / álbo ʒ ſłuʒ̇ebnicą / gdy ſię práwowáli ʒe mną (PK II 134–135)
Job 31,24: iey numaniau ſaw áuxu áʒ̇u drutibi máno /› ‹ir táriau / pa= duxis eſsi máno? (PS II 98)	**Hi 31,24:** Ieſlim roʒumiał ʒłoto bydʒ́ śiłą moią / á ßcʒyremu ʒłotu / rʒekłem vſánie moie (PK II 98)
Job 33,27: Pa= wiʒdes vnt ʒ̇moniu / «iß= manik kayp vnt ʒerkołu» / ir taris: Nuſideiau / ir pateyſey praʒ́ingiau / ir kayp wertas buwau (ka= roimo ne iemiau) (PS I 111–112)	**Hi 33,27:** Wey= ʒ́rʒy ná ludʒ́ie «(roʒumiey iáko ná ʒwierćiadła)» y rʒecʒe ʒ̇grʒeßyłem / y prawdʒ́iwiem wykro= cʒ̇ył / á iakom był godʒień nie odnioſłem (PK I 111–112)

Job 35,7: Ku dowan{a}ſi iam / aba ku i{ȝ} runku tawo ims? (PS I 243)	**Hi 35,7:** Co podaruieß ie- mu / ábo co ȝ rąk twoich weȝmie? (PK I 243)
Job 36,26: Sȝtay Diewas didis / kuris praeyt ir pergali ȝiniu muſu (PS I 113)	**Hi 36,26:** O to Bog wiel= ki / prewyßßáiący vmie= iętność náßę (PK I 113)
Job 38,22: Er i= eiey iȝduoſna ſniego / arba iȝ= dus ledu iȝwiday? (PS II 210–211)	**Hi 38,22:** Iȝáliś wßedł do ſkárbu śnie= gu / ábo ſkárby grádow? (PK II 210–211)
Job 41,6; BSV Iob 41,5 War= tus ȝandu io kas atwers (PS II 74)	**Hi 41,6; BW Hi 41,5:** Wrotá päßcȝeki iego kto otworȝy? (PK II 74)
Job 41,6: Kałbeio Beſtia kaypo ſm{á}= kas árba ȝaltis didis /› ‹ßirdis io vȝukietinſis kaypo ákmuo, ir ſuſimuß kaypo kalwio vnt= kała (PS II 74)	**Hi 41,6:** Mowiłá Beſtia / iako ſmok /› ‹ſerce iego ȝátwárdnieie iáko kámien y ȝbiie śie iako kowál[=] ſka nákowálnia (PK II 74)
Job 41,25; BSV Iob 41,24 Nera gálibes vnt ȝiemes / kuri g{á}łetu but ſuliginta ſu iuo (PS II 231)	**Hi 41,25; BW Hi 41,24:** Nie máß ná ȝiemi mocy / ktoraby ſię prȝyrow= náć mogła (PK II 231)

PSALMYNAS	KSIĘGA PSALMÓW
Ps 1,3: bus kayp miadȝias / ku= ris ſodintas ſtow vnt tekmiu wundenio (PS II 171)	**Ps 1,3:** będȝie iáko drȝewo / ktore w ſádȝone ieſt nád śćiekániem wod (PK II 171)
Ps 2,3: Sutraukikime ri= śius iu / ir numeſkime nuog ſawis iungu iu (PS I 373)	**Ps 2,3:** Potargaymy ȝwiąſki ich: y ȝrȝućmy ȝ śiebie iarȝ[=] mo ich (PK I 373)
Ps 2,6: Aß «tieg» eſmi paſtatitas karalu= mi nuog io (PS II 151)	**Ps 2,6:** Iam ieſt poſtáno= wion krolem od nieğ (PK II 151)

Ps 2,7; Hbr (Žyd) 1,5: Sunus má= no eſsi tu / aß śiu dienu / «tay ira / vmʒiy» / gimdʒiu tawi (PS II 123)	**Ps 2,7; Hbr 1,5:** Tyś ieſt Synem mo[=] im / iam ćię dʒis ʒrodʒił (PK II 123)
Ps 2,7; Hbr (Žyd) 1,5: Sunus máno eſsi tu / áß śiu dienu pagimdʒiau tawi (PS II 124)	**Ps 2,7; Hbr 1,5:** Tyś ieſt ſyn moy / iam ćiebie dʒiś vrodʒił (PK II 124)
Ps 4,7: Paʒimeta ira vnt muſu ſwieſibe weydo tawo (PS I 20)	**Ps 4,7:** Náʒnamionowá[=] ná ieſt nad nami świá= tłość obliczá twego (PK I 20)
Ps 5,5: Ne eſsi tu Diewas noris neteyſibes (PS I 288)	**Ps 5,5:** Nie ieſtes ty Bog chcący nieprawośći (PK I 288)
Ps 5,5: Ne eſsi tu Diewas noris ne= teyſibes (PS II 112)	**Ps 5,5:** Nie Bog chcący nieprawośći ty ieſteś (PK II 112)
Ps 6,7: Maʒgoſiu kiekwie= noy naktiy patału m{á}no / ir guoli mano áßaromis mano łayſtiśiu (PS II 66–67)	**Ps 6,7:** Będę omywał ná káʒdą noc łoʒko moie łʒá= mi memi / będę polewał po= śćiel ſwoie (PK II 66–67)
Ps 6,7: Prauſiu / «tieg» / per wiſas náktis łowu má= no (PS II 189)	**Ps 6,7:** Bę= dę omywał ná káʒdą noc łoʒ= ko moie / łʒámi moiemi będę polewał pośćiel moię (PK II 189)
Ps 8,2: Wießpatie Wießpatie muſu / kayp ſtebuklingas ira wardas tawo wiſoy ʒia[=] mey? (PS I 176)	**Ps 8,2:** Pánie panie náß / iák dʒiwne ieſt imię twoię po wßytkiey ʒięmi? (PK I 176)
Ps 8,7; BSV Ps 8,8: Wiſa padawey po kaioms io (PS I 88)	**Ps 8,7; BW Ps 8,8:** Wßytko poddałes pod nogi iego (PK I 88)

Ps 9,5: Sedayſi vnt ſoſto / kuris ſudiii teyſiby (PS I 23)	**Ps 9,5:** Vśiádłes na ſtolicy ktory ſądʒiß ſprá= wiedliwość (PK I 23)
Ps 10,2–3; BSV Ps 9,24: giria nuſideieii gieyduluoſe duśios io / ir ne teyſingu garbina (PS I 48)	**Ps 10,2–3; BW Ps 9,24:** Pochwalon bywa grʒe= ßnik wʒądʒách duße ſwo[=] iey / á nieſpráwiedliwy bywa błogoſłáwion (PK I 48)
Ps 12,5; BSV Ps 11,5: Kas ira wießpatim mu{ſ}u (PS I 12)	**Ps 12,5; BW Ps 11,5:** kto ieſt panem náßym (PK I 12)
Ps 14,5; BSV Ps 13,5: Biioios «tieg» kur ne buwo bay[=] mes (PS II 52)	**Ps 14,5; BW Ps 13,5:** Tám drʒeli od boiáʒni / gdʒie nie było ſtráchu (PK II 52)
Ps 16,2; BSV Ps 15,2: Diewas mano eſsi / gie= ro mano ne priwałay (PS I 9)	**Ps 16,2; BW Ps 15,2:** Bogiemeś ty moim dobr moich nie potrʒebu= ieß (PK I 9)
Ps 16,2; BSV Ps 15,2: Diewas mano eſsi / giaro mano ne priwałay (PS I 243)	**Ps 16,2; BW Ps 15,2:** Bog moy ty ie= ſteś / dobr moich nie po= trʒebuieß (PK I 243)
Ps 16,2; BSV Ps 15,2: Diewas mano eſſi tu / nes giero mano ne priwałay (PS I 322)	**Ps 16,2; BW Ps 15,2:** Tyś ieſt Bogiem moim / abowiem dobr moych niepotrʒebuieß (PK I 322)
Ps 18,5; BSV Ps 17,5: Apieme ma= ni ſopuley ſmerties (PS I 153)	**Ps 18,5; BW Ps 17,5:** Obięły mię boleśći (PK I 153)
Ps 19,8; BSV Ps 18,8: Tieſa «tieg» Wießpaties ne patepta (PS II 156)	**Ps 19,8; BW Ps 18,8:** Ʒakon Páńſki niepokalány (PK II 156)
Ps 19,9; BSV Ps 18,9: Diewo priſakimay swieſus ir ſkay[=] ſti / kurie apświećia śirdi muſu (PS I 277)	**Ps 19,9; BW Ps 18,9:** Boſkie prʒykaʒania świetne y iaſne / ktore oświecaią ſerce naße (PK I 277)

Ps 19,9; BSV Ps 18,9: Pri[=] ſakimas Wießpaties świe= ſus / apświeiċius akis (PS I 278)	**Ps 19,9; BW Ps 18,9:** Przykazanie Pańſkie iaſne / oświeca= iące oczy (PK I 278) **Ps 19,10; BW Ps 18,10:** Sądy Páńſkie práwdziwe / vſpráwiedli= wione ſáme w ſobie (PK II 156)
Ps 19,13; BSV Ps 18,13: Nuſideimus kas ißmano? nuog paſłep= tuiu mano apċiſtik ma= ni (PS I 117)	**Ps 19,13; BW Ps 18,13:** Grzechy kto rozumie? od ſkrytych moich oczyść mie (PK I 117)
Ps 19,13; BSV Ps 18,13: Nuſi= deimus kas ißmano? (PS I 146)	**Ps 19,13; BW Ps 18,13:** Grzechy kto ro[=] / zumie? (PK I 146)
Ps 22,22; BSV Ps 21,22: Iz naſru lewo izgiełbek máni (PS II 257)	**Ps 22,22; BW Ps 21,22:** Wybaw mię z pa= ßczeki lwiey (PK II 257)
Ps 23,5; BSV Ps 22,5: Pakiełey po akim mano ſtáłu prieß tuos / ku= rie ſłogina mani (PS II 90)	**Ps 23,5; BW Ps 22,5:** Nágotowáłeś przed oczymá memi ſtoł ná= przećiwko tym / ktorzy mię trapią (PK II 90)
Ps 29,3; BSV Ps 28,3: Bałſas› buwo ‹vnt wundenu (PS I 140)	**Ps 29,3; BW Ps 28,3:** Głos› był ‹nád wodá= mi (PK I 140)
Ps 29,4; BSV Ps 28,4: Bałſas› ‹drutibey (PS I 140)	**Ps 29,4; BW Ps 28,4:** Głos› ‹w mocy (PK I 140)
Ps 29,4; BSV Ps 28,4: Bałſas› ‹didibey (PS I 140)	**Ps 29,4; BW Ps 28,4:** Głos› ‹w wielmożno= śći (PK I 140)
Ps 29,5; BSV Ps 28,5: Bałſas› ‹łauzus Ce= drus (PS I 141)	**Ps 29,5; BW Ps 28,5:** Głos› ‹łamiący Cedry (PK I 141)
Ps 29,7; BSV Ps 28,7: Bałſas› ‹perſkirius ir izmetus liepſnu vgnies (PS I 141)	**Ps 29,7; BW Ps 28,7:** Głos› ‹rozmiátáiący płomień ogniſty (PK I 141)

Ps 29,8; BSV Ps 28,8: Bałſas› ‹ſukratus ir pawiſkinus› ‹giriu Kádes (PS I 141)	**Ps 29,8; BSV Ps 28,8:** Głos› ‹ȝátrȝąſáiący› ‹pußcȝą Kádes (PK I 141)
Ps 29,9; BSV Ps 28,9: Bałſas› ‹pririnkus aba patoginus elnius (PS I 141)	**Ps 29,9; BSV Ps 28,9:** Głos› ‹prȝygotuiący łánie (PK I 141)
Ps 31,20; BSV Ps 30,20: Kayp dide «tieg» daugibe ſaldi= bes tawo Wießpatie / kuriu iȝdeiey tiemus / kurie biios tawis (PS I 91)	**Ps 31,20; BW Ps 30,20:** Iáko wielkie mnoſtwo ſłodkośći twey Panie / ktorąs ȝákrył boiącym śię ćiebie (PK I 92)
Ps 31,20; BSV Ps 30,20: Kayp dide daugibe ſaldibes tawo Wie= ßpatie / kuriu áȝuſłepey tie= mus / kurie biios tawis (PS II 100–101)	**Ps 31,20; BW 30,20:** Iákoż wielkie mnoſtwo ſłodkośći twey Pánie / ktorąś ȝákrył boiącym ſię ćiebie (PK II 101)
Ps 32,3; BSV Ps 31,3: Iog «tieg» tiłeiau vȝuſiano kaułay mano (PS II 75)	**Ps 32,3; BW Ps 31,3:** Iȝem / «práwi» / milcȝął ȝaſtárȝąły ſię kośći (PK II 75)
Ps 32,3; BSV Ps 31,3 paſiano kaułay mano (PS II 75)	**Ps 32,3; BW Ps 31,3:** ȝáſtárȝąły ſię kośći (PK II 75)
Ps 34,6; BSV Ps 33,6: Prie{y}kite iop / o apſiświeſkite (PS II 39)	**Ps 34,6; BW Ps 33,6:** Prȝy= ſtąpćie do niego á oświecay= ćie ſię (PK II 39)
Ps 34,22; BSV Ps 33,22: Maras nuſideiuſiu no= pikteſnis ira (PS II 168)	**Ps 34,22; BW 33,22:** Smierć grȝeßni= kow nágorßa (PK II 168)
Ps 35,13; BSV Ps 34,13: Nuȝiemindawau «tieg» pa= ſniku duśiu mano (PS II 67)	**Ps 35,13: BW Ps 34,13:** vniȝa= łem / «práwi» / poſtē dußę moię (PK II 67)
Ps 36,10; BSV Ps 35,10: Swieśibey «tieg» tawo regieſime świe= ſiby (PS I 353)	**Ps 36,10; BW Ps 35,10:** W świa= tłośći «práwi» twoiey oglą= damy świátłość (PK I 353)

Ps 38,5; BSV Ps 37,5: Ne {t}eyſibes mano auksćiaus vʒ̇ſikiełe vnt gałwos mano / ir kayp naßta ſunki apſunko vnt manis (PS I 50–51)	**Ps 38,5; BW Ps 37,5:** Niepráwośći moie prʒe[=] wyʒ̇ßyły głowę moię: a iáko brʒemię ćięßkie o= cięʒały ná mnie (PK I 50–51)
Ps 38,5; BSV Ps 37,5: Ne= teyſibes «tieg» mano› ‹kayp ſunkus ſwaras apſunkina mani (PS I 276)	**Ps 38,5; BW Ps 37,5:** Nieprawośći «pra= wi» moie› ‹iáko ćięßkie brʒę= mię obćiąʒ̇yły mię (PK I 276)
Ps 39,6; BSV Ps 38,6: Buytys mano kayp niekas po= kim tawis. Pateyſey wi= ſokia tußtibe kiekwienas ʒ̇mogus giwu eſſus (PS I 113)	**Ps 39,6; BW Ps 38,6:** Bytność mo= ia iáko nic prʒed tobą / ʒápráwdę wßytka mar= ność wßelki cʒłowiek ʒ̇yiący (PK I 113)
Ps 39,6; BSV Ps 38,6: Vʒ̇tieſu wiſokia tußtibe ira wiſokias ʒ̇mogus (PS II 184)	**Ps 39,6; BW Ps 38,6:** Ʒáprawdę wßytka márność: wßelki cʒłowiek ʒ̇yiący (PK II 184)
Ps 41,5; BSV Ps 40,5: Iʒ̇gidit / «tieg» / duśiu máno / nes nuſideiau tau (PS II 223)	**Ps 41,5; BW Ps 40,5:** Vʒdrow dußę moię bom ʒgrʒeßył tobie (PK II 223)
Ps 45,3; BSV Ps 44,3: Gra= ʒ̇us «tieg» formu vnt ſunu ʒ̇moniu (PS I 173)	**Ps 45,3; BW Ps 44,3:** Piękny «prawi» / vrodą nad ſyny ludʒkie (PK I 173)
Ps 45,6; BSV Ps 44,6: Wili= cios tawo aßtros / ʒ̇mones pokim tawis pułs / śir= diſna neprietelu karalaus (PS I 356)	**Ps 45,6; BW Ps 44,6:** Strʒały twoie oſtre (naro= dy pod ćię vpadną) w ſer= ca nieprʒyiaćioł krolew= ſkich (PK I 356)
Ps 45,10; BSV Ps 44,10: Sto= ios «tieg» karalene po deśiney tawo rubuoſe iʒ̇ aukſo / ap= wiłkta tulibemis (PS I 217)	**Ps 45,10; BW Ps 44,10:** Sta= neła «práwi» krolowa po práwicy twoiey w ßátách złotych / prʒyoblecʒoná w roʒmaitośći (PK I 217)

Ps 45,10; BSV Ps 44,10: Stoios po deśiney ta= wo karaliene (PS I 230)	**Ps 45,10; BW Ps 44,10:** Staneła po práwicy twoiey krolowa (PK I 230)
Ps 45,10; BSV Ps 44,10: Stoios kara{l}ene po deśiney t{á}wo rubuoſe au{k}ſinuoſe (PS II 49)	**Ps 45,10; BW Ps 44,10:** ſtánęłá krolowá prʒy práwi= cy twoiey w ubierʒe ʒłotym (PK II 49)
Ps 45,11; BSV Ps 44,11: Kłauſik dukte / ir weyʒdek / ir nułink auſi tawo / ir aʒumirßk ʒmoniu ſawo / ir namu tewo ſawo (PS I 218)	**Ps 45,11; BW Ps 44,11:** Słuchay corko / a patrʒ / y ſkłoń vcho twoie / y ʒá= pomni ludu twego / y do= mu oycá twego (PK I 218)
Ps 45,11; BSV Ps 44,11: Kłauſik dukte› ‹ir prylynk auſy tawo aʒumirßk ʒmoniu tawo / ir namu Tewo tawo (PS II 3)	**Ps 45,11; BW Ps 44,11:** Słuchay Corko á pátrʒ / y nákłoń vchá twego / á ʒápomni národu twego / y domu Oycá twego (PK II 3)
Ps 47,6; BSV Ps 46,6: Vʒʒingie Diewas ſu giedoimu linkſmu (PS II 252)	**Ps 47,6; BW Ps 46,6:** Wſtą= pił Bog ʒ weſołym śpiewá= niem / á Pan ʒ głoſem trąby (PK II 252)
Ps 49,12; BSV 48,12: Pramine wardus ſawo ʒiameſe ſawo (PS I 84)	**Ps 49,12; BW Ps 48,12:** Naʒwali imio= ná ſwe w ʒiemiách ſwych (PK I 84)
Ps 49,13; BSV Ps 48,13: Ʒmogus buda= mas garboy ne ißmane: priligintas ira kiełtu= wams ne ißmanunćiams ir toligus iams tapo (PS I 105)	**Ps 49,13; BW Ps 48,13:** Cʒłowiek gdy we cʒći był nieroʒumiał / prʒyrownany ieſt bydle= tom beʒ roʒumnym y ſtáł śię im podobny (PK I 105)
Ps 49,13 BSV Ps 48,13: Ʒmo= gus «tieg» budamas gárboy ne ißmane / priligintas ira kieł= tuwomus ne ißmanunćio= mus / ir toligus tápo iomus (PS II 157)	**Ps 49,13; BW Ps 48,13:** Cʒłowiek gdy we cʒći był nie roʒumiał: prʒy= rownány ieſt bydlętom beʒ= roʒumnym y sſtał ſię im po= dobny (PK II 157)
Ps 50,11; BSV Ps 49,11: Graʒi= be łauko prieg mani ira (PS I 171)	**Ps 50,11; BW Ps 49,11:** Pięknośċ polna prʒy mnie ieſt (PK I 171)

Ps 51,4; BSV Ps 50,4: Daugieſn ábá łabiaus numaȝgok mani nuog ne teyſibes mano (PS II 65)	**Ps 51,4; BW Ps 50,4:** Ießcȝe więcey omyi mię od niepra= wośći moiey (PK II 65)
Ps 51,7; BSV Ps 50,7: Sȝitay «tieg» neteyſibeſe pra[=] ſideiau / ir griekuoſe pra= deio mani motina mano (PS I 229)	**Ps 51,7; BW Ps 50,7:** O to «prawi» w nieprawośćiách ieſtem po[=] cȝęty / á w grȝechách pocȝę= łá mię mátka moiá (PK I 229)
Ps 53,1; BSV Ps 52,1: Tare padukis śirdiy ſawo: Nera Diewo (PS I 30)	**Ps 53,1; BW Ps 52,1:** Rȝekł głupi w ſercu ſwoim: Nie maß Boga (PK I 30)
Ps 63,2–3; BSV Ps 62,3: Ȝiamey apłey= ſtoy / ȝ̇iamey kurioy ney kielo ney wundenio ne buwo / «tay ira girioy / puſtinioy» / teyp kaip ßwynt{i}ney taw ſtaćiau= ſi (PS I 41)	**Ps 63,2–3; BW Ps 62,3:** W ȝ́iemi puſtey y niedroȝ̇ney y beȝwodney / iáko w świątnicy ſtawiłem śię prȝed tobą (PK I 41)
	Ps 68,36; BW Ps 67,36: dȝ́i= wny w świętych ſwoich (PK I 177)
Ps 69,29; BSV Ps 68,29: Tegul bus iȝ̇tepti iȝ̇ knigu gi= wuiu / ir ſu teyſumis te= gul neſiraßo (PS I 152)	**Ps 69,29; BW Ps 68,29:** Niech będą wymáȝani ȝ kśiąg ȝ̇ywotá / y ȝ ſprá= wiedliwymi niech śię nie pißą (PK I 152)
Ps 76,13; BSV Ps 75,13: Kuris iȝ̇dreſkia› iȝ̇ gier= kłes ‹dwaſu kunigaykśći= amus / bayſus pokim ka= ralu ȝ̇iames (PS I 10)	**Ps 76,13; BW Ps 75,13:** Ktory wydȝ̇ie= ra› ȝ gardłá ‹duchá kśiąȝę= tom ſtraßliwy prȝ{e}d krolmi ȝ̇iemſkimi (PK I 10)
Ps 82,6; BSV Ps 81,6: Aß ta= riau Dieway eſte / ir ſu= nus Aukśćiauſio wiſi (PS I 100)	**Ps 82,6; BW Ps 81,6:** Iam rȝekl: Ieſte= śćie Bogowie y ſynowie Naywyȝßego wßyſcy (PK I 100)

Ps 84,6; BSV Ps 83,6: Vßeygas «tieg» śirdiy ſáwo pagu{l}de ábo paſtáte (PS II 39)	**Ps 84,6; BW Ps 83,6:** Roȝłoȝył wſtępowánia w ſercu ſwo= im (PK II 39)
Ps 85,11; BSV Ps 84,11: Mieła= śirdiſte ir tieſa ſuſitiko / teyſibe ir pakaius paſi= bućiawo (PS I 61)	**Ps 85,11; BW Ps 84,11:** Miłośierdȝie y prawdá potkáły= śię ȝſobą / ſpráwi{e}dli= wość y pokoy pocáło= wáły ſię (PK I 61)
Ps 89,9; BSV Ps 88,9: Didis eſsi Wie[=] ßpatie / o tieſá táwo áplin= kuy tawis (PS II 137)	**Ps 89,9; BW Ps 88,9:** Moȝnyś ieſt Pá= nie / á prawdá twoiá około ćiebie (PK II 137)
Ps 98,1; BSV Ps 97,1: Giedokite Wießpa= ti /› ‹iȝgiełbeio ſau› (ſwietu) ‹de= ßne io / ir petis ßwyntas io (PS II 229)	**Ps 98,1; BW Ps 97,1:** Spiewáyćie Pánu /› ‹ȝbáwi= ła ſobie› (świát) ‹y práwicá iego / y rámie swięte iego (PK II 229)
Ps 102,28; BSV Ps 101,28: A tu taſgi eſsi / ir metay tawo ne paſibaygs (PS I 78)	**Ps 102,28; BW Ps 101,28:** Ty tenȝeś ieſt / y lata twoie nievſtáną (PK I 78)
Ps 102,13; BSV Ps 101,13: Tu Wießpatie vmȝynay eſ= ſi› aba patinkus eſsi (PS I 78)	**Ps 102,13; BW Ps 101,13:** Ty pa= nie trwaß na wieki (PK I 78)
Ps 103,5; BSV Ps 102,5: Atſinau= ins «tieg» kayp Arelo iauniſte táwo (PS II 123)	**Ps 103,5; BW Ps 102,5:** Odnowi ſię / «prá= wi» / iáko orłá młodość two= iá (PK II 123)
Ps 103,21; BSV Ps 102,21: Tarnay io / ku= rie darote noru io (PS I 268)	**Ps 103,21; BW Ps 102,21:** Słudȝy iego ktorȝy cȝynićie wolą iego (PK I 268)
Ps 104,4; BSV Ps 103,4: Kuris da= ray Aniełus tawo dwa= ſays / ir tarnus tawo liepſnu vgnies (PS I 20)	**Ps 104,4; BW Ps 103,4:** Ktory cȝyniß Anioły twoie duchy y ſługi twoie ogień palący (PK I 20)

Ps 104,26; BSV Ps 103,26: Smakas tafay / kuri padarey vnt paiuokos / ir ßu= timo iʒ io (PS II 70)	**Ps 104,26; BW Ps 103,26:** Smok ten kto= regoś ftworʒył ku náigrawá[=] niu (PK II 70)
Ps 104,29; BSV Ps 103,29: Atimfi «tieg» dwafu iu pag{i}es ir ing dulkies fawo pawirs (PS I 95)	**Ps 104,29; BW Ps 103,29:** Odeymieß ducha ich y vftáną / y w proch śię fwoy obrocą (PK I 95)
Ps 105,4; BSV Ps 104,4: Ießkokite «tieg» Wießpa= tes / ir pafidrutinkite / ieß= kokite weydo io wifados (PS I 208)	**Ps 105,4; BW Ps 104,4:** Sʒukayćie «prawi» Paná / y vmacniayćie fię / ßu= kayćie obliczá iego ʒá= wße (PK I 208)
Ps 105,16; BSV Ps 104,16: Pawa= dino «tieg» bado vnt ʒiemes (PS I 261)	**Ps 105,16; BW Ps 104,16:** Ʒawołał «práwi» głodu ná ʒiemię (PK I 261)
Ps 107,20; BSV Ps 106,20: Atfiunte ʒodi fawo / ir iʒgide iuos (PS I 355)	**Ps 107,20; BW Ps 106,20:** Ʒefłał łowo fwoie / y vʒdrowił ie (PK I 355)
Ps 107,20; BSV Ps 106,20: Atfiunte ába nułeyde ʒodi fáwo ir iʒgide iuos (PS II 122)	**Ps 107,20; BW 106,20:** Ʒefłał łowo fwoie y vʒdrowił ie (PK II 122)
Ps 116,16–17; BSV Ps 115,16–17: Sutraukiey riśius ába wirwes máno Wießpatie / tau afierowofiu {á}fieru gár= bos (PS II 161)	**Ps 116,16–17; BW Ps 115,16–17:** Potar= gáłeś Pánie pętá moie / to= bie ofiárowáć będę ofiárę chwały (PK II 161)
Ps 119,61; BSV Ps 118,61: Wirwes nufideieiu furiśie ir fuwier{ʒ}ie mani (PS I 373)	**Ps 119,61; BW Ps 118,61:** Poworʒy grʒeßnikow ʒwią[=] ʒáły y fkrepowały mię (PK I 373)
Ps 119,103; BSV Ps 118,103: Kayp faldʒios ira kałbos tawo gamuriu mano / łabiaus negi medaus koris (PS I 355)	**Ps 119,103; BW Ps 118,103:** Iáko w dʒięcʒne podnie= bieniu memu łowá two= ie: nad miod vftom moim (PK I 355)

Ps 119,103; BSV Ps 118,103: Kayp ſałdus ira gamuriuy mano / ʒodʒiey táwo vnt medaus ir vnt ko= rio (PS II 255–256)	**Ps 119,103; BW Ps 118,103:** Iako wdʒięcʒne pod= niebieniu memu ſłowá two= ie / nád miod vſtom moim (PK II 255–256)
Ps 119,105; BSV Ps 118,105: Ʒwa= kie koiamus mano ʒodis tawo (PS I 20)	**Ps 119,105; BW 118,105:** Swie= cá nogám moim ſłowo twoie (PK I 20)
Ps 119,105; BSV Ps 118,105: Ʒiburis koio= mus mano ʒodis tawo / ir świeſibe takamus mano (PS I 355)	**Ps 119,105; BW Ps 118,105:** Pochodnia nogom moim ſłowo two= ie / y światłość ścießkom moim (PK I 355)
Ps 119,127; BSV Ps 118,127: A{ʒ}uſi= miłeiau priſakimu tawo ła[=] biaus negi aukſo ir topa= ʒiuſo akmenio brungaus (PS I 354)	**Ps 119,127; BW Ps 118,127:** Vmiłowałem prʒykaʒania twoie nád ʒłoto y topáʒyn kamień drogi (PK I 354)
Ps 127,2; BSV Ps 126,2: Kad duos numiłetie= mus ſawo miegu (PS I 283)	**Ps 127,2; BW Ps 126,2:** Gdy da miłym ſwym ſpá= nie (PK I 283)
Ps 139,6; BSV Ps 138,6: Ste= buklinga ſtoios ʒinia ta= wo iʒ mains (PS I 176)	**Ps 139,6; BW Ps 138,6:** Dʒiw= na śię ʒſtáłá wiádomość twoia ʒe mnie (PK I 176)
Ps 139,7; BSV Ps 138,7: Kur eyſiu nuog akiu tawo (PS I 10)	**Ps 139,7; BW Ps 138,7:** Gdʒie poydę od twarʒy twoiey (PK I 10)
Ps 139,16; BSV Ps 138,16: Knigoſe tawo wiſi day= ktay bus ſuraśiti (PS I 17)	**Ps 139,16; BW Ps 138,16:** W księgách twoich wßyt[=] kie rʒecʒy bedą nápisane (PK I 17)
Ps 144,13; BSV Ps 143,13: kłetis ir aruo= dus piłnus /› ‹awis iu wey= ſlingas (PS I 48)	**Ps 144,13; BW Ps 143,13:** ſpiʒarnie ich peł= ne /› ‹owce ich płodne (PK I 48)

Ps 144,15; BSV Ps 143,15: Pa= łaymintays pramine ʒmones / kurie tay turi (PS I 48)	**Ps 144,15; BW Ps 143,15:** Błogosławionym ná= ʒwali lud ktory to ma (PK I 48)
Ps 145,16; BSV Ps 144,16: Atweri «tieg» tu runku tawo / ir pá= ſotini wiſokiu ʒweri (PS I 241–242)	**Ps 145,16; BW Ps 144,16:** Otwarʒaß ty «pra= wi» rękę ſwoie: a nápeł= niaß wßelkie ʒwierʒę (PK I 242)
Ps 145,15–16; BSV Ps 144,15–16: Akis «tieg» wiſu táwimp turi pa= dukſi / o tu duoſi penu iu me= tu patogiu / atweri runku tawo / ir paſotini wiſokiu ʒweri paßłowinimu (PS II 87)	**Ps 145,15–16; BW Ps 144,15–16:** Ocʒy wßytkich nádʒieię máią w tobie Páe= nie / áty dáieß pokarm ich cʒá= ſu słußnego / otwáraß ty rę= kę ſwoię / á nápełniaß wßel= kie ʒwierʒe błogosławień= ſtwem (PK II 87)
Ps 147,5; BSV Ps 146,5: Ißminties io ne= ra gało (PS I 92)	**Ps 147,5; BW Ps 146,5:** Mądrośći iego niemaß licʒby (PK I 92)

PATARLIŲ KNYGA	KSIĘGA PRZYSŁÓW
Pat 1,24: Iʒtiesiau «tieg» runku mano / a ne buwo kas vnt ios pawiʒdetu (PS I 242)	**Prz 1,24:** Wyćiągałem «prâwi» rękę moię / a nie był ktoby poy= ʒrʒał (PK I 242)
Pat 1,28: Tadu «tieg» ʒadins manis vnt pad{e}imo / a ne ißkłauſi= ſiu / vnkſti ritu kielſis / a ne ras manis (PS I 8–9)	**Prz 1,28:** Na ten cʒas «prawi» będą mię wʒy[=] wać ná pomoc / á nie wy= ſłucham / ráno wſtaną / á nie naydą mię (PK I 8–9)
Pat 1,28: Tadu ʒadins manis / o ne yßkłau[=] ſiſiu: vnkſti kiełſis / a ne ras manis (PS I 198)	**Prz 1,28:** Tedy będą mię wʒywáć / á nie wyſłucham: rano wſtâ= ną á nie náydą (PK I 198)
Pat 2,4–5: Iey ießkoſi ios / «tay ira ißminties»	**Prz 2,4–5:** Ie= śli iey będʒieß ßukał / «to

kayp pinigu / ir kayp iʒdu ißkaſi iu / tuo metu iʒma= niſi baymi Wießpaties (PS I 187)	ieſt mądrośći» / iako pie= niedʒy / y iáko ſkárbow dokopaß śię iey / w ten cʒás ʒroʒumieß boiaʒń Panſką (PK I 187)
Pat 3,12: Kuri mili Wießpats karoia / ir kaip tewas ſunup meg= ſta ſaw (PS I 22)	**Prz 3,12:** Ktorego miłu= ie Pán karʒe / y iako Oćiec w ſynie kocha ſie (PK I 22)
Pat 5,22: Bediewi ne teyſibes io ſugauna ir nutweria / ir wirwemis nuſideimu ſáwo ſuſirißá (PS II 157)	**Prz 5,22:** Niepráwośći iego poimáią nieʒboʒniká / á po= wroʒámi grʒechow ſwych ʒwiąʒan bywa (PK II 157)
Pat 5,22: Neteyſibes io nutweria be= diewi /› ‹ſurißa (PS II 159)	**Prz 5,22:** Nieprá= wośći iego poimáią nieʒbo= ʒniká (PK II 159)
Pat 6,6: Eyk «tieg» ſkrudełeſp (PS I 16)	**Prz 6,6:** P{ę}dʒ «prawi» do mrowki (PK I 16)
Pat 6,23: Priſakimas ʒwa= kie ira ir tieſa świeſibe (PS I 20)	**Prz 6,23:** Prʒykaʒanie świe= cą ieſt / y ʒákon świá= tłośćią (PK I 20)
Pat 7,10: Aßtay iʒ eio prieß ii ʒmona redi= kłoſe pałeyſtuwes gata= wa vnt gaudimo duśiu (PS I 55)	**Prz 7,10:** A oto wy= ßłá prʒećiw iemu nie= wiáſta w vbierʒe wße= tecʒnym / gotowá ná ło= wienie duß (PK I 55)
Pat 8,15: Per mani karalus karalauia (PS II 14)	**Prz 8,15:** Prʒeʒ mię Krolo= wie kroluią (PK II 14)
Pat 8,15: Per mani «tieg» karalus kara= lauia (PS II 150)	**Prz 8,15:** Prʒeʒ mię «práwi» / Kro= lowie kroluią (PK II 150)

Pat 10,2: Ne pades nieko iȝday bediewi[=] ſtes (PS II 211)	**Prz 10,2:** Nic nie pomogą ſkárby nieȝboȝ= nośći (PK II 211)
Pat 14,22: Kłayduoia / kurie pikta daro (PS I 294)	**Prz 14,22:** Błądȝą / ktorȝy ȝle cȝynią (PK I 294)
Pat 16,4: Wieß= pats wiſa padare del ſáwis paties (PS II 203)	**Prz 16,4:** Pan wßytko vdȝia= łał dla śiebie (PK II 203)
Pat 16,11: Suday Wießpaties pun= du ir ſwaru (PS I 52)	**Prz 16,11:** Sądy Páńſkie ſą ćięȝarem ábo wagą (PK I 52)
Pat 16,25: Ira kielas «(tay ira dayktas / kuri daro)» kuris ȝmoguy regiſi tie= ſus a gałas io weda ing ſmerti (PS I 114–115)	**Prz 16,25:** Ieſt drogá «(to ieſt rȝecȝ kto= rą cȝyni)» ktora śię ȝdá cȝłowiekowi proſtą a koniec iey prowádȝi do śmierći (PK I 114–115)
Pat 20,17: Gardi ira «tieg» {ȝ̆}moguy duona me[=] ło / o potam burna io piłna bus ȝwirȝdu (PS I 380)	**Prz 20,17:** Smácȝny ieſt «práwi» cȝło= wieku chleb kłamſtwá / á potym napełnią śię pia= ſkiem vſta iego (PK I 380)
Pat 20,17: Mieła duona meło ira ȝmoguy / o potam pripildita bus burna io ȝwirȝdays (PS II 106)	**Prz 20,17:** Słodki chleb kłámſtwá ieſt cȝłowie= kowi / á potȳ nápełniaią ſię piáſkiem vſtá iego (PK II 106)
Pat 22,2: Turtingas ir grinas ſuſitiko› vnt kialo / ‹á= beiu dáritoias ira Wießpats (PS II 87)	**Prz 22,2:** Bogáty y vbogi potkáli ſię: obudwu Pan ieſt ſtworȝy= ćielem (PK II 87)

Pat 22,2: Paſituris ir grinas ſuſitiko: o abieiu Wie= ßpats ira ſutwertoias (PS II 184)	**Prz 22,2:** Bo= gaty y vbogi podkáliśie: á o= budwu Pan ieſt ſtworzyćie= lem (PK II 184)
Pat 24,30–31: Per dirwu {ž}mogaus tinginio pereiau ir per wini{č}iu durno wi= ro / a ßtay wiſa apžiełus buwo dilginemis / ir ap= dingi aba apkieti buwo wirßu ios erßkiećiey / ir twora iž akmeniu paga= dinta buwo (PS I 321)	**Prz 24,30–31:** Szedłem «prá[=] wi» przez pole człowieká leniwego / y przez winni= cę męžá głupiego: áno wßędy zároſło pokrzywá= mi / y ćiernie pokryło grunt iego / y rozwálił śię płot kamienny (PK I 321)
Pat 26,13: Lewas / «tieg» / ira vnt kie= lo (PS II 257)	**Prz 26,13:** Lew ieſt ná drodze (PK II 257)
Pat 27,2: Tegul giria tawi ſwetimas / a ne burna tawo (PS I 47)	**Prz 27,2:** Niech ćię chwali cudzy / ánie vſtá twoie (PK I 47)
Pat 30,5: Wiſokias Diewo žodis ira vgnin= gas / aba kayp vgnies ſkida wiſiemus turintie= mus wilti iumpi (PS I 356)	**Prz 30,5:** Wßel= kie Bože ſłowo ieſt ogni= ſte / iáko ogniſta tarcza wßytkim máiącym nádžie= ię w nim (PK I 356)
Pat 30,24: Kie= turi «tieg» ira ma{ž}iauſi dayktay žiames / à tie iß= mintingieſni terp ißmin= tingu (PS I 313)	**Prz 30,24:** Cztery «práwi» ſą ná[=] mnieyße rzeczy žiemſkie / á te rozumnieyße miedzy rozumnemi (PK I 313)

MOKYTOJO (KOHELETO) KNYGA	KSIĘGA KOHELETA
Mok (Koh) 4,14: Kar= tays «tieg» iž kalinio kas ſtoias karalum (PS I 39)	**Koh 4,14:** Pod czas «práwi» z wię= žienia kto zoſtaie kro= lem (PK I 39)

Mok (Koh) 9,1: Neʒino› ‹iey miliſtos argu nopikuntos› Diewo ‹ira wertas (PS I 116–117)	**Koh 9,1:** Niewie› ‹ieśli milośći cʒyli nienawiśći› Boʒey ‹ieſt godʒien (PK I 116–117)
Mok (Koh) 12,7: Dwaśia «t{i}eg» tegul ſu= griʒta Diewop / kuris dawe iu (PS I 87)	**Koh 12,7:** Duch wroći śię do Boga ktory go dał (PK I 87)
Mok (Koh) 12,11: Ʒodʒiey iß= mintingu mokitoiu ira kayp akſtinay ir kayp wagiey gi= ley ikałty (PS II 83)	**Koh 12,11:** Słowá mądrych ſą iá= ko ościenie y iáko goʒdʒie głę[=] boko w bite (PK II 83)
GIESMIŲ GIESMĖS KNYGA	PIEŚŃ NAD PIEŚNIAMI
Gg 1,5; BSV Ct 1,4: Iuoda eſmi (PS I 229)	**Pnp 1,5; BW Pnp 1,4:** Cʒarnam ieſt (PK I 229)
Gg 1,4; BSV Ct 1,4: Bet graʒi eſmi (PS I 229)	
Gg 1,13; BSV Ct 1,12: Pedelis myrrhos nu= miłetaſis mano terp krutu mano giwens (PS I 360)	**Pnp 1,13; BW Pnp 1,12:** Snopek myrrhy ieſt mi miły moy / miedʒy pierśiámi moiemi mießkać będʒie (PK I 360)
Gg 1,13; BSV Ct 1,12: Pedialis Mirrhos numiłetaſis má= no / terp krutu mano bus łay= kitas (PS II 239)	**Pnp 1,13; BW Pnp 1,12:** Snopek Mirrhy vmiłowány moy miedʒy pierśiami memi bę= dʒie odpocʒywał (PK II 239)
Gg 1,16; BSV Ct 1,15: Patałelis «tieg» muſu ʒiedu piłnas (PS II 107)	**Pnp 1,16; BW Pnp 1,15:** łoßko náße / «práwi» / kwiećia pełne (PK II 107)
Gg 1,16: patałelis «tieg» muſu (PS II 108)	**Pnp 1,16; BW Pnp 1,15:** łoʒe náße (PK II 108)
Gg 2,2: Kaip lilia terp erßki{e}ćiu / teyp prietełka mano / «tay	**Pnp 2,2:** Iako lilia miedʒy ćier= niem / ták prʒyiáćiołká

ira baʒnićia» terp dukte= riu (PS I 225)	moiá miedʒy corkámi (PK I 225)
Gg 2,6: Kayre io po gałway ma[=] no o deśine io apkabins ma[=] ni (PS I 241)	**Pnp 2,6:** Lewa ręká iego pod głową moią: á práwica iego obłapi mię (PK I 241)
Gg 2,14: Pamirodik «tieg» weydu ta= wo.› ‹Nes weydas tawo graʒus (PS I 175–176)	**Pnp 2,14:** Pokaʒ mi «prawi» twarʒ twoię.› ‹bo twarʒ twoiá piękna (PK I 175–176)
Gg 3,1–3: ‹Ießkoſiu «tieg» to / kuri mili duśia mano /› ‹ápeysiu mieſtu› / ir kitu kłauſiaſi. ‹Ar regeiote kuri mili duśia mano (PS I 199)	**Pnp 3,1–3:** Będę «práwi» ßukáłá tego / ktore= go miłuie dußá moiá /› ‹obey= dę miáſto›: y drugich śię py[=] ta. ‹Cʒy widʒieliśćie tego / ktoreego miłuie dußá moiá (PK I 199)
Gg 3,11: Ißeykite dukteres Siono / ir weyʒdekite vnt ka= ralaus Salomono karunoy / kuriu karunowaio gi motina io «(tay ira / Panna Máriá)» dienoy ſuʒiedáwimo / ir die= noy linkſmibes śirdies io (PS II 124)	**Pnp 3,11:** wynidʒćie á oglądayćie corki Syonſkie krolá Sálomoná w koronie / ktorą go vkoro= nowáłá mátká iego: «(to ieſt / Naświęt: Márya)» w dʒień ʒrękowin iego (PK II 124)
Gg 3,11: Ißeykite dukteres Siono› / [et]c. ‹dienoy ſuʒiedawimo (PS II 125)	**Pnp 3,11:** Wynidʒ= ćie á oglądayćie corki Syon= ſkie› / [et]c. ‹w dʒień ʒrękowin ie= go (PK II 125)
Gg 4,4: vnt kurios kabo tuk= ſtuntis ſkidu / wiſi ßar= way ſtipruiu (PS I 356)	**Pnp 4,4:** ná ktorey wi= śi tyśiąc tarcʒ wßytkie ʒbroie mocarʒow (PK I 356)
Gg 4,7: Wiſa «tieg» graʒi eſsi /› ‹a pateptes ne= ra tawimp (PS I 102)	**Pnp 4,7:** Wßytka ie= ſtes piękna /› ‹ á niemaß w tobie ʒmaʒy (PK I 102)

Gg 4,7: Wiſa «tieg» graʒi eſi /› ‹ir patepio nera tawimp (PS I 176)	**Pnp 4,7:** Wßyt[=] kás piękna /› ‹y ʒmaʒy nie máß w tobie (PK I 176)
Gg 4,7: Wiſa graʒi eſſi /› ‹ir nera ſuodies aba patepio ta{w}i{m}p (PS I 229)	**Pnp 4,7:** Wßytkáś pię= kna /› ‹y nie maß w tobie ʒma[=] ʒy (PK I 229)
Gg 5,2: Aß miegmi / o śirdis mano iu= ta (PS I 284)	**Pnp 5,2:** Ia ſpię / a ſerce me cʒuie (PK I 284)
Gg 5,5: Runkos mano łaßo myrrhu (PS I 225)	**Pnp 5,5:** Ręce moie kapały myrrhą (PK I 225)
Gg 5,10: Numi= łetaſis mano bałtas ir rau[=] donas / ißrinktas iʒ tuk= ſtunćiu (PS I 173)	**Pnp 5,10:** V[=] kochány móy biały y rumiá[=] ny / wybrány ʒ tyśiącow (PK I 173)
Gg 8,5: Kuri eſti toy ku= ri eyti aukßtin ába lipa iʒ gi= rios gieriumis ápipłusdá= ma / paſiremus vnt miełoio ſawo? (PS II 100)	**Pnp 8,5:** Ktoraʒ to ieſt / ktora wſtę= puie ʒ pußcʒey opływáiąca roſkoßámi podpárßy ſię mi= łego ſwego (PK II 100–101)
Gg 8,6: Lam= pas io / lampás vgnies ir liepsnu (PS I 228)	**Pnp 8,6:** Lámpá iego / lámpá ogniá y płomieni (PK I 228)
Gg 8,7: Daug «tieg» wundenu n{e}ga= łeio aʒugieſit meyłes (PS I 228)	**Pnp 8,7:** Wiele «prawi» wod nie mogło ʒágáśić miłośći (PK I 228)
Gg 8,12: Winićia ma= no pokim manis ira (PS I 320)	**Pnp 8,12:** Winnica moia prʒede mną ieſt (PK I 320)

IŠMINTIES KNYGA	KSIĘGA MĄDROŚCI
Išm 1,11: Nuog nutraukimo ßło= wes laukites (PS I 304)	**Mdr 1,11:** Od vymowania ſławy wſtrʒy= mywayćie śie (PK I 304)
Išm 2,6–9: Wartokime «tieg» gierumays / kurie ira /› ‹winu brungiu ir moſtimis papil= dikimes /› ‹karunowokimes roʒiemis / koɫay ne pawiſtá / tegul ne bus ne wiena pie= wá / kurios ne pereytu pało= da muſu / wiſur palikime ʒin= kɫus linxmibes muſu (PS II 100)	**Mdr 2,6–9:** Vʒywaymy / «prá= wi» / dobr ninieyßych /› ‹winem drogim / y oleykámi nápeɫ= niaymy ſię /› ‹chodʒmy w wień[=] cách roʒánych / poki nie v= więdną / ʒadna ɫąká niech nie będʒie / ktorey by nie miá= ɫá prʒeyść roſpuſtność ná= ßá /› ‹wßędʒie ʒoſtáwuymy ʒnáki roſkoſy (PK II 100)
Išm 2,7–8: Priſigierkime wino brun= gaus› «tieg» / ‹dewekime way= niku{ś} nupintus iʒ roʒiu / ko= ɫay ne pawis (PS II 4)	**Mdr 2,7–8:** Nápeɫniaymy ſię winē dro= gim /› ‹chodʒmy w wieńcách roʒánych / poki nie vwiędną (PK II 4)
Išm 2,15: Sūkus «tieg» mumus ira vnt pawiʒdeimo (PS II 132)	**Mdr 2,15:** ćięʒko nam y pátrʒyć nań (PK II 132)
Išm 5,3: Gay= liſtu / «tieg» / daridami aba gayɫedamies / ir nuog ſunkibes dwaſios way= todami (PS I 160)	**Mdr 5,3:** Pokutę / «práwi» / cʒyniąc / y dla vćiſku ducha wʒdycha= iac (PK I 160)
Išm 5,6: Mes «tieg paſiu= ti ir paduki» / nuklidome nuog kielo tieſos (PS I 160)	**Mdr 5,6:** My «práwi / gɫupi y ßaleni» / ʒbɫądʒiliśmy ʒ drogi prawdy (PK I 160)
Išm 5,7: iʒiɫ= ſome vnt kielo ne teyſi= bes ir prapulties (PS I 160–161)	**Mdr 5,7:** vſtáliśmy ná drodʒe nieſpráwiedli= wośći y ʒguby (PK I 160–161)

Išm 5,8: Ku mumus padeio aukßtibe ir pasiputi{m}as / kokiu naudu mumus turtas atnešie? (PS I 161)	**Mdr 5,8:** Co nam pomogłá pycha y nádę= tość / co ʒápóʒytėk nam maiętność prʒynio= sła? (PK I 161)
Išm 5,13: Mes vʒgimi tuo= iaus palowem but (PS I 137)	**Mdr 5,13:** My v= rodʒiwßy śię ʒáraʒ prʒé= stáliśmy być (PK I 137)
Išm 5,20; BSV Sap 5,21: Swietas su iuo / «tay ira su Diewu» / prieß durnus «tay ira prieß nu= sideieius» / kariaus (PS I 110)	**Mdr 5,20; BW Mdr 5,21:** Swiát ʒnim / «to ieſt ʒ Bogiem» / prʒećiw ßalo= nym walcʒyć będʒie (PK I 110)
Išm 7,22; BSV Sap 7,21: Wisu dayktu darbinikie Iß= mintis (PS I 97)	**Mdr 7,22; BW Mdr 7,21:** Wßytkich› ‹rʒecʒy robotnica› mądrość (PK I 96–97)
Išm 7,26: ʒerkału be pateptes (PS I 112)	**Mdr 7,26:** ʒwierćiadłem beʒ ʒmaʒy (PK I 112)
Išm 7,27: budama wie= a wisa gali (PS I 97)	**Mdr 7,27:** będąc ie= dyna wßytko moʒe (PK I 97)
Išm 14,9: Ne kin= ćia «tieg» Diewas piktadeios ir piktibes io (PS II 159)	**Mdr 14,9:** Nie ná= widʒi Bog nieʒboʒneğ y nie= ʒboʒnośći iego (PK II 159)
Išm 14,11: pełekautays ir spustays koiomus padukusiu (PS I 295)	**Mdr 14,11:** samołowką nog ludʒi głupich (PK I 295)
Išm 16,20: Peneiey ʒmones tawo penukßłu Anyełu ir dawey iemus duonu iʒg dungaus gatawu / turin{ć}iu sáwimp wisokiu gieriu / y saldibi wiso= kio gárdumo (PS II 90)	**Mdr 16,20:** Kármiłeś lud swoy pokár= mem Anyelskim / y dałeś im ʒ niebá chleb gotowy / máią= cy w sobie wßytkie rozkoßy / y słodkośći wßelkieğ smáku (PK II 90)

SIRACIDO KNYGA	MĄDROŚĆ SYRACHA
Sir 3,18; BSV Sir 3,20: Kuoi didiaſnis eſsi / tuoi ſu= wiſays ʒiamious apſeykt / o ráſi miayły po ákim Diewo (PS II 183)	**Syr 3,18; BW Eklk 3,20:** Imeś ieſt więtßy pokorniey ſię we wßytkim ʒáchoway / y náy= dʒieß łaſkę prʒed Bogiem (PK II 183)
Sir 3,26; BSV Sir 3,27: Kas teyp mili prapulti / prapułs ioy (PS II 10)	**Syr 3,26; BW Eklk 3,27:** Kto miłuie niebeśpiecʒeńſtwo w nim ʒginie (PK II 10)
Sir 3,30; BSV Sir 3,33: Vgni «tieg» deguńciu aʒugieſia wunduo / a miełaśirdingas darbas prieśinaſi nuſidei= mamus (PS I 240)	**Syr 3,30; BW Eklk 3,33:** O= gień «práwi» goráiący gáśi wodá: á iałmuʒná grʒe= chom śię ſprʒećiwia (PK I 240)
Sir 4,26; BSV Sir 4,31: Neſigedek i{ʒ}pa= ʒint nuſideimu táwo (PS II 169)	**Syr 4,26; BW Eklk 4,31:** Nie wſtydʒ ſię ſpowiádáć grʒechow twoich (PK II 169)
Sir 6,24; BSV Sir 6,25: In= dek koias tawo punciûoſ= na ios / «tay ira ißminties Diewo» / ir łyn{č}iuguoſna kakłu tawo? (PS I 373)	**Syr 6,24; BW Eklk 6,25:** Włoʒ nogę twoię w pętá iey / «to ieſt Mądrośći Boſkiey» / y w łancuchy ßyię twą (PK I 373)
Sir 7,6: Ne ießkok but ſudʒiu / iey negali iweykt neteyſibiu (PS I 22)	**Syr 7,6:** Nie ſtáray śie ábyś był ſędʒią / ieśli nie mo= ʒeß prʒełomić niepráwo= śći (PK I 22)
Sir 10,1: Su= dʒia ißmintingas ſudis ʒmones ſawo (PS I 22)	**Syr 10,1:** Sędʒia mą[=] dry będʒie ſądʒił lud ſwoy (PK I 22)
Sir 10,2: Kokias ira wał= dʒiotoias mieſto / tokie ir kurie giwena iumpi (PS I 124)	**Syr 10,2:** Iáki iéſt ten który włada mia= ſtem / tácy ſą y ći / któ= rʒy mießkáią w niem (PK I 124)

Sir 11,3: bite maʒa› ‹a dar= bas ios aba wayſius aʒu wiſa ſaldʒiauſias (PS I 313)	**Syr 11,3:** pßcʒołá mała /› ‹a ro= bota iey ábo owoc nád wßytko ſłodßy (PK I 313)
Sir 11,25; BSV Sir 11,27: Dienoy giero paſiwedi= mo / ne aʒumirßk pikto (PS II 29)	**Syr 11,25; BW Eklk 11,27:** W dʒień dobreğ / nie ʒápominay ʒłeğ (PK II 29)
Sir 15,3: Pripeneio ii duonu giwa= tos / ir ißmonios / ir wun= denim ißminties prigirde ii (PS I 187)	**Syr 15,3:** Nakarmił go chlebem ʒy= wotá y roʒumienia / y wo= dą go mądrośći napoił (PK I 187)
Sir 15,16–17; BSV Sir 17–18 Padeio taw wundeni ir vgni / katrop noreſi / iʒ= tieſk runku tawo. Pokim ʒmogaus giwenimas ir ſmertis / giera ir pikta / kas megs iam / táy bus duota iam (PS I 89)	**Syr 15,16–17; BW Ekls 15,17–18:** Położył prʒed ćię wodę y ogień: do cʒego chceß śćiągni rękę two= ię. Prʒed cʒłowiekiem ʒywot y ſmierć / dobre y ʒłe: co mu śię podoba / będʒie mu dano (PK I 89)
Sir 15,17; BSV Sir 15,18: Pokim ʒmogaus giwenimas ir ſmertis / giera ir pikta / kas megs iam / tay bus duota (PS I 325)	**Syr 15,17; BW Eklk 15,18:** Prʒed cʒłowiekiem ʒywot y śmierć / dobre y ʒłe / co śię iemu będʒie podobáło / to mu będʒie dano (PK I 325)
Sir 17,6; BSV Sir 17,5: Sirdi dawe iiemus vnt pramanimo (PS I 89)	**Syr 17,6; BW Ekls 17,5:** Dał im› ‹ſerce ku wymyśleniu (PK I 89)
Sir 17,14; BSV Sir 17,12: priſakie kiek= wienam ápe artimu ſáwo (PS II 53)	**Syr 17,14; BW Eklk 17,12:** káʒdemu ʒ oſobná dał roſkaʒánie o bli= ʒnim ſwoim (PK II 53)
Sir 18,30: Nuog noro tawo atſigriʒk (PS II 4)	**Syr 18,30:** Od woli two= iey odwroć ſię (PK II 4)
Sir 18,30: Neyk paſkuy pagiey= dimus ſáwo / «káłba ráßtas ś.»	**Syr 18,30:** Nie chodʒ ʒá poʒadliwośćiámi twemi /

o nuog noro tawo atſigrißk (PS II 188)	«mowi piſmo ś.» á odwracay= się od ſwey woley (PK II 188)
Sir 20,20; BSV Sir 20,22: Iʒ̇ naſru durno «(tay ira / nuſideieio / ába piktay giwe{n}unćio)» niepryimtinas prieʒ̇odis (PS II 137)	**Syr 20,20; BW Eklk 20,22:** Ʒ vſt głupiego «(to ieſt grʒe= ßnego)» nie prʒyiemna bę= dʒ̇ie prʒypowieść (PK II 137)
Sir 21,2; BSV Sir 21,3: Duntes io / duntes lewo / kurie áʒ̇umu= ßu duśias (PS II 257)	**Syr 21,2; BW Eklk 21,3:** Ʒęby Lwie / ʒęby ich / ʒábiiaiące duße cʒłowie= cʒe (PK II 257)
Sir 23,19; BSV Sir 23,28: Akis wießpaties tol łabiaus ʒ̇ibunćios ira ir twa= ſk{u}nćios negi ſaułe (PS I 19)	**Syr 23,19; BW Eklk 23,28:** Ocʒy Pańſkie dáleko ſą iáśnieyße nád ſłońce (PK I 19)
Sir 28,13–14; BSV Sir 28,15–18: Apkałbetoias ir dule= ʒ̇uwis prakiayktas: net daug pamayßo ſuderu turinćiu. Leʒ̇uwis traćias / paiudino daug / ir iʒ̇warineio iʒ̇g gi= mines giminen. Mieſtus muritus didʒ̇iaturiu pagadi= no / ir namus didʒ̇iu ʒ̇moniu ißwerte (PS II 76)	**Syr 28,13–14; BW Eklk 28,15–18:** obmowcá y dwuięʒycʒny prʒeklety: Bo wielu ʒámießá pokoy máią= cych. Ięʒyk trʒeći / wʒrußył mnogie / y roʒegnał ie ʒ na= rodu do narodu / Miáſtá mu= rowáne bogácʒow pokaʒ̇ił / domy Mocarʒow wywro= ćił / śiły narodow poodći= nał / á lud mocny roʒerwáł (PK II 76)
Sir 28,18 (žr. BSV) Siłas giminiu at= kirto / o ʒ̇monies ſtypras per= traukie (PS II 76)	
Sir 30,24: Suſmiłek vnt duśios táwo / megdamas Diewuy (PS II 169)	**Syr 30,24** Ʒmiłuy ſię nád dußą twoią podobáiąc ſię Bogu (PK II 169)
Sir 37,7: Ne kłau= ſkies to kuris tau ira vnt ap=	**Syr 37,7:** Nie rádʒ= śie tego / ktoryć ieſt ná ʒdrá=

gawimo / o ſłepk táwo paſi= ßiundimu nuog {t}o / kuris tau vżwid (PS II 186–187)	dźie / á tay ráde̜ od tych / kto= ryć ʒayʒrʒa̧ (PK II 186–187)
Sir 38,22; BSV Sir 38,23: Atmink vnt ſudo mano / nes tok= ſay bus ir tawo: mań wakar / a śiu dienu taw (PS I 112)	**Syr 38,22; BW Eklk 38,23:** Pamie̜= tay na oſa̧dʒenie moie: bo ták be̜dźie y twoie: mniewcʒora / á dźiś tobie (PK I 112)
Sir 43,30–31; BSV Sir 43,34–35: Ne ißił= ſkite / nes ne apimſite. Kas regies ii ir ißſakis? (PS I 210)	**Syr 43,30–31; BW Eklk 43,34–35:** Nieuſtawayćie / bo nie ogárniećie. Kto go vyrʒy y wypowie? (PK I 210)
Sir 49,11; BSV Sir 49,13: Kayp didin= ſime Ʒorobabeli: nes ir a= nas kayp żinkłas vnt de= śines runkos (PS I 191)	**Syr 49,11; BW Eklk 49,13:** Iako be̜dźiem wy[=] ſławiać Ʒorobabela: bo y on iáko Sygnet ná práwey re̜ce (PK I 191)

IZAIJO KNYGA	KSIĘGA IZAJASZA
Iz 1,4: Beda giminey nuſideiuſiey / żmo= nemus nieteyſibemis apſun= kintiemus /› ‹ápłaydo Wieß= pati / ſubluźniio SZWINTV Iſraelaus (PS II 77)	**Iz 1,4:** Biáda národowi grʒeßne= mu / ludowi niepráwośćia̧ obćia̧ʒonemu:› ‹opuśćili Pá= ná / ʒbluʒnili Swie̜tego I= ſráelowego (PK II 77)
Iz 1,5: Wiſokia gałwa siłpna / negalinti / aba ſergunti / ir wiſokiá śirdis nulu= duſi (PS I 125)	**Iz 1,5:** Wßel= ka głowá ſłába / chora / y wßélkie sercé ſme̜tne (PK I 125)
Iz 1,6: Nuog pado «tieg» koios iki wirßuy (gał= wos) nera iuoſe ſwey= katos (PS I 125)	**Iz 1,6:** Od ſtopy / «práwi» / nogi / aʒ do wierʒchu (głowy) nie było w nich ʒdrowia (PK I 125)
Iz 1,16–17: Prauſkites / {ċ}i= ſti bukite / atmiaſkite pik{t}u	**Iz 1,16–17:** Omyy= ćie ſie̜ / cʒyſtymi ba̧dźćie / o=

padumoimu iuſu /› ‹laukites neteyſey dárit: mokikites gie= ray darit (PS II 189)	deymćie ʒłość myśli wáßych od ocʒu moich / á prʒeſtáńćie ʒle cʒynić: vcʒćie ſię dobrʒe cʒynić (PK II 189)
Iz 3,6: Rubus turi buk kunigayksćiu muſu (PS I 76)	**Iz 3,6:** Maß o= dʒienie «práwi» / bądʒ Kśiążęćiem nâßym (PK I 76)
Iz 3,14: Wie= ßpats atays vnt ſudo / ſu ſe= nayſiays ʒmoniu ſáwo (PS II 252)	**Iz 3,14:** Pan prʒyidʒie ná ſąd ʒ ſtárßemi ludu ſweğ (PK II 252–253)
Iz 3,16: du= kteres Siona› del rubu ‹iʒ= tieſy kakłu wayksćioio (PS I 55)	**Iz 3,16:** corki Syoń= ſkie› dla ßat ‹wyćiągnąw= ßy ßyie chodʒiły (PK I 55)
Iz 5,2: Ißmete iʒ ios akmenis (PS I 332)	**Iz 5,2:** Wybrâł ʒ niey ka= mienie (PK I 332)
Iz 5,2: Aptwere tworomis (PS I 333)	**Iz 5,2:** O= grodʒił płotami (PK I 333)
Iz 5,2: Weʒiu widuy ios paſtate (PS I 333)	**Iz 5,2:** Wieżę w pośrʒodku iey ʒbudował (PK I 333)
Iz 5,4: Ku tolaus tureiau darit winnićiey mano / o ne padariau? (PS I 320)	**Iz 5,4:** Coʒ ieſt / com miał daley cʒynić winnicy moiey / a nieucʒyniłem? (PK I 320)
Iz 5,7: WInićia› ‹namay I= ſraeło aba gimine ʒidu (PS I 320)	**Iz 5,7:** WInnicá› ‹dom I= ʒraelá abo narod żydowſki (PK I 320)
Iz 5,8: Deia aba beda kurie namus na= mamus priſtato aba pri= gretina (PS I 334)	**Iz 5,8:** Biadá ktorʒy prʒyłą[=] cʒaćie dom do domu (PK I 334)

Iz 5,11: Aymanas «tieg» kurie vnkſti kielates vnt girtibes ir gieri= mo net iki wakoru (PS II 88)	**Iz 5,11:** Biada / ktorʒy wſtáiećie rá= no / ábyśćie ſię opilſtwem bawili y pili áʒ do wiecʒorá (PK II 88)
Iz 5,13: ne łayſwen nuwe= ſti ira ʒmones mano /› ‹ir ba= du pamire (PS II 88)	**Iz 5,13:** w niewolą ieſt ʒáwiedʒion lud moy /› ‹y po= ʒdycháli od głodu (PK II 88)
Iz 5,18: Beda / ku= rie wełkate netieſiby wir= wemis niekaniekiu / ir nuo[=] demy kayp riśi / wirwi a= ba linu weʒimo (PS I 334)	**Iz 5,18:** Biada ktorʒy ćiągniećie nieprawość powroʒàmi mármośći / á grʒech iáko powroʒ wo= ʒowy (PK I 334)
Iz 5,19: Kurie kałbate / tegul ſkubinas ir graytay atayt darbas io (PS I 334)	**Iz 5,19:** ktorʒy mowićie. Niech śię śpießy / à niech rychło prʒyidʒie vcʒynek iego (PK I 334)
Iz 5,20: Beda tiemus / kurie wa= dina pikta gieru / à giera piktu / dedami tumſiby aʒu świeſiby / a świeſi= by aʒu tumſiby: dedami kartu aʒu ſałdu / a ſałdu aʒu kartu (PS I 115)	**Iz 5,20:** Biadà tym / ktorʒy ʒowią ʒłe dobrem / á do= bre ʒłem / kłàdąc świá= tłość ʒá ćiemność / á ćiemność ʒà świàtłość / kłàdąc gorʒkie ʒá ſłod= kie / à ſłodkie ʒà gorʒkie (PK I 115)
Iz 5,23: Nu= teyśin{a}te «tieg» bediewi pi[=] ktadeiu aʒu dowanas / ir teyſiby teyſaus atimate iam (PS I 334)	**Iz 5,23:** Vſpráwiedliwiá= ćie nieʒboʒnego ʒà podàr= ki / á ſpràwiedliwość ſpráwiedliwemu odeymu= iećie od niego (PK I 334)
Iz 5,24: Atmete inſtatimu Wießpaties kariu / inſakimu› io ‹ſubluʒnio (PS II 77)	**Iz 5,24:** odrʒućili ʒakon Pa= ná ʒáſtępow / á wyrok świę= tego Iſráelowego ʒbluʒnili (PK II 77)

Iz 6,3: Szwentas / Szwen{t}as / Szwentas (PS II 111–112)	**Iz 6,3:** Swięty / Swięty / Swięty (PK II 112)
Iz 7,14: Szitay Ponná prades ir pagimdis ſunu (PS I 169)	**Iz 7,14:** O to Pánná po= cznié y porodʒi ſyná (PK I 169)
Iz 7,14: Sztay Pon= na prades ir pagimdis ſu= nu / ir wadinſis wardu Em= mánuelis (PS II 251)	**Iz 7,14:** Oto Pánná po= cznie y porodʒi ſyná / y będʒie názwáne imię iego Emma[=] nuel (PK II 251)
Iz 8,1: Imk ſaw knigas didʒias / ir raśik ioſe płukſnu żmogaus (PS I 18)	**Iz 8,1:** Weżmi ſobie Xięgi wielkie / y nápiß na nich piorem ludz[=] kim (PK I 18)
Iz 8,1: Płuk= ſnu «tieg» żmogaus (PS I 18)	**Iz 8,1:** Pio= rem «práwí» człowieczym (PK I 18)
Iz 9,3; BSV Is 9,4: Iungu ſunkibes io / ir rikßti peću io / ir łazdu k{á}= ralißki át=rinkieio pergałeiey kaypo dienoy Madian (PS II 68)	**Iz 9,3; BW Iz 9,4:** Iárzmo ciężaru iego y łáſkę rámienia iego / ſceptr wycią= gaczá iego zwyćiężyłeś iáko w dʒien Madian (PK II 68)
Iz 9,5; BSV Is 9,6: Bus «tieg» wadintas ſtebuklingu (PS I 177)	**Iz 9,5; BW Iz 9,6:** Będʒie «práwi» názwány dʒiwnym (PK I 177)
Iz 9,5; BSV Is 9,6: Tapo kunigi= ſte / ába Wießpatiſte / io vnt pećiu io (PS II 204)	**Iz 9,5; BW 9,6:** Stáło ſie Pánowánie ná rámieniu ie= go (PK II 204)
Iz 10,5–6: Aſſuras rikßte ruſtibes mano / ir łazda ir anas› / ec. ‹Gimineſp wi= lunćioſp nuſiuſi ii / ir prieß żmones narßto mano iſa=	**Iz 10,5–6:** Aſur rozgá gniewu mego / y laſka ieſt on /› [et]c. ‹do narodu zdra= dliwego poślę go / y prze= ćiw ludowi zapàlczywośći

kiſiu iam / idant parinktu naudas (PS I 260)	mey roʒkaʒę mu / aby› ‹ʒe= brał korʒyśći (PK I 260)
Iz 10,22: Nes iey bus ʒmones tawo Iſraelo kayp ʒwirʒday mariu / pałaykas iʒ iu› / «tay ira iʒ teyp daugio kayp daug ira ʒwirʒdu pakraſćiuoſe mariu» / ‹maʒa / truputis apſigriʒ Diewop (PS I 344)	**Iz 10,22:** Ieśli bowiem bę= dʒie ludu twego ʒ Iʒràelá / iàko piaſku morſkiego / oſtàtek ʒ niego› «to ieſt ʒ tàk wiela / iàk wieleieſtpiá= ſku ná brʒegàch morſkich» / ‹trochá nawroći śię do Bo= gá (PK I 344)
Iz 10,22: teyſibe› ir ßwyntibe ‹patwins kayp wundenio twanay (PS I 344)	**Iz 10,22:** ſprawièdliwość› y świą[=] tobliwość ‹wyleie iako powodʒ (PK I 344)
Iz 11,9: Pilna ſtoios ʒiame ʒinios ape Diewu / kayp wundenes mariu apſemu (PS I 355)	**Iz 11,9:** Nápełniona ieſt ʒie= miá ʒnáiomośći Pańſkiey / iáko wody morſkie pokry= wáiące (PK I 355)
Iz 11,10: Sʒaknis Ieſſes ku= ri ſtowi vnt ʒinkło ʒmo= nemus / iam gimines melſis (PS I 191)	**Iz 11,10:** Korʒeń Ieſego / ktory ſtoi ná ʒnak ludʒiom / ie= mu śię národy będą mo= dlić (PK I 191)
Iz 14,5: Su= łauʒie Wießpats łaʒdu be= diewiu / rikßty wießpatau= iunćiu (PS II 13)	**Iz 14,5:** Złámał Pan kiy nieʒboʒnych laſkę pánuią= cych (PK II 13)
Iz 24,5: Pagadino ſundaru vmʒinu (PS I 12–13)	**Iz 24,5:** Popſowali prʒymierʒe wiecʒne (PK I 12–13)
Iz 27,1: kaławiju ſáwo kietu / áʒu= mußt kierśiio Diewas (PS II 68)	**Iz 27,1:** miecʒem ſwoim twárdym / y wielkim groʒił ſię Pan Bog ʒabić go (PK II 68)

Iz 27,1: A{ʒ}umuß ʒuwi didʒiu / «tay ira welinu» / kuri mariofe ira (PS II 69)	**Iz 27,1:** Ʒabiie wielorybá / ktory ieſt w mo= rʒu (PK II 69)
Iz 27,2: Anoy dienoy «tieg» winićia tikro wino giedos iam (PS I 320)	**Iz 27,2:** W on dʒień «práwi» winni= cà prawdʒiwego winá śpiewać iemu bęʤie (PK I 320)
Iz 33,14: kas gałes «tieg» gi= wenti iʒ iuſu vgniy pra= riiunćioy / kas giwens iʒ iuſu karſćiuoſe vmʒinuoſe? (PS I 244)	**Iz 33,14:** ktoʒ «práwi» ʒ was bęʤie mogł mießkać ʒog= niem poʒeráiącym: kto ʒ was ʒmießka ʒpaleniem wiecʒnym? (PK I 244)
Iz 33,22: Wießpats tieſaſtatis mu[=] ſu (PS I 154)	**Iz 33,22:** Pan ʒako= nodawcá naß (PK I 154)
Iz 36,6: Tatay «tieg» turi paduxi vnt rumćio iʒ nindres pałauʒto šito /› ‹kuris pałuʒta pigay / ir perduria runku tam / kuris vnt io paſiremia (PS II 99)	**Iz 36,6:** Oto vſáß / «práwi» / w tey laſte trʒćinianey ʒłámaney /› to ieſt / ‹ktora łámie ſię łácno / y prʒebádʒa rękę temu / kto= ry ſię wſpiera (PK II 99)
Iz 38,13: Kayp lewas teyp ſutrine wi[=] ſus kaułus máno (PS II 257)	**Iz 38,13:** Iáko lew / ták połámał kośći w= ßytkie moie (PK II 257)
Iz 38,13: ſułauʒie ir ſutrine kaułus máno (PS II 257)	**Iz 38,13:** połámał y potarł ko= śći moie (PK II 257)
Iz 42,8: Garbos ma= no kitam ne duoſiu (PS I 12)	**Iz 42,8:** Chwały moiey innemu nie dám (PK I 12)
Iz 43,26: Sudi= kimes «tieg» draugie / paſakik iey ku turi? (PS II 135)	**Iz 43,26:** Sądʒmy ſię ʒ ſpo= łem / powiedʒ ieſli co maß? (PK II 135)

Iz 49,15–16: Galigu áʒumirßt ʒmona waykielo ſáwo / ir ne ſuſimilt vnt ſu= naus ʒiwato ſáwo / ir iey ana aʒumirß / aß wienok ne áʒu= mirßiu tawis: Sʒtay vnt runku máno paraßiau táwi (PS II 253–254)	**Iz 49,15–16:** Iʒáli moʒe ʒápomnieć niewiáſtá niemowlęćia ſwe= go / áby ſie nieʒlitowáłá nád ſynem ʒywotá ſwego? á choć by oná ʒapomniáłá / wßákʒe ia nie ʒápomnię ćiebie: á oto ná rękách moich nápiſałem ćię (PK II 253–254)
Iz 49,4: Dowanay dirbau «tieg» / be prieʒaſties / ir tuśćiey ſti= priby ir śiłas mano iʒgay= śinau / nuterioiau / iʒtu= siau (PS I 343)	**Iz 49,4:** Pro= ʒnom pràcował «prawi» / beʒ prʒycʒyny / y po= proʒnicy ſtrawiłem śiłę moię (PK I 343)
Iz 50,2: Nutrumpintagu ir maʒa tapo runka mano / idant negałećia iʒpirkt? (PS I 241)	**Iz 50,2:** Iʒali ſkrocona y maluʒcką śię ʒſtáłá ręká moia / ʒebych nie mogł wy= kupić{?} (PK I 241)
Iz 50,10: Kas wayk= ſcioio «tieg» tumſibeſe / ir nera iam ſwieſos› «tay ira: kas bu= wo apſunkintas didʒiomis prieſpaudomis / ir ne turi io= ſe łymgwibes ir linxmibes» / tegul «tieg» wilti turi Wieß= paties wárdi / ir tegul nuſi= łaydʒia vnt Diewo ſáwo (PS II 96–97)	**Iz 50,10:** Kto chodʒi w ćiemno= śćiach / «práwi» / á nie ma świátłá› / «to ieſt / kto ieſt v= trapiony wßelkiemi vćiſká= mi / i nie ma w nich poćie= chy» / ‹niech «powiáda» ma ná= dʒieię w Imieniu Pańſkim / i niech ſię ſpuśći ná Bogá ſwego (PK II 96–97)
Iz 50,10: tegul «tieg» wilti turi Wieß= paties wárdi / ir tegul nuſi= łaydʒia vnt Diewo ſáwo (PS II 97)	**Iz 50,10:** niech «powiáda» ma ná= dʒieię w Imieniu Pańſkim / i niech ſię ſpuśći ná Bogá ſwego (PK II 97)
Iz 50,10: Tegul tur wilti wárdi Wießpaties / ir tegul paſiremia vnt Die= wo ſáwo (PS II 99)	**Iz 50,10:** Miey nádʒieię w imieniu Páńſkim (PK II 99)

Iz 53,2: Nes ne tureio grážibes ney weydo (PS I 225)	**Iz 53,2:** Abowiem nie miało krafy àni piękno[=] śći (PK I 224–225)
Iz 53,2: Regieiome ii / ir ne buwo paway3dos (PS II 220)	**Iz 53,2:** Widźieliſmy go á nie było ná co poy3r3eć (PK II 220)
Iz 53,4: Pateyſiey (PS II 222)	**Iz 53,4:** Pra= wdźiwie (PK II 222)
Iz 53,4: Poteyſiey / «tieg» / ne gałes muſu / anas ne= śioio / ir ſopulus muſu anas kiełe (PS I 221–222)	**Iz 53,4:** Práwdźiwie choroby náßе on nośił / á bo= leśći náßе on odnośił (PK I 221–222)
Iz 53,5: Melinomis «tieg» io i{ž}giditi eſme aba paſwey= kome (PS I 102)	**Iz 53,5:** Sinością «prawi» iego ieſteſmy v3drowieni (PK I 102)
Iz 53,5: Pažieyſtas ira del neteyſibiu muſu / ſutrintas del piktibiu muſu (PS I 181)	**Iz 53,5:** 3ràniony ieſt dla nieſpràwiedliwośći ná= ßych (PK I 181)
Iz 53,5: Del ne teyſibes ir piktibes muſu / buwo ſurantitas ir ſutrin= tas (PS II 220)	**Iz 53,5:** 3ránion ieſt 3á niepráwośći náßе / ſtart ieſt 3á złośći náßе (PK II 220)
Iz 53,5: Melinemis / «tieg» / io iž= giditi eſme (PS II 223)	**Iz 53,5:** Sinośćią / «práwi» / iego ieſte= ſmy v3drowieni (PK II 223)
Iz 53,5: Meline= mis io ižgiditi eſme (PS II 223)	**Iz 53,5:** Sinośćiámi iego v3drowieni ieſteſmy (PK II 223)
Iz 53,5: Grauſme pakaiaus muſu ūt io (PS II 224)	**Iz 53,5:** Kárność pokoiu náßego / «práwi» / ná nim (PK II 224)

Iz 53,6: Die= was / «tieg» / vȝdeio vnt io ne= teyſibi wiſu muſu (PS II 221)	**Iz 53,6:** Bog / «práwi» / włoȝył ná nie= go niepráwośći wßytkich nas (PK II 221)
Iz 53,7: Ofierowatas / «tieg» / ira / iog patſay noreio (PS II 201)	**Iz 53,7:** Ofiárowan ieſt / iȝ ſā chciał (PK II 201)
Iz 53,7: Not= were / «tieg» / náſru ſáwo› / ney grumȝde kisdamas / ‹bet áȝu= tiło kaypo awinelis (PS II 216–217)	**Iz 53,7:** Nie otworȝył vſt ſwoich› / nie groȝił vtrapienie ćierpiąc / ‹ále ȝámilkł / iáko Bá= ránek (PK II 216–217)
Iz 53,7: Afiera= wotas / «tieg» / ira iog / pats noreio (PS II 218)	**Iz 53,7:** ále ćier= piał ták / bo ſam ták chćiał (PK II 218)
Iz 53,7: Iog pats teypo noreio (PS II 221)	**Iz 53,7:** ȝe ſam ták chćiáł (PK II 221)
Iz 53,7: Afiero= wotas «tieg» ira / iog pats no= reio (PS II 221)	**Iz 53,7:** Ofiárowány / «prá= wi» ieſt / ȝe ſam chćiał (PK II 221)
Iz 53,7: Kayp awele vnt aȝu= piuowimo bus weſtas / ir kayp awinelis pokim kirpun{=} ćio áȝutiłs (PS II 251–252)	**Iz 53,7:** Ia= ko owcá náȝábićie wiedȝion będȝie / á iáko Báránek prȝed ſtrȝygącym go ȝámilknie (PK II 251–252)
Iz 53,8: Del piktibes ȝmoniu mano iȝtikau ii (PS II 201)	**Iz 53,8:** Dla ȝłośći lu= du mego vbiłem go (PK II 201)
Iz 53,8: Del piktibes ȝmo= niu mano iȝtikou ii (PS II 128)	**Iz 53,8:** Dla ȝłośći lu= du mego vbiłem go (PK II 128)
Iz 53,9: ne padare ne teyſibes / ney rá= doſi naſruoſe io wilus (PS II 219)	**Iz 53,9:** niepráwośći nie vcȝy= nił / áni ȝdrády było w v= śćiech iego (PK II 219)

Iz 53,10: Regies / «tieg» / ſekłu «(tay ira / ſunus ſáwo krikśćionis)» iłgo vmʒio (PS II 224)	**Iz 53,10:** Vyʒrʒy nasie= nie / «to ieſt / ſyny ſwoie Chrʒe= śćiány» długo wieczne (PK II 224)
Iz 53,11: nuteyſins› ‹dáug iu (PS II 224)	**Iz 53,11:** wiele› ‹ich vſpráwiedliwił (PK II 224)
Iz 53,11: Pátayſins {á}nas teyſus tar= nas mano daug iu / o nie tey= ſibes iu / anas nieß (PS II 224)	**Iz 53,11:** Vſpráwiedliwion ſprá= wiedliwy ſługá moy wielu / á niepráwośći ich on ponie= śie (PK II 224)
Iz 53,12: iʒdawe vnt ſmerties dusiu ſawo (PS II 221)	**Iz 53,12:** wydał ná śmierć duße ſwą (PK II 221)
Iz 53,12: Aʒu pra= {ʒ}ingieius / «tieg» / mełdes (PS II 222)	**Iz 53,12:** Ʒá prʒeſtępcę ſię / «práwi» / modlił (PK II 222)
Iz 55,4: Dawiau «tieg» ii wadʒiatoi ir mokitoi pa= ganamus (PS I 63–64)	**Iz 55,4:** dáłem go› «práwi» / wodʒem y naucʒyćielem národom (PK I 63–64)
Iz 55,6: Ießkokite «tieg» wießpaties / kołay gal but raſtas / ʒadin[=] kite io / kołay arti ira (PS I 197)	**Iz 55,6:** Sʒukayćie «prawi» Pá= ná / poki może być nále[=] ʒiony / wʒywayćie go poki bliſko ieſt (PK I 197)
Iz 56,9–10: Wiſos beſtios łauko eykśite vnt prarii= mo / wiſos beſtios mi= ßko. Priweyʒdetoiey io akli wiſi / neʒino wiſi / ßu= nes kurie negal łot / regi niekus / miegti ir mili miegu (PS I 286)	**Iz 56,9–10:** Wßytkie beſtyie polne podʒćie ſam ná po= ʒárćie / wßytkie beſtyie leśne. Doʒorcy iego ślepi wßyſcy / nie wiedʒą wßy= ſcy / pśi ktorʒy nie mogą ßcʒekáć / widʒ{ą} marność / ſpią / y lubią ſen (PK I 286)
Iz 58,3: Kodrin pa= ſnikáwome / o ne weyʒdeiey /	**Iz 58,3:** Cʒemu pośćilichmy á nie weyʒrʒáłeś / vpokorʒylichmy

nuʒ̇eminome duśias muſu / o neʒ̇ynoiey? (PS II 8)	duße náße / a nie widʒiałeś? (PK II 8)
Iz 58,3: Tatay «tieg» dienoy paſniko iuſu run= daſi noras iuſu (PS II 8)	**Iz 58,3:** oto «práwi» / w dʒień poſtu wáßego nayduie ſię wolá wáßá (PK II 8)
Iz 58,6: Negu taſay ira gieriaus pa= ſnikas / kuri aprinkau? Ißrißk riśius neteyſibes / iʒ̇rißk na= ßtas apſunkinunćias (PS II 3)	**Iz 58,6:** Iʒáli nie to ieſt poſt rácʒey / ktorỹ obrał? Roʒwiąʒ̇ ʒwiąʒ= ki niepráwośći: roʒwiąʒ̇ brʒe= miona ćięʒące (PK II 3)
Iz 59,12: Nuſideimay muſu atſiliepe mumus (PS I 28)	**Iz 59,12:** Grʒechy naße odpowie= dʒiały nam (PK I 28)
Iz 62,3: Buſi karunu garbos run= koy Wießpaties / ir karu= nu karaliſtes runkoy Die= wo tawo (PS I 220)	**Iz 62,3:** Bę= dʒieß koroną chwały w rę[=] ce Pánſkiey / y koroną kroleſtwá w ręce Bogá twego (PK I 219–220)
Iz 62,11: Darbas io pokim io (PS II 29)	**Iz 62,11:** A dʒieło iego prʒed nim (PK II 29)
Iz 63,3: Mindituwi mindʒiau pats wienas / ir iʒgiminiu ne= ra wiro / nera ʒ̇mogaus ſu= manim (PS II 229)	**Iz 63,3:** Sámem tłocʒył práſę / á ʒ ná[=] rodow nie máß męʒ̇á ʒe mną (PK II 229)
Iz 64,5; BSV Is 64,6: Tapom kayp ne= ćiſti wiſi mes / ir kayp giełumbe meneſines ʒ̇mo[=] nos / wiſos teyſibes mu= ſu / ir nukritome kayp łapay wisi (PS I 129)	**Iz 64,5; BW Iz 64,6:** Ʒſtáliśmy śię my wßyſcy iako nié= cʒyśći / y iáko ßmát mié[=] śięcʒney niéwiaſty wßyt[=] kie ſpráwiedliwośći ná= ße / y opádliśmy wßyſcy iáko liśćie (PK I 129)
Iz 64,6; BSV Is 64,7: Nera› ‹ku= ris kiełtus / ir turetu ta= wi (PS I 129)	**Iz 64,6; BW Iz 64,7:** Niemaß› ‹ktoryby powſtał / á ćie= bié trʒymał (PK I 129)

JEREMIJO KNYGA	KSIĘGA JEREMIASZA
Jer 1,18: P{a}dariau tawi śiu dienu mieſtu apginamu / ir ſtułpu giełaȝiniu / ir muru iȝ wario (PS I 102)	**Jr 1,18:** V= cȝyniłem cię dȝis mi{a}ſtem obronnym / y ſłupem ȝe[=] laȝnym y murem mie= dȝiánym (PK I 102)
Jer 2,13: Mani apłeyde wer[=] ſmi wundenio giwo / ir iȝkaſe ſaw ßulnius /› ‹ku= rie negal aȝuturet wun= denu (PS I 155)	**Jr 2,13:** Mnie opuśćili ȝrȝodło wody ȝywey / á wykopáli ſobie ſtu= dȝianki /› ‹ktore nie mogą ȝátrȝymáć wod› (PK I 155)
Jer 2,23: Kayp «tieg» biłay ne paſi= tepiau biauribemis / pa= ſkuy B{á}áli ne waykśćio= iau (PS I 8)	**Jr 2,23:** Iáko «prawi» mo= wiß nie ȝmaȝałā śię ſpro[=] ſnośćią / ȝa Báálem nie chodȝiłám (PK I 8)
Jer 2,35: Aß bilinesiu ſu ta= wim / todryn iog tarey ne nuſideiau (PS I 8)	**Jr 2,35:** ia śię ȝtobą ſądȝić będę dla tego ȝeś rȝekłá nie ȝgrȝeßyłam (PK I 8)
Jer 3,3: Kak= ta {ȝ̆}monos pałeyſtuwes taw tapo / neſigiedeiey (PS I 29)	**Jr 3,3:** Stáłoć śię cȝoło wßetecȝney niewiáſty / niechćiáłaś śię ſromáć (PK I 29)
Jer 4,14: Kołay truks tawimp muſtimay / kuriey ȝeydȝia (PS II 3–4)	**Jr 4,14:** Pokiȝ będą trwáć w tobie myśli ßkodliwe (PK II 3–4)
Jer 5,1: Apeykite kielus Ie= ruȝałem / ir weyȝdekite / ir dabokites ir ießkokite vlićioſe io / iey raſite wi= ru darunti ſudu / ir ieß= kunti tieſos / a ſuſimil= siu vnt io (PS I 128)	**Jr 5,1:** Schodȝćie dro= gi Ieroȝolimſkie / á pátrȝćié / y vwaȝayćie / y ßukayćie po vlicách ie= go / ieśli naydȝiéćie mę= ȝà cȝyniącego ſąd / y ßu= káiacego prawdy / á ȝmi= łuię śię nád nim (PK I 128)

Jer 5,3: Sukietino wey= dus ſawo łabiaus negi vo= ła (PS I 381)	**Jr 5,3:** Ʒatwárdʒili o= bliczʒa ſwe nad opokę (PK I 381)
Jer 7,18: Sunus ſurinka małkas / a teway ſukuria vgni (PS I 28)	**Jr 7,18:** Syno= wie ʒbieráią drwa / á oy= cowie podniecáią ogień (PK I 28)
Jer 8,6: Ne wieno «tieg» nera / kuris daritu gayliſti áʒu ſáwo nuſideimu tarida= mas: ku padariou? (PS II 116)	**Jr 8,6:** Nie máß / «práwi» / ʒ̇a= dneğ ktoryby ʒá grʒech ſwoy pokutował; mowiąc: coʒem vcʒynił? (PK II 116)
Jer 13,23: Iey gáli Murinas› iuo= das kayp vnglis ‹átmaynit odu ſáwo / ir luſis margibes ſáwo / ir ius galeſite gieray darit / paprati ir iʒſimoki pikto (PS II 158)	**Jr 13,23:** Ieſli moʒe odmienić Murʒyn ſkurę ſwoię / álbo Pard pſtroćiny ſwoie / y wy będʒiećie moc dobrʒe cʒynić náucʒywßy ſię ʒłego (PK II 158)
Jer 13,23: Iey gal atmaynit Murinas odu ſa= wo / aba łuśis {m}argibes ſa= wo / ir ius gałeſite gieray da[=] rit ißsimoki pikto aba pri[=] prati vnt pikto (PS I 294)	**Jr 13,23:** Ieśli moʒe odmienić Murʒyn ſkorę ſwoię / ábo Pard pſtroćiny ſwoie: y wy bę= dʒieićie moc dobrʒe cʒy= nić / naucʒywßy śię ʒłego (PK I 294)
Jer 17,1: Parašitas ira nuſideimas Iudos płukſnu gieła{ǯ}ies› ‹vnt płatibes širdies iu (PS I 18)	**Jr 17,1:** Nápi= sàny ieſt grʒech Iudy píorem ʒelaʒnym› ‹ná ße= rokośći ſerca ich (PK I 18)
Jer 17,9: kreywa ir ne iʒ war= toma ira širdis wiſu / o kas paʒins iu? (PS I 146)	**Jr 17,9:** krʒywe y nié wybádàne ieſt ſercé wßytkich / á któʒ ié po= ʒna? (PK I 146)

Jer 23,24: Aß dungu ir {ʒ̇}iemy pripilninu (PS I 94)	**Jr 23,24:** Aʒa nieba y ʒ́iemie ią niena= pełniam? (PK I 94)
Jer 23,29: Er ne vgnim ira ʒ̇odʒ̇iey mano›. ‹Ir kuiu kuris trupina ir ſukula wołas{?} (PS I 355)	**Jr 23,29:** Cʒy nie o= gniem ſą ſłowá moie› ‹y młotem / ktory krußy ſka= ły? (PK I 355)
Jer 31,22: Sutwere W. nauiu dayktu vnt ʒ̇ia= mes: ʒ̇mona apims wiru (PS I 165)	**Jr 31,22:** Stworʒył Pan no= wą rʒecʒ ná ʒ́iemi. Nie= wiáſtá ogárnie męʒa (PK I 165)
Jer 50,8: Ißeykite iʒ̇ widurio Babilo= no / ir iʒ̇ ʒ̇iames Chaldaycʒy= ku ißeykite / bukite kaypo oʒ̇ey pirm pułko (PS II 168)	**Jr 50,8:** Vchodʒ́ćie ʒ poy= śrʒodku Bábilonu / á ʒ ʒ́ie= mie Chaldeyſkiey wychodʒ́= ćie / bądʒ́ćie iáko koʒłowie prʒed trʒodą (PK II 168)

RAUDŲ KNYGA	LAMENTACJE
Rd 1,14: Iuteio iungas neteyſibiu mano / runkoſe io ſurieſtos ira / ir vʒ̇detosvnt kakło ma= no (PS I 27–28)	**Lm 1,14:** Ocknęło śię iárʒmo niepráwośćimoich w ręce iego / ſplotły śię / y włoʒone ſą ná ßyię mo= ię (PK I 27–28)
Rd 1,15: Paʒ̇adino prieß mani meto (PS I 28)	**Lm 1,15:** Prʒyʒwał prʒećiwko mnie cʒas (PK I 28)
Rd 3,12: Padeiey mani kayp {ʒ̇}imy vnt wili= ćios (PS I 190)	**Lm 3,12:** Połoʒy= łes mię iako cel ná ſtrʒałé (PK I 190)

Rd 3,20: At{m}inćiu atminsiu / ir dʒius duśia mano ma= nimp (PS I 87)	**Lm 3,20:** Pa= mięćią pomnieć będę y vſchnie we mnie duſʒa moiá (PK I 87)
Rd 3,28: Sedes «tieg» atſkirtinis aba kuris pats wienas kur gi= wiena / ir tiłes (PS I 308)	**Lm 3,28:** Siędʒie « ṗrawi» ſam á będʒie milcʒeć (PK I 308)

BARUCHO KNYGA	KSIĘGA BARUCHA
Bar 3,38: Vnt ʒiemes buwo regie= tas / ir ſu ʒmonemis gi= weno ir ſebrawo (PS I 65)	**Ba 3,38:** Na ʒiemi był widʒian y ʒlu= dʒmi obcował (PK I 65)
Bar 3,38: vnt ʒiemes buwo regietas / ir ſu ʒmonemis piarbuwineio (PS II 245)	**Ba 3,38:** ná ʒiemi był widʒiany / y ʒ ludʒmi ob= cował (PK II 245)

EZECHIELIO KNYGA	KSIĘGA EZECHIELA
Ez 3,10: Sunau ʒmogaus wiſus ʒodʒius mano› ‹imk śirdin tawo / ir auſimis tȧwo kłauſik (PS I 188)	**Ez 3,10:** Synu cʒłowiecʒy wſʒytkie ſłowá moie› ‹bierʒ do ſercȧ twego / y vſʒymá twemy ſłuchay (PK I 188)
Ez 16,8: Iʒ= tieſiau dungału mano vnt tawis (PS II 223)	**Ez 16,8:** Roʒćiągnąłem ſʒátę moię nád tobą (PK I 223)
Ez 16,17: Iemey ſudus graʒibes tawo (PS I 29)	**Ez 16,17:** Nábráłaś nacʒynia oʒdoby twey (PK I 29)
Ez 17,22–23: Ir imſiu «tieg» aſʒ iſʒ śir= dies cedro aukſʒto ir pa= deſiu iʒ wirśines ſʒaku io	**Ez 17,22–23:** I weʒmę ia «prawi» ʒe drʒe[=] nia Cedru wyſokiego / y połoʒę: ʒ wierʒchu gáłęʒi

maʒu rikßteły nułauʒśiu / ir i{ſ}ad{i}nſiu vnt kałno aukßto ir vʒſikielunćio. Vnt kałno au{k}ßto Iſrae= lo iſadinſiu ii ir ʒiełs ir daris wayſiu / ir bus cedru didʒiu / ir giwens po iuo wiſi paukśćiey / ir wiſa kas ſkred{ʒ}ioia po vnkſnu ßaku io liʒdus daris (PS I 310–311)	iego / młodą vłamię y wſadʒe ná gorʒe wyſo= kiey Iʒraelſkiey w ßcʒe= pię ią / y wyniknie w ga= łąſki / y vcʒyni owoc / y będʒie cedrem wielkim: y będʒie mięßkáć pod nim wßytko ptaſtwo / y wßel= kie co lata pod ćięniem gá= łęʒi iego / gnieʒdʒić śię bę= dʒie (PK I 310–311)
Ez 18,21: Iey «tieg» bediewis / piktas ʒmogus gayłeſis aʒu wi= ſus ſawo nuſideimus / ku= riuos padare / ir ſaugos wiſu priſakimu mano / ir padaris ſudu ir teyſiby / giwenimu giwas bus / a ne numirs (PS I 237–238)	**Ez 18,21:** Ieśli «práwi» nieʒboʒny będʒie pokutował ʒá wßy= ſtkie grʒechy ſwoie / ktore vcʒynił / á będʒie ſtrʒegł wßech prʒykaʒáń moich / á będʒie cʒynił ſąd y ſprá= wedliwość / będʒie ʒywotem ʒyć á nie vmrʒe (PK I 237–238)
Ez 18,24: Iey atſigriʒ teyſus nuog teyſibes ſawo / ir pada= ris neteyſiby› ec. ‹praʒin= gimy / ir nuſideimy ſawo› ‹numirs (PS I 118)	**Ez 18,24:** Ieśli śię odwro[=] ći ſpráwiedliwy od ſprá= wiedliwośći ſwoiey / a popełni nieſpráwiedłi= wość› [et]c: ‹w prʒeſtępſtwie› ‹y w grʒechu ſwoim› ‹vm= rʒe (PK I 118)
Ez 18,24: Iey nuſi= griß teyſus ʒmogus nuog teyſibes ſawo / ir padaris neteyſiby /› ‹wi= ſos teyſibes io «(tay ira / wiſsi gieri darbay io)» kurias padare ne bus at= mintos (PS I 151)	**Ez 18,24:** Iéśli śię odwroći ſpráwiedliwy cʒłowiek od ſpráwiedliwośći ſwo[=] iey / y vcʒyni nieſprá= wiedliwość /› ‹wßytkie ſpráwiedliwośći iego «(to ieſt wßytkie dobre vcʒynki iego» które v= cʒynił / nié będą wſpó= mnióne (PS I 151)

Ez 18,31: Atmeſki= te nuog ſáwi wiſus praſtoi= mus iuſu / kureys praſtoda= wote / o padarikite ſau śirdi náuiu / ir dwaśiu nauiu (PS II 171)	**Ez 18,31:** Odrzuććie od śiebie wßytkie przeſtęp= ſtwá wáße / ktoremiśćie prze[=] ſtępowáli / á vczyńćie ſobie ſerce nowe / y duchá nowe= go (PK II 171)
Ez 22,30: Ießkoiau iž iu wiro / kuris padaritu aba ſutwertu tworu / ir paſiſtatitu prieß mani ažu žiemy / idant ios ne ižnaykićia / ir ne radau (PS I 128–129)	**Ez 22,30:** Szukałē z nich mężá / ktoryby v= czynił ábo zgrodźił płot / y wſtawił śię przećiw= ko mnié zá źiemie / abych iey nié ſputoßył / á nie nalazłem (PK I 129)
Ez 28,2: Diewas aß eſmi (PS I 47)	**Ez 28,2:** Bo= giem iá ieſtem (PK I 47)
Ez 28,2: Diewas aß eſmi (PS II 41)	**Ez 28,2:** Bog ia ieſtem (PK II 41)
Ez 36,26: Duoſiu iumus śirdi nauiu ir Dwaśiu náuiu (PS II 252)	**Ez 36,26:** Dam wam ſerce nowe / y duchá no= wego (PK II 252)
Ez 37,3: Tu žinay Wie= ßpatie Diewe (PS II 233)	**Ez 37,3:** Ty wieß ſam Pánie Boże (PK II 233)
Ez 48,35: Wardas mieſto «tieg / tay ira Bažnićios kuriu apraśineio» / nuog anos dienos Wießpats ti= naygi (PS I 204)	**Ez 48,35:** Imię «práwi» mia= ſtá / «to ieſt Kośćioła / kto= ry tàm opiſował» / od onego dnia Pan tamże (PK I 204)
Ez 48,35: Wießpats tinay (PS I 204)	**Ez 48,35:** Pan tam (PK I 204)

DANIELIAUS KNYGA	KSIĘGA DANIELA
Dan 2,35: tapo didǯiu kał= nu / ir wiſa ʒieme aba ſwietas iuo piłnas ſto= ios (PS I 133)	**Dn 2,35:** ʒſtał śię wiélką gorą / y wßytkà śię ǯię= mia àbo świat nim nà= pełnił (PK I 133)
Dan 2,44: Karàliſte kuri ne bus iǯnaykinta vnt vmǯiu (PS II 154)	**Dn 2,44:** Wʒbudǯi Bog kroleſtwo / ktore ſię ná wieki nie roʒproßy (PK II 154)
Dan 4,14: wießpatauia Aukſćiauſiaſis karaliſtey ǯmoniu / ir kamgi nores duos iu (PS II 14)	**Dn 4,14:** Nawyǯ= ßy pánuie w kroleſtwie ludǯi / á komukolwiek ʒechce / dáie (PK II 14)
Dan 4,22; plg. Dan 4,14: Wieß= patauia «tieg» Auk{ś}ćiauſias vnt ǯmoniu karaliſtes / ir kam nori duoſti iu (PS II 150)	**Dn 4,22; zob. też Dn 4,14:** Náywyß= ßy ma moc w kroleſtwie ludʒ[=] kim / á kogo kolwiek ʒáchce poſtanowi nád nim (PK II 150)
Dan 4,24: Nuſideimus tawo atpirk meyłaśirdin= gays darbays / ir netey= ſibes tawo ſuſimilimu vnt pawarguſiu (PS I 240)	**Dn 4,24:** Grʒe[=] chy twoie iàłmuʒnàmi od= kupuy: à niepràwośći twe miłośierdǯiem nád vbo= gimi (PK I 240)
Dan 5,26: Paſkayte «tieg» Diewas karaliſty tawo / «tay ira metus karaliſtes tawo» / kuriu iog gałas buwo atais (PS I 134)	**Dn 5,26:** Polićʒył «práwi» Bóg Króléſtwo twoie / «to ieſt lata kró= leſtwà twego» / ktorych ǯe był koniec prʒyßedł› (PK I 134)
Dan 7,9: Ißkarſis ſenis ſedos (PS I 21)	**Dn 7,9:** Długo wiecʒny vśiadł (PK I 21)
Dan 7,17: Tos kieturios beſtios ǯinklina kieturias monarchias aba karali= ſtes (PS I 272–273)	**Dn 7,17:** Te cʒtery be= ſtyie ʒnacʒą / cʒtery mo= narchie àbo kroleſtwa (PK I 273)

Dan 9,24: ßwyntas vnt ßwyntuiu (PS I 23)	**Dn 9,24:** święty nad świętemi (PK I 23)
Dan 13,56: Pagieydimas «tieg» iʒwerte {ś}irdi tawo (PS I 294)	**Dn 13,56:** Poʒądliwość «pra= wi» wywróćiła ſerce two= ie (PK I 294)

OZĖJO KNYGA	KSIĘGA OZEASZA
Oz 2,21; BSV Os 2,19: Suʒieduoſiu tawi mań vm[=] ʒinay (PS I 217)	**Oz 2,21; BW Oz 2,19:** Poślubię= ćię ſobie wiecʒnie (PK I 217)
Oz 4,1: Ne= ra «tieg» tieſos› ‹vnt ʒiemes (PS II 138)	**Oz 4,1:** Nie maß prawdy na ʒiemi (PK II 138)
Oz 6,2; BSV Os 6,3: Atgieywins mus po dwiem dienam / trećioy dienoy prikiełs mus / ir giwi buſime pokim io (PS II 252)	**Oz 6,2; BW Oz 6,3:** Oʒywi nas po dwu dniu: dnia trʒećiego wʒbu= dʒi nas / y ʒyć będʒiem prʒed obliczem iego (PK II 252)
Oz 10,7: Padare Sama= ria / kad praeio karalus ios kayp puta aba kun= kałas vnt wundenio (PS I 72)	**Oz 10,7:** Vcʒy= niła Samarià / ʒe prʒe= ßedł Krol iey iàko piana na wierʒchu wody (PK I 72)
Oz 11,4: Wir= wełemis Adamo pàtraukſiu iuos / rišieys meyłes (PS I 373)	**Oz 11,4:** Powroʒkàmi Iadàmo= wemi poćiągnę ię / ʒwią= ſkàmi miłośći (PK I 373)

JOELIO KNYGA	KSIĘGA JOELA
Jl 2,12: Ap= ſigriʒkite maniſp paſniki / werkſmi / raudoimi iʒ wiſos širdies iuſu (PS II 5)	**Jl 2,12:** Náwroććie ſię do mnie w pośćie / w płacʒu y w ʒalu / ʒe wßytkiego ſercá wáßego (PK II 5)

Jl 2,25: Wabuołay / ir kir= mełes ſtipribe mano dide / kuriu nuſiunćiau prieß iuos (PS I 260)	**Jl 2,25:** Bacy y ro= bacy moc moiá wielká / ktorą poſłał przećiwko nim (PK I 260)
Jl 4,2; BSV Ioel 3,2: Surinksiu «tieg» wiſas gimines› ‹kłonin Ioʒa= photo / ir bilinesiu ſu io= mis tinay (PS I 4)	**Jl 4,2; BW Jl 3,2:** Ʒgromá= dʒę / «práwi» wßytkie naro= dy› ‹ná dolinę Ioʒaphat y będę ćię tam ſądʒił (PK I 4)

JONOS KNYGA	KSIĘGA JONASZA
Jon 3,6: kiełes iʒ ſoſtos ſ{á}wo / ir numete nuog ſáwi rubus ſáwo / ir ápſiwiłko mayßu / ir ſedos pełanuoſe (PS II 179)	**Jon 3,6:** wſtał ʒ ſtolice ſwey / ʒrʒućił ʒ śiebie odʒienie ſwoie / y oblekł ſię w wor / y wśiadł w popiele (PK II 179)

MICHĖJO KNYGA	KSIĘGA MICHEASZA
Mch 6,3: Ʒmones mano ku iumus padariau (PS II 135)	**Mi 6,3:** Ludu moy com ći vcʒynił? (PK II 135)

NAHUMO KNYGA	KSIĘGA NAHUMA
Nah 2,1; BSV Na 1,15: Sʒwiſk o Iu= do ßwyntes táwo / ir átduok apʒadus tawo / nes ne pri= duostolaus / idant pereytu táwimp Belialas / wiſas prapuołe (PS II 71)	**Na 2,1; BW Na 1,15:** Swięć ludo święta twoie / y oddawáy śluby twoie: Bo nie prʒyda wię= cey / áby prʒeßedł po tobię Belial / wßytek ʒginął (PK II 71)

HABAKUKO KNYGA	KSIĘGA HABAKUKA
Hab 1,13: Ci= ſtos ira akis tawo /› ‹ir vnt ne= teyſibes pawiʒdet negałeſi (PS II 112)	**Ha 1,13:** Cʒy= ſte ſą ocʒy twoie ábyś niepá= trʒył ná ʒłe / á patrʒyć ná nie= práwość nie będʒieß mogł (PK II 112)

Hab 1,15: Wi[=] ſu ſwietu «tieg» meßkieriu pagawo / wiſu aʒ̇ugrie= io aba aʒ̇uieme didʒ́iu tin[=] kłu ſawo / ir ſurinko tin= kłan ſawo (PS I 371)	**Ha 1,15:** Wßytek świát «prȧwi» wędą pod= niosł / wßytek wyćiągnął niewodem ſwoim / y ʒgro= mądʒ́ił w śieć ſwoię (PK I 371)
Hab 3,4: Ragay runkoſe io: «ir tuoiaus pri= duoſt» / tinay aʒ̇udingta bu= wo ſtipribe io (PS II 205)	**Ha 3,4:** Rogi w ręku iego› / «y ʒáraʒ prʒydáie» / Tam ieſt ʒá= kryta moc iego (PK II 205)
Hab 3,4: Ti= nay / «tieg» / buwo áʒ̇uwoʒ̇ta ſtipribe io (PS II 215)	**Ha 3,4; BW Ha 3,5:** Tam / «práwi» / byłá ʒákryta moc ieğ (PK II 215)
Hab 3,4: Tinay / «tay ira vnt kriʒ̇iaus» aʒ̇udin= gta buwo ſtipribe io (PS I 310)	**Ha 3,4; BW Ha 3,5:** Tam / «to ieſt na krʒyʒu» ʒakryta była moc iego (PK I 310)
Hab 3,4–6: Ragay «(tay ira / galay ſkierſo medʒ́io kriʒ̇iaus)» run= koſe io tinay aʒ̇udingta bu= wo ſtipribe io / pokim io eys ſmertis› pergáłeta ir pagau= ta / ‹ir po koiomis io w{á}rtiſis welinas pamintas. Stoios› vnt kriʒ̇iaus prikałtas / ‹ir ſu[=] mier{á}wo ába iʒ̇meſtáwo ʒ̇ie[=] mi / pawiʒdeio ir ſutirpino kayp wáßku pahonus / ir ſu[=] trinti ira kałnay vmʒ̇io (PS II 230)	**Ha 3,4–6:** Rogi «(to ieſt / końce ná krʒyʒ̇ ʒłoʒ̇one° drʒe= wá)» w rekách iego: tám ʒá= kryta byłá moc iego / prʒed obliczem iego poydʒ́ie śmierć› ʒwȧlcʒona y poimána / ‹y pod nogámi iego bedʒ́ie ſie walał Dyabeł podeptány. Stánał› ná krʒyʒ̇u prʒybity / ‹y roʒmie= rʒył ʒ́iemię / poyʒrʒał y roʒ= puśćił národy› iáko wołk / ‹y ſkrußone ſą gory wieku (PK II 230)

SOFONIJO KNYGA	KSIĘGA SOFONIASZA
Sof 1,8: Atłun= kiſiu kunigaykśćius ir	**So 1,8:** Ná wiedʒę Xiąʒ̇ętá y ſyny

karalunus / ir wiſus / kurie apſiwilko rubays ſwetimos ßalies (PS I 54–55)	Krolewſkie / y wßytkie ktorʒy śię oblekli w odʒie= nie cudʒoʒiemſkie (PK I 54–55)
Sof 1,8–9: At= łankiſiu Kunigaykśćius «(tay ira pakoroſiu)» ir ſunus kara= lu / ir wiſus kuriey wilki ru= bays ſwećimaʒ̇iamißkieys / ir atłankiſiu wiſus kuriey puy= kaudami ʒ̇inge per ſłankſti (PS II 179)	**So 1,8–9:** Náwiedʒę / «práwi» / Xią= ʒ̇etá «(to ieſt / ſkárʒę)» y ſyny Krolewſkie / y wßytkie / kto= rʒy ſię oblekli w odʒienie cu= dʒoʒiemſkie / y náwiedʒę káʒ̇= dego / ktory hárdʒie chodʒi ná prog (PK II 179)
Sof 1,12: Iʒ̇= kratiſiu Ieruſalem ſu= ʒ̇wakiemis (PS I 19)	**So 1,12:** Będę ßperał Ieruʒalem ʒ świecámi (PK I 19)
Sof 1,17: Waykſcios kayp ákli / iog Wießpati Diewuy nuſi= deio (PS II 116)	**So 1,17:** Będą chodʒić iáko ślepi / bo ʒgrʒeßyli Pánu (PK II 116)

AGĖJO KNYGA	KSIĘGA AGGEUSZA
Ag 1,6: Seiote «tieg» daug / o ine{š}iet maʒ̇a / walgiete / o ne eſte pa[=] ſotinti (PS II 86)	**Ag 1,6:** Siá= liśćie / «práwi» / wiele / á ʒwieʒ= liśćie máło / iedliśćie / á nie náiedliśćie ſię (PK II 86)
Ag 1,9: Net namay má= no ápłayſti / o iuus ſkubina= tes kurys giwienas namuo= ſna ſáwo (PS II 86)	**Ag 1,9:** Iʒ Dom moy puſty / á wy śię ſpießy= cie káʒ̇dy do domu ſwego (PK II 86)

ZACHARIJO KNYGA	KSIĘGA ZACHARIASZA
Zach 1,3: Sugrißkite «tieg» maniſp /› ‹o aß ſugriśiu iuſump (PS I 145)	**Za 1,3:** Náwroć= ćié śię / «práwi» / dó mnié /› ‹á ia śię náwrócę do was (PK I 145)

Zch 3,4: O tay / «tieg» / nuemiou nuog táwi ne teyſibes táwo (PS II 170)	**Za 3,4:** otom ʒdiał ʒ ćiebie niepráwość twoię (PK II 170)
Zch 7,12: Sirdi ſawo padeio aba padare kayp adamantu (PS I 381)	**Za 7,12:** Ser[=] ce ſwe vcʒynili iàko diá= ment (PK I 381)
Zch 9,9: Tatay karalus táwo atayti tau› ‹romus ſededa= mas vnt aſilićios (PS II 147)	**Za 9,9:** Oto Krol twoy idʒie tobie› ‹ćichy / śiedʒący ná oſlicy (PK II 147)
Zch 9,12: ka= linieys wiłties (PS I 39–40)	**Za 9,12:** wię= ʒniami nadʒieię (PK I 40)
Zach 9,15: Wießʒ= pats kariu apgins iuos (PS I 356)	**Za 9,15:** Pan ʒaſtę= pow obroni ich (PK I 356)
Zach 14,8: Bus anay dienoy / ißeys wundenes giwi iʒ Ieruſa= lem (PS I 355)	**Za 14,8:** Bę= dʒie w on dʒień: Wyni= dą wody ʒywe ʒ Ieruʒa= lem (PK I 355)
MALACHIJO KNYGA	KSIĘGA MALACHIASZA
Mal 3,6: Aß Wießpats ir notſi= maynau (PS I 78)	**Ml 3,6:** I{a}m Pan à nieodmieniam śię (PK I 78)
Mal 3,8; plg. Mal 3,8: Ius wiſi bada= te mani (PS I 12)	**Ml 3,9; zob. też Ml 3,8:** Wy wßy= ſcy bodʒiećie mię (PK I 12)
Mal 3,14: Ko= ki nauda / iog ſergeiome priſakimu io (PS I 30)	**Mal 3,14:** Co ʒà poʒy= tek ʒeſmy ſtrʒegli prʒyká= ʒania iego{?} (PK I 30)
Mal 3,16: Kni= gos atminties ira para= śitas pokim io (PS I 17)	**Ml 3,16:** Kśięgi pàmiętne napisáne ſą prʒed nim (PK I 17)

NAUJASIS TESTAMENTAS EVANGELIJA PAGAL MATĄ	NOWY TESTAMENT EWANGELIA WEDŁUG ŚW. MATEUSZA
Mt 2,2: Kur ira / kuris gime kara= lus 3idu? (PS I 167)	**Mt 2,2:** Gdʒie ieſt ktory śię nároʒił krol ʒydowſki? (PK I 167)
Mt 3,2: Gayłeki= tes / nes priſi-artino [!] ka= raliſte dungaus (PS I 159)	**Mt 3,2:** Pokutuyćie / bo= wiem śię prʒybliʒyło kro[=] leſtwo niebieſkie (PK I 159)
Mt 3,2: D{á}rikite gáyły / nes priſiártino dungaus ká= ráliſte (PS II 141)	**Mt 3,2:** Cʒyńćie pokutę: ábowiem prʒybliʒy= ło ſię kroleſtwo niebieſkie (PK II 141)
Mt 3,6: Krikßti= ios› «tieg» i{ʒ}paʒindami grie= kus ſawo (PS I 245)	**Mt 3,6:** chrʒćili śię «práwi» ‹wyʒna= waiąc grʒechy ſwoie (PK I 245)
Mt 3,12; Lk 3,17: Pełus ſudegins vgnimi ne giſunćiu (PS I 154)	**Mt 3,12; Łk 3,17:** Plewy ſpali ogniem nie gaſnącym (PK I 154)
Mt 4,1: Buwo «tieg» nuweſtas ingi giriu› ‹idant butu gunditas (PS II 10)	**Mt 4,1:** Był / «práwi» / prowádʒo= ny ná pußcʒą /› ‹áby był kußon› (PK II 10)
Mat 4,3: Tarik idant tie akmenes taptu duonu (PS II 15)	**Mt 4,3:** rʒekni / áby to kámienie sſtáło ſtę chlebem (PK II 15)
Mt 4,4: Ne paćioy duonoy giwu ira ʒmogus / bet wiſo= kiámi ʒodii / kuris ißeyt iʒ na= ſru Diewo (PS II 81)	**Mt 4,4:** nie ſámym chle- bem ʒyie cʒłowiek / ále wßel= kim ſłowem / ktore pochodʒi ʒ vſt Boʒych (PK II 81)
Mt 4,4: Ne paćiu duonu kuno ʒmogus ira giwu / bet	**Mt 4,4:** Nie ſámym chlebem cʒłowiek ʒyie / ále y wßelkim

ir wiſokiu ʒodʒiu / kuris ißeyt iʒ naſru Diewo (PS II 121)	ſłowem / ktore pochodʒi ʒ vſt / Boʒych (PK II 121)
Mt 4,6: łayſkis ʒiemin /› ‹nes Anyełámus ſáwo iſ{á}kie ape tawi (PS II 14)	**Mt 4,6:** ſpuść ſię ná doł:› ‹ ábowiem Anyo= łom ſwȳ prʒykaʒał o tobie (PK II 14)
Mt 4,9: wiſas taw duoſiu (PS II 14)	**Mt 4,9:** wßytkie tobie dam (PK II 14)
Mt 4,9: Wiſa «tieg» taw duośiu (PS II 15)	**Mt 4,9:** wßytko tobie dam (PK II 15)
Mt 5,3: Netureley ir paw{á}rgieley pałayminti (PS II 246)	**Mt 5,3:** vbodʒy błogoſłáwieni (PK II 246)
Mt 5,6: Pagirti «tieg» / kurie ałkſta ir trokßta teyſibes / nes anis bus paſotinti (PS I 187)	**Mt 5,6:** Błogoſłáwieni «prawi» ktorʒy łákną y pragną ſpráwiedliwośći / ábo= wiem oni będą náſyceni (PK I 187)
Mt 5,8: Pagir= {t}i ćiſtos ir neiʒagtos śir= dies / nes anis Diewu re= gies (PS I 95–96)	**Mt 5,8:** Błogo= ſłáwieni cʒyſtego ſercá abowiem oni Bogá o= gladaią (PK I 95–96)
Mt 5,12: Dʒiaugkites ir linxminki= tes: nes ałga iuſu ira ſkałſi dunguy (PS I 326)	**Mt 5,12:** Raduyćie śię y we= ſelćie śię: abowiem ʒapła= ta waßa obfita ieſt w nie= bieśiech (PK I 326)
Mt 5,14: Ius [e]ſte świeſibe ſwieto (PS I 222)	**Mt 5,14:** Wy ieſteśćie świ{a}tłość świata (PK I 222)
Mt 5,28: Kas / «tieg» / pawiʒdes vnt ʒmo= nos vnt pagieydimo ios /	**Mt 5,28:** Kto «pra[=] wi» / poyrʒy ná biała głowę ku poʒądániu iey /

iau śirdiy ſawo ſudrau= gaława (PS I 147)	iuʒ w ſercu ſwoiem ʒ cu= dʒołoʒył (PK I 147)
Mt 5,34: o áß iumus ſakau idant neſibaʒi= tumite (PS II 88)	**Mt 5,34:** A ia wam powiádam / ábyśćie ʒgołá nieprʒyśięgáli (PK II 88)
Mt 5,37: Tegul ʒodis iuſu bus Teyp / Teyp: Ne ne / o kas vnt to daugies / nuog pikto ira (PS II 88–89)	**Mt 5,37:** Nie= chayʒe mowá waßá będʒie: Ták / ták: Nie / nie: A co nád to więcey ieſt / od ʒłego ieſt (PK II 88–89)
Mt 5,45: Perłeydʒia ſaułey ſa= wo vʒtekiet ir ʒibet ir gieremus ir piktiemus wienokiey / liia vnt teyſu ir neteyſu (PS I 347)	**Mt 5,45:** Dopußcʒa ſłońcu ſwemu wſchodʒić y świećić y dobrym y ʒłym iednakowo / ſpußcʒa deßcʒ ná ſpráwiedliwe: y ná nie= ſprawiedliwe (PK I 347)
Mt 6,2: Ir / kad darote Ełmuʒnu / ne tru[=] bikite (PS II 39–40)	**Mt 6,2:** Y kiedy cʒynićie Iałmuʒnę nie trąbćie prʒed ſobą (PK II 39)
Mt 6,3: Tegul neʒino kay= re táwo ku daro deśine (PS II 39)	**Mt 6,3:** Niechay nie wie lewicá two[=] iá / co cʒyni práwicá twoiá (PK II 39)
Mt 6,3: Tegul neʒino «tieg» kay= re / ku dáro d{i}aßne (PS II 186)	**Mt 6,3:** Niech / «práwi» / nie wie lewicá / co cʒyni práwicá (PK II 186)
Mt 6,6: Kad mełdeś / ieyk kamaron ſáwo / ir aʒuſiweris melſkis (PS II 40)	**Mt 6,6:** Kie= dy ſię modliß / wnidʒ do ko= mory twoiey / á ʒáwarßy drʒwi modl ſię (PK II 39–40)
Mt 6,9.12: Tewe muſu / kuris eſsi dunguy /› ‹atłayſk kałtes muſu / kayp ir mes atłaydʒia= me kaltemus ſáwo (PS II 185–186)	**Mt 6,9.12:** Oycʒe náß / ktoryś ieſt w niebie /› ‹odpuść nam náße winy / iáko y my odpu= ßcʒámy náßym winoway= com (PK II 185)

Mt 6,12: Atłeyſk mumus kałtes mu[=] ſu / kayp ir mes atłeydʒia= me ſawiemus kaltiemus (PS I 238–239)	**Mt 6,12:** Odpuść nam wyny na= ße / iáko y my odpußczamy winowaycom náßym (PK I 238–239)
Mt 6,12: Atleyſk mumus kałti= bes muſu (PS I 277)	**Mt 6,12:** Odpuść nam winy naße (PK I 277)
Mt 6,12: Atłayſk mumus kałtes muſu (PS II 115)	**Mt 6,12:** Od= puść nam náße winy (PK II 115)
Mt 6,13: Ne weſk mu= ſu pagundiman (PS II 57)	**Mt 6,13:** Niewodz nas w pokußenie (PK II 57)
Mt 6,16: Kád paſnikauia= te / ne bukite› ‹nuluduſieys (PS II 5)	**Mt 6,16:** gdy «prá= wi» / Pośćićie / nie bądʒćie› ‹ſmę[=] tnemi (PK II 5)
Mt 6,25: Neſiſie= ławartokite ápe duśiu iuſu / ku walgitumite / ir ápe kunu / kuoy apſidenktumite (PS II 175)	**Mt 6,25:** Nie troßćie ſię o|| ʒywot waß / cobyśćie iedli / áni o ćiáło wáße / czymbyśćie ſię odʒiewáli (PK II 175)
Mt 6,28: Dabokites liliamus łauko (PS II 16)	**Mt 6,28:** Pátrzćie y ná lilie polne (PK II 17)
Mt 6,33: Ießkokite «tieg» pir= ma kar{á}liſtes Diewo / ir tey= ſibes ios / o tay wiſa bus iu= mus primeſta (PS II 86)	**Mt 6,33:** Szukayćie w przod krole= ſtwá niebieſkieğ y ſpráwie= dliwośći iego / á to wßytko będʒie wam przydáno (PK II 86)
Mt 6,33: Ießkokite pirmiaus d{ā}= gaus karaliſtes ir teyſibes io / o kita wiſa priduota bus iu= mus (PS II 178)	**Mt 6,33:** Szukáyćie w= przod Kroleſtwá niebieſkie= go / y ſpráwiedliwośći iego / á inße wßytkie rzeczy przydá= ne będą wam (PK II 178)

Mt 7,6: Ne duokite ßwento day= kto ßunimus / ney berki= te aba barſtikite ȝimćiugu iuſu pokim meytelu (PS I 354)	**Mt 7,6:** Nie dawayćie pſom świętego: àni miecćie pe= rel wâßych prȝed wieprȝe (PK I 354)
Mt 7,7: Melſkite o imſite / ießko= kite o raſite (PS I 379)	**Mt 7,7:** Prośćie á we= ȝmiećie / ßukayćie à nay= dȝiećie (PK I 379)
Mt 7,24: Kiekwienas kuris kłauſo tu ȝodȝiu mano /› ‹bus priligintas wiruy ißmintingam / ku= ris paſtate namus ſawo vnt uołas› / [et]c. a ne pa= griuwo. Nes buwo vnt vołas ſubudawoti (PS I 50)	**Mt 7,24–25:** Wßelki ktory ſłucha tych ſłow moich› ‹będȝie prȝypodo= bány męȝowi mądremu ktory ȝbudował dom ſwoy na opoce y ſpádł deſcȝ y prȝyßły rȝeki / y wiáły wiátry y vderȝyły ná on dom á nie vpadł / bo był ná opoce vgrun= towany (PK I 50)
Mt 8,4: Eyk parodik ſawi kuniguy, ir afierawok dowanu (PS I 244)	**Mt 8,4:** Idȝ pokaź śię Kápłanowi (PK I 244)
Mt 8,4: Pa= rodik «tieg» ſawi (PS I 248)	**Mt 8,4:** Pokaȝ śię› «práwi» (PK I 248)
Mt 8,4 parodik ſawi (PS I 248)	**Mt 8,4:** pokaȝ śię (PK I 248)
Mt 8,4: Eyk «tieg» pa= ſirodik kuniguy (PS I 249)	
Mt 8,8–9: Wießpatie ne eſmi wertas› [et]c. ‹bet tiktay tarit ȝodȝiu / o paſweyks tarnas mano. Nes ir aß eſmi ȝmo=	**Mt 8,8–9:** Panie nie ieſtem godȝien› [et]c. ‹tylko rȝekni ſło= wem / a oȝdrowieie ſługá moy. Bo y ia ieſtem cȝło=

gus po galibey eſſus / tu= ris po manim karieywius / ir tariu tam eyk / ir eyt / o kitam eykś / ir atayt (PS I 258)	wiek pod mocą będący / mâiący pode mną ʒołnie= rʒe / y rʒekę temu podǯ / y idǯie / y drugiemu chodǯ ſam / y prʒychodǯi (PK I 258–259)
Mt 8,25: ir pabudino ii praśidami: Wießpa= tie giełbek mus / prapuo= łame (PS I 278)	**Mt 8,25:** y obudǯili go proßąc: Pànie ʒachoway nàs / giniemy (PK I 278)
Mt 8,27: ǯmo= nes ſtebeios biłodami›. ‹We= iey ir marîos kłauſo io (PS I 268)	**Mt 8,27:** ludǯie dǯiwowàli śię mo= wiąc›. ‹Wiatry y morʒe ſą mu poſłußne (PK I 268)
Mt 9,12: Ne reykia «tieg» giditoio ſwey= kiemus / bet negalintie= mus (PS I 312)	**Mt 9,12:** Nie potrʒebá «prawi» lekarʒa ʒdrowym / àle niemocnym (PK I 312)
Mt 9,12: Ne reykia / «tieg» / ſweykiemus giditoio / bet ſerguntiemus ir ligoni= mus (PS II 223)	**Mt 9,12:** Nie trʒebá / «práwi» / ʒdrowỹ lekarʒá / àle chorym / y ʒle ſię máiącym (PK II 223)
Mt 10,16: Bukite ſupruntingays kaip ǯal= ćiey (PS I 16–17)	**Mt 10,16:** Bądǯ= ćie roſtropnemi iako wę= ǯowie (PK I 16–17)
Mt 10,22: Kas pateks aba iǯkis› ‹ta= ſay iǯganitu bus (PS I 118)	**Mt 10,22:** Kto wy= trwa› ‹ten ʒbawioń będǯie (PK I 118)
Mt 10,28: Nebiiokites «tieg» tu ku= rie aǯu{m}ußa kunu / à duśios aǯu{m}ußt negal (PS I 87)	**Mt 10,28:** Nieboyć{i}e śię tych kto= rʒy ʒabiiaią ćiáło / a du= ße ʒabić nie mogą (PK I 87)
Mt 10,36: Prießi= nikay ǯmogaus namikſcǯćiey io (PS II 186)	**Mt 10,36:** Nieprʒyia= ćiele cʒłowieká domownicy iego (PK II 186)

Mt 11,3: Tugu eſsi kuris turi atayt (PS I 57)	**Mt 11,3:** Tyś ieſt, ktory ma przyść (PK I 57) **Mt 11,3:** Tyś ieſt ktory máſz przyść (PK I 63)
Mt 11,11: Ne kie= łes› ‹dideſnis vnt Iana (PS I 35)	**Mt 11,11:** Nie powſtał› ‹więtßy nad Iana (PK I 35)
Mt 11,18: Ataio› «tieg» ‹ney walgi= damas ney gierdamas (PS I 46)	**Mt 11,18:** prʒy= ßedł› ‹áni iedʒąc áni piiąc (PK I 46)
Mt 11,19: Tatay «tieg» apſiriieias ir gie= reias wino (PS II 133)	**Mt 11,19:** Oto cʒłowiek obʒerca y piianicá (PK II 132–133)
Mt 11,19: Prie= tulus «tieg» muytiniku ir nuſi= deieiu (PS II 133)	**Mt 11,19:** Prʒyiaćiel / «práwi» / Cel= nikow y grʒeßnikow (PK II 133)
Mt 11,30: Iungas mano ſał= dus ira / a naßta mano łyngwa (PS I 51)	**Mt 11,30:** Iarʒmo mo= ie wdʒięcʒne ieſt / á brʒe= mie moie lekkie (PK I 51)
Mt 13,45: Priłiginta ira karaliſte dungaus prekiiuy ießkunćiam brun[=] giu ʒimćiugu (PS I 189)	**Mt 13,45:** Prʒyrownáne ieſt krole= ſtwo niebieſkie kupcowi / ßukáiącemu drogich pe= rel (PK I 189-190)
Mt 13,45–46: Priliginta «tieg» ira karaliſte dungaus ʒmogui prekiiuy / kuris ießko gieru ʒimćiugu / ir radis wienu brungu ʒimćiu= gu / nueo pardawe wiſa / ku tureio / ir pirko ii (PS II 26)	**Mt 13,45–46:** Po= dobne ieſt / «mawiał»: Krole= ſtwo niebieſkie cʒłowiekowi kupcowi / ktory ßuká dobrych pereł / y nalaʒßy iednę drogą perłę / ßedßy poprʒedał wßy= tko co miał y kupił ią (PK II 26)

Mt 15,2: Mo= kitiniey «tieg» t{á}wo› ‹ne prauſi runku / wałgo (PS II 133)	**Mt 15,2:** Vcʒniowie / «práwi» / twoi› ‹nie vmywáią ręku ſwoich / gdy chleb iedʒą (PK II 133)
Mt 15,19: Iʒ̇ śirdies «tieg» ißeyt wagi[=] ſtes / draugaławimay / a= {ǯ}umuśimay / biauribes (PS I 252)	**Mt 15,19:** Ʒ= ſercá «práwi» wychodʒą ʒło= dʒ́ieyſtwá / cudʒołoſtwá / ʒa[=] boyſtwá / niecʒyſtośći (PK I 252)
Mt 15,19: Iʒ̇ śirdies ißeyt› ‹aʒumuśiey ʒ̇mo= gaus / draugaławimay /› ‹wagiſtes (PS I 294)	**Mt 15,19:** Ʒ ſercá wychodʒą› ‹meǯoboyſtwa / cudʒołſtwa /› ‹kradʒ́ieſtwa (PK I 294)
Mt 16,18: Wartay pekłos› «tay ira galibes wiſokios ne tiktay ʒ̇moniu tyranu / bet ir paćiu welinu» ‹ne pergałes ios (PS I 275)	**Mt 16,18:** Bramy piekiel[=] ne› / «to ieſt śiły wßelakie nie tylko ludʒkie / ale y cʒartowſkie» / ‹nie ʒ̇wyćię= ǯą go (PK I 275)
Mt 16,18: Tu eſsi «tieg» woła› / ákmuo drutas / pama= tas nepakrutinamas / ‹vnt tos wołos paſtatiśiu Baʒ̇ni= ćiu máno (PS II 151)	**Mt 16,18:** Tyś ieſt opoká› / kámień twárdy / fundáment nie po= rußony: ‹a ná tey opoce ʒbu= duie kośćioł moy (PK II 151)
Mt 16,26: Ku padeſt ʒ̇mo= guy / iey wiſu ſwietu ap= turetu / a duśiu ſawo nuteriotu aba koki duos maynu ʒ̇mogus aʒ̇u du= śiu ſawo? (PS I 90)	**Mt 16,26:** Coʒ̇ pomoʒ̇e cʒlowiekowi / ieśliby wßytek świat ʒyſkał / á na dußy ſwey ßkodę po= díał? abo co ʒa odmia= nę da cʒłowiek ʒá dußę ſwoię? (PK I 90–91)
Mt 17,2: atſimayne pokim iu / kád weydas praʒ̇ibo kayp ſaułe / á rubay balti tapo kaip ſnie= gas (PS II 25)	**Mt 17,2:** ſię odmienił / w o= cʒách ich /› gdy ‹twarʒ roʒia= śniłá ſię iáko ſłońce / á ßáty sſtáły ſię biáłę iáko śnieg (PK II 25)

Mt 17,2: kad praʒibo wey= das kaypo ſaułe / ir rubay bal= ti tapo kayp ſniegas (PS II 244)	**Mt 17,2:** gdy ſię iego twarʒ roʒ= iaśniłá / iáko ſłońce / ßáty ſię teʒ ie° sſtáły biáłe iáko śnieg (PK II 244)
Mt 17,4: Giera «tieg» ćia mumus būti /› ‹pada= rikime ćia tris pawiećius Wießpatie / Taw wienu / E= liaßuy wienu / Moyʒeśiuy wienu (PS II 27)	**Mt 17,4:** Dobrʒe nã tu «práwi» / być:› ‹vcʒyń my tu trʒy prʒybytki Pánie / Tobie ieden / Moyʒeßowi ieden / E= liaßowi ieden (PK II 27)
Mt 17,4: Pa= darikime ćia tris pawie= ćius Wießpatie / Taw wie= nu / Mayʒeśiu wienu / ir Eli= aśiu wienu (PS II 31)	**Mt 17,4:** v= cʒyńmy tu trʒy prʒybyt= ki / Pánie / Tobie iedē / Moy= ʒeßowi ieden / y Eliáßowi ie= den (PK II 31)
Mt 18,3: Pateyſey biłau iumus / iey nopſigriśite ir ſtoſites kayp maʒinte= ley ne ieyſit{e} karaliſten dungaus (PS I 299)	**Mt 18,3:** Ʒá prawdę mowię wam /› ‹ieśli śie nie ʒſtaniećie iáko malucʒkie dʒiàtki / nie wnidʒiećie do kroleſtwa niebieſkiego (PK I 299)
Mt 18,17: Kuris ne kłauſis Ba{ʒ}nićios / tegul eſti taw kayp paganas ir rayßkus nuſideieias (PS I 255)	**Mt 18,17:** Kto nie będʒie ſłuchał kośćio= ła / niechći będʒie ʒá po= ganiná y iáwno grʒeßnika (PK I 255)
Mt 18,17: Iey «tieg» táwis ne kłauſis / páſ{á}kit Baʒnićiey (PS II 54)	**Mt 18,17:** A ieſliby ćię nie vſłuchał powiedʒ Ko= śćiołowi (PK II 54)
Mt 18,18: kunorint ſuriśite vnt ʒia= mes / bus ſurißta ir dunguy (PS II 151–152)	**Mt 18,18:** Cobyśćiekolwiek ʒwiąʒáli ná ʒiemi / będʒie ʒwiąʒano y ná niebie (PK II 151–152)

Mt 19,17: Iey nori ineyt giweniman / aʒulaykik priſakimus (PS I 278)	**Mt 19,17:** Ieśli chceß wniść do ʒywota / ʒacho= way prʒykaʒania (PK I 278)
Mt 19,28: Sedeſite› ‹vnt dwi= likos ſoſtu ſudidami dwi= likà kialu aba giminiu Iʒraelo (PS I 5)	**Mt 19,28:** Będʒiecie› ‹ſie= dʒieć ná dwunaſtu ſtoli= cách ſądʒąc dwanaśćie pokolenia Iſraelſkiego (PK I 5)
Mt 20,6: Kam «tieg» ćia ſtowite per wiſu dienu diki? (PS I 329)	**Mt 20,6:** Co tu ſtoićie cały dʒień proʒnuiący? (PK I 329)
Mt 20,6: Kam› «tieg» ‹ſtowite{?} (PS I 329)	**Mt 20,6:** Co› «prawi» ‹ſtoićie?› (PK I 329)
Mt 20,6: Cionay ſtowite? (PS I 330)	**Mt 20,6:** Tu ſtoićie? (PK I 330)
Mt 20,6: Sto= wite{?} (PS I 330)	**Mt 20,6:** Stoićie? (PK I 330)
Mt 20,6: Per wiſu dienu? (PS I 330)	
Mt 20,6: Di= ki? (PS I 330)	**Mt 20,6:** Proʒnuiący? (PK I 330)
Mt 20,6: Stowite «tieg» per wiſu die= nu? (PS I 331)	**Mt 20,6:** Stoićie «pràwi» cáły dʒień? (PK I 331)
Mt 20,12: Kiełeme ſunkiby dienos ir karßćio (PS I 329)	**Mt 20,12:** Nie= śliśmy ćięʒar dnia / y v= palenia (PK I 329)
Mt 20,15: Er ne dera ma{ñ} darit / ko noriu (PS I 93)	**Mt 20,15:** Cʒylimi śię niegodʒi vcʒynić co chcę? (PK I 93)

Mt 21,13: Namay «tieg» mano / «tay ira baʒ́nićia» / namay ira małdos / a ius padarete hołu łatru (PS I 42)	**Mt 21,13:** Dom «prawi» moy dom ieſt modlitwy /› ‹a wy= śćie go vcʒynili iáſkinią łotrowſką (PK I 42)
Mt 22,16: Ʒinome «tieg» iog tieſus eſsi tu /› ‹nes ne weyʒdi vnt perſunos {ǯ}moniu (PS I 11)	**Mt 22,16:** Wiemy «prwi» / ʒ̇eś ieſt ſprawiedliwy /› ‹y nie ogladaß śię nȧ oſoby ludʒkie (PK I 11)
Mt 22,16: Mokito= ie ʒ̇inome iog tieſus eſsi (PS I 48)	**Mt 22,16:** Miſtrʒu wiemy ʒ̇eś práwdʒ́iwy ieſt (PK I 48)
Mt 22,18: Kam mani gundʒ́iate ſwetimaweydʒ́iey (PS I 48)	**Mt 22,18:** Cʒemu mię kuśićie obłudnicy (PK I 48)
Mt 22,29: Kłayduoia= te / «tieg» / ne ʒ̇inodámi r{á}ßto / ney galibes Diewo (PS II 233)	**Mt 22,29:** Błądʒ́ićie / «práwi» / nie roʒumieiąc piſm / áni mocy Boʒ̇ey (PK II 233)
Mt 23,12: Kiekwienas / kuris auk= ßtinaſi / bus nu{ʒ̇}iamin= tas (PS I 304)	**Mt 23,12:** Kaʒ̇dy ktory śię podwyǯßa / bę= dʒ́ie poniǯon (PK I 304)
Mt 23,12: Kiekwienas ku= ris nuſiʒ́iamina bus paauk= ßtintas (PS II 227)	**Mt 23,12:** Wßelki ktorý ſię vniǯy będʒ́ie podwyʒ̇ßon (PK II 227)
Mt 23,27: kayp grabay balti iʒ́ oro /› ‹o wi= dui pilni kaułu ſmirdun= ċiu (PS I 257)	**Mt 23,27:** iȧko groby białe ʒe wnątrʒ /› ‹á we wnątrʒ pełne kośći śmierdʒących (PK I 257)
Mt 23,35: Aʒ̇umuśiet terp ba{ʒ̇}nićios ir ałtariaus (PS I 28)	**Mt 23,35:** Ʒabiliśćie miedʒy kośćiołem y oł= tárʒem (PK I 28)

Mt 24,36: niekas ne ʒino ney Aniełay Dungaus / tik= tay pats Tewas (PS I 4)	**Mt 24,36:** nikt nie wie àni Anyoło= wie niebieſcy i{e}dno ſam Oćieć (PK I 4)
Mt 25,13: Iutekite / iog neʒinote dienos / ney wałundos (PS I 116)	**Mt 25,13:** Cʒuyćie / bo nie wiećie dnià / àni godʒiny (PK I 116)
Mt 25,15: Dawe «tieg» wienam pinkis ta= lentus / a kitam du / aki= tam wienu (PS I 51)	**Mt 25,15:** Dàł «pràwi» iednemu pięć tàlentow / à drugiemu dwà / à drugiemu ieden (PK I 51)
Mt 25,21: I=eyk [!] link= ſmiben Wießpaties táwo (PS II 258)	**Mt 25,21:** Sługo wierny› ‹wnidʒ do weſela Pá= ná twego (PK II 258)
Mt 25,34: eyk= śite pàgirtieii tewo ma= no / pawełdekite› ‹kara= liſty (PS I 6)	**Mt 25,34:** {p}odʒcie błogoſłàwie= ni Oyca mego / O śiegni= cie kroleſtwo (PK I 6)
Mt 25,34: Eykßte «tieg» pagirtiey Tewo / apturekite karaliſty / kuri ira iumus ſugatawita nuog pr{á}dʒios świeto (PS II 60)	**Mt 25,34:** Podʒćie / «práwi» / bło= goſłáwieni oycá mego / otrʒy[=] mayćie kroleſtwo wā ʒgoto= wáne od ʒałoʒenia świátá (PK II 60)
Mt 25,34–40: Ek= ßte pagarbinti Tewo máno / apturekite karáliſti nuog v= ʒuguldimo ſwieto iumus pa= bayktu: Ałkanas buwou ir papeneiote mani:› ‹Nuogas buwau ir apdengiete mani.› ‹O kad łáymei ánie ʒmones t{á}ris. Wießpatie / ka{d}ugi mes t{á}wi› ‹peneiome?› ‹kadugi táwi apdengieme?› ‹Atſákis:› ‹ku nomaʒiaſniam padárete / tay mań padarete (PS II 182)	**Mt 25,34–40:** Podʒ= ćie błogoſłáwieni Oycá me= go / otrʒymayćie kroleſtwo wam ʒgotowáne od ʒáłoʒe= nia świátá. Láknąłem á ná= kármiliśćie mię /› ‹nágim był / y prʒyodʒieliscie mię.› ‹A gdy oni ßcʒęśliwi ludʒie rʒeką / Pánie› ‹kiedyʒeſmy ćię kármi= li?› ‹ kiedy odʒiáliſmy?› ‹Odpo= wie:› ‹Cośćie námnieyßemu vcʒynili / tośćie mnie vcʒyni= li (PK II 182)

Mt 25,41: Atſtokite nuog manis prakieyktieii / eykite {v}= gnin vmǯynon (PS I 6)	**Mt 25,41:** odſtąpćie odemnie prʒeklęći w ogień wie= cʒny (PK I 6)
Mt 25,41: Atſtoki= te nuog manis› ‹ing vgni vmǯinu (PS I 31)	**Mt 25,41:** Odſtąpćie ode= mnie› ‹w ogień wiecʒny (PK I 31)
Mt 25,41: Eykite› ‹prakieyktieii vgnin vm= ǯinan (PS I 66)	**Mt 25,41:** Idǯćie› ‹prʒeklęći wogień wiecʒny (PK I 66)
Mt 25,41: At= ſtokite nuog manis pra= kieyktieii vgnin vmǯi= non (PS I 152)	**Mt 25,41:** Od= ſtąpćie ode mnie prʒe= klęći w ogień wiecʒny (PK I 152)
Mt 25,41: Ey= kite› ‹prakieyktieii vgnin vmǯinon (PS I 154)	**Mt 25,41:** Idǯćie› ‹prʒe[=] klęći w ogien wiecʒny (PK I 154)
Mt 25,41: Eyki= te› «tieg» ‹vgnin vmǯinon / kuri ira ſukurta welinuy (PS II 14)	**Mt 25,41:** Idǯćie› / «práwi» / ‹w o= gień wiecʒny / ktory vcʒynio= ny ieſt Dyábłu (PK II 14)
Mt 25,41: Ey= kite› «tieg» ‹prakieyktieii vgnin (PS II 131)	**Mt 25,41:** Idʒćie› ‹prʒeklęći w ogień wiecʒny (PK II 131)
Mt 25,46: ir eys «tieg paſkun[=] dintieii» vnt kunćios vm= ǯinos / a teyſus ing giwe= nimu vmǯinu (PS I 7)	**Mt 25,46:** Poydą / «práwi / potępieni» ná mękę wiecʒną / á ſprá= wiedłiwi do ǯywota wie= cʒnego (PK I 7)
Mt 26,3: ſurinko «tieg» rodu Wiſku= pay (PS II 162)	**Mt 26,3:** Ʒebrali tedy Arcykápłani (PK II 162)

Mt 26,5: ne ßwỹ= toy «tieg» dienoy (PS II 162)	**Mt 26,5:** nie w świę[=] ty dʒień (PK II 162)
Mt 26,15: ku norite mań duot / o áß iumus iʒduoſiu ii (PS II 185)	**Mt 26,15:** Co chcećie mi dáć? a ia go wam wydam (PK II 185)
Mt 26,24: Gia= riaus butu buwi / «tieg» / kad butu nie gimis tas ʒ̇muo (PS II 168)	**Mt 26,24:** Dobrʒę było áby ſię był nie rodʒił ten cʒłowiek (PK II 168)
Mt 26,26; Lk 22,19: TAI IRA KV- NAS MANO (PS II 191)	**Mt 26,26; Łk 22,19:** To ieſt CIAŁO MOIE (PK II 191)
	Mt 26,26: Bierʒćie / iedʒćie (PK II 194)
Mt 26,26; Lk 22,19: Tay ira Ku= nas mano (PS I 203)	**Mt 26,26; Lk 22,19:** To ieſt ciało moie (PK I 203)
Mt 26,26; Lk 22,19: Tay ira kunas ma= no (PS I 288)	**Mt 26,26; Lk 22,19:** To ieſt ćiało moie (PK I 288)
Mt 26,26.28: Tay ira Kunas máno /› ‹tay ira krauias m{á}no (PS II 191)	**Mt 26,26.28:** To ieſt Ciáło moie /› ‹to ieſt Krew moiá (PK II 191)
	Mt 26,28; Mk 14,24: Tá ieſt Krew moiá (PK II 196)
Mt 26,28: tay ira Krau= ias mano (PS I 203)	
Mt 26,29: Sákau iumg «tieg» / ne ragauſiu nuog to meto iʒ wayſiaus medʒio wino / iki dienay anay / kad gi gierſiu ſu iumis nauiu ka= raliſtey Tewo mano (PS II 125)	**Mt 26,29:** Powiádam wam / iʒ nie będę pił od tych miaſt / ʒ tego owocu winney máci= cy / áʒ do dniá onego / gdy go będę pił ʒ wámi nowy w kroleſtwie oycá mego (PK II 125–126)

Mt 26,38; Mk 14,34: Nuluduſi ira «tieg» Duśia mano iki śmerti (PS II 200)	**Mt 26,38; Mk 14,34:** Smętna ieſt Dußá moia áʒ do śmier= ći (PK II 200)
Mt 27,27–30: Kareywiey / «tieg» / Stora= ſtos / emi Ieʒu Rotußion ſu= rinko iop wiſu karunu / o nu= wilki ii vʒ̇deio vnt io ſkrayſti ßárłoto / ir nupini karunu iʒg árßkiećiu vʒ̇deio vnt gáłwos io / ir tieſen dáwe niendri / o tupaudami po io ákim iuo= kes iʒg io / taridami: Sweyks karalou ʒ̇ydu. O ſpiaudida= mi vnt io / eme niandri / ir muße ii gałwon (PS II 166)	**Mt 27,27–30:** Ʒołnierʒe / «práwi» / ſtárośći= ni wʒ̇iąwßy IEʒuſa do Rá[=] tußá / ʒebráli do niego wßy= tkę rotę / á ʒwlokßy go wło= ʒ̇yli nań płaßcʒ ßárłátny / y vplotßy koronę ʒ ćiernia w= łoʒ̇yli ná głowę iego / y trʒći= nę w práwicę iego / á kłá= niaiąc ſię prʒed nim nágrá= wáli go mowiąc: Bądʒ̇ po= ʒdrowiony krolu Ʒydowſki / á pluiąc nań wʒ̇ięli trʒćinę / y bili go w głowę iego (PK II 165–166)
Mt 27,39–40: Koloio kratin= dami gałwu ſ{á}wo / ir tarida= mi: Ehey kuris grau=i [!] Baʒ̇= nicʒu Diewo (PS II 165)	**Mt 27,39–40:** Bluʒnili go / chwieiąc głowámi ſwe= mi / y mowiąc: Ehey co roʒ= walaß Kośćioł Boʒ̇y (PK II 165)
Mt 28,20: Sʒtay aß eſmi ſu iums wiſomis d{i}enomis iki gału ſwieto (PS I 204)	**Mt 28,20:** Oto ia íeſtem ʒ wámi po wßyſt= kie dni aʒ̇ do końcá świá= tá (PK I 203–204)
Mt 28,20: Sʒtay «tieg» aß eſmi ſu iumis wiſo[=] mis dienomis iki pabay: goy ſwieto (PS I 275)	**Mt 28,20:** Oto «prawi» iá ieſtem ʒ wami po wßytkie dni do ſkoncʒenia świata (PK I 275)

EVANGELIJA PAGAL MORKŲ	EWANGELIA WEDŁUG ŚW. MARKA
Mk 1,4: Ataio «tieg» Io= nas› ‹apſakidamas krik= ßtimu gayliſtos vnt at= łeydimo nuſideimu (PS I 127)	**Mk 1,4:** Prʒyßedł / «pràwi» / Ian› ‹opowiadaiąc krʒéſt pokuty ná odpußcʒenie grʒechow (PK I 127)

Mk 1,7: ne eſmi wertas puolys koiump io iʒrißti dirʒeli ćierewi= ku io (PS I 35)	**Mk 1,7:** nie ieſtem godʒien vpadßy do nog iego roʒwiąʒać rʒe= myſcʒek trʒewikow iego (PK I 35)
Mk 2,5; plg. Lk 7,48: Atłeydʒiaſi tau nuſi= deimay tawo (PS II 133)	
Mk 2,7: kas «tieg» at= łeydʒia nuodemes / tiktay pats Diewas? (PS II 133)	**Mk 2,7:** ktoʒ moʒe grʒechy odpuśćić / ie= dno ſam Bog? (PK II 133)
Mk 4,39: Tiłek «tieg» o nutiło /› ‹ir tuoiaus nuri= mo (PS I 268)	**Mk 4,39:** ‹Ʒamilkni «prȧwi» / a ʒamilkło /› ‹y ʒa= raʒ vćichło (PK I 268)
Mk 6,18: Nedera tau turet moteres brolo tá= wo (PS II 142)	**Mk 6,18:** Nie godʒi ſię to= bie mieć ʒony Brátá twego (PK II 142)
Mk 6,48: Ape kietwirtu ſargibu nakties átaio› (Ie= ʒus) ‹iump / waykśćiodamas vnt mariu (PS II 243)	**Mk 6,48:** Około cʒwártey ſtráʒy nocney prʒy= ßedł› P. IEʒus ‹do nich cho= dʒąc po morʒu (PK II 243)
Mk 9,6; BSV Mc 9,5: ne ʒinoio ku kałbeio (PS II 31)	**Mk 9,6; BW Mk 9,5:** nie wiedʒiał co mówił (PK II 31)
Mk 9,6; BSV Mc 9,5: Neʒynoio ku kałbeio (PS II 32)	**Mk 9,6; BW Mk 9,5:** Nie wiedʒiał co mowił (PK II 32)
Mk 9,6; BSV Mc 9,5: Neʒynoio ku kałbeio (PS II 32)	**Mk 9,6; BW Mk 9,5:** Nie wiedʒiał co mowił (PK II 32)
Mk 9,6; BSV Mc 9,5: Neʒinoio ku kałbeio (PS II 33)	**Mk 9,6; BW Mk 9,5:** Nie wiedʒiał co mowił (PK II 33)
Mk 16,6: Ieʒaus N{á}ʒáreno ieß= kote nukriʒiawoto / kiełes ne= ra ćionay (PS II 234)	**Mk 16,6:** IEƷVſá ßukáćie› ‹v= krʒyʒowánego / wſtałći ʒmár= twych niemáß go tu (PK II 234)

Lk 1,32–33: Duos iam Wieẞpats Diewas ſoſtu Dawido Te= wo io / ir karalaus namuoſe Iokubo› / «tay ira / Baǯnićioy» / ‹vnt vm{ǯ}iu / ir karaliſtey io ne bus gáło (PS II 151)	**Łk 1,32–33:** Da mu Pan Bog ſto= licę Dáwidá oycá iego / y bę= dʒie krolował w Domu Iá= kubowym na wieki› «(to ieſt / w Kośćiele)» y kroleſtwá ie= go nie będʒie końcá (PK II 151)
Lk 1,33: Karaliſtes io ne bus gało (PS II 154)	**Łk 1,33:** A kroleſtwá iego nie będʒie końcá (PK II 154)
Lk 1,38: Sʒitay tarnayte Wieẞ= pati{e}s / tegul ſtoias mań pa[=] gal ǯodǯio tawo (PS I 168)	**Łk 1,38:** Otom ſłuʒebnica páńſká / niech mi się ʒſtanie według ſło= wa twego (PK I 168)
Lk 1,78–79: Atłunkie wie= nok mus kayp ſaułe vʒtekie= damas iʒ aukẞto / idant ap= świeſtu ſedintiemus tamſi= beſſa / ir vxnoy ſmerties (PS II 242–243)	**Łk 1,78–79:** Nawiedʒił iednák nas iáko ſłońce wſchodʒąc: Wſchod ʒ wyſokośći / áby ʒáświećił śie= dʒącym w ćiemnośći y w ćie= niu śmierći (PK II 243)
Lk 2,11: Nu iu= mus vǯgime iǯganitoias / ku= ris ira Chryſtuſas IEʒuſas mieſty Dowido (PS II 124)	**Łk 2,11:** Dʒiś ſię wam ná= rodʒił ʒbáwiciel / ktory ieſt Chryſtus IEʒus w mieśćie Dáwidowym (PK II 124)
Lk 2,19: A{ǯ}ułaykie nes wiſus ǯodǯius / ſwarſtidama iuos śirdiy ſawo (PS I 190)	**Łk 2,19:** Ʒacho= wała bowiem wẞytkie ſłowá / roʒważáiąc ie w ſercu ſwoiem (PK I 190)
Lk 3,10: Ir kłauſes «tieg» nuog io mi= nios taridamos. Ku da= riſime? (PS I 140)	**Łk 3,10:** I pytáły śię «práwi» tłuẞcʒe od niego mo= wiąc. Co będʒiem cʒynic? (PK I 140)

Lk 3,12: Ataio ir muytini= kay krykßtitus / ir tare= iop. Mokitoie ku dari= ſime? (PS I 140)	**Łk 3,12:** Prʒyßli y célnicy krʒ{ć}ić śię / y rʒékli do niégo. Naucʒyćiélu co będʒiem cʒynić? (PK I 140)
Lk 3,14: Kłauſes nuog io ir karieywiey taridami. ku dariſsime ir mes? (PS I 140)	**Łk 3,14:** Pytáli śię od nie= go y ʒ̇ołnierʒe mówiąc. Co y my będʒiem cʒynić? (PK I 140)
Lk 5,14: Afierawok «tieg» dowanu a[=] ʒ̇u apćiſtiimu (PS I 250)	**Łk 5,14:** Ofiaruy «práwi» dar ʒa ocʒyśćienie (PK I 250)
Lk 6,29: Kas táwi ißtiks / árbá twikſteres per wienu ßáli weydo / paſtatik iam vntru. Kas nori nu= płeßt nuog táwis wirßuti= ni iupu / duok iam ir apatini ſieguti (PS II 247)	**Łk 6,29:** Kto ćię vderʒy / álboć da po= gębek / náſtaw y drugiego / ktoryćby brał płaßcʒ y ſu= kniey nie ʒábraniay (PK II 247)
Lk 7,47: Atłeydʒ̇{i}aſi iey daug nuſideimu / nes daug numiłeio (PS I 238)	**Łk 7,47:** Od= pußcʒa śię iey wiele grʒe= chow / ábowiem wiele v= miłowáłá (PK I 238)
Lk 8,5: ISʒeio «tieg» kuris ſeio ſekłu ſawo (PS I 350)	**Łk 8,5:** WYßedł «pràwi» ktory śieie náśienie ſwoie (PK I 350)
Lk 8,5: I= ßeio «tieg» kuris ſeio ſetu ſe= klos ſawo› / ‹kuris ſeia (PS I 353)	**Łk 8,5:** Wyßedł «práwi» / ktory śieie / śiáć náśienia ſwego› / ‹ktory śieie (PK I 353)
Lk 8,6: Puoła vnt vołos (PS I 342)	**Łk 8,6:** Pádło ná opokę (PK I 341)
Lk 8,7: Paſetas vnt erßkie{ć}iu (PS I 342)	**Łk 8,7:** Pośiáne było ná ćierniu (PK I 342)

Lk 8,8: paſe= tas buwo vnt ʒiames ła= bay gieros / vnt kurios iʒdigis dereio did{ǯ}iey / ir atneśie wayſiu be mieros (PS I 342)	**Łk 8,8:** pośiane było ná ʒiemi bárʒo dobrey ná ktorey wßedßy ʒrodʒiło śię wiel= ce / y prʒyniosło owoc beʒ miáry (PK I 342)
Lk 8,11: Paſetas «tadu» ira Diewo Ʒodis (PS I 341)	**Łk 8,11:** Pośiáne «tedy» ieſt Boʒe ſło= wo (PK I 341)
Lk 9,58: ne ture= io kur gałwos pri= głauſt (PS I 67)	**Łk 9,58:** niemiáł gdʒieby y głowe ſkłonił (PK I 67)
Lk 10,20: Dʒiaugkites iog iuſu warday ira dun= guy paraśiti (PS I 152)	**Łk 10,20:** Rá= duyćie śię / ʒe imióná wáße ſą w niebie nápiſa= ne (PK I 152)
Lk 11,14: Iʒmetineio Welinu (PS II 61)	**Łk 11,14:** Wyrʒucał (PK II 61)
Lk 11,14: ißmetine= io / «tieg» / welinu (PS II 61)	**Łk 11,14:** wyrʒucał (PK II 61)
Lk 11,41: Duokite iał= muʒnu / o tay wiſa iumus cʒyſta (PS II 182)	**Łk 11,41:** Dayćie iałmuʒne á oto wßy= tkie rʒecʒy ſą wam cʒyſte (PK II 182)
Lk 11,41: Duokite Ełmuʒnu / o tay wiſa ćiſta iumus (PS II 189)	**Łk 11,41:** Dayćie iałmuʒnę / á oto wßytkie rʒe= cʒy ſą wam cʒyſte (PK II 189)
Lk 12,5: Parodiſiu iumus ko turite biiotis / biiokites to / kuris gal› ir kunu ir duśiu ‹praʒudit praga= ran (PS I 157)	**Łk 12,5:** Pokaʒę wam kogo śię máćie bać / boy= ćie śię tego / ktory› ‹moʒe› y ćiało y dußę ‹ʒátráćić do piekłá (PK I 157)

Lk 12,19: Atſiiłſek «tieg dušia máno» / walgik / gierk / puotauk /› ‹daug gi{á}ro turi vnt daugio metu (PS II 98)	**Łk 12,19:** Odpocʒy= way «práwi» dußo moiá / iedʒ / piy /› ‹bądʒ dobrey myśli / máß wiele dobr ʒłoʒonych ná wie= le lat (PK II 98)
Lk 12,20: Durniau toy nak= tiy «tieg» iʒdreks iʒ táwis du= šiu táwo (PS II 98)	**Łk 12,20:** Sʒalony teyʒe nocy dußę twą wyr= wą ʒ ćiebie (PK II 98)
Lk 13,3.5: Net iey gayliſtos› vʒ ſáwo nuodemes ‹ne dari= ſite / wiſi prapulſite (PS II 168)	**Łk 13,3.5:** bo ieſli pokutowáć nie będʒiećie / wßyſcy poginie= ćie (PK II 168)
Lk 16,19: Didʒiaturis / kuris wilkieio purpuru ir łabay płanu bałtu dun= galu (PS I 55)	**Łk 16,19:** Bogacʒ teʒ ktory śię obłocʒył wpurpurę y w biśior (PK I 55)
Lk 16,22: Nu= mire didʒiaturis ir pa= kaſtas ira pragary (PS I 26)	**Łk 16,22:** V= márł bogacʒ / y pogrʒ{e}= biony ieſt w piekle (PK I 26)
Lk 16,22: pragary ira pa= kaſtas (PS I 55)	**Łk 16,22:** w piekle ieſt pogrʒebio= ny (PK I 55)
Lk 18,11: Ne eſmi kayp kiti (PS I 47)	**Łk 18,11:** nie ie= ſtem iáko inni (PK I 47)
Lk 18,19: Pats wienas Diewas ira «tieg» gieras (PS I 172)	**Łk 18,19:** Sam ieden Bóg iéſt «práwi» dobry (PK I 172)
Lk 18,35–36: akłas ełgieta› ‹i{ʒ}= girdis miniu praeiun= ćiu / kłauſes kas tay bu= tu? (PS I 365)	**Łk 18,35–36:** ślepy› ‹vſłyßaw= ßy tłußcʒą prʒecho= dʒącą / pytał śię coby to było? (PK I 365)

Lk 19,13: Prekaukite «tieg» pokołay ateymi (PS I 367)	**Łk 19,13:** Hàndluyćie «práwi» aż prʒy[=] idę (PK I 367)
Lk 21,3: ta naßłe› ‹daugieſn dawe / negi kiti wiſi (PS I 314)	**Łk 21,3:** ta wdowa› ‹więcey dàłá / niźli inni wßyſcy (PK I 314)
Lk 21,27: Tadu ißwis ſu= nu żmogaus ataiunti de= beſiy ſu galiby ir Maie= ſtotu (PS I 15)	**Łk 21,27:** Ná ten cʒás vyrʒą Syná cʒłowiecʒego / prʒycho= dʒącego w obłoku ʒmocą wielką y Maieſtatem (PK I 15)
Lk 21,27: Tadu re= gies ſunu żmogaus ata= iunti debesiy ſu didżiu galiby ir Maieſtotu (PS I 27)	**Łk 21,27:** Na ten cʒás vyrʒą Syná cʒłowiecʒego prʒycho= dʒącego w obłoku ʒ wielką mocą y Màie= ſtatem (PK I 27)
Lk 21,32: Patey= ſey biłau iumus (PS I 16)	**Łk 21,32:** Ʒáprawdę powiadam wam (PK I 16)
Lk 21,33: dungus ir żiame praeys / á żodżiey mano ne praeys (PS I 16)	**Łk 21,33** niebo y źiemia prʒeminą a ſłowá moie nie prʒeminą (PK I 16)
Lk 21,34: Weyʒdekite idant śirdis iuſu ne butu apſunkintos apſiriimu ir girtiby (PS I 276–277)	**Łk 21,34:** Patrʒćie aby ſerca waße nie były obćiążone obżar= ſtwem y piíańſtwem (PK I 276)
Lk 21,34: Weyʒdekite «tieg» idant śirdis iuſu ne apſun= ktu apſiriimu ir girtiby (PS I 304)	**Łk 21,34:** Patrʒćie «pràwi» aby ſerce waße nie oćiężało obʒár= ſtwem y piiáńſtwem (PK I 304)
	Łk 22,19: To ieſt Ciáło moie / ktore ʒá was będźie wydáne (PK II 194)

	Łk 22,19: ciáło ieſt /› ‹ktore ʒá was będʒie wydáne (PK II 194)
	Łk 22,19: To ieſt Ciáło moie ktore ʒá was będʒie wy= dáne (PK II 194)
	Łk 22,20: Ten kielich ieſt nowy Teſtáment we krwi moiey (PK II 196)
Lk 22,53: To ira / «tieg / Chry= ſtus» wałunda iuſu / ir galibe tumſibiu (PS II 202)	**Łk 22,53:** Tá ieſt / «prá= wi / Chryſtus» godʒina wáßá / y moc ćiem̄ości (PK II 202)
Lk 23,28: Dukteres Ieroſo= limos / ne werkite vnt máni / bet paćios vnt ſáwi / ir vnt wayku iuſu werkite (PS II 128)	**Łk 23,28:** Corki Ieroʒolimſkie nie płácʒćie ná demną / ále ſáme nád ſobą / y nad dʒiátkámi wáßemi płácʒćie (PK II 128)
Lk 23,31: Net iey tay dáro vnt ʒálo medʒio / o vnt padʒiuwuſio kas bus? (PS II 128)	**Łk 23,31:** Abowiem ieſlić to ná ʒielonym drʒewie cʒynią / coʒ ná ſuchym będʒie? (PK II 128)
Lk 23,34: Te= we atłeyſk iiemus / nes neʒi= no ku dáro (PS II 217)	**Łk 23,34:** Oy= cʒe odpuść im bo nie wiedʒą co cʒynią (PK II 217)
Lk 23,43: Siu die[=] nu buſi ſumanim r{a}iuy (PS I 26)	**Łk 23,43:** Dʒiś będʒieß ʒemną w ráiu (PK I 26)
Lk 24,18: Tu pats wienas kielautoias eſsi (PS II 248)	**Łk 24,18:** Ty ſam prʒychodʒień ieſteś (PK II 248)
Lk 24,26: Negu reykie «tieg» Chriſtuy to kiſt / ir teyp ieyt gárbon ſá= wo (PS II 30)	**Łk 24,26:** Iʒaʒ nie było potrʒebá / áby to był ćierpiał Chryſtus / y ták w ßedł do chwały ſwoiey? (PK II 30)

Lk 24,32: Negu degie śirdis muſu muſpi / kad› ‹iʒguldineio mumus r{á}ßtus vnt kielo? (PS II 240)	**Łk 24,32:** iʒá= li «práwi» ſerce náße nie pałáło w nas / gdy mowił w dro= dʒe y piſmá nam otwierał? (PK II 240)
Lk 24,40: Párode / «tieg» / iiemus runkas (PS II 250)	**Łk 24,40:** Pokaʒał / «práwi» / im ręce (PK II 250)
Lk 24,44: Rey= kie adunt wiſa iʒſipilditu / kas paraśita buwo tieſoſe Moyʒieśiaus / Pranaßuoſe ir Pſalmuoſe ápe máni (PS II 250)	**Łk 24,44:** Potrʒe[=] bá áby ſię wßytko wypełni= ło / co było nápiſano w ʒáko= nie Moyʒeßowym / w Pro= rocech y Pſálmiech o mnie (PK II 250)
Lk 24,46–47: Reykie / «tieg» / Chriſtuy kintet; nes teyp pa= ráśita buwo / ir trećiu dienu kieltis / ir apſakit wardan io gayłeimu ir atłeydimu nuſi= deimu po wiſas gimines (PS II 253)	**Łk 24,46–47:** Trʒebá by= ło / «práwi» áby Chryſtus ćier= piał / iʒ tak ieſt nápiſano / y wſtał od vmárłych dnia trʒe= ćieğ / á ʒeby byłá prʒepowiá= dána w imię iego / pokutá / y odpußcʒenie grʒechow po w= ßytkich národách (PK II 253)

EVANGELIJA PAGAL JONĄ	EWANGELIA WEDŁUG ŚW. JANA
Jn 1,3: Be io «tieg» ne tapo niekas (PS I 119)	**J 1,3:** Beʒ niego śię «pra= wi» nie ʒſtáło nic (PK I 119)
Jn 1,3: Be io ſtoios aba tapo niekas (PS I 121)	**J 1,3:** Beʒ niego śię ʒ ſtało nic (PK I 121)
Jn 1,7: Taſay «tieg» ataio vnt ſwiećiimo adunt świećiimu iʒduo= tu ape świeſyby (PS I 138)	**J 1,7:** Ten «práwi» prʒyßédł ná świadéc= two / áby świádéctwo wydał o świátłośći (PK I 138)

Jn 1,12: D{a}we «tieg» iiemus ga[=] liby / idant ſtotus ſunu= mis Diewo (PS I 231)	**J 1,12:** Dał im «prâwi» moc / aby śię ʒſta= wâli ſynâmi Boʒymy (PK I 231)
Jn 1,14: Ʒodis «tieg» kunu tapo (PS I 62)	**J 1,14:** Słowo «prâwi» ſtało śię ćiałem (PK I 62)
Jn 1,14: Ʒodis› / «tieg / tay ira ſunus Diewo» / ‹kunu tapo (PS II 245)	**J 1,14:** Słowo› / «(to ieſt / Syn Boʒy)» ‹ſtâło ſię ćiáłē (PK II 245)
Jn 1,16: Mes wiſi «tieg» iʒ pilni= bes io iememe miliſtu (PS I 173)	**J 1,16:** My wßyſcy «práwí» ʒ ʒupełnośći iego wʒieliśmy łaſkę (PK I 173)
Jn 1,16: I{ʒ} io «tieg» pilnibes mes wiſi iememe / «tay ira» miliſtu (PS I 186)	**J 1,16:** Ʒ ie= gośmy «práwi» pełnośći wßyſcy wʒięli / «to ieſt» łáſkę (PK I 186)
Jn 1,19: Tu kas eſsi? (PS I 81)	**J 1,19:** Ty ktoś ieſt{?} (PK I 81)
Jn 1,19: Tu kas eſſi? (PS I 86)	**J 1,19:** Ty ktos ieſt? (PK I 86)
Jn 1,19: Kas tu eſſi? (PS I 91)	**J 1,19:** Ty ktos ieſt? (PK I 91)
Jn 1,19: Tu kas eſſi? (PS I 104)	**J 1,19:** Ty ktoś ieſt? (PK I 104)
Jn 1,20: Ne eſmi aß Chriſtus (PS I 35)	**J 1,20:** Nie ieſtem ia Chryſtus (PK I 35)
Jn 1,21: Esſigu tu Pranaßas? Atſakie. Ne eſmi (PS I 81)	**J 1,21:** ieſtes ty Prorok? Odpowiedʒiáł. Nie ie= ſtem (PK I 81)

Jn 1,21: eſsi= gu Eliaśius (PS I 82)	**J 1,21:** cȝy Eliaß (PK I 82)
Jn 1,21: eſsigu Pranaßas (PS I 82)	**J 1,21:** cȝy Prorok? (PK I 82)
Jn 1,29: Sȝtay / «tieg» / Awi= nelis Diewo / ßtay kuris iß= nayko nuſideimus ſwieto (PS II 231–232)	**J 1,29:** Oto / «práwi» / Báránek oto ktory głádȝi grȝechy świátá (PK II 231–232)
Jn 2,19: Pagriaukite «tieg» tu ba= ȝnićiu / o aȝu tris dienas paſtatisiu iu (PS I 185)	**J 2,19:** Obalćie «prawi» ten ko= śćioł / a ia go ȝá trȝy dni poſtáwię (PK I 185)
Jn 3,2: Niekas tu ȝin= kłu negal darit (PS I 190)	**J 3,2:** Ȝaden tych ȝnakow nie moȝe cȝynić (PK I 190)
Jn 3,13: Niekas ne vȝȝingia dungun / tiktay kuris nuȝin= gie i{ȝ} dungaus / ſunus ȝmo= gaus / kuris ira dunguy (PS II 247)	**J 3,13:** Ȝaden nie wſtąpił do niebá / iedno ten ktory ȝ ſtąpił ȝ niebá / Syn cȝłowiecȝy / ktory ieſt w nie= bie (PK II 247–248)
Jn 3,13: Nu= ȝingie / «tieg» / iȝ dungaus› «o te= ćiau ſáko» / ‹kuris ira dunguy (PS II 247– 248)	**J 3,13:** Ȝ ſtąpił / «práwi» / ȝ niebá› / «á iednák mowi»: ‹ktory ieſt w niebie (PK II 248)
Jn 3,16: Teyp Diewas nu= miłeio ſwietu / kad wie= natiii ſunu ſawo iam da= we (PS I 59)	**J 3,16:** tak Bog vmiłował świat / ȝe iednorodȝone= go Syná ſwego dał (PK I 59)
Jn 3,16: Teyp Die= was numił{e}io ſwietu / kad wienatiii Sunu ſa= wo dawe (PS I 66)	**J 3,16:** T{a}k Bog vmiłowáł świát / ȝe Sy= ná ſwego iednorodȝone= go dáł (PK I 66)

Jn 3,16: Diewas teyp numiłeio ſwietu / kad wiena= gimi Sunu ſáwo d{á}we iam (PS II 203)	**J 3,16:** Bog ták vmi= łował świát / ʒ̇e Syná ſwe= go iednorodʒonego dał (PK II 203)
Jn 3,16: Teyp Diewas numiłeio ſwietu / kad wiena= tiij ſunu ſáwo dawe (PS II 215)	**J 3,16:** Ták Bog vmiłował świát / ʒ̇e Syná ſwego iednorodʒo= nego dał (PK II 215)
Jn 3,19–20: Sʒwieſá átáio vnt świeto / o ʒ̇mones numiłeio tumſibi gieriaus neig ßwieſu: N[e]t buwo pikti iu dárbay / nes wiſi / kuris piktay dáro / niop= kinćia świeſibes / ir neet vnt ßwieſos / idant nie butu pa= peykti io dárbáy? (PS II 142–143)	**J 3,19–20:** Swiá= tłość prʒyßła na świát á lu= dʒie ráczey vmiłowáli ciem= nośći / niʒ̇ świátłość: bo by= ły ʒłe ich vcʒynki / káʒ̇dy bo= wiem / ktory ʒle cʒyni / nie ná- widʒi świátłośći / áni idʒie ná świátłość / ʒ̇e by nie były ʒgánione vcʒynki? (PK II 142–143)
Jn 3,31: Kas i{ʒ̇} ʒ̇iemes ira /› ‹ápe ʒ̇iemi kałba / kuris iʒ̇ dun= gaus ataio / vnt wiſu ira (PS II 246)	**J 3,31:** kto ʒ ʒ̇iemie ieſt ʒ ʒ̇iemie ieſt / y o ʒ̇iemi mo= wi / ktory ʒ niebá prʒyßedł / ieſtći nádewßytkie (PK II 246)
Jn 3,34: Ne ſumieru «tieg» duo= ſti Di{e}was Dwaſiu (PS I 178)	**J 3,34:** Nie ʒ miárą «prawi» dáie Bog Ducha (PK I 178)
Jn 3,35: Wi= ſa dawe runkon io (PS I 178)	**J 3,35:** Wßytko dał w rę= kę iego (PK I 178)
Jn 4,10: Kad ʒinotumey «tieg» dowanu Diewo / ir kas ira / ku= ris taw kałba / duok mań giert (PS I 58)	**J 4,10:** Byś wie[=] dʒiáła dar Boʒy / y kto ieſt coć mowi: Day mi pić (PK I 58)
Jn 4,24: Dwa= ſas «tieg» ira Diewas / ir	**J 4,24:** Duch ieſt Bog / á ći ktorʒy go

tie / kurie ii garbina / reykia idant ii garbintu dwaſioy ir tieſoy (PS I 91)	chwalą / potrʒebá aby go chwalili w duchu y w prawdʒie (PK I 91)
Jn 4,34: Mano walgikła ira / idūt dari{ć}ia noru to / kuris atſiun= te mani / idāt pabaygćia dar= bu io (PS II 29)	**J 4,34:** Moyći pokarm ieſt / ábym cʒynił wolą tego / ktory mię poſłał / ábych wy= konał ſpráwę iego (PK II 29)
Jn 4,34: Mano / «tieg» / walgikła ira / idant darićia noru io (PS II 81)	**J 4,34:** Moy / «práwi» / pokárm ieſt ábym cʒynił wo= lą tego / ktory mię poſłał (PK II 81)
Jn 5,14: Tay ſwey= ku tapay / ne nuſidek iau / adunt kas pikteſnio taw neſitiktu (PS I 26)	**J 5,14:** O toś ʒdrowym ʒoſtał / nie grʒeß iuʒ / aby ćie co gorßego nie pot= kało (PK I 26)
Jn 5,17: Tewas mano iki śiołay dirba / ir aß dirbu (PS I 93)	**J 5,17:** Oćiec moy aʒ dotąd dʒiáła / y ia dʒiałam (PK I 93)
Jn 5,17: Tewas «tieg» mano iki śiołay dirba / ir aß dir= bu (PS I 332)	**J 5,17:** Oćieć «práwi» moy áʒ do[=] tąd dʒiáła y ia dʒiałám (PK I 332)
Jn 5,22: Tewas› ‹dawe wiſoki ſudu ſunuy (PS I 21)	**J 5,22:** Oyćiec› ‹dał wßelki ſąd Synowi (PK I 21)
Jn 5,35: Anas buwo ʒwakie deguntу ir ʒibunti (PS I 20)	**J 5,35:** On był święcą goráiącą y świe= cącą (PK I 20)
Jn 5,35: Buwo ʒwákie› S. Ionas Krikßtitelus ‹ʒibunti / ir deg{ũ}[=] ti (PS II 141)	**J 5,35:** świecá świecącа y goráią= ca (PK II 141)

Jn 6,7: Aʒu du śimtu graśiu duonos ne gana bus iemus / idant kiek= wienas truputi ku imtu? (PS II 105)	**J 6,7:** Ʒá dwie= śćie großy chlebá máło im będʒie / áby káʒdy ʒ nich ma= ło co wʒiął (PK II 105)
Jn 6,9: Ira ćia ber= nas / kuris turi pinkietu duo= nos /› ‹ir dwi ʒuwi / bet kas ta= tay terp teypo dáugio? (PS II 105)	**J 6,9:** Ieſt tu Pachole iedno / ktory ma pięćioro chlebá /› ‹ále coʒ to ná ták wielu (PK II 105)
Jn 6,10: Tegul «tieg» ſedaſi ʒmones (PS II 104)	**J 6,10:** Niech «prá= wi» / vśiadą ludʒie (PK II 104)
Jn 6,11: ir dekas daris / daliio ſe= dintiemus (PS II 105)	**J 6,11:** y dʒięki vcʒyniwßy roʒdawał śiedʒącym (PK II 105)
Jn 6,27: Dirp= kite ne pianu kuris gayßta / bet kuris patenka vnt amʒi= no giwenimo / kuri iumus duos Sunus Ʒmogaus (PS II 177–178)	**J 6,27:** Robćie nie pokármi ktory ginie / ále ktory trwa ku ʒywotowi wiecʒnemu / ktory wam da Syn cʒłowie= cʒy (PK II 178)
	J 6,49: Oycowie wáßy poʒywáli mánny› ‹á pomárli (PK II 192)
Jn 6,51: Aß eſmi «tieg» duo= na /› ‹kuri iʒdungaus nuʒin= giau (PS II 80)	**J 6,51:** Iam ieſt / «práwi» / chleb /› ‹ktory ʒ niebá ʒ ſtąpił{ē} (PK II 80)
Jn 6,51; BSV 6,52: Duona «tieg» / kuriu aß duo= ſiu / kunas mano ira del ʒi= wato świeto (PS II 82)	**J 6,51:** Chleb / «práwi» / ktory ia dam / ćiáło moie ieſt / dlá ʒywotá świá= tá (PK II 82)
Jn 6,51: kuriu «tieg» duoſiu (PS II 82)	**J 6,51:** ktory / «práwi» / dam (PK II 82)

	J 6,51: Kto poʒ̇ywa tego chlebá / będʒie ʒ̇ył ná wieki (PK II 192)
	J 6,51: Chleb / «prá= wi» / ktory ia dam / ieſt ćiáło moie ʒá ʒ̇ywot świátá (PK II 193) **J 6,51:** Chleb kto= ry dam› ‹ʒá ʒ̇ywot świátá (PK II 194)
Jn 6,54: Kas «tieg» wałgo kunu mano /› ‹turi ʒiwatu vm= {ʒ̇}inu / ir áß prikielſiu ii iʒ nu= miruſiu paſkutiney dienoy (PS II 93)	**J 6,54:** Kto poʒ̇ywa ćiáłá meğ / y piie moię krew / ma ʒ̇ywot wiecʒny / á ia go wſkrʒeßę w oſtátni dʒień (PK II 93)
Jn 6,55: Ir kunas mano poteyſey ira penukßłas / ir krauias máno poteyſey ira gierimas (PS II 89)	**J 6,55:** Ciáło moie práwdʒiwie ieſt po= karm: á krew moiá práw= dʒiwie ieſt napoy (PK II 89)
Jn 6,56: Kas wałgo mano kunu /› ‹mánimp giwena / ir áß iump (PS II 93)	**J 6,56:** Kto poʒ̇ywa ćiáłá mego› ‹we mnie mießka / y ia w nim (PK II 93)
Jn 6,56: Kas wałgo kunu mano› / «bi= ło Chriſtus» / ‹manimp giwe= na / ir áß iump (PS II 241–242)	**J 6,56:** Kto poʒ̇ywa ćiáło moie› / «mowi Chryſtus» / ‹we mnie mießká / á ia w nim (PK II 241–242)
Jn 6,57: Kas «tieg» wałgo mani / bus giwu del manis (PS I 203)	**J 6,57:** Kto mię «prawi» poʒ̇ywa / będʒie ʒ̇ył dla mnie (PK I 203)
Jn 6,57: Kas wałgo / «tieg» / mani / giwu bus del manis (PS II 89)	**J 6,57:** Kto poʒ̇ywa mię / ʒ̇yć będʒie dla mnie (PK II 89)

Jn 7,34: Ießkoſite «tieg» manis / a ne raſite (PS I 198)	**J 7,34:** Będʒiećie mię «prá= wi» ßukać / à nie naydʒiećie (PK I 198)
Jn 7,46: Niekad teyp ʒmogus ne káłbeio / kaypo taſay kałba ʒmogus (PS II 246)	**J 7,46:** Nigdy ták cʒło= wiek nie mowił / iáko ten cʒło= wiek (PK II 246)
Jn 8,12: Aß eſmi świe= ſibe ſ{w}ieto (PS I 19)	**J 8,12:** Iam światlość świátá (PK I 19)
Jn 8,44: Iuus «tieg» / iʒ Tewo welino e= ſte (PS II 60)	**J 8,44:** Wy / «práwi» / ie= ſteśćie ʒ oycá Dyabłá (PK II 60)
Jn 8,46: kas iʒ iuſu gal vnt manis parodit nuſideimu? (PS II 113)	**J 8,46:** Kto ʒ wás / «práwi» / moʒe dowieść ná mię grʒechu? (PK II 113)
Jn 8,46: iey› «tieg» ‹biłau iumus / kodrin ne tikite mań? (PS II 118–119)	**J 8,46:** ieśliʒ prawdę mowię / cʒemuʒ mi nie wierʒyćie? (PK II 118–119)
Jn 8,46: kas iʒ iuſu perwes vnt manis nuſidei= mu? (PS II 133)	**J 8,46:** kto dowie= dʒie ná mię grʒechu? (PK II 133)
Jn 8,46: kas iʒ iuſu páro= dis vnt manis nuſideimu (PS II 134)	**J 8,46:** kto ná mię dowie= dʒie grʒechu? (PK II 133)
Jn 8,46: kas› «tieg» ‹parodis (PS II 134)	**J 8,46:** kto «prá= wi» / dowiedʒie (PK II 133)
Jn 8,46: kas «tieg» iʒ iuſu gałes parodit nuſidei= mu vnt máni? (PS II 135)	**J 8,46:** Kto ʒ was / «práwi» / do= wiedʒie grʒechu ná mię? (PK II 135)
Jn 8,46: kas iʒ iuſu páro= dis vnt manis nuodemi?› A	**J 8,46:** Kto ʒ was dowiedʒie ná mnie grʒechu?› A ieſli nie

iey ne galite / ‹kamgi tieſay ne tikite / kuriu iumus ſakau? (PS II 137)	mozećie / ‹czemuz prawdzie nie wierzyćie / ktorą wam powiadam (PK II 137)
Jn 8,46: Iey «tieg» tieſu kałbu iumus / kodrin mań ne tikite? (PS II 138–139)	**J 8,46:** Ieſli wam / «práwi» / mowię prawdę / czemu mnie nie wierzyćie (PK II 139)
Jn 8,47: Kas «tieg» ira iz Die= wo / zodziu Diewo kłauſo›: prieß ne kłauſit / ira zinkłas duśios piktos. ‹Todrin «tieg» ius Diewo zodziu ne kłauſote iog iz Diewo ne eſte (PS II 118)	**J 8,47:** kto z Bogá ieſt / ſłucha ſłow Bozych. Dlá tego / «prá= wi / Iezus» / wy nie ſłucháćie / ze nie ieſteśćie z Bogá (PK II 118)
Jn 8,48: Negu gieray «tieg» mes kałbame / iog Sámári= tonas eſsi tu / ir welinu turi (PS II 119)	**J 8,48:** Izáli my nie dobrze mo= wim / ześ ty ieſt Sámarytan y czártá maß (PK II 119)
Jn 8,50: Aß «tieg» ne ießkau gárbos máno (PS II 119)	**J 8,50:** Iáć nie ßukam chwały moiey (PK II 119)
Jn 8,51: Iey kas zodi máno á= zułaykis / ſmerties ne regies vnt vmziu (PS II 119)	**J 8,51:** Ieśliby kto ſtrzegł mowy moiey / nie ſkoßtuie śmierći ná wieki (PK II 119)
Jn 8,51: Po{=} teyſey poteyſey biłau iu= mus / iey kas zodi máno ázu= łaykis / ſmerties ne regies vnt vmziu (PS II 123)	**J 8,51:** Záprawdę zápra= wdę powiádam wam / ieſli kto ſłowo moie záchowa / śmierći nie oglądá ná wieki (PK II 123)
Jn 8,52: Dabar «tieg» pazino= me / iog welinu turi / Abra= hamas numire ir pranaßay / á tu ſákay: Iey kas zodi má= no ázu łaykis / ne ragaus ſmerties vnt vmziu (PS II 119–120)	**J 8,52:** Teraze= ſmy «mowią» poználi / ze czár= tá maß / Abráhám vmárł y Prorocy / á ty powiádáß / ie= ſliby kto ſtrzegł mowy mo= iey nie ſkoßtuie śmierći ná wieki (PK II 119–120)

Jn 8,59: Pagawo «tieg» akmenis / adunt meſtu vnt io (PS II 120)	**J 8,59:** Por= wáli / «práwi» / kámienie / áby nań ćiſkáli (PK II 120)
Jn 9,4: naktis› tumſi ‹atays / ku= rioy niekas negal dirbt (PS I 331)	**J 9,4:** noc› ćiemna ‹nádeydʒie / w ktorą nikt nie może robić (PK I 331)
Jn 9,4: Mań reykia dirbt› ‹kołay dienà ira (PS I 332)	**J 9,4:** Mnie potrʒeba ſpràwo= wáć ſpràwy onego ktory mię poſłał / poki dʒień ieſt (PK I 332)
Jn 9,4: Mań reykia dirb darbu io / kuris atſiunte mani pakołay diena ira (PS II 124)	**J 9,4:** Mnieć potrʒebá ſpráwowáć ſpráwy onego / ktory mię po= ſłał /pokąd dʒień ieſt (PK II 124)
Jn 9,16: Ne eſti taſay nuog Diewo / nes ne áżułáyko ſubathos (PS II 133)	**J 9,16:** Nie ieſt ten od Bogá / bo niechowa ßábbá= thu (PK II 133)
Jn 10,10: Aß ataiau i= dant giwenimu turetu / ir ſkalsiaus turetu (PS I 65)	**J 10,10:** Iam prʒyßedł áby żywot mieli y obfićiey mieli (PK I 65)
Jn 10,10: Aß ataiau idant giwenimu turetu (PS I 100)	**J 10,10:** Iam prʒyßedł áby żywot mieli (PK I 100)
Jn 10,18; taip pat žr. Jn 10,17: Niekas notima dušios máno mań / bet aß nuog ſáwis paties de[=] mi iu (PS II 201)	**J 10,17–18:** Kłádę dußę moię / abych ią ʒáśie wʒiął / nikt mi iey nie bierʒe / ále ia kłádę ią ſam (PK II 201)
Jn 11,48: Atays Rimionis / ir atims wietu muſu ir gi= miny (PS I 74)	**J 11,48:** Prʒiy= dą Rʒymianie / y weʒmą mieſce naße y národ (PK I 74)

Jn 12,25: Kas «tieg» mili duśiu ſawo› vnt to ſwieto ‹praʒudis iu (PS I 266)	**J 12,25:** Kto «prå[=] wi» miłuie dußę ſwą› ná tym świećie / ‹ʒgubi ią (PK I 266)
Jn 12,25: a kas ne kinćiá duśios ſawo (PS I 266)	**J 12,25:** á kto nienawidʒ̇i duße ſwey (PK I 266)
Jn 12,25: vnt vm= ʒ̇ino giwenimo aʒ̇ułayko iu (PS I 266)	**J 12,25:** ná wiecʒny ʒ̇ywot ʒa= chowuie ią (PK I 266)
Jn 12,25: Kas mill du{ś}iu ſáwo / terioia iu / kas ne kinćia duśios ſáwo /› ‹{á}= ʒ̇ułayko iu / vnt vmʒ̇ino gi= wenimo (PS II 246)	**J 12,25:** Kto miłuie dußę ſwą / vtráći ią / á kto nie náwidʒ̇i duße ſwo= iey /› ‹ten iey ſtrʒeʒ̇e / ku ʒ̇ywo= towi wiecʒnemu (PK II 246)
Jn 12,26: Iey kas mań ira tarnu / tegul paſkuy ma= ni eyt (PS I 112)	**J 12,26:** Ieśli mi kto ſłu= ʒ̇y / niech ʒá mną idʒ̇ie (PK I 112)
Jn 12,26: Kas mañ tarnauia paſkuy mani tegul eyt (PS I 194)	**J 12,26:** Kto mi ſłuʒ̇y / niech ʒá mną idʒ̇ie (PK I 194)
Jn 12,31: Dabar ira ſudas ſwieto / dabar kuni= gaykßtis to ſwieto bus iʒ̇meſtas aran (PS I 26)	**J 12,31:** Te= raʒ ieſt ſąd światá / te= raʒ Xiąʒ̇e światá tego precʒ będʒ̇ie wyrʒucone (PK I 26)
Jn 12,31: Nu kunigaykßtis to świeto bus ißmeſtas oran (PS II 68)	**J 12,31:** Teraʒ Kśiąʒ̇e tego światá precʒ wyrʒucone bę= dʒ̇ie (PK II 68)
Jn 12,31: Dábár nuog manis Kunigaykßtis to świeto bus ißmeſtas oran (PS II 146)	**J 12,31:** Te= raʒ Xiąʒ̇e tego światá prʒeʒ mię wyrʒucone będʒ̇ie (PK II 145–146)

Jn 12,32: Aß «tieg» kad buſiu pakiełtás /› ‹wiſa maniſp pri= traukśiu (PS II 37)	**J 12,32:** Ia / «práwi» / gdy będę podwyżßon› ‹wßytko do mnie prʒyćiągnę (PK II 37)
Jn 12,48: Kas aǯu nieku turi mani /› ‹ſudis ii ʒodis / kuri kał= beiau dienoy paſkutiney (PS I 6)	**J 12,48:** Kto gardǯi mną /› ‹ſło= wá ktorem mowił te go ſądǯić będą w dǯień oſta= tecʒny (PK I 6)
Jn 12,48: Kas «tieg» niekina mani ſaw /› ‹ʒodǯiey kuriuos kałbeiau / anis ſudis ii (PS I 17)	**J 12,48:** Kto gárdǯi mną› ‹będą go ſądǯić ſłowá moie kto= rem mowił (PK I 17)
Jn 13,6: Wießpatie / Tu! mań! koias maʒgoi! (PS II 186)	**J 13,6:** Pánie / Ty! mnie! no= gi vmywaß? (PK II 186)
Jn 13,8: ne máʒ= goſi mań koiu vnt vmǯiu (PS II 186)	**J 13,8:** nie będǯieß mi nog vmywáł ná wieki (PK II 186)
Jn 14,9: Philip= pay› «tieg» ‹kas regi mani / regi ir Tewu mano (PS I 353)	**J 14,9:** Filipie› / «práwi» / ‹kto widǯi mnie / widǯi y Oy= cá mego (PK I 353)
Jn 15,3: Iau ius ćiſti eſte del ʒodǯio kuri iumus kałbeiau (PS II 189)	**J 15,3:** Iuʒ wy ieſte= śćie cʒyſtemi dla mowy / kto= rąm do was mowił (PK II 189)
Jn 15,5: Be ma= nis «tieg» nieko ne galite darit (PS I 120)	**J 15,5:** Beʒe mnie «práwi» nic nie moʒecie cʒynić (PK I 120)
Jn 15,5: Be manis «tieg» nieko ne galite darit (PS I 322)	**J 15,5:** Beʒe mnie «prawi» ni= cʒego nie moʒecie cʒynić (PK I 322)

Jn 15,15: Ius paſakiau ſunt prie= telumis (PS I 157)	**J 15,15:** Powie= dźiáłem was być przy= iáćielmi mymi (PK I 157)
Jn 15,19: kad› «tieg» ‹iž świeto butumite / ſwietas / kas io ira / miłe= tu (PS I 380)	**J 15,19:** Gdy= byśćie «prawi» z świáta by[=] li / świát / co iego ieſt / miłowałby (PK I 380)
Jn 15,24: Kad bućia darbuu ne padaris / kuriu niekas kitas ne dáre / nuodemes ne turetu (PS II 245)	**J 15,24:** Bych był miedzy nimi vczynkow nie vczynił / ktorych żaden inßy nie czy= nił / nie mieliby grzechu (PK II 245–246)
Jn 16,8: Ana kad a= tays / bars ſwietu› ‹iž ſu= do (PS I 21)	**J 16,8:** On gdy przyi= dźie / będźie ſtrofował świát› ‹z ſądu (PK I 21)
Jn 16,23: Iey ape ku melſite Tewu wardan mano / duos iumus (PS I 379)	**J 16,23:** Ieśli o co będźie= cie prośić oyca w imię mo[=] ie / da wam (PK I 379)
Jn 16,28: Ißeiau / «tieg» / nuog Tewo / ir ataiau ſwie= tan (PS II 242)	**J 16,28:** Wyßedłem / «práwi» / od Oy= cá / y przyßedłem ná świát (PK II 242)
Jn 18,37: Vnt to «tieg» áß eſmi gimis / ir vnt to átáiau świetan / idant duoćio {ś}wiećimu ápe tieſu (PS II 138)	**J 18,37:** Ná tom ſię / «práwi» / národźił / y ná tom przyßedł ná świát / ábych świádectwo dał pra= wdźie (PK II 138)
Jn 19,5: Sztay žmogus (PS II 221)	**J 19,5:** Oto człowiek! (PK II 221)
Jn 19,19: IE= ZUS NAZARENAS, KARAL{V}S ZIDU (PS II 152)	**J 19,19:** IEZVS NA- ZAREńSKI, KROL ZYDO- WSKI (PK II 152–153)

Jn 20,9: Iog ne ißmane dabar raßto› ape kuńćiu ir ſmerti io / kuri po kielimu ſawo iǯ numiruſiu iiemus Wieß[=] pats iǯgułde / ir parode ‹iog reykie iam› kintet / nu= mirt / ir ‹iǯ numiruſiu kiel= tis (PS I 377)	**J 20,9:** Iǯ nieroʒumieli ießcʒe piſmá› o męce y śmierći ie= go / ktore im po ʒmar= twych wſtániu ſwoiem / Pan wyłoʒył / y pokaʒał / ‹ǯe trʒebá mu było› ćier= pieć / vmrʒeć / y ‹ʒmár= twych wſtáć (PK I 377)
Jn 20,22–23: Imkite Dwaſiu /› ‹kam át= łayſi{t}e nuſideimus / ira at= łayſti / o kam vǯutureſite / ira vǯutureti (PS II 92)	**J 20,22–23:** Weʒmićie Du= chá S. ktorych odpuśćićie grʒechy / będą im odpußcʒo= ne / á ktorych ʒátrʒymaćie /ſą ʒátrʒymáne (PK II 92)
Jn 20,23: Kuriu at= łeyſite nuſideimus / bus atłeyſti (PS I 160)	**J 20,23:** Ktorych odpuśći= ćie grʒechy / będą odpu= ßcʒone (PK I 160)
Jn 20,23: Kuriu atłeyſite nu[=] ſideimus / bus atłayſti (PS I 237)	**J 20,23:** Ktorych odpuśćićie grʒechy / będą odpußcʒone (PK I 237)
Jn 20,23: Ku= riu atłeyſite nuſideimus / bus atłeyſti (PS I 249)	**J 20,23:** Ktorych odpuśćićie grʒechy / będą odpußcʒone (PK I 249)
Jn 20,28: Diewas máno ir Wießpats máno (PS II 234)	**J 20,28:** Pan moy y Bog moy (PK II 234)
Jn 21,16: Ganik awis máno (PS II 151)	**J 21,16:** Paś owce moie (PK II 151)

APAŠTALŲ DARBAI	DZIEJE APOSTOLSKIE
Apd 2,38: Te[=] gul krikßtiias kiekwienas	**Dz 2,38:** Niech śię krʒći kaǯdy ʒ was w imię

iꝫ iuſu wardan Ieʒaus Chriſtaus vnt atłaydimo nuſideimu (PS I 237)	Ieʒuſá Chryſtuſá ná od= pußcʒenie grʒechow (PK I 237)
Apd 3,21: Kurio «tieg (tay ira Chriſtaus)» reykia adunt priimtu dungus / iki me= tamus ſuwertimo aba ſugruʒinimo wiſo (PS I 29)	**Dz 3,21:** Ktorego «práwi / to ieſt Chryſtusá» potrʒebá áby niebo prʒyieło aʒ do cʒáſow reſtituciey wßech rʒecʒy (PK I 29)
Apd 4,25–27: Kodring «tari» gimines ſuniuko / o ʒmonies tuſcʒus dayktus mu[=] ſte. Paſkiełe Karaluus ʒia= mes / ir Kunigaykſcʒiey ſuſi= rinko draugi prieß Wießpa= ti / ir prieß Chryſtuſu io. Net ſuſirinko poteyſiey mieſti tá= mi prieß ßwyntu Sunu tá= wo Iáʒuſu / kuri patepey. Herodas / ir Pontſkaſay Pi= łotas / ſu pahoncʒumis / ir ſu ʒmonemis Iʒraelous (PS II 202)	**Dz 4,25–27:** precʒʒe ſię narody ʒbu= rʒyli / á ludʒie proʒne rʒecʒy prʒemyśláli: Powſtáli Kro= lowie ʒiemie / y Xiąʒęta ʒgro= madʒili ſię weſpołek prʒeći= wko Pánu / y prʒećiwko Chry[=] ſtuſowi iego. Abowiem ſię ʒgromádʒili prawdʒiwie w mieśćie tym prʒećiwko świę= temu Synowi twemu IE= ʒuſowi / ktregoś pomaʒał / Herod y Pontſki Piłat ʒ Po= gány y ʒ ludʒmi Iʒráelſkimi (PK II 202)
Apd 4,27: Suſieio› ‹prieß ßwyntu ſunu t{á}wo IEʒu / kuri pate= pey / Herodas ir Pontius Pi= łotas ſu Pagonays / ir ʒmo= nemis Iſráelaus / ádunt da= ritu / ku runka táwo ir roda táwo paſtáte / idant ſtotus (PS II 162)	**Dz 4,27:** Ʒgromádʒili ſię› ‹prʒećiwko świętemu Syno= wi twemu Ieʒuſowi / ktore= goś pomaʒał: Herod y Pont= ſki Piłát ʒ pogány / y ludʒmi Iſráelſkimi / áby vcʒynili / cokolwiek ręká twá y rádá twa prʒęʒnácʒyłá / áby ſię sſtáło (PK II 162)
Apd 8,33: Gimimu io kas iʒſákis? (PS II 218)	**Dz 8,33:** Ro= dʒay iego kto wypowie? (PK II 218)
Apd 9,4: Saule Saule kayp mani perſekioii (PS I 362)	**Dz 9,4:** Sáwle / Sáwle / prʒecʒ mie prʒeßláduieß? (PK I 362)

Apd 9,4: kam «tieg» mani perſe= kioii (PS I 363)	**Dz 9,4:** Cʒemu mię «prȧwi» prʒeßlȧduieß (PK I 363)
Apd 10,42: Anas ira «tieg» / kuri iſtate Diewas Su= dʒiu giwuiu ir miruſiu (PS I 4)	**Dz 10,42:** On «prawi» ieſt od Boga po= ſtawiony Sędʒią ʒywych y vmȧrłych (PK I 4)
Apd 10,42: Tieſadaris ȧba ſudʒia giwu ir miruſiu (PS II 198)	**Dz 10,42:** Sę= dʒia ʒywych y vmȧrłych (PK II 198)
Apd 14,17; BSV Act 14,16: Ne be ludiimo aba ſwiećiimo ſawi pati paliko / gieray darida= mas iʒ dungaus / duoda= mas lietus / ir metus ia= ways derunćius / pripe= nedamas aba ſotinda= mas penukßłu ir links= miby śirdis muſu (PS I 97)	**Dz 14,17; BW Dz 14,16:** Nie ʒoſtawił ſamego śiebie beʒ świȧdectwa cʒyniąc dobrʒe ʒ niebȧ / dȧwȧ= iąc dʒdʒe y cʒȧſy vro= dʒayne / napełniȧiąc po= kȧrmem y weſelem ſerca nȧße (PK I 97)
Apd 14,22; BSV Act 14,21: per daug wargu / ȧbo prieſpaudu «tieg» reykia mu= mus ieyt karaliſten Diewo (PS II 30)	**Dz 14,22; BW Dz 14,21:** prʒeʒ wiele vćiſkow trʒebȧ nam w niść do kroleſtwȧ Boʒego (PK II 30)
	Dz 14,22; BW 14,21: Prʒeto wßytkim ći trʒebȧ prʒeʒ wiele vćiſkow wniść do kroleſtwȧ / niebie= ſkiego (PK II 38)
Apd 14,22; BSV Act 14,21: Per daug prieſpaudu reykia mumus i=eyt karali= ſten Diewo (PS II 85)	**Dz 14,22; BW Dz 14,21:** Prʒeʒ wiele vćiſkow trʒebȧ nam w niść do krole= ſtwȧ Boʒego (PK II 85)
Apd 15,9: Per tikeimu ćiſti= damas ßirdis iu (PS II 189)	**Dz 15,9:** Wiȧrą ocʒyśćiȧ= iąc ſercȧ ich (PK II 189)

Apd 17,28: Iumpi «tieg» giwi eſme / kruti= names ir buyti turime (PS I 95)	**Dz 17,28:** W nim ʒyiemy / y rußamy śię / y ieſteſmy (PK I 95)
Apd 17,32: iʒgirdi ápe kielimu iʒ numiruśiu› Apaßtału kał= bunti / ‹kiti iuokies (PS II 232)	**Dz 17,32:** vſłyßawßy o ʒmártwychſtániu vmárłych› Apoſtołá mowiącego / ‹iedni śmiáli ſię/ á drudʒy mowili będʒiem ćię drugi raʒ o tym ſłucháć (PK II 232)
Apd 20,28: Pa= ſtate «tieg» ius Wiſkupus waldʒiot baʒnićiu Diewo / kuriu igiio aba nupełne krauiu ſawo (PS I 226–227)	**Dz 20,28:** Po= ſtánowił ich «práwi» Biſku[=] pámi / áby rʒądʒili kośćioł Boʒy / ktorego nábył krwią ſwoią (PK I 226)
Apd 22,16: Krikßtikis ir numaʒgok nuſideiimus tawo (PS I 237)	**Dz 22,16:** Chrʒći śię y obmyy grʒe= chy twoie (PK I 237)

LAIŠKAS ROMIEČIAMS	LIST DO RZYMIAN
Rom 1,18: Apſirey= ßkia ruſtibe Diewo iʒ dungaus prieß wiſokiu Diewo nebaymi ir netey= ſiby (PS I 108)	**Rz 1,18:** Obiáwiá śię ʒ nie= ba gniew Boʒy prʒećiw= ko wßelakiey niepobo= ʒnośći (PK I 108)
Rom 1,20: Ne re= gimieii dayktay Diewo nuog ſutwerimo ſwieto / per tuos dayktus / kurie ira padariti / eſti ißma= niti / ir vm{ʒ}ina galibe io ir Diewiſte (PS I 341)	**Rz 1,20:** Rʒecʒy Boʒe niewidʒial= ne od ſtworʒenia świátá prʒeʒ te rʒecʒy / ktore ſą vcʒynione / ʒroʒumiane / bywáią poʒnane / y wie= cʒna moc iego / y Bo= ſtwo (PK I 341)
Rom 1,27: Aʒuśidegie / «tieg» / pa= gieydimays (PS II 50)	**Rz 1,27:** ʒápa= lili ſię w ſwey poʒądliwośći (PK II 50)

Rom	Rz
Rom 2,4: Er ło= bius gieribes io ir kũtri= bes / ir iłgałukieimo pa= niekini? Neʒinay iog ma[=] łonibe Diewo gaylis{t}ofp tawi priwadʒioia? (PS I 157)	**Rz 2,4:** Cʒy bogáctwy dobrotliwośći iego y ćierpliwośći / y nieſkwá[=] pliwośći pogardʒaß? Nie wieß / iʒ łaſkáwość Boʒa do pokuty ćię prʒy[=] wodʒi? (PK I 157)
Rom 2,4–6: Iʒdugu geribes io / «kałba Powiłas S.» ir kan= tribes / ir iłgałukio io pa= niekini? ne ʒynodamas iog geribe Diewo tawi gayłen vʒ griekus tawo wiada? bet palig vʒukietinimo táwo / ir ßyrdies neſigaylũćios krau=i ſau ruſtibi Diewo dienon ru= ſtibes / ir áprayßkimo teyſi= bes ſudo Diewo: kuris / at= duos kuriamgi wienam pa= lig dárbu io (PS II 169)	**Rz 2,4–6:** Cʒyli bogáctwy dobrotliwośći iego / «mowi Páweł S.» y ćierpliwośći / y nieſkwapliwośći gárdʒiß / nie wiedʒąc / iʒ dobrotliwość Boʒa ćiebie ku pokućie prʒy= wodʒi? lecʒ podług ʒátwár= dʒiałośći twoiey / y ſercá nie pokutuiącego ſkárbiß ſobie gniew w dʒień gniewu / y obiáwienia ſpráwiedliwośći ſądu Boʒego / ktory oddá ká= ʒdemu podług vcʒynkow ie° (PK II 169)
Rom 2,9: Prie ſpauda ir ſunkibe vnt wiſokios dušios ʒmogaus darunčio pikta (PS I 153)	**Rz 2,9:** Vćiſk y ćię= ßkość ná wßélkiey dußy cʒłowiéká cʒyniącego ʒłe (PK I 153)
Rom 3,25: Kuri / «tieg» / Diewas paſtáte unt p{á}ro= dimo teyſibes ſáwo (PS II 204)	**Rz 3,25:** Ktorego / «práwi» / Bog wyſtáwił vbłagániem› ‹ku okaʒániu ſpráwiedliwośći ſwoiey (PK II 204)
Rom 3,25: Paſtate «tieg» ſuſi= miłeimu aba ſuſimiłetui «tay ira Chriſtu» / per ti= kiemu krauiuoſe io vnt parodimo teyſibes ſawo (PS I 60)	**Rz 3,25:** Ktorego Bog wyſtá= wił vbłagániem prʒeʒ wiáre we krwi iego / ku okáʒániu ſpráwi{e}dli= wośći ſwoiey (PK I 60)

Rom 4,25: Iʒduotas buwo› vnt kū= ćiu ir ſmerties / ‹del nuſidei= mu muſu: a kiełes del nutey= ſinimo muſu (PS II 229)	**Rz 4,25:** Wydan był dla wyſtępkow náßych / á wſtał dla vſprá= wiedliwienia náßeğ (PK II 229)
Rom 5,12: Per wie= nu ʒmogu nuſideimas ſwietan ieio / à per nuſi= deimu ſmertis (PS I 64)	**Rz 5,12:** Prʒeʒ iedne° cʒłowieká grʒech ná ten świát wßedł / á prʒeʒ grʒech śmierć (PK I 64)
Rom 5,12: Per wienu ʒmogu nuſi= deimas ſwietan ieio / a per nuſideimu ſmertis (PS I 108)	**Rz 5,12:** Prʒeʒ iednego cʒłowieká grʒech na świát wßedł / á prʒeʒ grʒech śmierć (PK I 108)
Rom 5,2: Giriames wilćiu gár= bos ſunu Diewo (PS II 31)	**Rz 5,2:** Chlubiemy ſię w nádʒiei chwały ſynow Boʒych (PK II 31)
Rom 5,14: Káralawo «tieg» ſmertis nuog Adamo pradeius / iki Mayʒieſiu / ir vnt kitu wiſu (PS II 146)	**Rz 5,14:** Smierć krolowáłá od Adámá / áʒ do Moyʒeßá / y nád innemi wßytkiemi (PK II 146)
Rom 5,21: Kayp karalawo «tieg» griekas vnt ſmerties teyp ir miliſta tegul karalauia per teyſibi vnt vmʒino ʒywáto (PS II 60)	**Rz 5,21:** iáko / «práwi» / grʒech krolował ná śmierć / ták teʒ y łáſká krolowáła prʒeʒ ſpráwiedli= wość ku ʒywotowi wiecʒne= mu (PK II 60)
Rom 6,12: Tegul ne karalauia nuſideimas kuni iuſu mirtingami (PS II 146)	**Rz 6,12:** Niech nie kro= luie grʒech w wáßym śmier= telnym ćiele (PK II 146)
Rom 6,13: ſu= nariu muſu ne daritume ſudays neteyſibes (PS I 294–295)	**Rz 6,13:** cʒłonkow náßych nie cʒy= nili nacʒyniem nie pra= wośći (PK I 295)

Rom 6,13: Ne duokite kuno iuſu kayp ginkło kokio ne teyſibey vnt piktu dárbu (PS II 231)	**Rz 6,13:** Niedawayćie cʒłōkow wáßych orężem nie= ſpráwiedliwośći ná ʒłe v= cʒynki (PK II 231)
Rom 6,21: Ku[=] rigi wayſiu tureiote tuo metu iuoſe «(tay ira nu= ſidideimuoſe)» iʒkuriu da= b{a}r giedites? (PS I 153)	**Rz 6,21:** Któryʒéśćié poʒytek miéli w nich› «(to iéſt w grʒechách)» ‹ʒá ktore śię teraʒ wſtydʒićie? (PK I 153)
Rom 6,23: Mokeſtis nuodemes ira ſmertis (PS I 193)	**Rz 6,23:** Ʒapłá= tá grʒechu ieſt śmierć (PK I 193)
Rom 8,3: Atſiuntis «tieg» Diewas ſunu ſawo toligibey kuno nuodemeto (PS I 182)	**Rz 8,3:** Ʒéſławßy «práwi» Bog ſy= ná ſwego w podobieńſtwie ćiáłá grʒeßnego (PK I 182)
Rom 8,6: Ißmintis «tieg» kuno ſmer= tis ira (PS I 382)	**Rz 8,6:** Mądrość «prá= wi» ćiáłá ieſt śmierć (PK I 382)
Rom 8,17: Iey ſunus Diewo / bu= ſime ir tewaynieys Die= wo (PS I 104)	**Rz 8,17:** Ie= śli ſynámi / tedyć y dʒie= dʒicami (PK I 104)
Rom 8,17: Iey «tieg» ſunus tadu ir tewik= ßnikay aba tewayniey (PS I 324)	**Rz 8,17:** Ieśli «prawi» ſynowie / tedyć y dʒiedʒicy (PK I 324)
Rom 8,17: Iey ſunus tad ir tewayniey (PS II 152)	**Rz 8,17:** ięſli ſy= nowie toć y dʒiedʒicy (PK II 152)
Rom 8,18: Ne eſti wertos kunćios to meto / to ſwieto vnt aptureimo gar= bos buſiun{ć}ios / aba ataiun= ćios (PS II 36)	**Rz 8,18:** Nie ſą godne v= trapienia tego cʒáſu niniey= ßego na otrʒymánie chwa= ły / ktora ſię w nas obiáwi (PK II 36)

Rom 8,21: Bus łuoſas ſu= twerimas nuog newa= los pagadinimo (PS I 31)	**Rz 8,21:** Będʒie wyswobodʒone ſtworʒe[=] nie ʒniewolſtwá ſkaʒe= nia (PK I 31)
Rom 8,29: Pirmagimti= nis «tieg» terp daugio brolu (PS II 131)	**Rz 8,29:** pierworodnym miedʒy wie= lą bráćiey (PK II 131)
Rom 8,32: Kuris ſunui tikram ne prałey= de / bet aʒu mus wiſus iʒdawe ii / kayp ne wi= ſa ſu iuo mumus dowa= noio? (PS I 58)	**Rz 8,32:** Ktory właſnemu Synowi ſwe= mu nieprʒepuśćił / ále go ʒa nás wßytkie wy= dał: iako teʒ nam wßyt= kiego ʒnim {nie} darowa{ł}? (PK I 58)
Rom 8,32: Kuris «tieg» ti= kram ſunuy ſawo ne pra= łayde / bet del muſu iʒdawe ii (PS I 181)	**Rz 8,32:** Ktory «práwi» właſnemu Synowi ſwemu nie prʒepuśćił / ále go dla nas wydał (PK I 181)
Rom 8,32: Kuris «tieg» tikram Sunuy ſá= wo neperłeyde bet áʒu mus wiſus iʒdawe / kayp ne wiſa draugie ſu iuo mumus do= wánoio (PS II 59–60)	**Rz 8,32:** kto[=] ry włáſnemu Synowi nie prʒepuśćił / ále go ʒá nas wßytkich wydał / iákoʒ teʒ wßytkieğ ʒnim nie dárowáł? (PK II 59–60)
Rom 8,32: kuris / «tieg» / tikram ſunuy ſáwo ne prełayde / bet aʒu mus iʒdawe (PS II 201)	**Rz 8,32:** Ktory właſnemu Sy= nowi nie prʒepuśćił / ále go ʒá nas wßytkich wydał (PK II 201)
Rom 8,32: Iʒdawe «tieg» / áʒu mus (PS II 203)	**Rz 8,32:** wydał / «práwi» / ʒá nas (PK II 203)
Rom 9,25: Wadinśiu ne ʒmones mano / ʒmones máno / ir ne áptureiuſius miełaśirdiſti / áptureiuśieys miełaśirdiſti (PS II 252)	**Rz 9,25:** Náʒo= wię lud nie moy / ludem mo= im: á tę ktora byłá miłośier= dʒia nie otrʒymáłá / do miło= śierdʒia prʒyięta (PK II 252)

Rom 10,1: Noras śirdies ma[=] no ir małd{a} Diewop de= ſ{t}is aʒu iuos v{n}t iʒgani= mo (PS I 87)	**Rz 10,1:** Wola ſerca mego y mo= dlitwa do Boga dʒieie śię ʒa nie ku ʒbaweniu (PK I 87)
Rom 11,33: O gi= łuma turtu / ißmintíes ir ʒinios Diewo / kayp ne apiimami aba ne a= prepiami ira ſuday io / ir ne rundami aba nenuſe= kami kieley io (PS I 94)	**Rz 11,33:** O głębokośći bogactw / mądrośći y wiadomośći Boʒey / iáko ſą nieogár= nione ſądy iego y niedo= śćigłe drogi iego? (PK I 94)
Rom 11,33: O gilibe «tieg» tur= tu ißminties ir ʒinios Die= wo / kaip neapimami ira ſuday io / ir nenuſekami kieley io (PS I 209–210)	**Rz 11,33:** O głębokośći «pra= wi» bogactw mądrośći y vmieiętnośći Boſkiey / iá= ko ſą nieogárnione ſądy iego y nie wybádáne drogí iego (PK I 209–210)
Rom 11,35: Kas pirmas dawe iam ku / a bus iam at= duota? (PS I 78–79)	**Rz 11,35:** Kto mu pierwey dał / á będʒie mu oddáno? (PK I 78)
Rom 11,36: Iʒ io per ii ir iump eſti wiſa (PS I 79)	**Rz 11,36:** 3 niego / prʒeʒeń / y w nim ieſt wßytko (PK I 79)
Rom 12,16: didʒiey ápe mus pa= cius ne iʒmanitumime / bet ſu maʒays piarſtotumime árba ſuderetumime (PS II 181)	**Rz 12,16:** wyſoko o ſobie nie ro= ʒumieli / ále ʒ pokornemi ſię ʒgadʒali (PK II 181)
Rom 12,20: Iey ałks aba áłkanàs bus neprietelus tawo pripe= nek ii / iey trokßta duok giert / nes tay daridamas ʒariias vßʒerſi vnt gał= wos io (PS I 348–349)	**Rz 12,20:** Ieśli łaknie nieprʒyiaćiel twoy / na= karmigo: ieśli prágnie / nápoy go. Bo to cʒyniąc / węgle ogniſte ʒgromadʒiß ná głowę iego (PK I 348–349)

Rom	Rz
Rom 13,1: ner{à} wal= dʒios tiktay nuog Diewo (PS I 135)	**Rz 13,1:** nié= maß władʒey tyłko od Bogá (PK I 135)
Rom 13,13–14: Ne puotawi= muoſe / ney girtawimuoſe /› ‹bet apſiwilkite «(tay ira / ſiaki= te ii)» Iaʒuſu / orupeſties ne dárikite ápe kunu pagiay= dimuoſe io (PS II 178)	**Rz 13,13–14:** nie w bieśiadách / áni w pi= ianſtwách /› ‹ále ſię oblecʒćie w Páná Ieʒuſá «(to ieſt / ná= śláduyćie go)» á ſtáránie o ćiele / nie cʒyńćie w poʒądli= wośćiách iego (PK II 178)
Rom 13,14: Vʒ̇wilkite vnt ſáwis Ieʒu Chriſtu (PS II 132)	**Rz 13,14:** Oblecʒćie ſię w Páná Ieʒuſá Chryſtuſá (PK II 132)
Rom 14,17: Dungaus karaliſte ne eſt walgimas / ney gierimas / bet teyſibe / pa[=] kaius / ir linkſmibe Dwaśioy ßwyntoy (PS II 178)	**Rz 14,17:** Kro= leſtwo Boʒe nie ieſt pokarm / áni pićie / ále ſpráwiedliwość y pokoy / y weſele w Duchu świętym (PK II 178)

PIRMAS LAIŠKAS KORINTIEČIAMS	1 LIST DO KORYNTIAN
1 Kor 1,18: Kał[=] beimas ápe kriʒ̇iu / tiems / ku= riey prapuoła padukimas i= ra / bet tiemus / kuriey iʒ̇ga= nimu aptur / ira galibe Die= wo (PS II 205)	**1 Kor 1,18:** Mowá o krʒyʒu / tym / ktorʒy giną / ieſtći głup= ſtwem: lecʒ tym / ktorʒy ʒbáwienia doſtępuią /› ‹ieſt mocą Boʒą (PK II 205)
1 Kor 1,23: Apſa= kineiame Chriſtu nukri= ʒ̇iawotu / Ʒidamus tieſa paʒ̇ieydimu / o pagona= mus durniby (PS I 303)	**1 Kor 1,23:** Opowia= damy Chryſtuſa vkrʒyʒ̇o= wanego / Ʒydom w praw= dʒie wʒgorßenie / à po= ganom głupſtwo (PK I 303)
1 Kor 1,25: Siłpnibe «tieg» Die= wo ira ſtipriauſia vnt ʒ̇moniu (PS I 183)	**1 Kor 1,25:** Słábość «práwi» Boſka ieſt mocnieyßá nad ludʒką (PK I 183)

1 Kor 1,26: Ne daug «{t}ieg» ißmintingu pagal kuno / ne daug galunu (PS I 298–299)	**1 Kor 1,26:** Nie wiele «pràwi» mądrych według ćiáła / nie wiele moʒnych (PK I 298–299)
1 Kor 1,30: Sto[=] ios «tieg» mumus› ‹nuog Diewo teyſibe (PS I 60)	**1 Kor 1,30:** Stał śie «práwi» nam› ‹od Bogá ſpráwie= dliwośćią (PK I 60)
1 Kor 2,6 Ißminti «tieg» ſ{á}kome to= buliemus (PS II 215)	**1 Kor 2,6:** Powiádamy mądrość miedʒy doſkonáłymi (PK II 215)
1 Kor 2,7: Sa= kome iʒminti Diewo paſłap= toy / anu vʒuſłeptu / kuriu Diewas praʒinklino pirma vmʒiu vnt garbos muſu (PS II 205)	**1 Kor 2,7:** Po= wiádami mądrość Boʒą w táiemnicy / onę ʒákrytą / kto= rą Bog prʒeʒnácʒył prʒed wieki ku chwale náßey (PK II 205)
1 Kor 2,7: ißminti /› ‹kuri ira aʒudingta (PS II 215)	**1 Kor 2,7:** mą= drość onę ʒákrytą (PK II 215)
1 Kor 2,8: kurios ne wienas iʒ didʒiunu ſwieto to ne paʒi= no (PS II 215)	**1 Kor 2,8:** ktorey ʒa= den ʒ Xiąʒąt wieku tego nie poʒnał (PK II 215)
1 Kor 2,7–8: Sáko= me iʒminti Diewo paſłoptoy ánu vʒudenktu / kuriu Die= was praʒinklino pirm vm= ʒu vnt garbos muſu / kurios ne wienas iʒg Kunigaysćiu ßio vmʒo ne paʒyno / Net ká= du butu buwi paʒini / niekád butu Wießpati garbos nie= nukryʒiowoi (PS II 18–19)	**1 Kor 2,7–8:** Po= wiadámy mądrość Boʒą w táiemnicy / onę ʒákrytą / kto = rą Bog prʒenáʒnácʒył prʒed wieki ku chwale náßey / kto= rey ʒaden ʒ Kśiąʒąt wieku tego nie poʒnał / Bo gdyby byli poʒnáli / nigby by byli P. chwały nie vkrʒyʒowáli (PK II 18–19)
1 Kor 2,9: kurios nei akis regieio / nei auſis girdeio / nei śirdin ʒmogaus ieio (PS I 151)	**1 Kor 2,9:** którego àni oko widʒiá= ło / àni vcho ſłyßáło / á= ni w ſercé cʒłowiécʒe nié wéßło (PK I 151)

1 Kor 2,9: Akis ne regieio / ney auſis girdeio / ney śirdin ʒ̇mogaus vʒeio / ku ſuga= tawiio Diewas tiemus / kurie ii mili (PS I 179)	**1 Kor 2,9:** Oko nie widʒiało / áni v= cho ſłyßało / áni w ſerce cʒłowiecʒe wſtąpiło / co ʒgotował Bog tym / kto= rʒy go miłuią (PK I 179)
1 Kor 3,8: Kiekwenas ti= kru ałgu ims / pagał ſa= wo darbo (PS I 349–350)	**1 Kor 3,8:** Kaʒ̇= dy właſną ʒápłatę we= ʒ̇mie według pracey ſwo= iey (PK I 349–350)
1 Kor 3,21–22: Wiſa ira iuſu /› ‹buk ſwietas / buk ʒ̇ywatas (PS II 59)	**1 Kor 3,21–22; BW 1 Kor 3,22:** Wßytkoć ieſt wáße /› ‹bądʒ̇ świát / bądʒ̇ ʒ̇ywot (PK II 59)
1 Kor 3,22–23: Wiſi dayktay ira iuſu / ius Chriſtaus / o Chriſtus Diewo (PS I 191)	**1 Kor 3,22–23:** Wßytkie rʒecʒy ſą waße / wy Chryſtuſowi / á Chryſtus Boʒ̇y (PK I 191)
1 Kor 4,4: Nieko neſiiaućiu / bet ne tami nuteyſintu eſmi / nes kuris mani ſu= diia / Wießpats ira (PS I 117)	**1 Kor 4,4:** Nic ná śię nie cʒuię / lecʒ nie prʒeto vſprawiedliwio= ny ieſtem / bo ktory m{ę} ſądʒi / pan ieſt (PK I 117)
1 Kor 4,11: Mes «tieg Apaßtałas ape ſawi ir ape kitus raśi= damas» / iki śiay wałun= day ałkſtame / ir trokß= tame ir nuogi eſme (PS I 45)	**1 Kor 4,11:** My «práwi Apoſtoł / o ſobie y o in= nych pißąc» / Aʒ̇ do tey godʒiny› ‹y prágniemy y nadʒy ieſteśmy (PK I 45)
1 Kor 4,13: kaip śiukßułemis to ſwie= to (PS I 299)	**1 Kor 4,13:** iáko śmieći tego świátá (PK I 299)
1 Kor 5,2: Ir ius «tieg» paſiputet (PS I 279)	**1 Kor 5,2:** I wy= ście śię «prawi» nadęli? (PK I 279)

1 Kor 5,5: idāt wargin= tu ii vnt kuno / ir teyp duśia butu iʒganita (PS II 48)	**1 Kor 5,5:** áby go męcʒył ná ćiele / y ták by dußá byłá ʒbáwiona (PK II 48)
1 Kor 6,20: Pirkti eſte pirki= mu brungiu (PS I 227)	**1 Kor 6,20:** Kupieni ieſteśćie kupnem drogiem (PK I 227)
1 Kor 6,20: Pir= kti eſte pirkłu didʒiu (PS II 203)	**1 Kor 6,20:** Kupieni ieſteśćie ʒápłatą wielką (PK II 203)
1 Kor 6,20: Net pirkti eſte pirkłu di{d}ʒiu / gárbinkitegi ir neßio= kite D{i}ewu / kuni iuſu (PS II 206)	**1 Kor 6,20:** Albowiemeśćie kupieni ʒá= płátą wielką / chwalćie y no= śćie Bogá w ćiele wáßym (PK II 206)
1 Kor 6,20: E= ſte pirkti didʒiu pirkłu (PS II 211)	**1 Kor 6,20:** Ieſteśćie kupieni ʒápłatą wielką (PK II 211)
1 Kor 7,9: giereſni ſunti paimt motery / negi degt (PS I 232)	**1 Kor 7,9:** lepiey ieſt poiąć ʒonę / niʒli gorʒeć (PK I 232)
1 Kor 7,28: iog ſunki= bes ir priespaudas kuno tures (PS I 218)	**1 Kor 7,28:** ʒe ćięßkośći y vćiſki ćiáłá będą mieć (PK I 218)
1 Kor 8,4: Ʒinome iog ſtułpas «aba wayʒdas a{ʒ}u Diewu gar[=] binamas» nieku ira vnt ſwieto (PS I 78)	**1 Kor 8,4:** Wiemy íʒ bałwan nić nie ieſt ná świećie (PK I 78)
1 Kor 9,7: Kas ſodina winićiu / a ne eſti iʒ wayſiaus ios? (PS I 320)	**1 Kor 9,7:** Ktoß ſadʒi winnicę á nie ie ʒ owocu iey? (PK I 320)
1 Kor 10,13: Teyſingas irá Diewas / kuris ne perłeys iu=	**1 Kor 10,13:** Wier= ny ieſt Bog / ktory nie dopu=

ſu gundit per tay / ku iʒgali= te / bet padaris dabar ſu pá= gundu gału / idant gałetu= mite iʒturet (PS II 11)	śći kuśić was nád śiłę wá= ßą / ale ʒ pokußeniem vcʒyni teʒ wyśćie / ábyśćie ʒnośić mogli (PK II 11)
1 Kor 10,17: Wie= nu duonu / wienu kunu daug eſme / kurie wienu duonu pe= nimes (PS II 89)	**1 Kor 10,17:** Iednym chlebem / iednỹ ćiałem nas wiele ieſteſmy / wßyſcy ktorʒy ʒ iednego chle= bá vʒywamy (PK II 89)
1 Kor 11,3: GAłwu moteriſtes ira wiras (PS I 219)	**1 Kor 11,3:** GLową ʒony ieſt mąʒ (PK I 219)
1 Kor 11,7: Mote ira garba wiró (PS I 219)	**1 Kor 11,7:** Ʒoná ieſt chwáłą męʒá (PK I 219)
	1 Kor 11,24: To ieſt ćiáło moie / które ʒá was będʒie wydáne (PK II 194)
	1 Kor 11,24: To ieſt ćiáło moie (PK II 196)
1 Kor, 11,26: Kiek kartu «tieg» wálgiſite duonu tu / ir kupku gierſite / ſmerti Wießpates ápſákiſite (PS II 84)	**1 Kor 11,26:** ile kroć będʒiećie ten chleb iedli / y kielich pili śmierć Pańſką będʒiećie o= powiadali (PK II 84)
1 Kor 11,29: Kas wáłgo ir giaria / niewertay «(tay ira iausdamaſi but nu= ſideimi ſmertelnā)» ſudu ſaw wałgo ir giaria / ne perſudi= damas kuno Wießpaties (PS II 92)	**1 Kor 11,29:** Kto ie / y piie nie godnie / «(cʒuiąc ſię być w grʒechu śmiertel= nym)» ſąd ſobie ie / y piie nie roʒſądʒáiąc ćiáłá Páńſkiego (PK II 92)
1 Kor 13,1–3: Kad ʒmoniu lieʒuwieys kałbećia ir Aniełu / a meyłes ne tu= rećia / tapau kayp wa= rias ʒwagus / aba cym=	**1 Kor 13,1–3:** Gdybych ludʒkimi ięʒykámi mo= wił y Anielſkimi / á mi= łość{i}bych nie miáł / ʒſtá= łem śię iáko miedʒ

bałas ſkumbus / ir norint turećia pranaśiſty / ir ʒ̇i= naćio wiſas paſłaptes› ‹ir kałnus praneśćia /› ‹i{ʒ}= duoćia kunu ſawo de= gint› ec. ‹Nieku eſmi /› ‹nieko mań ne pades / iey mey= łes ne turecia (PS I 120)	brʒmiąca / àbo cymbał brʒąkaiący. A choćbych miał proroctwo / y wie= dʒiałbych wßytkie taię= mnice› [et]c. ‹y gorybych prʒenośił /› ‹y dałbym ćia= ło ſwoie palić› [et]c. ‹nicʒym ieſtem /› ‹nic mi nie pomo= ʒe / ieślibych miłośći nie miał (PK I 120)
1 Kor 13,4–5: Meyłe› «tieg Apaßtałas» ‹ne muſto pi= kto (PS I 378)	**1 Kor 13,4–5:** Miłość› / «mowi Apoſtoł» / nie my= śli ʒłego (PK I 378)
1 Kor 13,9: Po daley aba pa truputi paʒ̇iſtame› Diewu / ‹ir po daley prana= ßauiame (PS I 209)	**1 Kor 13,9:** Po cʒęśći› «àbo po troße» ‹ʒnamy› Bo= gá / ‹y po cʒęśći proroku= iemy (PK I 209)
1 Kor 14,38: Iey kas neʒ̇ino / bus neʒ̇inioy (PS I 294)	**1 Kor 14,38:** Ieśli kto nie wie / o nim wiedʒieć nie będą (PK I 294)
1 Kor 15,10: o miliſtá io / «tay ira Diewo» / manimp ne bu= wo dika (PS II 7)	**1 Kor 15,10:** A łáſká iego› / «to ieſt Boʒa» / ‹ku mnie proʒną nie byłá (PK II 7)
1 Kor 15,22: Kayp per A= domu wiſsi mirßta / teyp ir per Chriſtu wiſsi bus atgiey= winti (PS II 228)	**1 Kor 15,22:** Iáko prʒeʒ Adámá wßyſcy wmieramy / ták prʒeʒ Chry= ſtuſá wßyſcy będʒiem oʒy= wieni (PK II 228)
1 Kor 15,41: ʒwayʒ̇de nuog ʒ̇wayʒ̇= des ira ſwieſeſne (PS II 28)	**1 Kor 15,41:** Gwiaʒdá od gwiaʒdy ro= ʒna ieſt w iáſnośći (PK II 28)
1 Kor 15,58: Twirtays bukite ir ne= pakrutinamays / ſkal= sindamies darby Wieß=	**1 Kor 15,58:** Bądʒćie ſtà= tecʒni y nieporußeni / ob= fituiąc wroboćie Pań=

paties wiſadu / ʒinodami iog darbas iuſu ne eſti tusćias Wießpatip (PS I 44)	ſkiey ʒáwße wiedʒąc iʒ robotá wáßa nie ieſt proʒna w Pánu (PK I 44)
1 Kor 16,22: Iey «tieg» kas ne mili Wießpaties muſu Ieſaus Chriſtaus / tegul bus prakieykimu / Maran Atha (PS I 66)	**1 Kor 16,22:** Ieśli kto nie miłuie Páná náßego Ie= ſusa Chryſtusá / niech będʒie prʒekłęctwem / Maranátha (PK I 66)
ANTRAS LAIŠKAS KORINTIEČIAMS	2 LIST DO KORYNTIAN
2 Kor 3,5: Ne eſme ſutinkun= ćieys aba ne turime ſu= tektes muſtit iʒ muſu / bet wiſa ſutekte muſu ira iʒ Diewo (PS I 121)	**2 Kor 3,5:** Nie ieſtesmy doſtatecʒni my= ślić ʒ nas iáko ʒ nás / ále wßytek doſtatek náß ieſt ʒ Bogá (PK I 121)
2 Kor 3,18: Mes «tieg» atadingtu weydu vnt gar= bos Wießpaties kaip ʒerkoły weyʒdedami / ingi tugi pa= wayʒdu atſimaynome (PS II 25)	**2 Kor 3,18:** A my odkrytym obliczʒē chwałę Pańſką iáko w ʒwier[=] ćiádle vpátruiąc / w toʒ wy= obráʒenie prʒemienieni by= wamy (PK II 25)
2 Kor 4,3: Iey Ewánielia muſu á= ʒudinkta ira / iems áʒudink= ta ira kurie prapuoła (PS II 209–210)	**2 Kor 4,3:** Ieſli ieſt ʒákryta Ewángelia ná= ßa / ieſt ʒákryta tym / ktorʒy giną (PK II 209–210)
2 Kor 4,17: Maʒay patin= kunti / ába tuoiaus ir kaip a= kies mirktereimi praßakunti ir łyngwa prieſpauda aba ſunkibe / be mieros did{ʒ}iu da= ro mumus / aba aʒudirba mu= mus amʒinu garbu (PS II 35–36)	**2 Kor 4,17:** Krotko trwáiące / y práwie iákoby / w ocemgnie= niu pomiiáiące vtrapienie / náder y wyſoce wielką wagę chwały wiekuiſtey w nas ſpráwuie (PK II 35–36)
2 Kor 4,17: Tay «tieg» kas wey= kiey łabay praßokſta ir	**2 Kor 4,17:** To «práwi» ktore teráʒ iest

łyngwas ira wargas muſu / prabyngtay vnt aukßtibes ſwaru garbas vmʒinu muſpi daro (PS I 52–53)	prędʒiucʒko prʒemiiáią= ce y lekkie naße vtrapie= nie / náder na wyſokośći / wągę chwały wiekuiſtey wnas ſpráwuie (PK I 52–53)
2 Kor 4,18: ne daboiames tiemus dayktamus / kurie regiſi / bet kurie ne regis. Nes kurie regis / ikme= ćieys irá / o kurie ne regis vmʒinays (PS I 188)	**2 Kor 4,18:** nie vwaʒamy tych rʒecʒy / ktore widʒimy / ále ktorych nie widʒimy. Bo ktore ſą widome / docʒeśne ſą / á ktorych niewidʒimy / te wie[=] cʒne (PK I 188)
2 Kor 5,7: Per tikiby waykśćioia[=] me / á ne per weydu aba pa= wayʒdu regimu (PS I 224)	**2 Kor 5,7:** Prʒeʒ wiarę chodʒimy / a nie prʒeʒ prʒy= kład widomy (PK I 224)
2 Kor 5,10: Wisiemus reykia paſi= rodit vnt tribunało Chriſtaus / adunt kie= kwienas imtu› ‹tay / ku nupełne (PS I 11)	**2 Kor 5,10:** Wßytkim «prawi» trʒeba pokaʒać śię ná trybunał Chryſtuſow› iáko na nay= wyʒßy / ‹áby kaʒdy odni= oſł› ‹to / co ʒaſłuʒył (PK I 11)
2 Kor 5,10: Wi= ſiemus mumus reykia paſirodit vnt tribunało Chriſtaus (PS I 16)	**2 Kor 5,10:** Wßytkim nam trʒebá pok{a}ʒac ś{i}ę ná tri= bunał Chriſtuſow (PK I 16)
2 Kor 5,14: Meyłe Chriſtaus ra= gina mus (PS I 52)	**2 Kor 5,14:** Miłość Chry= ſtuſowá prʒyćiſka nás (PK I 52)
2 Kor 6,1: Raginame «tieg» idant tuśćiey miliſtos Diewo ne imtumite (PS II 6)	**2 Kor 6,1:** Ná= pominámy / «práwi» / ábyśćie nádáremno łáſki Boʒey nie prʒymowáli (PK II 6–7)
2 Kor 6,4–5: bet wiſámi «tieg» paſirodikime kayp Diewo	**2 Kor 6,4–5:** ále we wßytkim ſtáwmy ſámych śiebie / iáko

{ta}rnay didʒioy kuntribey / ſłogoſe / neſutekteſe / prie= ſpaudoſe / plakimuoſe / káli= neſe /› ‹darbuoſe (PS II 6–7)	ſłudʒy Boʒy / w ćierpliwośći wielkiey / w vtrapieniách / w potrʒebách / w vćiſkách / w ráʒiech / w więʒieniu /› ‹w prá= cách (PK II 7)
2 Kor 6,4–5: Paſirodikime «tieg» wiſá= mi kayp Diewo tarnay di= dʒioy kuntribey /› ‹prieſpau= doſe /› ‹paſnikuoſy (PS II 6)	**2 Kor 6,4–5:** ſtáw my ſámych śiebie / iáko ſłudʒy Boʒy w wiełkiey ćierpliwo= śći w vtrápieniách› ‹y w po= śćiech (PK II 6)
2 Kor 8,23: Apaßtałay «tieg (kurie bu= wo graʒiauſia dala ba= ʒnićios)» garba Chryſtaus (PS I 219)	**2 Kor 8,23:** Apoſtoło= wie «práwi (ktorʒy byłi na= pieknieyßą cʒęśćią kośćio= ła)» chwałą Chryſtuſa (PK I 219)
2 Kor 9,6: Kas «tieg» śikśćiey ſeia / śikśćiey ir piaus (PS II 87)	**2 Kor 9,6:** Kto «práwi» / śieie w błogoſłá= wieńſtwie / w błogoſławień= ſtwie teʒ ʒąc będʒie (PK II 87)
2 Kor 10,18: Ne kas ſawi pati giria taſay i= ra pagirtas / bet kuri Diewas giria (PS I 48)	**2 Kor 10,18:** Nie kto= ry ſam śiebie ʒaleca / ten ieſt doświadcʒ{o}ny / ále ktorego Pan ʒáleca (PK I 48)
2 Kor 11,2: Suʒi[e]dawau aba ſukałbe[=] iau ius aʒu wieno wiro / ponnu ćiſtu ſtatit Chry= ſtuy (PS I 220–221)	**2 Kor 11,2:** Pośłu= biłem was ʒá iednego mę= ʒa pánną cʒyſtą ſtà{w}ić Chryſtuſowi (PK I 220)
2 Kor 12,9: Galibe śiłpnibey paſibaygia ir tobułu rodʒia= ſi (PS II 12)	**2 Kor 12,9:** Moc w ſłá= bośći bywa potęʒnieyßa y doſkonalßá ſię pokaʒuie (PK II 12)
2 Kor 13,4: Norint buwo nukriʒiawotas iʒg śiłpnibes / bet giwena iʒ galibes Die= wißkos (PS II 227)	**2 Kor 13,4:** Acʒći vkrʒyʒowan ʒe mdłośći / ále ʒywie ʒ mocy Boʒey (PK II 227)

LAIŠKAS GALATAMS	LIST DO GALATÓW
	Ga 2,20: wydał ſá= mego śiebie ʒá mię (PK II 203)
Gal 3,13–14: Chryſtus / «tieg / Apaßta= łas» / atpirko mus iʒ prakiey= kimo tieſos ába iſtatimo / ta= pis áʒu mus prakieykimu / iog paráśita ira: Prakieyk= tas kiekwienas / kuris káro vnt medʒio / idant terp Pa= gonu paßłowinimas Abra= hamo ſtotus CHryſtuśiep Ieʒuśiep / ába per Chriſtu Ieʒu (PS II 130)	**Ga 3,13–14:** CHRYſtus «mowi Apoſtoł» / nas wyku= pił od prʒeklęſtwá ʒákonu / ſtáwßy ſię ʒá nas prʒeklę= ſtwem (ábowiem nápiſáno: Prʒeklęty kaʒdy ktory wiśi ná drʒewie) áby do Pogá= now błogoſłáwieńſtwo A= bráhámowe prʒyßło w Chry[=] ſtuśie Ieʒuśie (PK II 130)
Gal 4,4: Kad ataio «tieg» pilnibe meto (PS I 169–170)	**Ga 4,4:** Gdy prʒyßłá ʒu= pełność cʒáſu (PS I 170)
Gal 4,26: Ana kuri aukßtay ira Ieruʒalem /› ‹kuri ira motina muſu (PS I 221)	**Ga 4,26:** Ono ktore w gʒorę ieſt Ieruʒa[=] lem /› ‹ktore ieſt matką ná= ßą (PK I 220–221)
Gal 5,24: Kurie «tieg» priguli Chryſtu{ſ}op / nukri= ʒiawoio kunu ſawo ſu pi= k{t}umays ir gieyduleys (PS I 219)	**Ga 5,24:** Ktorʒy «prawi» prʒynaleʒą do Chryſtuſa / vkrʒyʒowáli ćiáło ſwe / ʒ złośćiámi y ʒądʒámi (PK I 219)
Gal 6,3: Kas numano ape ſa= wi kayp butu eſſus kuo / budamas nieku «(ißma= nik iʒ ſawis paties)» ſawi pati apwila (PS I 119)	**Ga 6,3:** Kto roʒumie o ſobie iákoby był cʒym / będąc nicʒym «(roʒumiey ʒ śiebie samego)» ſam śiebie oßukywa (PK I 119)
Gal 6,5: Kiekwienas «tieg» naßtu ſawo neśios (PS I 8)	**Ga 6,5:** Káʒdy bowiem ćięʒar ſwoy ponieſie (PK I 8)

Gal 6,9: nes ſawo metu piauſime (PS I 284)	**Ga 6,9:** àbowiem cȝaſu ſwego ȝąć będȝiemy (PK I 284)
Gal 6,10: Pakołay «tieg» metu turi= me / darikime giera (PS I 284)	**Ga 6,10:** Poki «práwi» cȝas mamy / cȝyńmy dobrȝe (PK I 284)

LAIŠKAS EFEZIEČIAMS — LIST DO EZEFJAN

Ef 1,6: ūt ßłowes g{á}rbingos małones ſáwo / per kuriu mi{e}łus ſau mus padare / mielauſiami Suni ſawo (PS II 206)	**Ef 1,6:** prȝeȝ ktorą prȝyiemnymi nas vcȝy= nił w namilßym Synie ſwo= im (PK II 206)
Ef 1,22: A= nas «tieg» gałwu vnt wi= ſos buȝnićios (PS I 219)	**Ef 1,22:** On «prawi» głową nád wßytkim ko= śćiołem (PK I 219)
Ef 2,3: iȝ prigimi= mo eſme ſunus ruſtibes (PS I 108)	**Ef 2,3:** ȝ prȝyrodȝenia ieſteſmy ſynámi gniewu (PK I 108)
Ef 2,4: Diewas kuris ira łobin= gas miełaśirdiſtey ſáwo (PS II 215)	**Ef 2,4:** Bog ktory ieſt bogáty w miłośierdȝiu (PK II 215)
Ef 2,4–6: Diewas «tieg» / kuris ira tur= tingas miełaśirdiſtey del di= des ſawo małones kuriuy mus numiłeio /› ‹atgaiwino mus Chriſtuſiep /› ‹ir draugi / prikiele mus› (iȝ numiruśiu) ‹ir draugie paſodino dunguy Chriſtuśiep / ába per Chriſtu (PS II 30–31)	**Ef 2,4–6:** Bog ktory ieſt bogátym w miłośierdȝiu dla wielkiey miłośći ſwoiey / ktorą nas v= miłował /› ‹oȝywił nas ſpo= łem w Chryſtuśie /› ‹y wȝbu= dȝił poſpołu› (ȝ mártwych) ‹y weſpoł poſádȝił ná niebie= śiech w Chryſtuśie / ábo prȝeȝ Chryſtuſá (PK II 30–31)
Ef 2,5: at= gieywino mus draugi Chry= ſtuſiep (PS II 215)	**Ef 2,5:** oȝy= wił nas ſpołē w Chryſtuśie (PK II 215)

Ef 2,6: Draugi prikiełe mus Chriſtuśiep ir paſodino dun= guoſe (PS II 252)	**Ef 2,6:** Wʒbudʒił poſpołu y poſa= dʒił ná niebieśiech w Chry= ſtuśie Ieʒuśie (PK II 252)
Ef 2,12: Buwote «tieg» anuo metu «(tay ira budami pagoniſtey)» be Chriſtuso / tol atpuoły nuog draugies Iʒraelo / ſwećiey teſtamento / ʒadei= mo wilties neturedami / ir be Diewo vnt to ſwieto (PS I 197)	**Ef 2,12:** Byliśćie «prá= wi» w on cʒàs «(to ieſt bę= dąc w pogànſtwie)» beʒ Chryſtuſá daleko odpa[=] dli od ſpołecʒnośći Iʒrá= elá / gośćie teſtámentu / obietnice nádʒieie niemá= iący / y beʒ Bogá ná tym świećie (PK I 197)
Ef 3,14.17: Kłupauiu vnt kielu ma= no Tewop› ec. «tay ira mel= dʒiu» / ‹adunt giwentu Chri= ſtus per tikieimu śirdiſe iu= ſu (PS I 206)	**Ef 3,14.17:** Klekam ná kolana moie ku Oycu› [et]c. «to ieſt modłę ſię» ‹aby mießkał Chry= ſtus prʒeʒ wiárę w ſer= cách waßych (PK I 206)
Ef 4,3: Su ſie= ławartu aba ſu rupeśćiu a{ʒ}ułaykikite wienati dwa= ſo (PS I 255)	**Ef 4,3:** Stárá[=] iąc śię abyśćie ʒachowáli iedność duchá w ʒwiąſce pokoiu (PK I 255)
Ef 4,7: Kiekwienam iʒ muſu duota ira miliſta / pagal mieros dowanoi= mo Chryſtaus (PS I 179)	**Ef 4,7:** Káʒdemu ʒ nas dana ieſt łáſká / podług miary daru Chryſtuſowe= go (PK I 179)
Ef 4,10: Vʒʒingie vnt wiſu dungu / idant wiſa papilditu (PS I 186)	**Ef 4,10:** Wſtą[=] pił nád wßytkie niebioſa / áby wßytko nápełnił (PK I 186)
Ef 4,10: Kuris nuʒingie / tas gi ir vʒʒenge vnt wiſſu dungu / idant pripilditu wiſſa (PS II 243)	**Ef 4,10:** Ktoryć sſtąpił / ten ʒeć ieſt / ktory teʒ wſtąpił nád wßytkie niebioſá áby nápeł= nił wßytko (PK II 243)

Ef 4,11: Dawe› «tieg» ‹Daktarus ir piemenis (PS I 205)	**Ef 4,11:** Dał› «práwi» Doktory y paſterȝe (PK I 204–205)
Ef 4,11.14: Dawe «tieg» mu= mus› ‹mokitoius ir pieme= nis› ‹idant ne neśiotu muſu wiſokias weias (PS I 279)	**Ef 4,11:** Dał nam› «prawi» ‹nauczy= ćiele y paſterȝe (PK I 279)
Ef 4,14: Idant «tieg» ne ſwerdetume› ‹nuog kiekwieno we= io (PS I 43–44)	**Ef 4,14:** Aby= śmy śię «práwi» niechwiá= li› ‹od wßelkiego wiátru (PK I 43–44)
Ef 4,22–24: Nu= miaſtkiteg ſianu ȝmogu / ku= ris g{á}dinaſi palig kłaydȝio= iunćiu pagieydimu ſáwo / o atnauinkites dwaśiu noro iuſu: apwilkites nauiu ȝmo= gum / kuris palig Diewo ſu= twertas ira teyſibey / ir świn[=] tibey tikrioy (PS II 171–172)	**Ef 4,22–24:** Ȝłośćieß ſtárego cȝłowieká / ktory ſię pſuie według obłę= dliwych poȝądliwośći / á od= nowćie ſię duchem vmyſłu wáßego / á oblecȝćie ſię w no= wego cȝłowieká / ktory we= dle Bogá ſtworȝony ieſt w ſpráwiedliwośći / y w świę={} tobliwośći práwdȝiwey (PK II 171–172)
Ef 4,24: Apwilkites nauiu ȝmo= gum / kuris pagal Die= wo ſutwertas ira teyſi= b{e}y y ßwyntibey tieſos (PS I 54)	**Ef 4,24:** Oblecȝćie śię w nowego cȝlowieká / ktory wedle Bogá ſtwo= rȝony ieſt w ſprawiedli= wośći y świątobliwo= śći prawdy (PK I 54)
Ef 4,26: Saułe tegul ne aȝuſiłeydȝia vnt ruſtibes iuſu (PS II 4)	**Ef 4,26:** Niech ſłońce nie ȝápáda ná roȝgniewánie wáße (PK II 4)
Ef 5,2: dawe / «tieg» / ſ{á}= wi pati› ‹vnt afieros Diewuy / vnt mieło pakwepimo (PS II 201)	**Ef 5,2:** Wydal ſá= mego śiebie› ‹ná ofiárę› / y ná ȝabićie Bogu / ‹ku wdȝięcȝney wonnośći (PK II 201–202)

Ef 5,14: Kielkis / kuris miegſi / o kielkis iʒ numi= ruſiu / o apświes tawi Chriſtus (PS I 285)	**Ef 5,14:** Wſtąń ktory ſpiß / à po= wſtań od vmárłych / à o= świeći ćie Chryſtus (PK I 285)
Ef 5,25: Chryſtus «tieg» numiłeio Baʒnić{i}u ir ſawi pati iʒdawe aʒu iu (PS I 218)	**Ef 5,25:** Chryſtus «prâwi» v= miłował kośćioł / y ſamego śiebie wydał ʒań (PK I 218)
Ef 5,25: Chryſtus «tieg» numiłeio baʒnićiu / ir ſawi pati iʒdawe aʒu iu (PS I 220)	**Ef 5,25:** Chryſtus «prâwi» vmiłował kośćioł / y śie= bie sáme° wydáł ʒań (PK I 220)
Ef 5,25–27: Chryſtuſas numi= łeio baʒnićiu / ir pati ſáwi iʒ= dawe /› ‹ádunt iu paświſtu / prausdamas iu prauſtu wã= denio ʒodʒi gaywinunćiámi / ádunt iʒſtatitu ſau pagar= bintu Baʒnićiu / neturinćiu pateptes ney rukßlo (PS II 190)	**Ef 5,25–27:** Chryſtus vmiłował Kośćioł y ſámego śiebie wydał ʒań / áby go poświęćił / ocʒyśći= wßy go omyciē wody w ſło= wie ʒywotá / áby ſam ſobie wyſtáwił Kośćioł chwale= bny / nie máiący ʒmáʒy / álbo ʒmárſku (PK II 190)
Ef 6,11: Imkite wiſokius ßarwus ir gin= kłus Diewo (PS I 193)	**Ef 6,11:** Wéʒćié wßel= kie ʒbroie y orężа Boſkie (PK I 193)
Ef 6,17: Imkite kaławiu /› ‹ku= ris ira ʒodis Diewo (PS I 356)	**Ef 6,17:** Wieʒmićie miecʒ /› ‹ktory ieſt ſłowo Boʒe (PK I 356)

LAIŠKAS FILIPIEČIAMS	LIST DO FILIPIAN
Fil 1,29: Iumus «tieg Apaßta= łas» dowanota ira del Chriſtaus / ne tyktay i= dant ing ii tikietumite / bet ir idant aʒu ii kinte= tumite (PS I 38–39)	**Flp 1,29:** Wam «mowi Apoßtoł» darowano dla Chryſtu= ſa / abyśćie nie tylko weń wierʒyli / ále y ʒebyśćie ʒań ćierpieli (PK I 38–39)

Fil 1,29: Iumus dowanota ira /› ‹idant ne tyktay tikietumite ing ij / bet ir kintetumite aʒ̇u ij (PS II 9)	**Flp 1,29:** Wam dáro= wáno ieſt dla Chryſtuſá / nie tylko ábyśćie weń wierʒyli / ále iʒ̇ byśćie teʒ̇ dla niego ćier= pieli (PK II 9)
Fil 1,29: Iumus «tieg» dowa= nota ira /› ‹idant ne tiktay ing ii tikietumite bet ir aʒ̇u ii ki= ſtumite (PS II 38)	**Flp 1,29:** Wam dárowá= no ieſt dla Chryſtuſá / nie tyl= ko ábyśćie weń wierʒyli / ále iʒ̇byśćie dlá niego ćierpieli (PK II 38)
Fil 2,6–7: kuris «tieg» bu= damas pawayʒdoy / Diewo› «ayira noturoy» ‹iʒ̇niekino ſá= wi pati (PS II 23)	**Flp 2,6–7:** kto= ry będąc / «mowi Páweł ś.» w poſtáći Boʒ̇ey› / «to ieſt / w Náturʒe» / ‹poniʒ̇ył ſámego śiebie (PK II 23)
Fil 2,7: Iʒ̇naykie ſawi pati (PS I 309)	**Flp 2,7:** Wy= nißcʒył śiebie ſamego (PK I 309)
Fil 2,7: Pa= wayʒdu «tieg» imdamas ne= walniko (PS II 23)	**Flp 2,7:** Bio= rąc «práwi / Páweł S.» poſtác ſługi (PK II 23)
Fil 2,7: tapis toligus {ʒ̇}monemus / ir pawayʒdu / ir kayp butu dungáłu rados kayp ʒ̇mogus (PS II 244)	**Flp 2,7:** ſtawßy ſię podobny ludʒ́iõ / y poſtáwą› (á iákoby odʒ́ie= niem) ‹náleʒ́iony iáko cʒło= wiek (PK II 244)
Fil 2,7–10: Iʒ̇naykie ſáwi pati / priemis tárno pawayʒ= du /› ‹ſtoiſi pakluſnas ag ik ſmerti / o ſmerti kriʒ̇ious. Del to vʒ̇kiełe ába paaukßtino ii Diewas / ir dáwe iam w{á}r= du / kuris ira vnt wiſu war= du / adūt vnt wárdo Iaʒaus	**Flp 2,7–10:** Wynißcʒył ſámego śiebie / prʒyiąwßy poſtáć ſługi /› ‹sſtáwßy ſię po= ſłußnym áʒ̇ do śmierći / á śmierći krʒyʒ̇owey. Dla tego teʒ̇ Bog go wynioſł y dáro= wał mu imię / ktoreieſt nád wßelkie imię / áby ná imię Ie=

wiſokias kiałis kłauptu / dun= gißkas / ʒ̇iamißkas ir piakliß= kas (PS II 206)	ʒuſowe wßelkie koláno klękało niebieſkie ʒ̇ieẽſkie y podʒ̇iemne (PK II 206)
Fil 2,8: Nuʒemino / «tieg» / ſáwi pati› Wießpats Ieʒus / ‹tapis kłauſumi iki ſmerti (PS II 216)	**Flp 2,8:** Sam ſię poniʒ̇ył ſtawßy ſię poſłußnȳ áʒ̇ do śmierći (PK II 216)
Fil 2,8: Tapis kłau= ſumi iki ſmerti (PS II 217)	**Flp 2,8:** ſta= wßy ſię poſłußnym do śmier= ći (PK II 217)
Fil 2,8–10: Nu= ſiʒ̇iamino pats› Wießpats Ieʒus / ‹del to ir Diewas pa= áukßtino ii /› ‹adūt wardan io wiſokias kielis klaupſtus tu kurie dunguy / ʒ̇iamey ir pa= ſkūdoy eeſt (PS II 153)	**Flp 2,8–10:** Sam ſię poniʒ̇ył› Pan Ieʒus ‹dla tegoʒ̇ Bog go wynioſł /› ‹áby w imię iego wßelkie ko= láno klękáło / tych /ktorʒy ſą w niebie / ná ʒ̇iemi y w piekle (PK II 153)
Fil 2,8–9: Nu= ʒ̇iemino ſáwi páti / ſtoiſi pa= kłuſnu iki ſmerti / o ſmerti kriʒ̇iaus / del to ir Diewas paaukßtino ii (PS II 227)	**Flp 2,8–9:** Poniʒ̇ył ſámego śiebie ſtawßy ſię po= ſłußnym / áʒ̇ do śmierći / á śmierći krʒyʒowey / dla tego teʒ̇ y Bog go wynioſł (PK II 227)
Fil 2,12: Su baymy ir ſu drebei= mu iʒ̇ganimu ſuwo da= rikite (PS I 117)	**Flp 2,12:** 3 boiáʒ̇nią y ʒ̇e drʒ̇eniem ʒbáwienie ſwo= ie ſpráwuyćie (PK I 117)
Fil 2,15: 3ibate kayp ſwieſibes vnt ſwieto (PS I 20)	**Flp 2,15:** Miedʒy ktoremi «(pogány)» świe= ćićie iáko światła ná świećie (PK I 20)
Fil 3,21: Kuris atmayniś ingi kitu weydu płaku kunu muſu priligindamas ii kunuy ſáwo ſwieſiauſiam (PS II 24–25)	**Flp 3,21:** ktory odmieni podłę ćiało náße w inną twarʒ cʒyniąc podobnȳ ćiáłu ſwemu náiáśnieyße= mu (PK II 24–25)

Fil 4,13: Wiſa galu tumpi / kuris mani= padrutina ir paſtiprina (PS I 102)	**Flp 4,13:** Wßytko mogę w tym / ktory mię vmacniá (PK I 102)

LAIŠKAS KOLOSIEČIAMS	LIST DO KOLOSAN
Kol 2,3: Iump «tieg» ira wiſi iȝday (PS I 189)	**Kol 2,3:** W nim «prawi» ſą wßytkie ſkarby (PK I 189)
Kol 2,14: aȝutepdamas paraßu dekreto prieß mus iȝduo= to / kuris buwo prieśin= gas mumus / prikałda= mas ii kriȝiauſp (PS I 26)	**Kol 2,14:** Cyrográph de= kr{e}tu ktory był prȝeci= wny nam /› ‹prȝybiwßy go do krȝyȝá (PK I 26)
Kol 3,1: Tu day= ktu kurie aukßtay ira ie= ßkokite / kur Chriſtus ira po dešiney Diewo ſededa= mas (PS I 203)	**Kol 3,1:** Tych rȝecȝy / ktore ſą wyſoko / ßukayćie / gdȝię Chriſtus ieſt śiędȝą= cy po prâwicy Boȝey (PK I 203)
Kol 3,9–10: Nuwiłkdami ius ſe= nu ȝmogu ſu darbays io / ir apwiłkdami nauiu nie mie= łokite wieni kitiemus (PS II 123)	**Kol 3,9–10:** Ȝwlokßy ȝ śiebie ſtárego cȝłowieká ȝ vcȝynká= mi iego / á oblekßy nowego / nie kłámayćie iedni drugim (PK II 123)
Kol 3,12: Apwil= kites tadu kayp ißrinktie[=] ii Diewo / ßwynti ir nu= miłeti widurieys mieła= širdiſtes / gieryby / nu= ȝieminimu / romiby / kun= triby (PS I 54)	**Kol 3,12:** Prȝyoblecȝ= ćie śie tedy iako wybrá= ni Boȝy święci / y vmiło= wáni / we wnętrȝności miłośierdȝia / wdobro= tliwość / w pokore / w ci= chość / w ćierpliwość (PK I 54)
Kol 3,14: Vnt wiſo to turekite meyły / kuri ira rišiu tobulibes (PS I 374)	**Kol 3,14:** Ná= de wßytko to mieyćie mi= łość / ktora ieſt ȝwiąſkiem doſkonáłośći (PK I 374)

PIRMAS LAIŠKAS TESALONIKIEČIAMS	1 LIST DO TESALONICZAN
1 Tes 5,2: Diena Wießpaties teyp ateys kaypo wagis nakti (PS II 125)	**1 Tes 5,2:** Dʒień Páńſki / ták prʒiydʒie / iáko ʒłodʒiey w nocy (PK II 125)

ANTRAS LAIŠKAS TESALONIKIEČIAMS	2 LIST DO TESALONICZAN
2 Tes 1,10: Kad atays adunt bu[=] tu pagarbintas ßwyntuoſe ſawo / ir ſtebukłingu ſto= tus wiſuoſe / kurie inti= kieio (PS I 177)	**2 Tes 1,10:** Gdy prʒy= idʒie / áby był vwielbion w świętych ſwoich / y dʒiw[=] nym śię ʒſtał we wßytkich ktorʒy vwierʒyli (PK I 177)

PIRMAS LAIŠKAS TIMOTIEJUI	1 LIST DO TYMOTEUSZA
1 Tim 1,19: Ape tiki «tieg» kayp eldiia ſuſikułe (PS I 256)	**1 Tm 1,19:** Ʒſtrony wiary «prawi» iáko okręt roʒbili śię (PK I 256)
1 Tim 2,6: iʒ̇da= we ſáwi pati atpirkłu (PS II 203)	**1 Tm 2,6:** ktory ſá= mego siebie dał ná okup ʒá wßytkie (PK II 203–204)
1 Tim 6,16: Kuris pats turi nemiriby (PS I 91)	**1 Tm 6,16:** Ktory ſam ma nie śmiertelność (PK I 91)
1 Tim 6,16: Kuri{ȯ} «tieg» ni{e} wienas ne r{e}gieio / bet ir regiet negal (PS I 95)	**1 Tm 6,16:** Ktorego ʒ̇a= den ʒ ludʒi nie widʒiał / lecʒ ani widʒieć nie moʒ̇e (PK I 95)
1 Tim 6,16: Giwena / «tieg» / świeſibey ne pri=e=ia= moy / kurio ne wienas iʒ̇ ʒ̇mo= niu ne regieio (PS II 242)	**1 Tm 6,16:** mießka / «práwi» / w świátło= ści nie prʒyſtępney / ktorego ʒ̇aden ʒ ludʒi nie widʒiał (PK II 242)

ANTRAS LAIŠKAS TIMOTIEJUI	2 LIST DO TYMOTEUSZA
2 Tim 2,5: Niekaś «tieg» ne bus ká= runowotas / tikta{y} kuris pri= derunćiey káriaus (PS II 12)	**2 Tm 2,5:** ʒaden nie weʒmie wieńcá áʒby práwnie wy= grał (PK II 12)
2 Tim 2,19 Paʒino Wießpats / ku= rie io ira (PS I 116)	**2 Tm 2,19:** Ʒna Pan / ktorʒy ie= go ſą (PK I 116)
2 Tim 2,26: turi «tieg» pagautus› (Welinas) ‹pagal ſáwo noro (PS II 49)	**2 Tm 2,26:** Są / «práwi» / poimáni ku woliieğ (PK II 49)
2 Tim 4,3–4: Bus tam metas / «biło Apa= ßtałas» / kad ſweyko pámok= ſło ne iʒkis: bet palig ſáwo pageydimu / ſurinks ſáw mo= kitoius / turedámi áuſis nie= ʒunćias / o kaypo nuog tieſos atgriß áuſis / teyp ir páſá= kump priwers (PS II 140–141)	**2 Tm 4,3–4:** Będʒie cʒás / «mowi / Apoſtoł» / Gdy ʒdrowey náu= ki nie ścierpią / ále według ſwoich poʒądliwośći nágro= mádʒą ſobie vcʒyćielow / má= iąc świerbiące vßy / á iáko odwrocą vßy od prawdy / ták ſię ku báśniom obrocą (PK II 141)

LAIŠKAS TITUI	LIST DO TYTUSA
Tit 2,7: Buk «tieg» pats paweykſłas gieru dárbu (PS II 136)	**Tt 2,7:** Sámego śiebie / «práwi» / po= dáway wʒorem dobrych v= cʒynkow (PK II 136)

LAIŠKAS HEBRAJAMS (ŽYDAMS)	LIST DO HEBRAJCZYKOW
Hbr 1,2: káłbeio muſump per ſu= nu ſawo (PS II 81)	**Hbr 1,2:** mowił nam prʒeʒ Sy= ná ſwego (PK II 80–81)
Hbr 1,2: Paſkućiauſiey tomis dienomis kałbeio mu= ſump per ſunu ſawo (PS I 63)	**Hbr 1,2:** Ná oſtátek tych dńi mowił do nas prʒeʒ Syná (PK I 63)

Hbr 1,5; Ps 2,7: Sunus máno eſsi tu / áß śiu dienu pagimdʒiau tawi (PS II 124)	**Hbr 1,5; Ps 2,7:** Tyś ieſt ſyn moy / iam ćiebie dʒiś vrodʒił (PK II 124)
Hbr 1,5; Ps 2,7: Aß śiu dienu pagimd{ʒ}iau ta= wi (PS II 125)	**Hbr 1,5; Ps 2,7:** Iam ćiebie dʒiś vro= dʒił (PK II 125)
Hbr 2,8: Wiſa «tieg» padawe po koiams io› / «tay ira {w}iſas karaliſtes ʒiames» / ‹a nu regime ne wiſa paduota iam (PS I 13–14)	**Hbr 2,8:** Wßytko «prá= wi» podał pod nogi iego› / «to ieſt wßytkie kroleſtwá ʒiemſkie» á teraʒ widʒiemy ʒe nie wßytko ieſt podá= no iemu (PK I 13–14)
Hbr 2,10: Pride= reio tam / del kurio wiſa (PS I 191)	**Hbr 2,10:** Prʒyſtáło temu / dla ktorego wßyt= ko (PK I 191)
Hbr 2,17: Tureio «tieg» toligus but broliamus idant mie[=] łaśirdingu butu (PS I 59–60)	**Hbr 2,17:** Miał «práwi» być podobny bráćiey: áby śię ſtał miłośiernym (PK I 59–60)
Hbr 3,1: Ku= nigas ir Wiſkupas wiriau= ſias (PS II 198)	**Hbr 3,1:** ká= płan / y Biſkup naywyʒßy (PK II 198)
Hbr 4,12: Gi= was «tieg» ira Diewo ʒodis› / «tay ira (Diewo ſunus)» ‹łabiaus perſkrodûs negi kaławias abißaley aßtras ir perſmegiûs ik perſkie= limu dušios ir dwasios / ſunariu ir ſmagenu (PS I 14)	**Hbr 4,12:** Ʒywe ieſt ſłowo Boʒe› «(to ieſt Syn Boʒy)» ‹prʒeraʒliwße niʒeli wßel= ki mieczʒ ʒobu ſtron oſtry / y prʒenikáiący aʒ do roʒ= dʒiel{e}niá duße / y duchá ſtawow teʒ y ſpikow (PK I 14)
Hbr 4,13: ir nera ne wieno ſutwe= rimo pokim io nere= gimo (PS I 14)	**Hbr 4,13:** á niemaß ʒadnego ſtworʒe= niá niewidʒiálnego prʒed oblicʒem iego (PK I 14)

Hbr 4,15: Turi= me Wiſkupu / kuris gal pasigaylet aba ſuſimilt vnt ligu abá negałes muſu (PS I 60)	**Hbr 4,15:** Ma= my náwyßßego kápła= ná ktoryby śię mogł vli= towáć nad krewkośćiá= mi náßemi (PK I 60)
Hbr 6,6: iʒ nauio ſáwimp paćioſe kryʒiawoia Chriſtu Sunu Diewo (PS II 210)	**Hbr 6,6:** ktorʒy ʒnowu w ſámych ſobie krʒyʒuią Chryſtuſá Sy= ná Boʒego (PK II 210)
Hbr 9,27: Paſtatita ira ʒmonemus kartu wienu numirt (PS I 108)	**Hbr 9,27:** Poſtánowiono ieſt lu= dʒiom raʒ vmrʒeć (PK I 108)
Hbr 10,28: Kas tieſu Mayʒieśiaus paniekintu / be wiſokios miełaśirdiſtes aʒu ludii= mo dwieiu aba triiu mir= ßta (PS I 156)	**Hbr 10,28:** Ktobyʒa= koń Moyʒeßow wʒgar= dʒił / beʒ wßelákiego miłośierdʒia / ʒá świa= dectwem dwu ábo trʒech vmiera (PK I 156)
	Hbr 11,1: wiárá ieſt› ‹rʒecʒy niewido= mych (PK II 194)
Hbr 11,26: lábiaus brungino iʒgiedini= mu / {á}ba kunciu Chriſtaus / negi turtu ir iʒdu Aegypćio= nu (PS II 207)	**Hbr 11,26:** droʒey ſobie ßácowáł ʒáwſtydʒenie / álbo vrągánie Chryſtuſowe / á niʒ máiętnośći y ſkárby Aegyptſkie (PK II 207)
Hbr 12,2: Kuris / «tieg» / pokim ſáwis paſtatis d{ʒ}iaukſmu› / kuris po kunćiay / ir ſmerti tureio iſtot / ‹ißkinte kriʒiu / áʒu nie= ku turedamas v{ʒ}ugiedinimu (PS II 256)	**Hbr 12,2:** Ktory máiąc prʒed ſobą weſele› / kto= re miał mieć po ʒmartwych= wſtániu / ‹podiął krʒyʒ wʒgár= dʒiwßy ſromotę (PK II 256)
Hbr 12,3: Muſtikite ſau tu / kuris toki prießtarimu nukinteio prieß	**Hbr 12,3:** Vwaʒayćie tego / ktory táko= we prʒećiwieńſtwo od grʒe=

ſ{á}wi pati nuog nuſide[=] dunćiu (PS II 196)	ßńikow podeymował przе= ćiwko ſobie (PK II 196)
Hbr 12,3–4: Pamuſtikite ſaw ape tu / kuris toki iżkinte nuog nuſideieiu prieß ſa= wi pati prießtatarawimu / «tay ira kuńćiu» / idantne iżiłſtu[=] mite› ‹nuſtodami. Nes da= bar iki krauiu notſiſpiret kaudamieſi prieß nuſidei= mu (PS I 361)	**Hbr 12,3–4:** Vważayćie tego / ktory tákowe przećiwień= ſtwo podeymował od grze[=] ßnikow przećiw ſobie / «to ieſt mękę» / ábyśćie nie vſtáwáli osłabiáwßy ná dußách wáßych. Bośćie ießcze śię aż do krwie nie zaſtáwili / walcząc prze= ćiwko grzechowi (PK I 361)
Hbr 12,14: Pakaiu ſekiokite ſu wiſays ir ßwyntiby / be kurios niekas ne regies Diewo (PS I 152–153)	**Hbr 12,14:** Pokóy nasladuyćie ze wßytkimi y świątobli= wość / béz ktorey nikt nie vyrzy Bogá (PK I 152–153)
Hbr 13,1–2: Meyłe broliſtes tegul at= liekt iuſpi / ir śwećiameyłes nożumirßkite (PS II 241)	**Hbr 13,1–2:** Miłość bráterſka niechay trwa mie= dzy wámi / á nie zápominay= ćie przyimowánia gośći (PK II 241)

JOKŪBO LAIŠKAS	LIST ŚW. JAKUBA
Jok 1,23–24: Iey kas ira kłauſitoiu żodżio / a ne daritoiu / tas toligus bus wiruy priſi= weyzdinćiam weyduy vzgimino ſawo: Nes ap= ſidayre ir pareio / ir tuo= iaus ażumirßo / kokiuo buwo (PS I 111)	**Jk 1,23–24:** Ieśli kto ieſt ſłuchaczem ſłowá / á nie= czynićielem ten podobny będźie mężowi przypá= truiącemu śię obliczu narodzenia ſwego w zwierćiedle / bo śię obey= źrzáł y odßedł / y wnet zápomniáł / iakowy był (PK I 111)
Jok 2,1: Ne turekite {á}prinkimy perſunu tikieimo Wieß=	**Jk 2,1:** Nie= mieyćie zbrakowaniem

paties muſu Ieʒaus Chriſtaus (PS I 56)	oſob wiáry Pana naße= go Ieʒusá Chryſtusá (PK I 56)
Jok 2,3: tardami› didǯiaturiu ‹tu ſeſkis ćia gieray a grinam aba pawarguſiam /› ‹tu ſto= wek tinay / aba seſkis po ſuołeliu koiu mano (PS I 56)	**Jk 2,3:** mowiąc› bogátemu ‹ty śiedǯ tu dobrʒe á vbogie= mu› ‹ty ſtoy tám / ábo siedǯ pod podnoßkiem nog moich (PK I 56)
Jok 3,6: Leǯuwis «tieg» / paſtatitas tarp ſunáriu mu= ſu / kuris biaurina wiſſu ku= nu / ir vǯudega wiſſu rátu vǯ= gimimo muſu «(wiſu giwia= nimu / árba wiſu świetu)» v= ǯudegtas nuog vgnies pia= kłos› (nuogWelino) PS II 75–76)	**Jk 3,6:** Ięʒyk / «práwi» / poſtánowiony ieſt miedʒy cʒłonkámi náßemi / ktory plu= gáwi wßytko ćiáło / y ʒápa- la koło národʒenia náßego. «(świát wßytek)» ʒápalony od ognia piekielnego (PK II 75–76)
Jok 3,6: Leǯuwis tokſay ira vgnis / ir wiſ{á}time neteyſibes (PS II 77)	**Jk 3,6:** Ięʒyk ieſt ogień y po= wßechność niepráwośći (PK II 76)
Jok 3,7–8: Wiſokias prygimimas ǯwe= riu / ir paukśćiu / ir idu› / ir ki- tu ‹duoſtis nurámint /› ‹bet le= ǯuwio niekas iǯg ǯmoniu nie= gal nuwaldot (PS II 76)	**Jk 3,7–8:** Wßelkie prʒyro= dʒenie ʒwierʒąt y ptákow / y gadǯin y innych dáwa ſię v= ſkromić /› ‹lecʒ ięʒyká ǯaden ʒ ludǯi nie moʒe vkroćić (PK II 76)
Jok 4,1: Iǯ kur «tieg» kario= nes ir wayday terp iu= ſu? Negu iǯ ćia? iǯ giey= dulu iuſu / kurie kariau= ia ſunariuoſe iuſu (PS I 109)	**Jk 4,1:** Skąd walki y ʒwadʒy miedʒy wami? iǯali nie ſtąd? ʒ poʒądliwośći waßych / ktore woiuią w cʒłonkách waßych (PK I 109)
Jok 5,10: Imkite «tieg» pa= weykſłu› ‹wargo / ir kuntribes Pranáßus (PS II 13)	**Jk 5,10:** Bierʒćie ſobie ná prʒy= kład› ‹vtrapienia y ćierpliwo= śći Proroki (PK II 13)

PETRO PIRMAS LAIŠKAS	1 LIST ŚW. PIOTRA
1 Pt 1,18: Ʒinoda= mi / «tieg» / iog ne giendunćieys dayktays / ſidabru / {à}rba au= xu eſte atpirkti (PS II 207)	**1 P 1,18:** Wiedʒąc iʒ̇ nie= ſkáʒ̇itelnemi rʒecʒámi / ʒło= tem / álbo śrebrem ieſteśćie odkupieni (PK II 207)
1 Pt 1,19: bet brangiu krauiu Awinelo ne kałto / ir nepatepto Chryſtuſo (PS II 207)	**1 P 1,19:** ále drogą krwią Báránka nie nagánionego y niepokalánego Chryſtuſá (PK II 207)
1 Pt 1,22: apcʒy= ſtii duśias iuſu / pakłauſimi / miayłey brolißkoy iʒ tikros ßirdies / wienas kitu miłekite k{á}rśćiaus (PS II 207)	**1 P 1,22:** o= cʒysćiwßy duße wáße w po= ſłußeńſtwie / w miłośći brá= terſkiey ʒ ßcʒerego ſercá iedni drugie miłuyćie goręcey (PK II 207)
1 Pt 2,11: Meldʒ̇iu ius› ‹idant aʒuſituretumite nuog pagieydimu kuno / ku= rie kariauia prieß duśiu (PS II 17)	**1 P 2,11:** Proßę was› ‹ábyśćie ſię wſtrʒymywáli / od poʒ̇ą= dliwośći ćieleſnych / ktore walcʒą prʒećiwko dußy (PK II 17)
1 Pt 2,11: Meldʒ̇iu ius kayp ateywiey ir kayp kielautoiey áʒ̇uture= kites nuog kunißku gieydłuu / kurie kariauia prieß duśiu (PS II 241)	**1 P 2,11:** Na= milßi proßę was / «práwi» / iá= ko obcych y prʒychodniow / abyśćie ſię wſtrʒymywáli od poʒ̇ądliwośći ćieleſnych / kto= re walcʒą prʒećiwko dußy (PK II 241)
1 Pt 2,21: Chriſtus «tieg» kin= teio a{ʒ̇}u mus / palikda= mas iumus paweykſłu / idant paſkuy io pedus eytumite (PS I 68)	**1 P 2,21:** Chryſtus vćierpiáł ʒá nas / ʒoſtáwuiąc wam prʒykład / ábyśćie na= śladowali tropow iego (PK I 68)
1 Pt 2,21: Chriſtus / «tieg» / kinte áʒ̇u ius / iumus palikdamas paweykſłu / adūt eytumite paſkuy pedus / aba ʒ̇ingſnius io (PS II 207)	**1 P 2,21:** Chryſtus / «práwi» / vćięrpiał ʒá was / wā prʒykłąd ʒoſtáwuiąc / abyſmy ßli ſtopámi iego (PK II 207)

1 Pt 2,22: nuſideimo ne padare / ir neſirado na= naſruoſe io wilus (PS I 49)	**1 P 2,22:** grʒechu nie vcʒynił / y nie nalá= ʒłá śię ʒdrádá wvśćiech iego (PK I 49)
1 Pt 3,19: eis apſakie ir to= mus duſsiomus / kurios bu= wo apkaliney tumſioy (PS II 243)	**1 P 3,19:** Sʒedſsy prʒepowiádał tym duchom / ktorʒy byli w ćiemnicy (PK II 243)
1 Pt 4,8: Meyłe «tieg» aǯudingia daugiby nuſi= deimu (PS I 238)	**1 P 4,8:** Miłość «prawi» ʒakrywa wielość grʒechow (PK I 238)
1 Pt 5,3: Pa= weykſłu «tieg» tapi ſtodo iǯ noro (PS II 136)	**1 P 5,3:** Wʒormi / «mowi» / bę= dąc ſtádá ʒ chući (PK II 136)
1 Pt 5,8: Neprietelus / «tieg» iuſu Welinas / kayp lewas rek{d}amas ſukaſi / ie{ßk}oda= mas ku prar{i}tu (PS II 256)	**1 P 5,8:** Nieprʒyia= ćiel / «práwi» / wáß Dyabeł / iáko lew rycʒący / krąʒy ßuká= iąc / áby kogo poʒarł (PK II 256)
PETRO ANTRAS LAIŠKAS	2 LIST ŚW. PIOTRA
2 Pt 1,4: Per kuri «(tay ira Ieʒu Chriſtu)» łabay didǯius ir brun= gius mumus ǯadei[m]us dowanoio / idant per iuos taptume dálinikays Die= wo prigimimo (PS I 89–90)	**2 P 1,4:** Prʒeʒ ktorego «(to ieſt Chryſtu= {s}á)» nawiękße y koßto= wne obietnice nam daro= wáł: ábyśćie śię prʒeʒ nie ſtali vcʒeſtnikami Boſkiego prʒyrodʒenia (PK I 89–90)
2 Pt 1,4: Per kuri / «tay ira Ieʒu Chriſtu» did{ǯ}iauſius ir brungius ǯadeimus mums dowanoio idant per iuos taptume Diewo	**2 P 1,4:** Prʒeʒ kto= rego / «to ieſt Ieʒusá Chryſtusá» nawiękße y koßtowne obietnice nam dárował: abyśćie śię

prigimimo daliaiemieys aba dalinikays (PS I 99)	prʒeʒ nie ſtáli vcʒeſtni= kámi Boſkiego prʒyro= dʒenia (PK I 99)
2 Pt 2,19: kas nuog ko eſti pergałetas / to ir newalniku aba wergu tumpa (PS I 108)	**2 P 2,19:** kto ieſt «powieda S. Piotr» od ko= go ʒwyćięʒon / tego teʒ̇ niewolnikiem ieſt (PK I 108)
2 Pt 3,9: kuntriey «tieg» apeyt{is} d{e}ł iu{ſ}u / ne noredamas idant kurie prapułtu / bet idant wiſi gayliſtoſp ſu= griʒ̇tu (PS I 243)	**2 P 3,9:** Cierpli= wie śię «práwi» obchodʒ̇i dla was / niechcąć ʒ̇eby ktorʒy ʒgin{è}li / ále ʒ̇eby śię wßy{ſ}cy do pokuty ná= wroćili (PK I 243)
JONO PIRMAS LAIŠKAS	1 LIST ŚW. JANA
1 Jn 1,8: Iey tariſime iog grieko ne turime / mus paćius pri= wilame / ir tieſos muſpi nera (PS II 115)	**1 J 1,8:** Ieſlibyſmy rʒekli / iʒ grʒechu nie mamy / ſámi śiebie ʒwo= dʒ̇imy / á práwdy w nas nie maß (PK II 115)
1 Jn 2,2: Ira / «tieg» / numal= dimu á{ʒ̇}u nuſideimus muſu / ne áʒ̇u muſu tiktay / bet áʒ̇u nuſideimus wiſo świeto (PS II 211)	**1 J 2,2:** Ieſt vbła= gániem ʒá grʒechy náße / á nie tylko ʒá náße / ále ʒá wßy= tkiego świátá (PK II 211)
1 Jn 2,14–15: Raßau iumus iauni= kiey / iog eſte ſtyprus / ʒ̇odis diewo eſt iuſp / ir pergałciote Piktu / niemiłekitegi ſwieto ir to kas ira vnt świeto (PS II 20)	**1 J 2,14–15:** Pißę wam młodʒ̇ieńcy y ʒ̇eśćie mocni / á ſłowo Boʒ̇e mießka w nas y ʒwyćięʒ̇yli= śćie ʒłośniká / nie miłuyćieß świátá / áni tego co ieſt ná świećie (PK II 20)
1 Jn 2,18: Suneley «tieg» paſkutine iau wałunda ira (PS I 331)	**1 J 2,18:** Synacʒkowie «pra= wi» / oſtatecʒna iuʒ godʒ̇i= na ieſt (PK I 331)

1 Jn 3,1: Weyʒdekite / «tieg» / kokiu meyły dawe mumus te= was / idant ſunumis Diewo wadintumes ir butume (PS I 150)	**1 J 3,1:** Pátrʒćié / «prá= wi» / iáką miłość dał nam oćiec / ábyśmy śię ſynámi Boʒymi ʒwáli y byłi (PK I 150)
1 Jn 3,2: Toli= gus iàm busime / iog re= giesime ii kayp ira (PS I 90)	**1 J 3,2:** Podobni mu będʒiemy / iʒ go vyrʒemy i{a}ko ieſt (PK I 90)
1 Jn 3,2: Mieliauſiey dabar eſme ſunus Die= wo / bet dabar ne paſi= rode / kuo buſime (PS I 103)	**1 J 3,2:** Na= mileyßy / teraʒ Synámi Boʒymi ieſteſmy / a ieſcʒe śię nie okáʒało cʒym bę= dʒiemy (PK I 103)
1 Jn 3,2: Regie= sime ii kayp ira (PS I 95)	**1 J 3,2:** Vyrʒy= my go iáko ieſt (PK I 95)
1 Jn 3,8: Kiek= wienas kuris daro nuo= demi / iʒ welino ira (PS I 150)	**1 J 3,8:** Káʒdy ktory cʒyni grʒech / ʒ cʒártá iéſt (PK I 150)
1 Jn 3,8: Kiekwienas ku= ris d{á}ro grieku / iʒ welino ira (PS II 118)	**1 J 3,8:** Kto cʒyni grʒech ʒ Dyábłá ieſt (PK II 118)
1 Jn 3,9: Kiekwienas «tieg» / kuris gime iʒ Diewo / grieko ne dáro / «(ißmánik nu= marinunćio duśiu / nes ma= ʒus dáro)» nes ſekła io «(tay ira Diewo miliſta)» iumpi ira (PS II 118)	**1 J 3,9:** Wßelki co ſię národʒił ʒ Bo= gá grʒechu nie cʒyni. «(roʒu= miey śmiertelnego / bo po= wßedne cʒyni)» iʒ náśienie ie= go w nim «(to ieſt miłość Boſká)» trwa (PK II 118)
1 Jn 3,14: Nuog ſmerties praneßti eſme ing giwenimu (PS I 100)	**1 J 3,14:** Prʒenieśieni i{e}ſteſmy ʒ śmierći do ʒywota (PK I 100)

1 Jn 3,21–22: Mielauſiey mano / iey ne iudes muſu śirdis muſu / pa= dukſi turime Diewop / ir ko norint praśiſime / imſime nuog io: nes priſakimu io ſaugome / ir tay / kas pokim io megſta / dárome (PS II 117)	**1 J 3,21–22:** Námileyßy ieſli nas ſerce náße nie winuie / v= fánie mámy w Bogu / y ocʒ= kolwiek byſmy prośili / we= ʒmiemy od niego iʒ prʒyka= ʒánia iego chowamy / y to co mu ſię podoba cʒyniemy (PK II 117)
1 Jn 4,9: Tami= paſirode meyłe Diewo muſpi / kad Sunu ſawo wienagimi atſiunte Die= was ſwietan / idant gi= wi butume per ii (PS I 101)	**1 J 4,9:** W tym śię okaʒała mi= łość Boʒa w nas / iʒ Syná ſwego iednorodʒo= nego połłał Bog ná świat / abyſmy ʒyli prʒe= ʒeň (PK I 101)

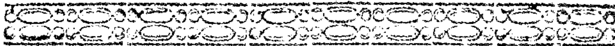
JUDO LAIŠKAS	LIST ŚW. JUDY
Jud 14–15: Pranaßawo ir ape tuos ſekmas ʒmogus nuog A= damo wardu Enochas biłodamas. Sʒtay «tieg=» atayt wießpats ſu ßwyn= tays ſawo tukſtunćieys daritu tieſos prieß wiſus (PS 3–4)	**Jud 1,14–15:** Proro= kował o tych śiodmy od Adama imieniem Enoch mowi{ą}ć. O to / «prawi» / Pan prʒiydʒie w tyśiącách świętych ſwoich / áby cʒynił ſąd prʒećiwko wßytki{m} (PK I 3–4)

APREIŠKIMAS JONUI	APOKALIPSA ŚW. JANA
Apr 1,5: Numiłeio mus ir nu= prauſie /› ‹ krau=i ſ{á}wo (PS II 190)	**Ap 1,5:** V= miłował nas y omył /› ‹we krwi ſwoiey (PK II 190)
Apr 1,5: kuris numiłeio mus / ir numaʒgoio mus› ‹krauiuoſe ſáwo (PS II 216)	**Ap 1,5:** ktory vmiłował nas / y omył nas ʒ grʒechow náßych (PK II 216)
Apr 2,7: Pergalinćiam duoſiu eſti iʒ medʒio giwatos (PS I 187)	**Ap 2,7:** Ʒwyćięʒcy dam ieść ʒ drʒe[=] wá ʒywotá (PK I 188)

Apr 3,2: iutek / ir padrutink kitus / kurie tureio nu= mirt (PS I 286)	**Ap 3,2:** Czuyny bądź y potwierdź rugich / ktorzy mieli vmrzeć (PK I 285–286)
Apr 3,17: Sakay kad turtingas eſsi ir nieko ne priwałay / a nežinay iog tu eſsi wargnolis ir pawargis / elgieta / gri= nas / akłas ir nuogas (PS I 114)	**Ap 3,17:** Powiadáß žeś bogaty / y niczego nie potrzebuieß / á nie wieß žeś ty lichotá y nędznik / žebrak / vbogi / ślepy y nági? (PK I 114)
Apr 3,21: Aß «tieg» pergałeiau ir ſedaus vnt ſoſto Tewo mano (PS I 23)	**Ap 3,21:** Iam «prawi» zwyćiężył y vśiadłem ná ſtolicy Oycá mego (PK I 23)
Apr 4,8: ne tureio ati{l}ſio / nakti ir die= nu ßaukdamos Szwentas Szwētas / Szwētas Wieß= pats Diewas wiſagalis (PS II 53)	**Ap 4,8:** odpoczynku nie miáły we= dnie / y w noc{y} mowiąc Swię[=] ty / Swięty / Swięty Pan Bog Wßechmogący (PK II 53)
Apr 7,14: Tie ira / kurie átaio iž wárgo di= džio / ir ißwełeio rubus ſáwo ir ižbaltino iuos krau=i áwi= nelo (PS II 85)	**Ap 7,14:** Ćić ſą / ktorzy przy= ßli z vćiſku wielkiego / y omy= li ßáty ſwoie / y wybielili ie we krwi báránkowey (PK II 85)
Apr 7,16: ne áłks ney trokß dau= gieſn (PS II 85)	**Ap 7,16:** nie bę= dą więcey łaknąć / áni prá= gnąc (PK II 85)
Apr 13,5: iey ir{á} duota bur= na / kałbunćia didžius dayk= tus / ir blužniimus (PS II 73–74)	**Ap 13,5:** iey dá= ne ſą vſtá mowiące wielkie rzeczy / y bluźnierſtwá (PK II 73–74)
Apr 13,11: Kałbeio Beſtia kaypo ſm{á}= kas árba žaltis didis (PS II 74)	**Ap 13,11:** Mowiłá Beſtia / iako ſmok (PK II 74)

Apr 14,11: A dumay «tieg» muku iu «(tay ira pekłoy deguńciu)» kielſis aukßtin vnt vmʒiu vm[=] ʒinuiu / ney turi atilſio nuog muku nakti ir dienu (PS II 56)	**Ap 14,11:** A dym męki ich wſtępowáć będʒie ná wieki wiekow / á nie máią odpoczʒynku / «(w piekle będą= cy)» we dnie y w nocy (PK II 56)
Apr 18,4: Ißeykite iʒ io «(tay ira mieſto Babilon)» ʒmones máno á= dunt ne będrautumite ſu ioy piktibeſa io / ádunt ne nukin= tetumite rando / árba płak= tes io (PS II 167–168)	**Ap 18,4:** Wy= nidʒćie ʒ nie° «(to ieſt ʒ miáſtá Babilonu)» ludu moy / áby= śćie nie byli vczʒeſtnikámi grʒechow iey / á ʒebyśćie nie odnieśli plági iey (PK II 167–168)
Apr 18,7: kayp daug aukßtinos ir giereios łepinimoſe / teyp didy duokite kuńciu ir werkſmu (PS I 15)	**Ap 18,7:** Iako śię wie[=] le wynósiłá y w roſko= ßách byłá tyle dayćie iey męki y ʒałośći (PK I 15)
Apr 18,21: Aniełas «Apreyßkimi Io= no ßwynto parode / kad» pakiełys drutu akmeni kayp melnićios didi i= mete mariaſna tarda= mas. Tuo łekimu bus i= meſta Babilonia mie= ſtas anaſay didis (PS I 53)	**Ap 18,21:** Anioł «wobiáw{e}niu Iá= ná S. wyráʒił / gdy» pod= nioßßy moc{n}y kámień iá= koby młyńſki wielki w= rʒućił wmorʒe mowiąc. Tym pędem będʒie wrʒu[=] coná Babilonia miáſto ona wielkie (PK I 53)
Apr 19,16: Karalus vnt wiſu Karalu / Kunigaykßtis vnt wiſu kunigaykſciu (PS II 198)	**Ap 19,16:** krol nád krolmi› / «Xiąʒe nád wßelkiemi Xiąʒę= támi» / y ‹Pan nád Pány (PK II 198)
Apr 20,1–3: Regieiau «tieg» / Anyełu nuʒengęći iʒg dungaus / tu= rinći raktu pragáro / ir łyn= cugu didi runkoy ſáwoy / ir nuſtwere ſmáku ʒalti ſiánu / kuris ira welinas / ir ßeto= nas / ir ſuriße ii vnt tukſtun=	**Ap 20,1–3:** Widʒiałem / «práwi» / An= yołá ʒ ſtępuiącego ʒ niebá / máiącego kluczʒ prʒepaśći / y láncuch wielki w ręce ſwo= iey? y vchwyćił ſmoká węʒa ſtárego / ktory ieſt Dyabeł y ßátan y ʒwiąʒał go ná ty=

ćio miatu / ir inmete ii pra= garan / ir vʒr{á}kino / ir vʒupie= cʒetiio vnt io (PS II 70–71)	śiąc lat / y wrʒućił go w prʒe= paść / y ʒamknął y ʒápiecʒę= tował nád nim (PK II 70–71)
Apr 20,14: ſmerti ir pragaru ſunti imeſtu Eʒeran vgnies (PS II 42)	**Ap 20,14:** śmierć / y piekło wrʒucone było do Ieʒiorá ogniſtego (PK II 42)
Apr 21,23: Ʒwakie io ira Awinelis (PS I 19)	**Ap 21,23:** Swiecà iego ieſt bàrànek (PK I 19)
Apr 22,11: Kas teyſum ira tegul bus teyſeſniu (PS I 25)	**Ap 22,11:** Kto ieſt ſpráwiedliwym / niech będʒie ſprawiedliwß ym (PK I 25)

4.
Autorinių šaltinių rodyklė
Indeks źródeł autorskich

Šioje rodyklėje alfabeto tvarka suregistruoti 25 autoriai, kuriais Sirvydas pasirėmė rašydamas savo pamokslų santraukas. Autoriaus vardo ir pavardės lietuviška forma pateikiama pagal VLE (2001–2015) šalimais skliausteliuose prirašant lotynišką ar graikišką jos formą ir gimimo bei mirties datas. Toliau nurodomas veikalas ir cituojama ar parafrazuojama jo vieta (pvz., *De Catechizandis Rudibus,* IV, 7. In: PL 40, p. 314; *De Gratia Primi Hominis,* Liber Unus, Caput Secundum. In: Roberti Bellarmini Politiani Societatis Iesu Theologi Cardinalis Liber unus De Gratia Primi Hominis, Frankfurt a.M., 1612, p. 27–29; *Commentarius in Joannis Evangelium*, XIII, 2–5. In: PG 124, p. 147).

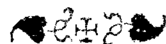
Laužtiniuose skliaustuose duodama nuoroda į citatos ar parafrazės vietą PS ir cituojama ten pateikta informacija apie jos autorių ir/ ar veikalą, kuriuo pasiremta: [PS II 69: lot. *S. Athan: de incar: verbi];* [PS I 18: lie. *ſzwyntas Auguſtinas;* lenk. *S. Aug: lib. 2. de Ciuit. c. 14];* [PS I 52: lot. *Auguſt:; lie. Auguſtinas ſzwyntas;* lenk. *Auguſtyn S.];* [PS II 74: lie. *Grygarius S. teyp iʒguldʒia tay;* lenk. *S. Grʒegorʒ ták to wykłáda];* [PS I 287: lot. *Luther. de abrogan: Miſſa;* lie. *Nes Lutheras raſzo ape ſawi;* lenk. *Bo o ſobie Lut. piſzę]* etc.

Informacija apie veikalą, kuriuo pasiremta, Sirvydo gali būti įdėta į lotyniškas marginalijas, lietuvišką ir lenkišką PS tekstus. Jei PS tekste autoriaus ar veikalo įvardijimas neaiškus ar dviprasmis, nurodoma, kad jie yra spėjami, o keletu atvejų – kad konkretus veikalas ir autorius nenustatyti (pvz., iš PS II 168 esančių nuorodų lietuviškame ir lenkiškame tekstuose *Hugo kałba* ir *Hugo mowi* neaišku, ar buvo remtasi Hugonu Senšeriečiu, ar Hugonu Senviktoriečiu[1]; artimiausias Sirvydo tekstui atitikmuo rastas Hugono Senšeriečio veikale *In Postillam super Ieremiam Prophetam).* Po to nusakomas rėmimosi nustatytu veikalu pobūdis: citata ar parafrazė, ir dedamas tos citatos ar parafrazės tekstas.

Tais atvejais, kai tuo pačiu autoriaus veikalu pasiremta kelis kartus (pvz., Augustino), įrašai rodyklėje sudėti ne vienas po kito, bet PS puslapių numeracijos seka pramaišiui su kitais to autoriaus veikalais. Tokios sistemos buvo laikytasi visoje rodyklėje.

Citatos ir parafrazės patikrintos pagal *Patrologia Latina* (PG), *Patrologia Graeca* (PG), *Corpus Christianorum Series Latina* (CCSL) arba (dažniausiai) pagal pirmuosius arba kritinius veikalų leidimus (žr. šaltinių sąrašą). Rodyklėje duodamos šaltinių nuorodos nesuponuoja išvados, kad Sirvydas, rengdamas savo pamokslus, būtent iš jų ir atsirinko reikalingas citatas ar parafrazes. Pamokslininkai citatas paprastai imdavo iš įvairių tam skirtų rinkinių ir vienas kito darbų. Tačiau palyginti ilgos parafrazės iš Tomo Akviniečio *Summa Theologiae,* Grigaliaus Didžiojo *Moralium in Job;* Bazilijaus Didžiojo *Homilia in Psalmum XXVIII* rodytų, kad kai kurių autorių veikalais Sirvydas galėjo remtis tiesiogiai, juoba, kad tie veikalai tuomet buvo jam prieinami Vilniaus akademijos bibliotekos fonduose.

1 Ačiū lotyniško teksto recenzentui dr. Tomui Veteikiui, kuris šiuo atveju rekomendavo patikrinti kitus galimus autorius ir rėmimosi šaltinius; taip pat ir už jo vertingą nuorodą į Harlemiją.

W niniejszym indeksie w układzie alfabetycznym zostały podane dzieła 25 autorów, do których odwołuje się Szyrwid w swoich kazaniach. Litewska forma imienia i nazwiska jest podana za *Litewską encyklopedią powszechną* (VLE 2011–2015), w nawiasach umieszczono też personalia w języku oryginalnym – greckim lub łacińskim. Następnie wymieniony został cytowany utwór albo parafrazowany fragment z tego dzieła (np.: *De Catechizandis Rudibus,* IV, 7. In: PL 40, p. 314; *De Gratia Primi Hominis,* Liber Unus, Caput Secundum. In: Roberti Bellarmini Politiani Societatis Iesu Theologi Cardinalis Liber unus De Gratia Primi Hominis, Frankfurt a.M., 1612, p. 27–29; *Commentarius in Joannis Evangelium*, XIII, 2–5. In: PG 124, p. 147).

W nawiasach kwadratowych podany został odsyłacz do cytatu w PK i ukazany sposób odwołania się Szyrwida do cytowanego dzieła i jego autora: [PS II 69: lot. *S. Athan: de incar: verbi];* [PS I 18: lie. *ßwyntas Auguſtinas;* lenk. *S. Aug: lib. 2. de Ciuit. c. 14];* [PS I 52: lot. *Auguſt:; lie. Auguſtinas ßwyntas;* lenk. *Auguſtyn S.];* [PS II 74: lie. *Grygarius S. teyp iʒguldʒia tay;* lenk. *S. Grʒegorʒ ták to wykłáda];* [PS I 287: lot. *Luther. de abrogan: Miſſa;* lie. *Nes Lutheras raßo ape ſawi;* lenk. *Bo o ſobie Lut. pißę]* etc.

Informacja o cytowanym dziele w tekście PK zazwyczaj jest umieszczona w przypisie marginesowym lub bezpośrednio w tekście polskim czy litewskim. Jeżeli odsyłacz nie jest jasny, umieszczono komentarz, że cytowane źródło jest wątpliwe, a w kilku wypadkach – że źródło nie zostało ustalone (np.: na podstawie wzmiankowanego w PK II 168 odniesienia opisowego w tekście litewskim i polskim *Hugo kałba* i *Hugo mowi* nie można jednoznacznie ustalić, czy powołuje się Szyrwid na Hugona de Sancto Caro czy Hugona od św. Wiktora; najbliższy tekstowi Szyrwida fragment został zidentyfikowany w dziele Hugona de Sancto Caro *In Postillam super Ieremiam Prophetam*). Następnie jest podawany typ cytatu – dosłowne przytoczenie czy aluzja i jest umieszczany fragment tekstu oryginalnego, pochodzący z cytowanego dzieła.

W tych wypadkach, kiedy do jednego autora odwoływano się kilkakrotnie (np., św. Augustyna), cytaty zostały ułożone zgodnie z numeracją stron i kolejnością ich występowania w tekście PK. Taki system stosowano w całym indeksie.

Cytaty i parafrazy zostały zidentyfikowane na podstawie *Patrologia Latina* (PG), *Patrologia Graeca* (PG), *Corpus Christianorum Series Latina* (CCSL) albo na podstawie wydań krytycznych przytaczanych dzieł (zob. listę tekstów źródłowych). Podane w indeksie źródła wcale nie suponują zdania, że były one źródłami bezpośrednimi, z których Szyrwid korzystał w trakcie pisania swoich kazań. Postyllografowie często wykorzystywali źródła pośrednie lub wypisy cytatów, sporządzone specjalnie do celów kaznodziejskich. Jednak długie cytaty, pochodzące z dzieł Tomasza z Akwinu *Suma teologiczna,* Grzegorza Wielkiego *Moralia. Komentarz do Księgi Hioba*, Bazylego Wielkiego *Homilia na Psalm XXVIII* pozwalają zakładać, że z niektórych źródeł korzystał Szyrwid bezpośrednio, tym bardziej, że były one dostępne w zbiorach Biblioteki Akademii Wileńskiej.

ATANAZAS ALEKSANDRIETIS

(gr. Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας; apie 296–298–373)

ATHANASIUS ALEXANDRINUS. *Oratio de Incarnatione Verbi*, 25. In: PG 25, p. 138. [PS II 69: lot. *S. Athan: de incar: verbi*]. || Rėmimosi šaltinis marginalijoje.

ATHANASIUS ALEXANDRINUS. *Oratio de Incarnatione Verbi*. In: PG 25. [PS II 212: lot. *Athan: de Incar.*]. || Rėmimosi šaltinis marginalijoje.

AUGUSTINAS, AURELIJUS

(lot. *Aurelius Augustinus Hipponensis;* 354–430)

AUGUSTINUS. *De Civitate Dei*, XX, 14. In: PL 41, p. 679–680. [PS I 18: lie. *ſzwyntas Auguſtinas*; lenk. *S. Aug: lib. 2. de Ciuit. c. 14*]. || Rėmimosi šaltinis.

AUGUSTINUS. *Confessiones*, XIII, 9.10. In: PL 32, p. 849. [PS I 52: lot. *Auguſt:*; lie. *Auguſtinas ſzwyntas*; lenk. *Auguſtyn S.*]. || Citata:

Pondus meum amor meus; eo feror quocumque feror.

AUGUSTINUS. *De Catechizandis Rudibus*, IV, 7. In: PL 40, p. 314. [PS I 65: lot. *lib: de Catechiz: rud: S. Auguſt:*; lie. *S. Auguſtinas*; lenk. *Auguſtyn S.*]. || Citata:

si amare pigebat, saltem nunc redamare non pigeat.

AUGUSTINUS. *Contra Duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium Romanae Ecclesiae Episcopum*, II, 6.12. In: PL 44, p. 579. [PS I 99: lot. *Aug: lib. 2. ad Bonifacium cap: 6*; lie. *s. Auguſtinas*; lenk. *S. Auguſtyn*]. || Citata:

Deo vero gratia non solum omnia sidera et omnes cœlos, verum etiam omnes Angelossuper-greditur.

AUGUSTINUS. *In Iohannis evangelium tractatus CXXIV*, 1.1.13. In: PL 35, p. 1385–1386. [PS I 121: lie. *Teyp ſzwyntas Auguſtinas anuos ʒodʒius iʒguldʒia*; lenk. *Tàk S. Auguſtyn one ſłowà wykłàda*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis.

AUGUSTINUS. *Sermo de symbolo ad Catechumenos*, 7.15; 8.16; 9.17. In: PL 40, p. 635–636. [PS I 245: lie. *Kayp S. Aug. iʒguldʒia*; lenk. *Iako S. Aug. wykładà*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis.

AUGUSTINUS. *Quaestionum Evangeliorum Libri Duo*, II, 40. In. PL 35, p. 1354–1355. [PS I 254: lie. *kayp mokia S. Auguſtinas*; lenk. *iako vcʒy S. Auguſtyn*]. || Parafrazė:

Leprosi ergo non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. <...> satis puto significare lepram falsam esse doctrinam, quam præceptor abstergit.

Pseudo-Augustinus. *Sermones de tempore et de sanctis*. In: Documenta Catholica Omnia. Augustinus. Sermones [3] de Tempore (Serm. 184–272B). [PS II 71: lot. *Ser*[*mo*] *19. de temp*[*ore.*]]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis marginalijoje.

Pseudo-Augustinus. [PS II 71: lie. *Ir todrin ſtebiſi S. Aug*{*u*}*ſtinas / Krikśćionies to durnibey / kuris duoſtis tam ßuni łynćiugu pririßtam ikuſti*; lenk. *Y przeto dziwuie śie S. Auguſtyn głupſtwu tego Chrześćiániná / ktory dáie ſię temu pſu láncuchem vwiązánemu vkąśić*]. || Rėmimosi šaltinis nenustatytas.

> Greičiausiai Augustinui klaidingai priskirtas pasakymas. Lotyniški tropai *canis latrans*, *canes latrantes* krikščionių autorių buvo vartojami pagonims ir eretikams apibūdinti; Augustino darbuose jie niekur nesiejami su velniu ir grandinėmis (lenciūgais).

Augustinus. *De Trinitate libri XV*, VII, 2. In: PL 42, p. 936. [PS II 81: lie. *kayp ßwentas Auguſtinas kałba*; lenk. *iáko Auguſt: S. mowi*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis (taip pat žr. Augustinus Hipponensis. *Contra Academicos libri III*, III, 4.9).

Augustinus. *Contra Academicos libri III*, III, 4.9. In: PL 32, p. 938. [PS II 81: lie. *kayp ßwentas Auguſtinas kałba*; lenk. *iáko Auguſt: S. mowi*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis (taip pat žr. Augustinus Hipponensis. *De Trinitate libri XV*, VII, 2).

Augustinus. *Confessiones*, X, 23.34. In: PL 32, p. 794. [PS II 139: lot. *Homines amãt veritatẽ lucentem* <> *non redarguentem. S. Aug.*; lie. *Atſáko vnt to S. Auguſtinas*; lenk. *Odpowiáda ná to S. Auguſtin*]. || Citata (taip pat žr. Thomas Aquinas. *Summa Theologiae*, I–II, q. 29, a. 5):

> *Itaque propter eam rem oderunt veritatem, quam pro veritate amant. Amant eam lucentem, oderunt eam redarguentem.*

Augustinus. *Sermones*, Sermo 155,1. In: PL 38, p. 840. [PS II 146: lot. *Cur concupiſcentia vocetur peccatũ*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis. Citata marginalijoje:

> *Caput Primum. – 1. Concupiscentia cur vocetur peccatum. Peccatum quomodo regnum amittit.*

BAZILIJUS DIDYSIS

(gr. Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας; apie 329–379)

Basilius Caesariensis Episcopus. *Homilia in Psalmum XXVIII*. In: PG 29, p. 287–299. [PS I 140: lot. *Septem voces S. Ioanni à S. Baſilio accommodantur ex pſ. 28*; lie. *S. Baſilius ir Didymus*; lenk. *S. Bázyli y Dydym*]. || PS I 140–141: Rėmimosi šaltinis. Parafrazė:

> *Vers. 3. Vox Domini super aquas* [...] *Vers. 4. Vox Domini in virtute* [...] *Vox Domini in magnificentia* [...] *Vers. 5. Vox Domini confringentis cedros* [...] *Vers. 7. Vox Domini intercidentis flammam ignis* [...] *Vers. 8. Vox Domini concutientis desertum* [...] *Vers. 9. Vox Domini præparans cervos* [...]

BELARMINAS, ROBERTAS
(it. *Roberto Francesco Romolo Bellarmino;* 1542–1621)

Bellarminus, Robertus. *De Gratia Primi Hominis,* Liber Unus, Caput Secundum. In: Roberti Bellarmini Politiani Societatis Iesu Theologi Cardinalis Liber unus De Gratia Primi Hominis, Frankfurt a.M., 1612, p. 27–29. [PS I 98: lot. *Bellar*: *lib*: *de gratia primi hominis c*[.] *2*.]. || Rėmimosi šaltinis marginalijoje.

BERNARDAS KLERVIETIS
(lot. *Bernardus Claraevallensis;* 1090–1153)

Pseudo-Bernardus Claraevallensis. *Vitis Mystica Seu Tractatus De Passione Domini,* 8–15. In: PL 184, p. 655–666. [PS II 58: lie. *Teyp Arfu iʒguldʒia ir ißmano Bernardas S.*; lenk. *Ták Hárfę wykłąda Bernat świety*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis. 8–15 skyrių parafrazė:

8. *De foliis vitis in speciali, sive de primo verbo Christi in cruce pendentis, Pater, ignosce illis, etc. luc. XXIII, v 34.* [...]: *Cithara tibi factus est sponsus, cruce habente formam ligni* [...] *Septem chordas habet cithara.*
9. *De secundo folio vitis, seu de secundo verbo Christri in cruce, Hodie mecum eris in paradiso. Luc. cap. XXIII, v. 43.* [...]
10. *De tertio folio vitis, id est, tertio verbo Christi in cruce, Mulier, ecce filius tuus, etc. Joan cap. XIX, vv. 26, 27.* [...]
11. *De quarto folio vitis, seu quarto verbo Christi in cruce, Deus, Deus meus, utquid dereliquisti me? Matth. cap. XXVII, v. 46.*
12. *De quinto folio vitis, seu quinto verbo Christi in cruce, Sitio. Joan. cap. XIX. v. 28.*
13. *De sexto folio vitis, id est, sexto verbo Christi in cruce, Consummatum est. Joan. cpp. XIX, v 30.*
14. *De septimo folio vitis, seu deultimo verbo Christi in cruce, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Luc. c. XXIII, v 46.* [...]

CICERONAS, MARKAS TULIJUS
(lot. *Marcus Tullius Cicero*; 106 pr. m. e.–43 pr. m. e.)

Cicero, Marcus Tullius. *Philippicae*, V, 5. In: The Latin Library. M. Tullius Cicero. Philippics, V, 5. [PS II 20: lot. *Neruus belli mundani pecunia, ſpiritualis paupertas & contemptus mundi*; lie. *Neruus belli*; lenk. *Neruus belli*]. || Parafrazė:

> *Est enim opinio decreturum aliquem Antonio illam ultimam Galliam, quam Plancus obtinet. Quid est aliud omnia ad bellum civile hosti arma largiri, primum nervos belli, pecuniam infinitam, qua nunc eget, deinde equitatum, quantum velit?*

CVINGLIS, ULRICHAS (HULDREICHAS)

(lot. *Huldrychus Zuinglius*; vok. *Ulrich Zwingli*; 1484–1531)

ZWINGLI, HULDRYCH. *Subsidium Sive Coronis De Eucharistia,* Tiguri: in aedibus Christophori Froschouer, 1525, p. 19–20. [PS I 287: lie. *Ʒwinglius*; lenk. *Ʒwinglius*]. || Parafrazė:

> *Euchariſtiam Chriſtus inſtituerit. Dicuntur ergo ſymbola iſta panis & uinum, Chriſtus, corpus Chriſti, ſanguis Chriſti per Metonymiam: non quod iſta ſint, puta Chriſtus, corpus, ſanguis: ſed quod à Chriſto inſtituta ſint. Nos autem Metaphoram eſſe diximus, quod is tropus latiſſime pateat tã inter nomina, quàm inter uerba. Cum ergo nos dicimus per Metaphoram huius ſermonis tropum explicari oportere, liberum facimus, ſiue nomina per Metaphoram explices, ſiue hoc uerbum eſt, ſiue utra*[*que*]. *Habe tibi primum nomina: Hoc eſt corpus meum. Id eſt: Hic panis eſt corporis mei ſymbolum. Nunc uerbum accipe: Hoc eſt corpus meum. Id eſt, Hic panis ſignificat corpus meum, pro uobis ſcilicet eſſe traditum. Poſtremo tam nomen quàm uerbum tropice explica: Hoc eſt corpus meũ. Id eſt: Hic panis ſignificat ſymbolum corporis mei. Hoc eſt, non aliter quàm ſymbolum (nolumus enim ſymboli ſynbolum eſſe) perpetuò refricabit uobis corporis mei memoriam quod pro uobis depenſum eſt.*

DIONIZIJUS AREOPAGITAS

(gr. *Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης*; V a. pab.–VI a. pr.)

PSEUDO-DIONYSIUS AREOPAGITA. *De divinis nominibus*, 5.5. In: PG 3, p. 819. [PS I 79: lie. *vide S. Dionyſ: de diuini nomin: c. 5.*]. || Rėmimosi šaltinis.

FLORAS, LIUCIJUS ANĖJUS

(lot. *Lucius Annaeus Florus*; *Julius Florus;* apie 74–apie 130)

FLORUS, LUCIUS ANNAEUS. *Epitomae de Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri Duo*, I, 31, Bellum Punicum Tertium, II, 15. In: Iuli Flori Epistomae de Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri Duo, Recognovit Carolus Halm, Lipsiae, Sumptibus Et Typis B. G. Teubneri, 1854, p. 40–41. [PS II 7: lot. *Flo: lib: 2. De geſt: Roman: cap. 15.*]. || Parafrazė:

> *Cato inexpiabili odio delendam esse Carthaginem, et cum de alio consuleretur, pronuntiabat, Scipio Nasica servandam, ne metu ablato aemulae luxuriari felicitas urbis inciperet; medium senatus elegit, ut urbs tantum loco moveretur. Nihil enim speciosius videbatur quam esse Carthaginem, quae non timeretur.*

GRIGALIUS I DIDYSIS

(lot. *Gregorius I Magnus;* 540–604)

GREGORIUS I MAGNUS. *Moralium libri, sive expositio in librum B. Job,* XXXIV, 6.11. In: PL 76, p. 724. [PS II 74: lie. *Grygarius S. teyp iʒguldʒia tay*; lenk. *S. Grʒegorʒ ták to wykłáda*]. ‖ Citata ir parafrazė:

Cor enim antiqui hostos ut lapis indurabitur, quia nulla unquam conversionis pœnitentia mollietur.

Et stringetur quasi malleatoris incus. Incudem quippe malleator solis aptam percussionibus figit. Ad hoc namque incus statuitur, ut crebris ictibus feriatur. Leviathan ergo ut malleatoris incus stringitur, quia inferni vinculis coarctabitur, ut aeterni supplicii continua percussione tundatur. Qui modo quoque percutitur, dum justi quique, illo in insidiis vigilante, sed doloribus tabescente, salvantur. In incude autem alia vasa formantur, ipsa vero tot percussionibus in vas aliud non transfertur. Recte ergo Leviathan iste incudi comparatus est, quia nos illo persequente componimur, ipse autem et semper percutitur, et in vas utile nunquam mutatur. Aeternae illum percussioni relinquimus, et nos, superni artificis manu in ejus tentatione percussi, per illum quasi vascula formata transimus. In ipso enim tundimur, sed ut ad usum domus supernae veniamus. Ipse vero quasi incus stringitur, quia etsi nunc tentando mundum circuit, in inferno tamen positus, jam sub ictu sententiae non vagatur.

GREGORIUS I MAGNUS. Citatos šaltinis nenustatytas. [PS II 137: lie. *Ir S. Grigarias kálbá*; lenk. *Y S. Grʒegorʒ mowi*]. ‖ Citata ar parafrazė:

PS II 137: *Kieno «tieg» giwenimu peykiá ʒmones / to ir mokſlu ſau niekina.*
PK II 137: *Ktore° ʒywot gánia / tego y náuká ieſt w pogárdʒeniu.*

GREGORIUS I MAGNUS. *Moralium libri sive expositio in librum B. Job,* III, 2. In: PL 75, p. 600. [PS II 212: lot. *Greg*: *lib. mor*: *cap*: *2.*]. ‖ Spėjama rėmimosi vieta:

CAPUT II. Ibid. – Et adhuc retinens innocentiam suam. 2. Job innocentiam gloriosius servavit in verbere. – Ac si aperte dicat: *Tu quidem exercuisti malitiam, sed ille innocentiam non amisit*; *et unde te æstimasti provectum ejus imminuere, inde compulsus es ejus provectui deservire, quia mentis innocentiam, quam gloriose tenuit in tranquillitate, gloriosius servavit in verbere.*

HARLEMIJAS, JONAS

(lot. *Johannes Harlemius*; 1538–1578)

HARLEMIUS, JOHANNES. *Index Biblicus, qui res eas de quibus in Sacris Bibliis agitur, ad certa capita, alphabeti ordine digesta, revocatas, summa brevitate complectitur,* Antverpiae, Excudebat Christophorus Plantinus, Architypographus Regius, 1577, p. 89–90. [PS II 54: lot. *v*[*ide*] *Ind*[*icem*] *Bibl*[*icum*,] *v*[*er*]*bo offcium Superiorum*]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis marginalijoje:

> *SUPERIORUM, iudicum, & rectorum officium & auritas in subditos", Gen. 9,6. Exodi 1,8* [...]

HUGONAS SENŠERIETIS

(pranc. *Hugues de Saint-Cher*; lot. *Hugo de Sancto Charo*; apie 1200–1263)

HUGO DE SANCTO CHARO. *In Postillam super Ieremiam Prophetam*, Cap. L. In: Hugonis de Sancto Charo S. Romanae Ecclesiae Tituli S. Sabinae Cardinalis primi Ordinis Praedicatorum Tomus quartus in Libros prophetarum Isaiae, Ieremiae [et] eiusdem Threnorum, Baruch [...], Lugduni: sumptibus Ioannis Antonii Huguetan [et] Guillielmi Barbier, 1669, Caput L, p. 274. [PS II 168: lie. *Hugo kałba*; lenk. *Hugo mowi*]. || Spėjamas citavimo ir rėmimosi šaltinis. Citata ir parafrazė:

> *Dicuntur autem pœnitentes hœdi, [quia placent Deo, ſicut carnes hœdi ſapidæ ſunt, & quia pro peccato offerebatur hœdus ſecundum legem*].
>
> *Recedite de medio Babylonis, &c] id est de peccato, & vicinia, sive circumstantiis peccatorum.*

JERONIMAS

(lot. *Sophronius Eusebius Hieronymus Stridonensis*; 347–420)

HIERONYMUS STRIDONENSIS. Epistola CVII. *Ad Laetam, De institutione fliae*, 4. In: PL 22, p. 871. [PS I 213: lie. *Teyp S. Hieronimas Letops raßo*; lenk. *Tàk S. Ieronim w liśćie ſwoim do Lety piße*]. || Parafrazė:

> *Nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod ad timorem Dei pertinet. Turpia verba non intelligat, cantica mundi ignoret.*

HIERONYMUS STRIDONENSIS. Epistola CXXV. *Ad Rusticum Monachum*, 11. In: PL 22, p. 1078. [PS I 308: lie. *tieg S. Hieronym*; lenk. *prawi S. Ieronim*]. || Citata:

> *Ama scientiam Scripturarum, et carnis vitia non amabis.*

JONAS AUKSABURNIS

(gr. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος; lot. *Ioannes Chrysostomus*; apie 347–407)

CHRYSOSTOMUS, IOANNES. *Commentarius in Sanctum Matthaeum Evangelistam,* Homilia LVI. In: PG 58, p. 549. [PS II 40: lie. *ATſako S. Chryſoſtomas*; lenk. *NAprʒod odpowiáda S. Chryʒ*:]. ‖ Spėjamas rėmimosi šaltinis.

CHRYSOSTOMUS, IOANNES. *Commentarius in Acta Apostolorum,* Homilia XLI, 4. In: PG 60, p. 293. [PS II 47: lot. *S. Chriſoſt*: *Hom*: *41. in acta*; lie. *Ape ku teyp S. Chriſoſtoſtomas* [!]; lenk. *O cʒym ták S. Chryʒ*:] ‖ Citata:

Dæmone gravius est peccatum; ille namque humiles reddit. Annon videtis dæmoniacos, quando a morbo recreantur, quam sint demissi, quam mæsti? quomodo vultus pudore suffundatur, quomodo non ausint obtueri?

KALVINAS, JONAS

(lot. *Iohannes Calvinus*; pr. *Jean Calvin*; 1509–1564)

CALVINUS, IOHANNES. *Institutio Christianae Religionis,* Genevae, 1559, III, 12.4. [PS I 257: lot. *Caluin. lib: iuſtit: 3. cap: 12.* ¶. *4. omnia hominum opera, nihil ſunt niſi ſordes &c. cap: 12.* ¶[.] *9. & 11*[.]]. ‖ Parafrazė marginalijoje:

Qui autem feriò, tanquam ſub Dei conſpectu, de vera iustitia regula quærent, illi certò comperient, omnia hominum opera, ſi ſua dignitate cenſeantur, nihil niſi inquinamenta eſſe & ſordes: & quæ iuſtitia vulgo habetur, eam apud Deum meram eſſe iniquitatē: quæ cenſetur, pollutionem: quæ gloria ducitur, ignominiam.

CALVINUS, IOHANNES. *Institutio Christianae Religionis,* Genevae, 1559, I, 18.1. [PS I 288: lot. *Caluin*: *lib. 1. inſtit*: *c. 18*; lie. *Kalwinas*; lenk. *Kalwin*]. ‖ Parafrazė:

Ex aliis locis vbi Deo Satanam ipſum et omnes reprobos ſuo arbitrio flectere vel trahere dicitur, difficilior emergit quæſtio. Quomodo enim per illos agens, ullam ex eorum vitio labem contrahat, imò in opere communi ab omni culpa ſit immunis, miniſtros autem ſuos iuſtè damnet, vix capit ſenſus carnis. Hinc repetta diſtinctio inter agere et permittere: quia hic nodus multis inexplicabilis viſus eſt, sub Dei manu et imperio Satanã & impios omnes ita eſſe, vt eorum malitiam in quē cunque viſum eſt finem dirigat: & ſceleribus vtatur ad exequenda ſua iudicia. Ac excuſabilis fortè eſſet eorum modeſtia quos terret abſurditatis ſpecies, niſi quòd perperã mendaci patrocinio aſſerere tētant Dei iuſticiam ab omni ſiniſtra nota. Absurdũ videtur, volente ac iubente Deo excæcari hominem, qui mox cæcitatis ſuæ pœnas daturus eſt. Tergiuerſando itaque effugiunt, Dei tantum permiſſu, non etiam voluntate hoc fieri. Ipſe vero

palam ſe facere pronuntiaus, effugium illud repudiat. Quòd autem nihil efficiant homines niſi arcano Dei nutu, nec quicquã deliberãdo agitẽt niſi quod ipſe iam apud ſe decreuerit, & arcana ſua directione conſtituat, innumeris & claris teſtimoniis probatur. Quod antè citauimus ex pſalmo, Deum quæ cũque vult facere, ad omnes actiones hominũ pertinere certum eſt.

KIPRIJONAS KARTAGINIETIS

(lot. *Thascius Caecilius Cyprianus*; apie 200–258)

CYPRIANUS, THASCIUS CAECILIUS. *De ascensione Christi.* In: Sancti Caecilii Cypriani Episcopi Carthaginensis et Martyris Opera Omnia [...] Editio Secunda Veneta [...] Venetiis, 1758. Ex Typographia Hieronymi Dorigoni, p. 915–920. [PS II 212: lot. *S. Cyprian. de Aſcenſ.*]. ‖ Spėjamas rėmimosi šaltinis.

KIRILAS ALEKSANDRIETIS

(gr. *Κύριλλος Ἀλεξανδρείας*; 376–444)

CYRILLUS ALEXANDRINUS. *Expositio sive Commentarius in Joannis Evangelium*, IV, 2, 6.57. In: PG 73, p. 583. [PS II 93: lie. *Todrin S. Cyrillus wadina Chryſtaus neśiotoius tuos / karie priimia ßwinćiauſi Sakramentu*; lenk. *Dlá teğ Cyryllus S. názywa nośićielámi CHryſtuſá / tych / ktorzy przyimuia Naświetßy Sákráment*]. ‖ Spėjamas rėmimosi šaltinis.

KLEMENSAS VI

(lot. *Clemens VI*; apie 1291–1352)

CLÉMENT VI. Bulla iubilaei *Unigenitus Dei Filius* (27 janvier, 1343), 1025, 550 (Denzinger). [PS II 212: lot. *Clemen*: *6. in extra. Vnig. de pœn.*; lie. *O ipaćiey Klemẽs ſáko*; lenk. *A oſobliwie Klemens S. náucza*]. ‖ Parafrazė:

> ***1025*** *550 Unigenitus Dei Filius... 'factus nobis a Deo sapientia, iustitia, sanctificatio et redemptio' (cf. I Cor 1,30), 'non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta, aeterna redemptione inventa' (Hebr 9,12). 'Non enim corruptibilibus auro et argento, sed sui ipsius agni incontaminati et immaculati pretioso sanguine nos redemit' (cf. I Petr 1,18 s), quem in ara crucis innocens immolatus non guttam sanguinis modicam, quae tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset, sed copiose velut quoddam profluvium noscitur effudisse ita, ut 'a planta pedis usque ad verticem capitis nulla sanitas' (cf. Is 1,6) inveniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec supervacua inanis aut superflua tantae effusionis miseratio*

redderetur, thesaurum militanti Ecclesiae acquisivit, volens suis thesaurizare filiis pius Pater, ut sic sit 'infinitus thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, Dei amicitiae participes sunt effecti' (*cf. Sap 7,14*).

LIUTERIS, MARTYNAS
(vok. *Martin Luther*; 1483-1546)

LUTHER, MARTIN. *De Abroganda Missa Privata*, Basel, 1522. [PS I 287: lot. *Luther. de abrogan: Miſſa*; lie. *Nes Lutheras raßo ape ſawi*; lenk. *Bo o ſobie Lut. piße*]. ‖ Rėmimosi šaltinis marginalijoje.

OVIDIJUS, PUBLIJUS NAZONAS
(lot. *Publius Ovidius Naso*; 43 pr. m. e.–17)

Ovidius, Publius Naso. Fasti, I, 211–216. In: The Latin Library. P. Ovidi Nasonis Fastorum Liber Primus, 211–216. [PS II 50: lie. *á taſay ira troßkimas łobio / kurio kuo daugieſn gieria / tuo karſciaus trokßta*; lenk. *A ta ieſt prágn{i}enie máiętnośći / ktorey im więcey pije / tym bárʒiey prágnie*]. ‖ Spėjamas rėmimosi šaltinis. Parafrazė:

creverunt et opes et opum furiosa cupido,
et, cum possideant plurima, plura petunt.
quaerere ut absumant, absumpta requirere certant,
atque ipsae vitiis sunt alimenta vices:
sic quibus intumuit suffusa venter ab unda,
quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

SEVERAS, SULPICIJUS
(lot. *Sulpicius Severus*; apie 363–po 420)

SULPICIUS SEVERUS. *De vita Beati Martini.* In: PL 20, p. 159–174. [PS II 47: lie. *kaip raßo Sulpi{t}ius, raśidamas ape S. Martinu*; lenk. *iako piße Sulpitius, pißąc o S. Marćinie*]. ‖ Rėmimosi šaltinis.

TEOFILAKTAS IŠ OCHRIDOS
(gr. *Θεοφύλακτος*; 1055–1107)

THEOPHYLACTUS. *Commentarius in Joannis Evangelium*, XIII, 2–5. In: PG 124, p. 147. [PS 178: lie. *kaypo kałba Theophilaktus*; lenk. *iáko mowi Theophilaktus*]. ‖ Parafrazė:

Non enim ante cœnam lavat, sed postquam omnes recubuissent, surgit solus ipse, illis recumbentibus], et deponit quidem vestimenta: docens nos ut expediti et leves simus ad ministerium.

TERTULIANAS

(lot. *Quintus Septimius Florens Tertullianus*; apie 160–220)

TERTULLIANUS. *Adversus Judaeos*, X, 12. In: PL 2; p. 628–629. [PS II 204: lot. *Lib: contra Iudæos*; lie. *kaypo terpu kitu ſianas Tertulionas kałba*; lenk. *iáko miedʒy inβemi ſtáry mowi Tertulian*]. || Citata:

> *Quis omnino regum insigne potestatis suæ humero præfert, et non aut capite diadema, aut in manu sceptrum, ſaut aliquando propriæ vestis notam.*

TOMAS AKVINIETIS

(lot. *Thomas Aquinas;* apie 1225–1274)

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae,* III, q. 59, a. 1. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS I 21: lot. *S. Thom. 3. p. q. 59. a. 1*; lie. *S. Thamośius*; lenk. *według S. Thomaβa*]. || PS I 21–23: Rėmimosi šaltinis. || PS I 21: Citata:

> *ad iudicium faciendum tria requiruntur.*

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae*, I–II, q. 113, a. 9, ad. 2. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS I 99: lot. *S. Thom: 1. 2. q. 113. ar. 9. ad 2*; lie. *S. Thomas*; lenk. *S. Thomaβ*]. || Citata:

> *Sed bonum gratiae unius maius est quam bonum naturae totius universi.*

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae,* III, q. 35, a. 6. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS I 169]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis.

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae,* III, q. 31, a. 5. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS I 173–174]. || Spėjamas rėmimosi šaltinis.

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae,* I–II, q. 75, 76, 77, 78. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS I 295: lot. *Vide S. Thom*[.] *1.* {*2*}. *q. 75*[.] *76. 77. 78.*]. || Rėmimosi šaltinis marginalijoje.

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae*, I–II, q. 78, a. 4; taip pat žr. q. 74, a. 9–10. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS II 91: lot. *P. q. 78. a. 4*; lie. *kaypo mokia Tomośius S.*; lenk. *iáko náucʒa Thom: S*]. || Rėmimosi šaltinis. Parafrazė:

> *Ad quartum sic proceditur. Videtur quod ille qui peccat ex certa malitia, non peccet gravius quam ille qui peccat ex passione. Ignorantia enim excusat peccatum vel in toto vel in parte. Sed maior est ignorantia in eo qui peccat ex certa malitia, quam in eo qui peccat ex passione, nam ille qui peccat ex certa malitia, patitur ignorantiam principii, quae est maxima, ut*

philosophus dicit, in VII Ethic.; habet enim malam existimationem de fine, qui est principium in operativis. Ergo magis excusatur a peccato qui peccat ex certa malitia, quam ille qui peccat ex passione.

Praeterea, quanto aliquis habet maius impellens ad peccandum, tanto minus peccat, sicut patet de eo qui maiori impetu passionis deiicitur in peccatum. Sed ille qui peccat ex certa malitia, impellitur ab habitu, cuius est fortior impulsio quam passionis. Ergo ille qui peccat ex habitu, minus peccat quam ille qui peccat ex passione.

Praeterea, peccare ex certa malitia est peccare ex electione mali. Sed ille qui peccat ex passione, etiam eligit malum. Ergo non minus peccat quam ille qui peccat ex certa malitia.

Sed contra est quod peccatum quod ex industria committitur, ex hoc ipso graviorem poenam meretur, secundum illud Iob XXXIV, quasi impios percussit eos in loco videntium, qui quasi de industria recesserunt ab eo. Sed poena non augetur nisi propter gravitatem culpae. Ergo peccatum ex hoc aggravatur, quod est ex industria, seu certa malitia.

Respondeo dicendum quod peccatum quod est ex certa malitia, est gravius peccato quod est ex passione, triplici ratione. Primo quidem quia, cum peccatum principaliter in voluntate consistat, quanto motus peccati est magis proprius voluntati, tanto peccatum est gravius, ceteris paribus. Cum autem ex certa malitia peccatur, motus peccati est magis proprius voluntati, quae ex seipsa in malum movetur, quam quando ex passione peccatur, quasi ex quodam extrinseco impulsu ad peccandum. Unde peccatum ex hoc ipso quod est ex malitia, aggravatur, et tanto magis, quanto fuerit vehementior malitia. Ex eo vero quod est ex passione, diminuitur, et tanto magis, quanto passio fuerit magis vehemens. Secundo, quia passio quae inclinat voluntatem ad peccandum, cito transit, et sic homo cito redit ad bonum propositum, poenitens de peccato. Sed habitus, quo homo ex malitia peccat, est qualitas permanens, et ideo qui ex malitia peccat, diuturnius peccat. Unde philosophus, in VII Ethic., comparat intemperatum, qui peccat ex malitia, infirmo qui continue laborat; incontinentem autem, qui peccat ex passione, ei qui laborat interpolate. Tertio, quia ille qui peccat ex certa malitia, est male dispositus quantum ad ipsum finem, qui est principium in operabilibus. Et sic eius defectus est periculosior quam eius qui ex passione peccat, cuius propositum tendit in bonum finem, licet hoc propositum interrumpatur ad horam propter passionem. Semper autem defectus principii est pessimus. Unde manifestum est quod gravius est peccatum quod est ex malitia, quam quod est ex passione.

Ad primum ergo dicendum quod ignorantia electionis, de qua obiectio procedit, neque excusat neque diminuit peccatum, ut supra dictum est. Unde neque maior ignorantia talis facit esse minus peccatum.

Ad secundum dicendum quod impulsio quae est ex passione, est quasi ex exteriori respectu voluntatis, sed per habitum inclinatur voluntas quasi ab interiori. Unde non est similis ratio.

Ad tertium dicendum quod aliud est peccare eligentem, et aliud peccare ex electione. Ille enim qui peccat ex passione, peccat quidem eligens, non tamen ex electione, quia electio non est in eo primum peccati principium, sed inducitur ex passione ad eligendum id quod extra passionem existens non eligeret. Sed ille qui peccat ex certa malitia, secundum se eligit malum, eo modo quo dictum est. Et ideo electio in ipso est principium peccati; et propter hoc dicitur ex electione peccare.

THOMAS AQUINAS. *Summa Theologiae,* I–II, q. 29, a. 5. In: Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia. [PS II 139: lot. *Homines amãt veritatẽ lucentem ⋄ non redarguentem. S. Aug.*; lie. *Atſáko vnt to S. Auguſtinas*; lenk. *Odpowiáda ná to S. Auguſtin*]. || Citata iš Augustinus. *Confessiones*, X, 23.34:

Et secundum hoc dicit Augustinus, in X Confess., quod homines amant veritatem lucentem, oderunt eam redarguentem.

TOSTADO, ALFONSUS DE MADRIGAL
(lot. *Tostatus Abulensis;* isp. *Alfonso Fernández de Madrigal;* apie 1400–1455)

TOSTATUS, ALPHONSUS HISPANUS. *Commentaria in Primam Partem Exodi*, 16, q. 4. In: Alphonsi Tostati Hispani. Commentaria in Primam Partem Exodi [...] Venetiis: Sessa, 1596, p. 129. [PS II 91–92: lie. *Abulenſ: ſáko / iog pirma nieig dawe monnu Diewas Ʒydamus / łáydo weiu / idant ʒiami nupuſtu*; lenk. *Abulenſ: powiáda ʒe niʒ mánnę dał Bog Ʒydom / wprʒod wiátr poſłał áby ʒiemia ocʒyśćiłá ſię*]. Spėjamas rėmimosi šaltinis (taip pat žr. Tostatus. *Commentaria in Primam Partem Numerorum*, 11.15–18).

TOSTATUS, ALPHONSUS HISPANUS. *Commentaria in Primam Partem Numerorum*, 11, q. 15–18. In: Alphonsi Tostati Hispani. Commentaria in Primam Partem Numerorum [...] Venetiis: Sessa, 1596, p. 130–132. [PS II 91–92: lie. *Abulenſ: ſáko / iog pirma nieig dawe monnu Diewas Ʒydamus / łáydo weiu / idant ʒiami nupuſtu*; lenk. *Abulenſ: powiáda ʒe niʒ mánnę dał Bog Ʒydom / wprʒod wiátr poſłał áby ʒiemia ocʒyśćiłá ſię*]. Spėjamas rėmimosi šaltinis (taip pat žr. Tostatus. *Commentaria in Primam Partem Exodi*, 16.4).

5.
Šventųjų ir krikščionybės krypčių bei srovių rodyklė
Indeks świętych oraz nurtów religijnych

PS II 102: *Teyp S. Gregarius Popieʒius / ir kiti iſákidawo ſuraßit wiſas naßłes / ir neturelus.*

PK II 102: *Ták S*[.] *Grʒegorʒ Pápieʒ / y drudʒy świeći roſkaʒowáli ſpiſáć wßytkie wdowy / vbogie.*

Jonas Išmaldininkas, šventasis (lot. *Joannes Eleemosynarius; Joannes Misericors;* apie 550–616), Aleksandrijos patriarchas; išgarsėjo savo nepaprastu dosnumu vargšams ir pamaldumu; tapęs patriarchu, įsakė sudaryti vargšų sąrašą, kuriais pats rūpinosi, vadindamas juos savo viešpačiais ir šeimininkais:

PS II 102: *ku ipaćiey dáre S. Ionas Pátriárcha Alexandrios Elmuʒniku pramintas.*

PK II 102: *Co oſobliwie cʒynił Ian S. Pátriárchá Alex{ā}driſki / Iáłmuʒnikiem náʒwány.*

Juozapatas, šventasis (angl. *Josaphat*); Indijos karaliaus Abennero (Aveniero) sūnus, kurį atsiskyrėlis Barlaamas atvertęs į krikščionybę:

PS II 36: *kayp ßwentas Barlaamas mokie S. Ioʒaphatu ape dwi ſkrini / wiena iʒ wirßaus aukſu apkałta / ʒibeio graʒiey; á widuy tureio kaułus numirelu ſmirdūćius: vntra iʒ oro iuoda / apſakuota / biauri vnt pawiʒdeimo / á widuy tureio ʒimćiugus / akmenius brungius / auxu ʒibūti.*

PK II 36: *iáko S. Bárláám navcʒał S. Ioʒefata o dwuch ſkrʒyniách / iedna ʒwierʒchu ʒłotem powlecʒona pięknie świećiłá; á w pośrʒodku miáłá kośći vmárłych śmierdʒących; druga powierʒchu byłá cʒarna oſmolona / á w ſobie miáłá perły / kámienie drogie / ʒłoto ſię świecące*[.]

kalvinistai (kalvinai), Jono Kalvino (pranc. *Jean Cauvin*; *Calvin*; lot. *Ioannes Calvinus;* 1509–1564) pasekėjai; PS I 251; 275; 276; 279.

Laurynas, šventasis (lot. *Laurentius;* 225–258), krikščionių kankinys; remiantis bažnytine tradicija, Šventasis Laurynas, Romos bažnyčios diakonas, buvo nukankintas pririšus jį prie virš laužo pakabintų grotelių:

PS II 28: *S. Laurinuy áʒu ʒarias / áʒu krotu giełaʒies / vnt kuriu giwas buwo degintas.*

PK II 28: *S Wawrʒyncowi ʒá ʒarʒyſte węgle / ʒá kráte ʒeláʒna ná ktorey ʒywy był piecʒon.*

PS II 107: *S. Laurino ʒarios / [regeios iam] roʒies mieley kwepunćios.*

PK II 107: *S. Wáwrʒynca węgle ʒárʒyſte / były mu roʒe pięknie páchnące.*

liuteronai, Martyno Liuterio (1483–1546) pasekėjai; PS I 251; PS I 275(2); 279(2); 290.

manicheistai, manicheizmo, krikščioniškos gnostinės religinės srovės, susiformavusios III a. Persijoje, pasekėjai; pavadinimas kilęs iš šios srovės pradininko ir pranašo lotynizuoto vardo formų *Manichaeus*; *Manes:*

PS II 221: *kaypo Heretikay Manicheußay tare / kad ne tureio tikro kuno / ir del to ne iaute ſopulu / bet tiktay rodes kunu turis ir kinćius / o ne iʒ tieſos paćiu dayktu kinte. Pranaßas iʒ toło regiedamas tu pakłaydu / ir kunćios Wießpaties tikros ißn{à}ykimu / parašie tu ʒodi / ‹Pateyſiey›* [*Iz 53,4*]. *kuriuo iʒ ß{á}kniu iʒrowe Hereʒiiu Manicheußu.*

PK II 221: *iáko Hæretycy Manicheycʒykowie mowili / ʒe nie miał prawdʒiwego ćiáłá / y prʒeto nie cʒuł boleśći / ále tylo pokáʒował ſię mieć ćiáło y ćierpieć / á nie doprawdy / ſáma rʒecʒa ćierpiał. Prorok ʒdáleká widʒąc ten błąd / y męki prawdʒiwey wynißcʒenie / nápiſał to ſłowo:*

‹Prawdźiwie› [*Iz 53,4*]. *ktorym ȝ korȝenia wyrwał Hereȝya Mánicheuſʒá.*

Martynas Tūrietis, šventasis (lot. *Martinus Turonensis;* 316–397), Tūro vyskupas:

PS II 46–47: *Teyp wienas ſʒwentas kaip raſʒo Sulpi{t}ius, raśidamas ape S. Martinu / ne gałedamas ſáwimp aukſʒtibes śirdies pergałet / ir pamint / praśie Diewo ir iȝpraśie / idunt ij Welinas vnt kuno apſeſtu ir wargintu / idant paſweykis giedetus pokim kitu / ir teyp ȝiemay ápe ſáwi numanitu / ney daugieſn paſikiełtu / ir ne didȝiautu.*

PK II 46–47: *Ták świety ieden / iako piſʒe Sulpitius, piſʒac o S. Marćinie / nie mogac wynioſłośći ſercá w ſobie pokonáć / y podeptáć / prośił Bogá / y vprośił / áby go Dyabeł opetał / y dręcȝył / áby oȝdrowiawſʒy wſtydȝił ſię prȝed drugiemi / y ták niſko o ſobie trȝymał / á więcey ſię nie nadymał / y nie wynośił.*

Mikalojus iš Miros, Miros vyskupas, šventasis (gr. Ἅγιος Νικόλαος; mirė 345 ar 352), nuo XIV a. Kalėdų Senelio prototipas.

Pasninkavimas:

PS I 213: *S. Mikałoius ȝindulis dabar budamas pradeio paſnikaut ſeredamis ir petnićiomis truputi ku wakarop ȝiȝdamas.*

PK I 213: *Mikołay S. v pierśi ieſʒcȝe będacy pocȝął pośćić / we śrȝody y w piątki trochę ku wiecȝoru ſſąc.*

Gerieji darbai. Mikalojus Pataroje slapčiomis paaukojęs pinigų neturtingam tėvui, kad šis galėtų ištekinti tris savo dukteris ir jos netaptų prostitutėmis:

PS II 102: *Ir S*[.] *Mikałoius ſłáptemis ne meldȝiamas pra łungu / didȝiu elmuȝnu po tris kartus / vnt wieȝliwo iȝdáwimo triu dukteru wieno ȝmogaus imete / kuris noreio iu del ſáwo ne turtes vnt áȝupełno pałeyſtuwiu iȝduot.*

PK II 102: *Y S. Mikołay kryiomo / nieproſʒony prȝeȝ okno iałmuȝnę po trȝykroć / ná ucȝćiwe wydánie trȝech corek iednego cȝłowieká / wrȝućił / ktory chćiał był / dla ſwych niedoſtátkow ná ȝárobek nie vcȝćiwy / y roſpuſtny wydáć corki ſwoie trȝy.*

monotelitai, monotelitizmo (gr. *monos* „vienas“, *thelein* „norėti, siekti“) pasekėjai, teigę, kad jei Kristus turėjo tik vieną prigimtį, tai jis turėjo tik vieną valią; PS I 205; 290.

nestorijonai, Nestorijaus (386–451), Konstantinopolio patriarcho, teigusio, kad Marija neturi būti vadinama Dievo gimdytoja, pasekėjai; PS I 290.

Paulius (Saulius), apaštalas, šventasis (gr. Παῦλος; Σαῦλος Ταρσεύς; c. 5–c. 67), remiantis bažnytine tradicija, apaštalui Pauliui, kaip Romos piliečiui, buvo nukirsta galva:

PS II 28: *S. Powiłuy áȝu kaławiiu / kuriu buwo nukirſtas.*

PK II 28: *S. Páwłowi ȝá mieczȝ / ktorym ieſt śćięty.*

6.
Indeks wyrazów dawnych lub gwarowych w tekście polskim
Archaizmų ir tarmybių lenkiškame tekste rodyklė

Wyrazy umieszczone w indeksie stanowią leksykę dawną lub gwarową, wytłumaczenie której ma ułatwić odbiór tekstu postylli. Kierowaliśmy się założeniem, że może on służyć pomocą zarówno polonistom, jak też lituanistom, zainteresowanym badaniami tekstu polskiego. Umieszczone w formie indeksu słownictwo może być przydatne również do dalszych badań nad językiem PK Szyrwida.

W indeksie wyjaśniamy znaczenie wyrazów dziś nieużywanych lub posiadających zmienioną strukturę semantyczną. Nie wyjaśniamy występujących w tekście archaizmow, które są zrozumiałe i używane dotychczas w tekstach religijnych. Z reguły zostawiamy bez objaśnienia przenośnie oraz figury retoryczne; robimy to tylko okazyjnie, kiedy fragment tekstu wskutek użycia tych wyrażeń jest nieczytelny. Nie wyjaśniamy tez archaizmow fonetycznych, słowotwórczych, składniowych (chyba że ich postać jest bardzo zmieniona i niezrozumiała albo wyrazy przybierają postać homonimów).

Słownik ma przejrzystą budowę. Postać podstawową stanowi wyraz hasłowy, obok jest umieszczone znaczenie; przy każdym wyrazie są podane strony, odsyłające do kontekstu, w którym ten wyraz występuje. W samym tekście PK objaśniany wyraz jest zaznaczony przy pomocy specjalnego znaku edytorskiego (^{X}), łatwo więc można go odszukać i odczytać w kontekście. Warianty fonetyczne, morfonologiczne i fleksyjne podawane są w jednych haśle, natomiast formy pochodne słowotwórczo stanowią hasło odrębne. Zwroty frazeologiczne są umieszczane w hasłach przy wyrazie podstawowym. Znaczenia są podawane bardzo krótkie i lakoniczne, stosowane są raczej definicje synonimiczne; tylko niektóre realia dawne są opisywane bardziej szczegółowo. Odsyłanie w obrębie słownika do poszczególnych haseł (np. form dokonanych i niedokonanych czasownika) ma miejsce wówczas, kiedy nie różnią się one znaczeniami (**ścierpieć** zob. cierpieć). W związku z tym, że słownik jest przeznaczony również dla użytkowników litewskojęzycznych, którzy mogą mieć problem z ustaleniem formy podstawowej wyrazu pochodnego, jako odrębne hasła podawane są derywaty

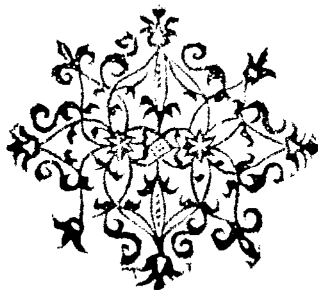
odczasownikowe (formy imiesłowowe) oraz niektóre wyrazy o archaicznej postaci fonetycznej lub morfonologicznej. Czasami w hasłach są podawane też odsyłacze do form wyjściowych – archaicznych lub gwarowych (**świerbiący**, por. gw. świerbić 'swędzieć'). W celu bardziej trafnego ustalenia znaczenia wyrazów, przy niektórych z nich, zwłaszcza wchodzących w skład cytatów biblijnych, umieszczane są odpowiedniki łacińskie (**czczość, tszczość** 'pustka', por. łac. *vacuum*). Jeżeli powstaje problem z ustaleniem znaczenia wyrazów, pochodzących z cytatów biblijnych, przytaczane są ich odpowiedniki z *Biblii Tysiąclecia* (BT). Nieliczne stosowane w słowniku skróty służą do odsyłania w obrębie słownika (zob. – zobacz) lub do odsyłania w obrębie większych zbiorów leksykalnych, innych słowników historycznych (por. – porównaj).

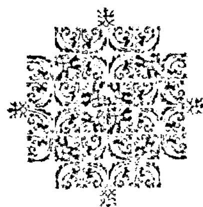

Šią rodyklę sudaro senosios ir tarminės leksikos klodams priskiriami žodžiai, kurių išaiškinimas padės skaitytojui lengviau suprasti lietuvišką ir lenkišką PS tekstą. Rengiant šią rodyklę, buvo laikytasi nuostatos, kad ji turi būti naudinga tiek polonistams, tiek lituanistams, kurie imsis lenkiško teksto tyrimų. Rodyklėje pateikiamos reikšmės tų žodžių, kurie jau nevartojami arba jų semantinė struktūra pakitusi. Į rodyklę neįtraukti lig šiol plačiai religiniuose raštuose vartojami ir lengvai atpažįstami archaizmai. Neaiškinamos ir retorinės raiškos priemonės – išimtis daroma tais atvejais, kai teksto fragmentas dėl specifinio posakio gali būti nesuprastas. Taip pat nekomentuojami fonetiniai, darybiniai ir sintaksiniai archaizmai (išskyrus labai smarkiai pakitusias ir nesuprantamas žodžių formas ir homonimijos atvejus).

Rodyklė turi aiškią struktūrą. Pagrindinę jos dalį sudaro antraštiniai žodžiai ir jų apibrėžtys; prie kiekvieno aiškinamo žodžio nurodomi PS puslapiai, susiejantys šį žodį su platesniu jo kontekstu. Pačiame PS tekste aiškinamas žodis žymimas specialiu ženkliuku (^{x}), todėl jį nesunku rasti PS lenkiškame tekste. Fonetiniai, morfonologiniai ir fleksiniai variantai pateikiami viename žodyniniame straipsnyje, o darybinės formos aprašomos atskiruose straipsniuose. Frazeologizmai straipsniuose pateikiami šalia pagrindinio aiškinamo žodžio. Reikšmės nusakomos trumpai ir lakoniškai, pateikiant sinoniminius aiškinamo žodžio atitikmenis; smulkiau aprašomos tik tam tikros praeityje egzistavusios realijos. Nuoroda į kitą žodyno straipsnį (pvz., skiriantis veiksmažodžio veikslams) pateikiama tais atvejais, kai aiškinamų žodžių reikšmės yra tapačios (**ścierpieć**; žr. cierpieć). Atsižvelgiant į tai, kad žodynėlis skirtas ne tik lenkakalbiams, bet ir lietuviakalbiams vartotojams, kuriems gali kilti sunkumų nustatant darinio pamatinio žodžio formą, linksniuojamos veiksmažodžių formos (dalyviai) pateikiamos atskiruose straips-

niuose. Straipsniuose taip pat gali būti duodamos nuorodos į pamatines – archajines arba tarmines – formas (**świerbiący**, plg. tarm. świerbić 'swędzieć'). Siekiant kuo tiksliau perteikti aiškinamų žodžių reikšmes, kartais šalia jų, ypač tų, kurie priklauso biblinėms citatoms, pateikiami lotyniški atitikmenys (**czczość, tszczość** 'pustka', plg. lot. *vacuum*). Kilus sunkumų nustatyti biblinių citatų žodžių reikšmes, pateikiami jų atitikmenys iš Šventojo Rašto vertimo į lenkų kalbą *Biblia Tysiąclecia* (BT). Nedažnos santrumpos skirtos nurodyti kitą žodyno straipsnį (zob. – žr., žiūrėk) arba kitus gausesnius leksinių vienetų rinkinius ir istorinius žodynus (por. – plg., palygink).

aniż, a niż 'zanim' (PK II 164)
accent, accentus 'akcent' (PK I Prz 3), łac. *accentus*
acz, aczci 'choć, chociaż; tylko' (PK I 5; PK I 21; PK I 22; PK I 93; PK I 111; PK I 130; PK I 139; PK I 252; PK I 298; PK II 32; PK II 41; PK II 133; PK II 160; PK II 179; PK II 186; PK II 205; PK II 210; PK II 227)
adwersarz 'przeciwnik' (PK I 6); łac. *adversarius*
afekt, affekt 'namiętność, uczucie, miłość, przywiązanie; poruszenie wewnętrzne' (PK I Prz 3; PK I 10; PK I 15; PK I 272; PK I 294); łac. *affectus*
ano 'a oto, tymczasem' (PK I 321)
arfa 'harfa' (PK I 319; PK II 58)
asystencja, assytencja 'towarzyszenie, asysta' (PK I 16); por. łac. *assisto*
aza, azaż, azaś 'czy; czyżby' (PK I 94; PK I 319; PK II 41; PK II 51; PK II 96)

bałwan 'bóstwo pogańskie; posąg tego bóstwa' (PK I 78; PK I 332)
baśń 'coś zmyślonego, nieprawdziwego; błędne wierzenie, fałszywa nauka'; BT: zmyślone opowiadanie (PK II 141)
bawić (się) 1. 'zajmować (się) czym, zatrzymywać, oddawać się czemu' (PK I 196; PK II 62; PK II 88); 2. 'przebywać' (PK II 38; PK II 239)
bestia 'zwierzę' (PK I 88; PK I 272; PK I 273; PK I 286; PK II 157)
bestyjka 'małe zwierzę' (PK I 260)
biała głowa, białegłowa, białogłowa 'kobieta, niewiasta, zwykle zamężna' (PK I 42; PK I 55; PK I 147; PK I 178; PK II 10; PK II 129)
bisior 'cenna tkanina, najczęściej lniana, biała, niekiedy barwna i ozdobna' (PK I 55)
blekotać 'pleść, bajać, paplać' (PK I 306; PK I 368)
blizu 'blisko, niedaleko' (PK I 331)
bławat 'dawna kosztowna tkanina jedwabna, przeważnie koloru błękitnego' (PK II 179)
błędnik 'ten, kto błądzi; tu: heretyk' (PK I 205)
bodziec 1. 'kolec, oścień' (PK II 63); 2. 'pokusa'; BT: *oścień* 'pokusa; wyrzuty sumienia' (PK II 11)
bojowanie 'walka'; BT: przymusowa służba wojskowa, będąca obrazem życia trudnego (PK II 9)
bość 'kłuć' (PK II 84)
brak 'dokonywanie wyboru, przebieranie w czym; różnica' (PK I Prz 4)
brakować 'wybierać, różnicować' (PK I 11)
brakowanie 'dokonywanie wyboru, różnicowanie, dzielenie na lepsze i gorsze' (PK I 56)
buta 'zbytnia pewność siebie, hardość, pycha' (PK II 180)
bytność 1. 'byt, natura' (PK I 30; PK I 77; PK I 113); 2. 'istnienie, egzystowanie' (PK I 80; PK I 95; PK I 113), zob. też niebytność

całopalenie 'ofiarowanie, składanie ofiary całopalnej' (PK II 187)
cazus, kazus 'zagadnienie, problem' (PK I 306)

ceklarz 'dawny pachołek miejski, pełniący funkcje kata, oprawcy' (PK II 159)
cherlać 'być słabym, mizernym, podupadać na zdrowiu' (PK II 67)
chędogi 'czysty, porządny' (PK II 106)
chocia 'chociaż' (PK I 229)
chodzić 'tu: postępować' (PK I 224)
chorzejący 'chorujący' (PK I 247)
chować 'zachowywać, utrzymywać' (PK I 7; PK II 3; PK II 133); **chować przykazania** 'zachowywać przykazania' (PK II 117)
chromy 'ułomny, kaleki, kulawy' (PK I 33; PK I 107)
chuć 'chęć, skłonność, chciwość'; **z chuci** 'dobrowolnie; z zapałem; umyślnie' (PK II 136)
chwalca 'tu: wyznawca' (PK I 73)
chwytać 'rozumieć, postrzegać' (PK I 209)
chybkość 'szybkość, zwinność, zręczność' (PK I 292)
cielesność 'żądza cielesna, pożądliwość' (PK I 36; PK II 11; PK II 48)
ciemnica 'miejsce ciemne, więzienie, odosobnienie'; BT: *więzienie* (PK II 243)
cienszeć 'stawać się cieńszym, szczupleć, maleć' (PK I 301)
cierpieć 'doznawać czego, znosić cierpliwie' (PK II 139)
cierpiętliwy 'cierpliwy, pokorny; podległy cierpieniu, cierpiący' (PK I 61; PK I 342; PK II 124)
cieść 'teść' (PK II 187)
ciężkość 'uciążliwość, trudność, przykrość', BT: *udręka* (PK I 201; PK I 218; PK II 29; PK II 35; PK II 85; PK II 96; PK II 108; PK II 219; PK II 228; PK II 257)
cyrograf 'dokument własnoręczne napisany lub przynajmniej podpisany'; BT: *zapis dłużny* (PK I 26)
czas, zob. podczas
czczość, tszczość 'pustka' (PK I 185; PK I 186); por. łac. *vacuum*
czeladź, czeladka, 'służba, domownicy lub rodzina' (PK I 285; PK II 95; PK II 102; PK II 134; PK II 138; PK II 181; PK II 182; PK II 187)
czerstwość 'dzielność, siła; rześkość, żywość' (PK II 122)
czerstwy 'dziarski, świeży, żeśki' (PK II 57)
cześć 'tu: dostatek' (PK I 105); **cześć wyrządzać** 'czcić, hołd oddawać' (PK I 65)
czucie 'czuwanie' (PK II 107)
czuć 1. 'czuwać, nie spać' (PK I 284; PK I 286); 2. 'czuwać, mieć się na baczności' (PK I 116; PK II 12)
czworaki 'czterech rodzajów' (PK I 258; PK I 259; PK I 273; PK I 305; PK II 59; PK II 244)
czworako 'na cztery sposoby' (PK I 345)
czyniciel 'sprawca' (PK I 50; PK I 111; PK I 288)
czynić: dosyć (u)czynić 'zadośćuczynić, zadowolić, wynagrodzić' (PK I 146; PK I 154; PK I 159; PK II 116; PK II 147; PK II 176)
czynienie: dosyć (u)czynienie 'zadośćuczynienie' (PK I 146; PK I 160; PK I 330; PK II 84; PK II 212)

daleko: daleko więcej 'dużo więcej' (PK II 153; PK II 181); **daleko mniej** 'dużo mniej' (PK II 182)
deptać 'łamać (ustawy, prawo)' (PK I 154)
despekt 'obelga, zniewaga' (PK I 35); łac. *despectus*
deżdż 'deszcz' (PK I 291; PK I 316; PK I 333; PK II 91; PK II 254; PK II 255)
dobrotliwość 'dobroć, łagodność' (PK I 54; PK I 169)
dobyty 'zdobyty' (PK I 189)
dochodzić 'poznawać' (PK I 97)
dojeżdżać 'dopadać, doganiać; uderzać' (PK II 17)
dokazywać 'pokazywać' (PK I 313)

domacać się 'dobadać się, dowiedzieć się' (PK II 191)
doonąd, do onąd 'tam, dokądś' (PK II 187)
dopuszczać 'pozwalać' (PK II 134)
dorozumieć się 'dojść do zrozumienia, pojąć, zrozumieć' (PK I 97; PK II 215)
doskonały 'dojrzały, dorosły', **doskonałe lata** 'pełnoletność' (PK I 253)
doskurzać 'zwyciężać' (PK II 19)
dostać 'osiągnąć' (PK II 130)
dostateczny 'mogący, będący w stanie' (PK I 121)
dostatek 'mienie, dobytek'; BT: *możność* (PK I 379)
dosyć, zob. czynić, czynienie
dościgły 'zrozumiały; osiągalny' (PK I 15; PK II 209)
dotknąć 'poruszyć, wspomnieć, wzmiankować' (PK I 351)
dotknienie 'dotyk, dotknięcie' (PK I 177; PK II 245)
drożdże 'fusy, męty w napojach alkoholowych' (PK I 363)
drzeń 'tkanka miękiszowa, rdzeń' (PK I 310)
drżączka 'przerażenie, trwoga' (PK I 117)
duchownie 'w sposób ukazujący skryte znaczenie tekstu' (PK I 273)
duchowny 1. 'duchowy, dotyczący duszy' (PK I 187; PK I 188; PK I 265; PK II 148; PK II 217), 2. 'pobożny, świątobliwy' (PK I 340)
dufać 'ufać' (PK II 165)
duszny 'duchowy, dotyczący duszy' (PK I 95; PK I 101; PK I 105; PK I 120; PK I 189; PK I 199; PK I 200; PK I 211; PK I 231; PK I 240; PK I 246; PK I 250; PK I 251; PK I 273; PK I 286; PK I 295; PK I 306; PK I 312; PK I 349; PK I 380; PK II 18; PK II 107; PK II 119; PK II 122), **duszny nieprzyjaciel** 'szatan, zły duch' (PK I 24; PK I 26; PK I 115; PK I 285; PK I 286; PK I 295; PK I 371; PK II 11; PK II 12; PK II 13; PK II 17; PK II 19; PK II 20; PK II 57; PK II 75; PK II 86; PK II 167; PK II 202; PK II 292; PK II 230; PK II 257).
dużość 'siła, moc' (PK I 292; PK II 72; PK II 257)
dwujęzyczny 'człowiek dwulicowy, nieszczery' (PK II 76)
dychawica 'astma' (PK I 107)
dysputacja, disputacja 'dyskusja, dysputa' (PK I 306); por. łac. *disputo*
działać 'czynić' (PK II 159)
dziarstwo 'drobne kamyki z piaskiem, żwir' (PK I 271; PK I 380)
dzielność 'siła, zdolność' (PK I 303)
dzierżawa 'obszar, posiadłość; tu: bogactwa, mienie' (PK I 12)
dziw 'zjawisko nadzwyczajne, nieprawdopodobne; cud; znak; zdumienie, zdziwienie' (PK I 165; PK I 166; PK I 168; PK I 169; PK I 170; PK I 181; PK I 182; PK I 183; PK I 184; PK I 185; PK I 186; PK I 352; PK II 73); por. łac. *mirum, monstrum, miraculum* (Vulg)
dziwniejszy, zob. dziwny
dziwny, *superl.* **dziwniejszy** 'niezwykły, szczególny; nadprzyrodzony, cudowny; godny podziwu; wyszukany, wymyślny'; BT: *przedziwny*; *godzien podziwu* (PK I 176; PK I 177; PK I 178; PK I 180; PK I 181; PK I 184; PK I 186); por. łac. *mirabilis* (Vulg)

eksces, exces 'wykroczenie, postępowanie niezgodne z normą' (PK I 54); por. łac. *excessus*

familia 'rodzina, ród' (PK I 231; PK I 298), łac. *familia*
figlarz 'pokazujący sztuki, kuglarz' (PK II 14)
figurować 'przedstawiać, wyobrażać' (PK II 192)

figurowany 'wyobrażany, przedstawiany' (PK II 126)
fortel 'manewr, podstęp wojenny' (PK I 185)
frasunek 'kłopot, troska, zmartwienie' (PK I 107; PK I 117; PK II 106)
fraszka 'głupstwo, rzecz małej wagi' (PK I 200; PK II 55)
fukać 'krzyczeć, gromić, łajać' (PK I 359)

gadzina 'gad'; BT: *gad* (PK II 76; PK II 259)
ganek 'narożnik'; BT: *narożnik* (PK II 2; PK II 16)
garniec 'kocioł' (PK II 107)
głupstwo 'głupota' (PK I 329; PK II 129)
gnój 'wydzielina ropna z rany' (PK II 141)
godowny przym. od gody (PK I 223)
gody 'uczta weselna' (PK I 215; PK I 223; PK I 227; PK I 228)
gołota 'ubogość' (PK II 20; PK II 37)
gorać, goreć, gorzeć 1. 'płonąć' (PK I 162; PK I 232; PK I 302; PK I 371); 2. 'ulegać żądzom namiętności' (PK I 232)
gorający 'palący się' (PK I 20; PK I 160; PK I 240; PK I 243; PK I 244; PK II 41; PK II 208)
gorącość 1. 'ciepłota ciała, temperatura, gorączka' (PK II 121); 2. 'żarliwość, gorliwość' (PK I 312)
gospoda 'dom zajezdny', por. gospodzić 'przyjmować gościa lub być gościem' (PK II 164; PK II 241)
gotować 'przygotowywać, szykować, przysposabiać' (PK II 172)
granie 'zabawa' (PK II 63)
grosz 'denar' (PK II 105)
gumno 'spichlerz' (PK I 282)
gwałt 'przemoc, przymus' (PK I 325)

haniebnie 'bardzo, ogromnie' (PK I 244; PK I 252; PK I 289; PK I 321)
hołdownik 'ten, który hołduje; lennik, wasal' (PK I 135)
humor 'płyn w ciele ludzkim' (PK II 121)

igrać 'bawić się, figlować' (PK I 270)
igrzysko 'zabawa' (PK I 270; PK II 70)
imać 'chwytać, łapać' (PK I 377)
imaginacja 'wyobraźnia, przewidzenie' (PK II 4), łac. *imaginatio*
imię 'miano, nazwa rzeczy' (PK I 186)
inakszy 'inny' (PK I 125)
indzie, indziey 'gdzieś indziej, w innym miejscu' (PK I 125; PK I 136; PK I 176; PK I 191; PK I 357)
inedy, inędy 'kiedy indziej, w innym czasie' (PK I 116; PK I 246; PK I 370)
instrument 'narzędzie, przyrząd' (PK II 163)
instygator *prawn.* 'oskarżyciel publiczny; podrzegacz, prześladowca' (PK I 5)
insygnium, insigne 'oznaka godności, władzy, stanu lub urzędu' (PK I 298), łac. *insigne*
istność 'istota, byt' (PK I 30; PK I 78; PK I 79; PK I 172; PK II 23)
iście 'rzeczywiście, niewątpliwie' (PK I 205)
iza, izali, iżali, izaż 'czy; czyż' (PK I 76; PK I 109; PK I 113; PK I 155; PK I 282; PK II 3; PK II 30; PK II 119; PK II 110; PK II 238; PK II 240; PK II 253)

jednaki 'jednakowy' (PK I 357)
jedno 'jedynie; tylko' (PK I 378; PK II 32; PK II 101; PK II 103; PK II 113)
jednowładzca, jednowładca 'monarcha absolutny' (PK I 132)
jednowładztwo 'monarchia, władza nieograniczona' (PK I 132; PK I 133)
jedza 'pokarm, pożywienie' (PK I 187; PK I 212; PK I 361)
jestestwo 'istnienie, byt' (PK I 77; PK I 79)
jeśli, jesli 'czy' (PK I 134; PK I 246; PK II 134; PK II 233)
języcznik 'gaduła, mówca' (PK II 73)
języczny 'niepowściągliwy w języku; złośliwy; oszczerczy, obmówny' (PK I 82; PK II 73)
jurgiełt 'wynagrodzenie, zapłata' (PK I 30)

kacermistrz 'przywódca heretyków, kacerzy' (PK I 287)
karbunkuł 'rubin w najlepszym gatunku' (PK II 215)
kawalec 'kawałek' (PK I 84)
kazić się 'psuć się' (PK II 192)
kąt 'miejsce ukryte, ustronie, zakątek' (PK I 255; PK I 289)
kierz 'krzak' (PK II 23; PK II 208)
kila 'kilka' (PK I 161; PK I 313), **kila kroć** 'kilkakrotnie' (PK I 77)
kładąc 'zamieniając, zastępując' (PK I 115)
kłam 'kłamstwo' (PK I 329)
kłaść 'pomawiać kogoś o coś, zarzucać komuś winę' (PK II 134)
kłocie 'dolegliwość cielesna zwana kolką' (PK I 107)
kolący 'kłujący' (PK I 349)
komora 'pokój, komnata, izba' (PK II 40)
koniec 'cel' (PK II 201; PK II 203)
kontentować 'cieszyć, radować' (PK II 100)
kontrowersja 'spór, dyskusja, polemika; wątpliwości, roztrząsanie w wierze' (PK I 306)
kopa 'jednostka pieniężna zawierająca 60 groszy' (PK I 148)
korab 'okręt' (PK I 369)
korzec 'dawna miara ciał sypkich, 32 garnce'; BT: *sea* (PK II 96)
korzyć się 'okazywać uległość, niższość, pokorę' (PK I 56)
korzyść 'dobra materialne, mienie' (PK I 260)
kośnica 'kostnica, dom pogrzebowy' (PK I 112)
kowalnia 'kuźnia' (PK II 74)
kradziectwo, kradziestwo 'złodziejstwo, kradzież' (PK I 147; PK I 294)
krasa 'uroda, piękno' (PK I 224)
krawędź 'tu: margines (książki)' (PK I Prz 2)
krewkość 'tu: słabość' (PK I 60)
krom 'oprócz, poza' (PK I 216; PK I 297)
krzewić się 'rozrastać się, umacniać się' (PK I 301)
ktemu, k temu 'nadto, ponadto, oprócz tego' (PK I Prz 4; PK I 98; PK I 158; PK I 175; PK I 193; PK I 202; PK I 247; PK I 248; PK I 249; PK I 298; PK I 326; PK I 343)
kupczyć 'prowadzić handel' (PK I 365; PK I 367)
kupia 'towar, przedmiot handlu' (PK I 276; PK I 365; PK I 366; PK I 367; PK I 368; PK I 380; PK II 26; PK II 88)
kurzyć się, kurrzyć się 'kopcić się; palić się; wydobywać się' (PK I 255; PK I 271; PK II 56; PK II 91)
kwapić się 'zmierzać, podążać, kierować się do kogo' (PK I 230; PK I 339)

ladaco, ladajako, ledaco 'byle jak, marnie, niedbale' (PK I 368; PK II 63; PK II 185)
lato 'rok', **miłościwe lato** 'rok jubileuszowy połączony ze specjalnymi ulgami, w którym człowiek grzeszny, po spełnieniu określonych warunków, może otrzymać całkowity odpust' (PK I 369)
ledwo: ledwo kiedy 'rzadko' (PK II 7)
lekko: **lekko sobie ważyć, lekce ważyć** 'lekceważyć' (PK I 314; PK II 136)
leniwiec 'ktoś niemający chęci do pracy, powolny, leniwy' (PK I 329)
lepak 'natomiast, jednak' (PK I 56; PK I 77; PK I 78; PK I 82; PK I 83; PK I 114)
leźć 'wspinać się' (PK II 38)
lice 'rzeczowy, niezbity dowód winy' (PK I 28)
lichota 'człowiek małowartościowy, słaby pod względem fizycznym lub umysłowym' (PK I 114)
liczba, lidżba 'rachunek; rozliczenie się' (PK I 136; PK I 368; PK II 230); **bez liczby (lidżby)** 'bez określonej wielkości, nieskończenie wiele' (PK I Prz 1;

PK I 37; PK I 109; PK I 178; PK I 220; PK I 242; PK I 313; PK I 368; PK II 10; PK II 52; PK II 92; PK II 209; PK II 211; PK II 212)

lidżba, zob. liczba

list 'liść' (PK II 12)

loch 'jaskinia, pieczara, podziemie' (PK I 41)

lubieżność 'przyjemne doznanie, przyjemność' (PK I 360; PK I 363)

lubość 'przyjemność, zadowolenie, upodobanie' (PK II 142)

lżyć 'obrzucać obelgami, znieważać słowami' (PK I 364; PK II 55)

łachmanina 'nędzne, podarte, zniszczone ubranie' (PK I 85)

łacno 'łatwo, bez trudu' (PK I Prz 1; PK I 27; PK I 107; PK I 126; PK I 186; PK I 201; PK I 205; PK I 249; PK I 275; PK I 287; PK I 314; PK I 315; PK I 326; PK II 17; PK II 19; PK II 52; PK II 53; PK II 57; PK II 65; PK II 72; PK II 86; PK II 99; PK II 122; PK II 128; PK II 129; PK II 130; PK II 131; PK II 136; PK II 163; PK II 218)

łacność 'łatwość' (PK II 129)

łacny 'łatwy, nietrudny' (PK I 314; PK I 366; PK II 62), **łacniejszy** 'łatwiejszy' (PK I Prz 4; PK I 45; PK I 366)

łaknący 'odczuwający głód' (PK I 24; PK I 45)

łaknąć 'odczuwać głód' (PK I 24; PK I 187; PK I 348; PK II 2; PK II 85; PK II 182; PK II 259)

łapacz 'sługa miejski wyszukujący i chwytający przestępców' (PK II 159)

łapaczka 'pułapka' (PK I 270)

łechtać 'dogadzać sobie' (PK II 63)

macica: winna macica 'winorośl'; BT: *winny krzew* (PK II 126)

maczać 'zanurzać, pogrążać' (PK I 240)

majętność 'mienie, dostatek, bogactwo' (PK I 110; PK I 115; PK I 161; PK I 181; PK I 230; PK I 231; PK I 274; PK I 276; PK I 301; PK I 324; PK I 335; PK I 342; PK II 27; PK II 45; PK II 50; PK II 51; PK II 59; PK II 97; PK II 98; PK II 105; PK II 148; PK II 154; PK II 207)

makuła, makula 'plama, skaza' (PK I 36; PK II 127)

mało 'omal, prawie' (PK I 81), **mało nie** 'prawie' (PK I 127; PK I 222)

małość 'mała, niewielka liczba' (PK II 105)

marność 'coś bezwartościowego moralnie; znikomość, próżność' (PK I 84; PK I 334)

marszałek 'urzędnik miejski pełniący funkcję kierownika, gospodarza' (PK II 163)

martwić 'czynić martwym, uśmiercać; tu: niszczyć' (PK I 266)

mazać, zmazać 'hańbić, bezcześcić, znieważać' (PK I 153; PK I 253), **mazać się** 'plamić się, brukać' (PK I 369)

mdłość 'słabość' (PK II 227)

mdły 'słaby, wątły' (PK II 67)

miany 'uważany, nazwany', por. mianować 'uważać, przypisywać sobie tytuł; podawać się za kogo, nazywać się' (PK II 208; PK II 219)

miara 'liczba, ilość; rozmiar, wielkość' (PK I 102; PK I 180); **bez miary** 'bez określonej wielkości, nieskończenie wiele' (PK I 103; PK I 171; PK I 178; PK I 211; PK I 314; PK I 342; PK II 4; PK II 212; PK II 213); **z miarą** 'według z góry określonej wielkości, liczby' (PK I 178; PK I 179; PK I 180); **żadną miarą** ' w żaden sposób' (PK I 49; PK I 106; PK I 247; PK I 248; PK I 267; PK I 368; PK I 378)

miasto 'zamiast' (PK I 9; PK I 127; PK I 198; PK I 333; PK I 380; PK I 381; PK II 65; PK II 101; PK II 165)

miecić (się) 'rzucać (się)' (PK I 125; PK I 354)
miedza 'granica' (PK I 136)
mienić 'wspominać, wymieniać' (PK II 29)
miernie 'umiarkowanie, wstrzemięźliwie' (PK I 213)
mierność 'umiarkowanie, wstrzemięźliwość' (PK I 212)
mierny 'umiarkowany, wstrzemięźliwy, skromny' (PK I 370)
miesce 'miejsce' (PK I 74)
miesiąc 'księżyc' (PK I 264; PK I 372)
miesięcznik 'lunatyk' (PK I 372)
miesięczny: **miesięczna niewiasta** 'mająca menstruację' (PK I 129)
miękki 'niesrogi, niesurowy' (PK II 107)
mimo 'obok, koło' (PK I 359; PK II 165)
mincarz 'rzemieślnik zajmujący się dawniej biciem pieniędzy' (PK I 337)
miotać: miotać oczy 'rozglądać się' (PK II 62)
młodzieństwo 'młodość, wiek młodzieńczy' (PK I 105)
młódź, młodź 'młodzież, młode pokolenie' (PK II 7)
mniejszeć 'stawać się mniejszym, ubywać, maleć' (PK I 301)
mnogi 'liczny, obfity' (PK I 140; PK II 76)
moc 'władza, władanie' (PK II 138), **być pod mocą** 'być pod władzą (PK I 258)
mocarz 'człowiek mocny, siłacz'; BT: *waleczny* (PK I 356)
mokrość 'wilgotność' (PK I 142)
morząc 'męcząc, dręcząc' (PK I 155)
morzyć 'męczyć, dręczyć kogo powolnie; zadawać śmierć' (PK I 300; PK II 4; PK II 146; PK II 155; PK II 259)
mowny 'związany z mówieniem; łatwo mówiący, wygadany' (PK II 75; PK II 77)
możny 'możliwy' (PK I 210)
mulić 'mącić, zanieczyszczać, skalać' (PK II 106)
nadętość 'ogromna, często niezrozumiała pycha', BT: *zuchwalstwo* (PK I 135; PK I 161; PK I 181; PK II 47)
nadymać się 'napełniać się pychą' (PK II 48)
nadymając się 'napełniając się pychą' (PK I 179)
nagabać 'tu: nachodzić' (PK II 121)
nagana, zob. odnosić
naganiony, zob. nienaganiony
nagotować (się) 'przygotować (się)' (PK II 6; PK II 61; PK II 241)
nagradzać 'wyrównywać, wynagradzać' (PK I 51)
nagrawać 'wyszydzać' (PK II 166)
nagrawanie 'wyszydzanie' (PK II 200)
nagrawany 'wyszydzany' (PK I 359)
naigrawanie 'zabawa' (PK II 70)
najdować się 'być, znajdywać się; pojawiać się' (PK II 8)
nakład 'staranie, wysiłek; dodatkowa ilość, naddanie' (PK I 6; PK I 55; PK II 163)
nakłonić 'nachylić' (PK II 3)
nakowalnia 'kowadło, przyrząd, na którym kują metal' (PK II 74)
naleźć się 'odnaleźć się, istnieć' (PK II 258)
należeć 'być czyjąś powinnością' (PK II 5; PK II 135)
należyty 'należący, charakterystyczny' (PK II 149; PK II 162; PK II 240)
namienić 'nadmienić, wspomnieć, wzmiankować' (PK I 239)
namieniony 'nadmieniony, wymieniony, wspomniany' (PK I 42; PK I 104)
napawać 'nasiąkać; nasycać' (PK I 227; PK II 183)
napodlejszy, zob. podły
napomnienie 'ostrzeżenie, przestroga' (PK II 53)
naprzeciwko 'przeciwko' (PK II 90)
naprzedniejszy, zob. przedniejszy

naprzód, naprzod 'najpierw, na początku, przede wszystkim' (PK I Prz 3; PK I 191; PK I 305; PK II 72; PK II 113; PK II 115; PK II 151; PK II 157; PK II 167; PK II 175; PK II 199; PK II 201; PK II 223; PK II 232; PK II 234; PK II 255)
naśladownik 'czciciel, wyznawca' (PK I 38)
natrącić 'nadmienić, wspomnieć' (PK I Prz 2; PK I 133)
nawalność, nawałność 'gwałtowność, silny napór' (PK I 2; PK I 50; PK I 271; PK I 275; PK I 278; PK II 153)
nawieść, zob. nawodzić
nawodzić, nawieść 'naprowadzać' (PK I 213; PK I 253; PK I 283; PK I 285; PK I 295; PK I 374; PK II 54)
nazad 'z powrotem, na powrót, w tył' (PK II 145)
naznaczony 'wyznaczony, wskazany, określony' (PK I 134; PK II 32; PK II 162)
naznaczyć 'wyznaczyć, wskazać' (PK I 264)
nazwisko 'nazwa, określenie, miano' (PK I 107; PK I 354; PK II 254)
nędza 'zło, niegodziwość' (PK I 59; PK I 107; PK I 110; PK I 156; PK I 218; PK I 225; PK I 269; PK II 108)
nędzować 'wieść ciężkie życie' (PK II 103)
nie stać 'brakować' (PK II 176)
niebyt 'nieistnienie, nicość' (PK I 80)
n**iebytność** 'niebyt, nieistnienie, nicość' (PK I 80)
niecierpiętliwość 'niepodleganie cierpieniu; brak wytrwałości, niecierpliwość' (PK I 292)
niecierpiętliwy 'niecierpliwy, niepokorny' (PK I 62; PK I 375)
niedoperz 'nietoperz' (PK I 211)
niedościgły 1. 'niepojęty, nieodgadniony' (PK I 94; PK I 185); 2. 'niedostępny, nieosiągalny' (PK II 209)
niedowiarstwo 'herezja, odszczepieństwo; ateizm, niewiara' (PK I 207)
niedozór, niedozor 'niedopatrzenie' (PK I 285)
niedrożny 'trudny do przebycia' (PK I 41)
niegdy 'kiedyś, w przeszłości, ongiś' (PK II 246)
niegodność 'małość, nicość' (PK I 66)
niemek 'ten, co nie może mówić, niemowa' (PK II 52; PK II 53; PK II 54; PK II 55; PK II 73; PK II 74; PK II 75)
niemocny 'dotknięty chorobą, niemocą' (PK I 312)
niemota 'niemożność mówienia, brak mowy' (PK II 51)
nienaganiony 'nienaganny, wzorcowy' (PK II 136; PK II 207)
nieodwłocznie 'niezwłocznie' (PK II 57)
niepobożność 'postępowanie niezgodne z prawem bożym' (PK I 108)
niepokalany 'nieskazitelny, nieskalany, czysty' (PK I 36; PK I 233; PK II 24; PK II 156; PK II 207)
nieporuszony 'mocny, trwały' (PK I 53)
nieprawość 'postępowanie niezgodne z prawem boskim i ludzkim', BT: *grzech*; *przewinienie*; *wina* (PK I 27; PK I 60; PK I 111; PK I50; PK I53; PK I 229; PK I 276; PK I 295; PK I 334; PK II 3; PK II 47; PK II 65; PK II 76; PK II 77; PK II 112; PK II 116; PK II 121; PK II 131; PK II 159; PK II 171; PK II 203; PK II 204; PK II 210; PK II 219; PK II 220; PK II 221; PK II 224; PK II 230; PK II 240)
nieprzebrany 'niewyczerpany, obfity' (PK II 210; PK II 211)
nieprzystojność 'nieprzyzwoitość' (PK II 55; PK II 216)
nierychło 'nieprędko' (PK I 248)
nieskazitelna zob. skazitelna (PK I 80)
nieskwapliwość 'niepochopność', BT: *wielkoduszność* (PK I 157; PK II 169)

niesposobność 'niezdolność, słabość' (PK II 129)
niesprośność 'rzecz nieprzyzwoita, budząca odrazę' (PK II 164)
nieudolność 'słabość, niezdolność' (PK II 97)
niewiadomość 'niewiedza, brak wiedzy' (PK I 25; PK I 104; PK I 117; PK I 138; PK I 188; PK I 189; PK II 31; PK II 112)
niewidomie 'niewidzialnie' (PK II 194)
niewidomy 'niewidzialny; niewidoczny' (PK I 24; PK I 95; PK I 188; PK I 190; PK II 194)
niewolstwo 'niewolnictwo; niewola' (PK I 31; PK II 155)
niewstydliwy 'nie mający wstydu; nieskromny, bezwstydny' (PK I 364)
niezbożnik 'grzesznik' (PK II 157; PK II 159)
niezbożność 'grzeszność' (PK II 211)
niezbożny 'niepobożny; upadły; okrutny; nieszczęśliwy', BT: *winny* (PK I 25; PK I 40; PK I 42; PK I 111; PK I 237; PK I 334; PK I 373; PK II 13; PK II 159; PK II 205; PK II 211)
nieznośny 'odrażający' (PK I 256)
nikczemny 'lichy, marny' (PK I 365)
niwecz, zob. wniwecz
niż 'zanim' (PK II 164), **niżli: pierwiej ... niżli/niżeli** 'najpierw ... zanim' (PK I 143)
nowina 'rzecz osobliwa, osobliwość' (PK I 165)
nowość 'nowy stan, odnowa, odnowienie' (PK II 228)
nuż 'cóż dopiero, co więcej; dalej' (PK II 52; PK II 63)

obaczyć 'dostrzec, zobaczyć; zrozumieć, dowiedzieć się, przekonać się o czymś' (PK I 148; PK I 190; PK I 196; PK I 209; PK I 304; PK I 350; PK II 27; PK II 42; PK II 103; PK II 184; PK II 216; PK II 226; PK II 233)
obaczywszy 'zobaczywszy; dowiedziawszy się' (PK I 42; PK I 114; PK I 209; PK II 27; PK II 105)
obierać 'wybierać, mianować' (PK I 76)
obieranie 'wybór; wybieranie' (PK I 75; PK I 324; PK I 325)
oblec (się) 'włożyć, założyć, ubrać' (PK I 150; PK I 161; PK II 123; PK II 132; PK II 171; PK II 178; PK II 179; PK II 200)
obleczony 'odziany, ubrany' (PK I 33)
obłapiać 'obejmować; otaczać ramionami' (PK I 241)
obłędliwy 'błędny, mylny, fałszywy', BT: *zwodniczy* (PK II 171)
obłoczyć się 'przyodziać się' (PK I 55)
obrać 'wybrać' (PK I 71; PK I 73; PK I 75; PK I 76; PK I 88; PK I 167; PK I 168; PK I 169; PK II 26)
obranie 'wybranie' (PK I 71; PK I 116; PK I 167)
obrażać, obrazić 'kaleczyć, ranić' (PK I 256; PK II 2)
obrazić, zob. obrażać
obrażony 'okaleczony, zraniony' (PK I 247)
obrok 'pokarm, jadło; tu: pokarm dla umysłu' (PK I Prz 2)
obrotność 'zwinność, sprawność' (PK I 330)
obrócić: obrócić na się oko 'zwrócić uwagę na siebie' (PK I 335)
obyczaj 'sposób' (PK I 217)
obżałowany 'obwiniony, oskarżony w procesie', por. obżałować *praw.* 'wnieść skargę do sądu, obwinić, oskarżyć' (PK I 5; PK I 6; PK I 7; PK I 9; PK I 11)
obżerca 'żarłok; pijak' (PK II 88; PK II 132; PK II 200)
ochotnie 'chętnie, skwapliwie, szybko' (PK I 331)

ocierać 'wycierać' (PK II 183)
ocyrklowany 'otoczony kołem, okolony; tu: oznakowany, obramowany' (PK I Prz2)
oczkolwiek 'o cokolwiek' (PK II 117)
odmiana 'zamiana', **dać za odmianę** 'dać w zamian' (PK I 90)
odmieniający się 'zmieniający się' (PK I 171)
odmienić 'przeobrazić, przemienić' (PK II 25; PK II 193)
odnosić: odnosić naganę 'doznać nagany' (PK I 47)
odpowiedzieć się 'usprawieliwić się' (PK I 369, PK I 370)
odrazić 'odepchnąć, odprowadzić' (PK I 213)
odrzec się 'wyrzec się' (PK I 218; PK II 147)
odstawać 'porzucać kogoś' (PK I 201; PK II 147)
odtychmiast 'od tego czasu, odtąd' (PK II 125)
odwłoka 'odkładanie na później, zwlekanie' (PK I 7; PK I 127)
odyskać 'odzyskać' (PK I 13)
odyskany, odiskany 'odzyskany' (PK I 149)
odyskawszy 'odzyskawszy' (PK I 118)
odzywać się 'odwoływać się do wyższej instancji' (PK I 27)
ogarnąć 'zatroszczyć się, zadbać, przytulić, osłonić swoją opieką', BT: *zatroszczyć się* (PK I 165)
ogorzały 'opalony z wierzchu, osmalony, okopcony' (PK I 288)
ogromny 'straszny, odrażający' (PK I 141)
oko: widzieć na oko 'widzieć naocznie' (PK I 55)
okowany 'zakuty', por. okować 'zakuć w kajdany' (PK I 35; PK I 37: PK II 159)
okrom 'oprócz' (PK II 100)
okrutnik 'człowiek okrutny, srogi, bezlitosny, tyran, kat' (PK II 159)
omieszkanie 'zaniedbanie, odwłoka' (PK I 7)
omieszkawać 'odwlekać, opóźniać' (PK I 246)
omycie 'obmycie' (PK II 190)
omyć (się) 'obmyć (się)' (PK II 174; PK II 180; PK II 181; PK II 183; PK II 188; PK II 189; PK II 190; PK II 216)
omylny 'zawodny, wątpliwy, błędny' (PK I 49)
omyt, omyty 'obmyty', BT: *wykąpany* (PK II 174; PK II 188)
ono 'oto' (PK II 52)
opalony 'osmalony' (PK I 288)
opaść 'obsiąść, okryć' (PK I 316)
opatrzyć 'zapewnić' (PK I 379)
opilstwo 'upijanie się' (PK I 276; PK II 88; PK II 176)
opoka 'skała, kamień' (PK I 50; PK I 53; PK I 270; PK I 339; PK I 340; PK I 341; PK I 381; PK II 151)
opona 'zasłona, kotara' (PK II 72)
opowiadać 'głosić, oznajmiać, zwiastować' (PK I 303; PK II 84)
opowiadając 'głosząc, oznajmiając' (PK I 141)
osięgnąć 'posiąść; ogarnąć' (PK I 155); por. łac. *possidere*
osmolony 'brudny; okopcony' (PK II 36)
osobliwie 'szczególnie, zwłaszcza' (PK I 17; PK I 19; PK I 21; PK I 22; PK I 41; PK I 43; PK I 44; PK I 49; PK I 72; PK I 76; PK I 126; PK I 138; PK I 170; PK I 186; PK I 200; PK I 289; PK I 291; PK I 320; PK I 337; PK II 5; PK II 6; PK I 16; PK II 37; PK II 53; PK II 82; PK II 89; PK II 94; PK II 102; PK II 103; PK II 113; PK II 117; PK II 120; PK II 126; PK II 136; PK II 137; PK II 138; PK II 149; PK II 160; PK II 164; PK II 208; PK II 226)
osobliwy 'osobny, oddzielny, specjalny; szczególny' (PK I 21; PK I 22; PK I 37; PK I 38; PK I 41; PK I 116; PK I 120; PK I 158; PK II 137; PK II 138)

osobność 'odosobnienie, samotność' (PK II 246)
ostateczny 'ostatni' (PK I 319; PK I 331), **ostateczniejszy, naostateczniejszy** 'najbardziej ostatni' (PK I 299; PK I 336)
ostatek 'koniec, reszta, pozostałość', BT: *reszta* (PK I 344; PK II 67; PK II 156; PK II 165; PK II 183; PK II 189; PK II 249), **na ostatek** 'w końcu, na koniec' (PK II 78; PK II 156; PK II 162)
oszukanie 'oszustwo' (PK I 335; PK II 76)
oszukiwaciel 'oszust' (PK II 200)
ościsty 'pełen ości'(PK II 83; PK II 84)
ość, oścień 'kolec; podnieta, bodziec, pobudka' (PK II 83; PK II 84; PK II 85; PK II 106)
oświecić się 'o oczach: przywrócić wzrok; poznać, otworzyć oczy na coś' (PK II 90)
otworzyście 'szczerze, otwarcie' (PK II 206; PK II 209)
owo 'oto' (PK I 143)
owszeki 'całkiem, zupełnie' (PK I Prz 2; PK I 198)
oziębłość 'zimno, chłód' (PK II 121)

pacholę 'chłopiec, sługa' (PK II 79; PK II 105)
padół, padoł 'dolina, nizina; tu: miejsce życia doczesnego' (PK II 39; PK II 242)
panieństwo 'dziewictwo' (PK II 23)
para 'oddech, dech, chuchnięcie' (PK I 256)
pard 'lampart' (PK I 294; PK II 158)
paszczęka, paszczeka 'paszcza' (PK II 74; PK II 256; PK II 257)
pełność 'pełnia, zupełność, całość' (PK I 178)
piecza 'tu: wzgląd, uwaga' (PK I 134)
pienie 'śpiew, pieśń' (PK I 103)
pieszczony 'delikatny, czuły, drażliwy' (PK I 212)
pieszczota 'rozleniwienie; pobłażliwość' (PK I 252)
pijanica 'pijak' (PK II 88; PK II 132; PK II 133; PK II 164; PK II 200)
plemię 'ród, pokolenie' (PK I 231)
plugastwo 'coś obrzydliwego, budzącego odrazę' (PK I 257)
pobaczyć 'zobaczyć, ujrzeć, poznać' (PK II 18)
pobudzać 'buntować, podburzać, zagrzewać do czegoś' (PK I 267; PK I 268; PK I 269; PK I 331; PK II 71)
poczostka 'poczęstunek' (PK II 165)
poczworny, poczwórny 'zaprzężony w czworo koni' (PK II 15)
poczynać (sobie) 'zachowywać się, postępować' (PK II 72)
poczynać się 'zaczynać się' (PK I 336)
poczytać 'uznać' (PK II 208)
podawać się 'wystawić się, narazić się' (PK II 134)
podczas, pod czas 'czasem, niekiedy' (PK I 8; PK I 10; PK I 39; PK I 118; PK I 128; PK I 136; PK I 143; PK I 177; PK I 198; PK I 216; PK I 219; PK I 350; PK I 372; PK II 209)
poddać 'złożyć' (PK I 88)
podjarzemny 'ujarzmiony' (PK II 145)
podjąć: podjąć szkodę 'ponieść szkodę, wyrządzić szkodę' (PK I 90)
podlejszy, zob. podły
podłość 'nikczemność; małość, pospolitość, marność' (PK I 66; PK I 84; PK I 299; PK II 13)
podły 'prosty, skromny; małoznaczny, nieszczególny; gminny, niezaszczytny' (PK I 54; PK I 56; PK I 74; PK I 84; PK I 90; PK I 230; PK I 298; PK I 303; PK I 365; PK II 24; PK II 36; PK II 192), **podlejszy, napodlejszy** 'gorszy, lichszy; skromniejszy' (PK I 90; PK I 215; PK II 192, PK II 222), **podłego domu** 'niższego stanu, nieszlacheckiego pochodzenia' (PK I 56)

podspodni 'umieszczony na dole, na spodzie' (PK I 126)
podupadły 'upadający' (PK I 348)
podziałać 'zrobić, porobić' (PK II 96)
podziwienie 'zdumienie' (PK II 186)
pogębek 'uderzenie w twarz, policzek' (PK II 247)
poglądać 'patrzeć' (PK I 2)
pogorszenie 'zgorszenie' (PK II 218; PK II 219)
pogróżka 'groźba, napominanie' (PK I 334; PK I 335)
pojedynek 'pojedynczo, sam jeden' (PK II 229)
pojrzeć, pojźrzeć 'spojrzeć' (PK I 242; PK II 226)
pokalany 'nieczysty pod względem moralnym, zhańbiony, zbeszczony' (PK I 20; PK I 156)
pokazać się 'okazać się' (PK I 38; PK II 212)
pokazić 'zepsuć, zniszczyć' (PK II 76)
pokąd 'póki, dopóki' (PK II 124)
poki, zob. poty
pokrywać 'taić, zatajać; ukrywać' (PK II 14)
politowanie 'litość, miłosierdzie, współczucie' (PK I 10)
połowica 'połowa' (PK I 247; PK I 248; PK I 253)
pomazany 'pokalanany, splamiony, zdrożny' (PK I 229; PK I 257)
pomienić 'wspomnieć, wymienić' (PK I 304; PK I 313; PK II 156)
pomieniony 'wymieniony' (PK I 109; PK I 144; PK I 272; PK II 158; PK II 159; PK II 194; PK II 222)
pomierzony 'wyznaczony' (PK I 179)
pomieszkanie 'pobyt, pomieszkiwanie przez krótki czas' (PK I 135; PK I 227)
pomorzyć 'głodem zabić' (PK II 28)
poruszenie 'podnieta, bodziec' (PK I 327)
porządkiem 'kolejno, po kolei' (PK II 151)
pospolitość 'ogół, publiczność, społeczeństwo': **w pospolitości** 'ogólnie, w ogólności' (PK II 141; PK II 246)
pospolity 'wspólny' (PK II 108)
pospołu 'razem, społem, wspólnie' (PK I 326; PK II 31; PK II 91; PK II 237; PK II 252)
pospólstwo 'społeczność, lud' (PK I 126; PK I 127; PK II 197)
postanowić 'ustanowić, ustalić, wyznaczyć' (PK I 4; PK I 73; PK I 160; PK I 161; PK I 201; PK I 204; PK I 222; PK I 226; PK I 232; PK I 245; PK I 264; PK II 82; PK II 84; PK II 150; PK II 151; PK II 152; PK II 167)
postanowienie 'ustanowienie' (PK II 198)
postanowiony, postawion 'ustanowiony, wyznaczony' (PK I 4; PK I 43; PK I 275; PK II 75; PK II 89; PK II 91; PK II 151; PK II 153; PK II 156)
poszlakować 'dojść śladem, wyśledzić' (PK I 27)
poścignąć 'dogonić' (PK I 331)
pośledni 'końcowy, ostatni', BT: *późniejszy* (PK II 45)
pośrodku, zob. w pośrodku
potargać 'rozerwać' (PK I 373; PK II 161)
potent, potentat 'możnowładca, monarcha, magnat' (PK I 9; PK I 103; PK II 98; PK II 179)
potkać 'spotkać', BT: *przydarzyć się* (PK I 26)
poty...poki 'dopóki... dopóty' (PK I 261)
potykać się 'walczyć' (PK I 272; PK II 10; PK II 17; PK II 19; PK II 259)
potykając się 'walcząc' (PK II 155)
poważać 'cenić, szanować' (PK I 150; PK I 157)
powiadać 'głosić' (PK II 205; PK II 215), **powiadać na się** 'tu: spowiadać się' (PK I 367)

powidać się 'poznać, zobaczyć' (PK II 39)
powierzchny 'materialny, odbierany przy pomocy zmysłów' (PK I 148)
powierzchownie 'widzialnie, zewnętrznie' (PK II 148)
powierzchowny 'widzialny, zewnętrzny' (PK II 148; PK II 154; PK II 209)
powierzchu 'na wierzchu, powierzchownie, niegłęboko' (PK II 36)
powietrze 1. 'mór, zaraza; porażenie, paraliż, utrata władzy w członkach' (PK I 236); 2. 'niebo' (PK II 69)
powinien, powinny 'zobowiązany, winny, należny' (PK I 135; PK I 323)
powłoczenie 'ciąganie, włóczenie' (PK II 48)
powolny 'przychylny, życzliwy' (PK I 109)
powołany 'pozwany do sądu' (PK I 10)
powrozek 'mały cienki powróz, sznurek', BT: *więzy* (PK I 42; PK I 373)
powszechność 'ogół, całość', BT: *sfera* (PK II 76)
pozobać 'podziobać', por. zobać 'dziobać' (PK I 339)
pozor 'strona zewnętrzna' (PK II 209; PK II 215)
pozorny 'okazały' (PK II 215)
pożądliwość 'zła żądza, pragnienie', BT: *żądza* (PK I 294; PK II 171; PK II 178; PK II 188; PK II 241; PK II 254)
pożytek 'dochód, zysk' (PK I 380; PK II 142)
pożywać 'spożywać, konsumować' (PK I 106; PK I 203; PK II 83; PK II 93; PK II 192; PK II 194)
prawować się 'ubiegać się; prowadzić z kimś proces sądowy, procesować się' (PK I 3; PK II 134; PK II 135; PK II 186)
precz 'dlaczego' (PK II 202)
procny 'procowy', por. proca 'narzędzie używane kiedyś do miotania pocisków' (PK I 356)
propozycja 'przedstawienie tematu' (PK I Prz 2)
próżnica, prożnica 'rzecz daremna', **po próżnicy** 'nadaremnie' (PK I 343)
próżno, prożno 'nadaremnie, bez potrzeby' (PK II 39)
próżność, prożność 'marność, nicość, wartość pozorna lub zło moralne' (PK I 113; PK II 3; PK II 140)
próżnować, prożnować 'być pustym' (PK II 73)
próżny, prożny 'pozbawiony czegoś; niepotrzebny; pusty' (PK II 7; PK II 40; PK II 54; PK II 55; PK II 73)
przebrany 'doborny, przedni' (PK I Prz 2)
przechodzić 'przewyższać, prześcignąć kogoś, wychodzić poza coś, przekraczać coś' ' (PK I 98; PK I 173; PK II 154; PK II 193; PK II 197)
przecie, przecze 'czemu' (PK I 196)
przeciwieństwo: podejmować przeciwieństwo 'ucierpieć opór, nieposłuszeństwo, wrogość' (PK I 361; PK II 196)
przeciwność 'sprzeczność, niezgodność' (PK I 136)
przeciwny 1. 'odmienny, przeciwstawny (PK I 61; PK I 142; PK I 326; PK I 328); 2. 'przykry, odpychający, nieprzyjemny' (PK II 4)
przecz 'dlaczego' (PK I 362; PK II 110)
przeć się 'procesować się; tu: bronić się' (PK I 7; PK I 8)
przedażny 'sprzedawany' (PK II 96; PK II 204)
przedniejszy 'ważniejszy' (PK I Prz 2), **naprzedniejszy** 'najważniejszy' (PK I 75; PK I 347; PK II 231)
przegozdzony 'przebity gwoździem' (PK II 234)
przeklęstwo 'klątwa, wyklęcie' (PK II 72; PK II 76; PK II 88; PK II 130; PK II 131)
przekładać kogoś nad kimś 'dawać komuś władzę nad kimś' (PK I 47)

przełomić 'pogwałcić, naruszyć, pokonać' (PK I 22)
przełożeństwo 'władza, urząd, godność przełożonego' (PK I 135; PK I 222; PK I 274; PK II 152)
przełożyć 'wyjaśnić, wytłumaczyć, przedstawić' (PK I 34; PK I 35; PK I 37; PK I 42; PK II 250; PK II 251; PK II 255)
przemagać 'przezwyciężać, pokonywać' (PK II 19)
przemożenie 'moc, siła, zdolność' (PK II 104)
przemożony 'pokonany, zwyciężony' (PK II 71)
przemóc, przemoc 'potrafić, zdołać, móc; przezwyciężyć, pokonać' (PK I 230; PK I 266; PK II 11; PK II 20; PK II 48; PK II 146; PK II 229; PK II 230; PK II 257)
przemysł 'rozwaga, ostrożność' (PK I 109)
przemyślać 'zatanawiać się, obmyślać', BT: *knuć* (PK II 202)
przenaznaczyć 'przeznaczyć' (PK II 18)
przepaść 'skała, urwisty brzeg', **przepaść wieczna** 'wieczna zguba' (PK II 119)
przepowiadacz 'głosiciel' (PK I 356; PK II 136; PK II 139)
przepuszczać 'dopuszczać' (PK II 85)
przepuszczony 'nasłany, napuszczony' (PK I 259)
przepuścić 1. 'odpuścić, przebaczyć, darować', BT: *nie oszczędzić* (PK I 10; PK I 15; PK I 181; PK II 13; PK II 59; PK II 77; PK II 201; PK II 216); 2. 'zesłać, dopuścić' (PK II 9)
przerzeczony 'wspomniany, wyżej wymieniony' (PK I Prz 3; PK II 221)
przestanek 'przerwa, pauza'; **bez przestanku** 'bez przerwy, ciągle' (PK I 93; PK I 161; PK I 310; PK I 329; PK I 367)
przestępnik 'ten, kto wykracza przeciw prawu, przestępca' (PK I 27)
przestępować 'grzeszyć', BT: *popełniać grzech* (PK II 171)
przestępstwo 'grzech, przekroczenie prawa Bożego', BT: *grzech* (PK I 127; PK II 171)
przeto 'przez to, dlatego, po to' (PK I 59; PK I 132; PK I 167; PK I 171; PK I 173; PK I 174; PK I 179; PK I 188; PK I 192; PK I 197; PK I 198; PK I 204; PK I 206; PK I 208; PK I 211; PK I 213; PK I 229; PK I 237; PK I 254; PK I 264; PK I 273; PK I 274; PK I 285; PK I 289; PK I 294; PK I 306; PK I 307; PK I 312; PK I 322; PK I 323; PK I 324; PK I 325; PK I 329; PK I 330; PK I 345; PK I 351; PK I 354; PK I 360; PK I 362; PK I 370; PK I 372; PK I 375; PK I 376; PK I 377; PK II 13; PK II 20; PK II 40; PK II 45; K II 65; PK II 71; PK II 88; PK II 143; PK II 152; PK II 157; PK II 181; PK II 234; PK II 247)
przeznaczyć 'wyznaczyć, wskazać' (PK II 24; PK II 162)
przodek 'początek', **z przodku** 'z początku; powyżej' (PK I 290; PK I 311; PK I 326; PK I 345; PK II 232)
przodkować 'przodować w czym' (PK I 173)
przód, przod, zob. wprzód
przybytek 'miejsce, gdzie ktoś się znajduje, przebywa; świątynia; BT: *namiot* (PK I 41; PK II 22; PK II 31; PK II 27)
przychodni, przychodzień 'cudzoziemiec, obcy, przybysz' (PK II 237; PK II 241; PK II 244; PK II 247; PK II 248)
przyciskać 'nakłaniać, zmuszać', BT: *przynaglać* (PK I 52)
przyczytać się 'przypisać się, zaliczyć się' (PK II 193)
przyczytany 'zaliczany' (PK I 257)
przydać 'dodać' (PK I Prz 2; PK I 135; PK II 224), **przydać się** 'przytrafić się, wydarzyć się' (PK II 71; PK II 95)

przydany 'udzielony, użyczony' (PK II 86; PK II 178)
przydawać 'dodawać' (PK II 205; PK II 229), **przydawać się** 'nadarzać się, przytrafiać się' (PK II 36; PK II 46; PK II 121)
przykrzący się 'naprzykrzający się, zanudzający' (PK I 374)
przynależący 'należący' (PK I 145)
przynależeć 'należeć' (PK I 135; PK II 30; PK II 34; PK II 121; PK II 152; PK II 219; PK II 223)
przyoblec się 'ubrać się, przyodziać się' (PK I 54)
przyobleczony 'ubrany' (PK I 217)
przypadłość 'cecha, właściwość' (PK I 142)
przypaść 'spaść, napaść; zdarzyć się, przytrafić się' (PK II 29)
przypatrowanie się 'przyglądanie się dla należytego rozpoznania' (PK II 64)
przypodobany 'porównany' (PK I 50)
przypojony 'spojony, przywiązany, zespolony' (PK II 213)
przyprawować się 'przygotować się' (PK I 245)
przypuszczać 'dopuszczać' (PK I 249; PK I 250; PK I 252)
przypuścić 'pozwolić przystąpić, dopuścić' (PK II 33)
przyrodzenie 'czyjaś natura, ogół cech wrodzonych; przyroda, pochodzenie' (PK I 87; PK I 90; PK I 93; PK I 98; PK I 99; PK I 108; PK I 142; PK I 147; PK I 148; PK I 166; PK I 172; PK I 183; PK I 263; PK I 265; PK I 266; PK I 267; PK I 273; PK I 292; PK I 295; PK I 312; PK I 313; PK I 325; PK II 30; PK II 59; PK II 111; PK II 116; PK II 158)
przyrodzony 'zgodny z naturą, wrodzony' (PK I 89; PK I 98; PK I 265; PK I 283; PK I 291; PK I 293; PK I 312; PK I 362; PK II 72; PK II 232; PK II 234)
przysposobić 'przygotować' (PK I 144)
przystać 'pasować, przypaść' (PK I 173)
przystęp 'przystąpienie; dostęp' (PK I 45; PK I 247)
przystojnie 'odpowiednio, właściwie, stosownie, dostojnie' (PK I 133; PK I 378; PK II 62; PK II 64; PK II 66)
przystojność 'skromność, przyzwoitość, godność, dostojeństwo' (PK I 239; PK II 112)
przystojny 'godziwy, stosowny, odpowiedni' (PK I 57; PK I 63; PK I 102; PK I 103; PK I 150; PK II 3; PK II 142)
przytomność 'obecność' (PK I 97; PK II 190)
przywieść 'przyprowadzić' (PK I 359)
przywodzić 'skłaniać' (PK I 141; PK II 170)
przyzwoity 'odpowiedni, należyty; wskazany' (PK I 142)
przyźrzeć 'doglądać, pilnować' (PK I 275)
pstrocina 'plama, cętka' (PK I 273; PK I 294; PK II 158)
puszcza 'pustynia, pustkowie' (PK I 33; PK I 41; PK I 70; PK I 123; PK I 139; PK I 141; PK II 2; PK II 6; PK II 10; PK II 17; PK II 80; PK II 94; PK II 95; PK II 99; PK II 100; PK II 101)
puszczać się'oddawać się czemu' (PK II 9)
puścić się na co 'zapuścić się, wyruszyć, ruszyć w drogę' (PK I 279; PK II 242)
pyszny 'pełen dumy, wyniosły, nadęty' (PK I 273; PK II 20)

radzać się 'rodzić się' (PK I 165)
rańtuch, rantuch 'chusta' (PK I 223)
razy lmn. 'chłosta' (PK II 7)
rebelia 'powstanie (przeciw komuś)' (PK I 12); por. łac. *rebellio*
regiment 'rządy, panowanie' (PK I 352); łac. *regimentum*

respektować 'mieć wzgląd' (PK I 75); por. łac. *respecto*
restytucja 'zwrot zabranej komu własności; oddanie lub naprawienie zła', BT: *odnowienie* (PK I 29); łac. *restitutio*
robotny 'przeznaczony do pracy, roboczy' (PK I 328; PK I 331)
rodzaj 'ród; pochodzenie' (PK I 230; PK II 218)
rosnąć 'tu: przybywać' (PK I 274)
rota 'rząd żołnierzy, oddział' (PK II 166)
rozbierać 'rozważać, rozumieć' (PK I 134)
rozbieranie 'rozpatrywanie, rozważanie', **rozbieranie sumienia** 'rachunek sumienia' (PK I 148)
rozdzielony 'skłócony' (PK II 44)
rozeprzeć się 'walczyć, rozprawić się z kimś' (PK II 135)
rozgniewanie 'gniew, złość, oburzenie' (PK I 272)
rozjadłszy się 'rozzłoszczony', por. rozjadowić 'rozwścieczyć, srodze rozzłościć' (PK I 106)
rozjuszyć 'doprowadzić do wściekłości; rozwścieczyć' (PK II 4)
rozkazanie 'polecenie, rozkaz; pouczenie', BT: *przykazanie* (PK II 53)
rozliczny 'różnorodny' (PK I 183; PK I 184; PK I 186; PK I 192; PK I 218; PK I 247; PK I 251; PK I 264; PK I 285; PK I 292; PK I 313; PK I 341; PK I 363; PK I 369)
rozpustnik 'człowiek prowadzący rozwiązły, grzeszny tryb życia' (PK I 26)
rozpustność 'psota, swawola', BT: *swawola* (PK II 100)
rozruch 'zamieszanie, niepokój' (PK I 269; PK I 272)
rozsypka 'rozproszenie', **w rozsypkę** 'w rozproszeniu; w pojedynkę' (PK II 20; PK II 201)
roztok 'potok' (PK I 316)
roztrząsać 'rozprawiać, mówić interesująco' (PK I 289)
roztrząsać: roztrząsać sumienie 'robić rachunek sumienia' (PK I 148)
roztrząśnienie 'tu: rachunek sumienia' (PK I 145; PK I 148)
roztyrk 'niegoda, waśń, spór' (PK I 129)
rozumienie 'zdolność myślenia, myśl', BT: *rozum* (PK II 121)
rozwić się 'rozwinąć się (PK II 24)
różność, rozność 'odmienność, inność' (PK I 220; PK I 221; PK II 27; PK II 105)
rybitw 'rybak' (PK II 142)
rychło 'szybko' (PK I 334; PK II 232; PK II 233), **rychlej** 'szybciej' (PK I 45)
rychło, zob. nierychło
rząd 'zarząd, kierowanie, zwierzchność, władza' (PK I 285)
rzecz: rzeczą samą 'w rzeczywistości; naprawdę, rzeczywiście, istotnie' (PK I 166; PK I 167; PK I 183; PK I 194; PK I 316; PK II 31; PK II 60; PK II 194; PK II 222; PK II 253)
rzesza 'wielka liczba ludzi, gromada', BT: *tłum* (PK I 33; PK I 235; PK I 297; PK I 359; PK I 339; PK II 44; PK II 45; PK II 79; PK II 110; PK II 145)

sam 'tu' (PK I 259), **już sam już tam** 'tu i tam' (PK I 72; PK I 286), **sam i tam** 'tu i tam' (PK I 279)
samołówka 'zasadzka, matnia; podstęp', BT: *potrzask* (PK I 295)
samopiąt 'w pięć osób, sam z czterema innymi' (PK II 33)
sceptr 'berło', BT: *pręt* (PK II 68; PK II 163; PK II 204); łac. *sceaptrum*
schadzka 'spotkanie, zgromadzenie, zebranie' (PK II 162)
schodzić 'przejść wielokrotnie, przemierzyć', BT: *przebiec* (PK I 128)

serdeczny 'wewnętrzny, duchowy' (PK I 153; PK I 189; PK I 199; PK I 201; PK I 252; PK I 271)
setnik 'przełożony nad stu żołnierzami' (PK I 258)
siła 'moc, duża ilość' (PK I 3; PK I 11; PK I 23; PK I 28; PK I 34; PK I 39; PK I 87; PK I 94; PK I 109; PK I 316)
siność 'siniak, siny ślad na skórze po uderzeniu' (PK I 102; PK II 46; PK II 219; PK II 221; PK II 223)
skarbić 'zbierać, gromadzić, zasługiwać sobie na coś' (PK II 105; PK II 169)
skazić 'ulec zniszczeniu' (PK I 80)
skazitelny 'ulegający zniszczeniu' (PK I 80)
skażenie 'zepsucie, splamienie' (PK I 31)
skiwienie 'zwoływanie przez kiwnięcie' (PK I 261)
sklęsnąć, zob. zklęsnąć
skłonić (się) 'nachylić (się); przychylić (się), zjednać (się) do czego', BT: *nakłonić* (PK I 10; PK I 218), **skłonić głowę** 'spocząć, schronić się' (PK I 184)
skoro 'jak tylko' (PK II 187)
skorupa 'małż' (PK I 85)
skusić 'popróbować, zakosztować' (PK I 161)
skutek 'czyn, dzieło, uczynek' (PK I 97)
służebnica 'ta, która służy, posługuje' (PK II 135)
służebnik 'służący, sługa, ten kto posługuje' (PK II 163)
smadź, zob. snadź
smagły 'giętki, gibki' (PK II 219)
smysł, zob. zmysł
snać, snadź, smadź 'widać, widocznie; przypadkiem' (PK I 282; PK II 2; PK II 98; PK II 176; PK II 185; PK II 241)
snadnie, snadno 'łatwo' (PK I 18; PK I 144; PK II 195)
spełznąć 'minąć nie przynosząc pożądanych rezultatów; zostać zmarnowanym' (PK I 137)
spodni 'będący pod spodem', por. spód 'ubranie pod innym ubraniem, pod wierzchem' (PK II 177)
społeczność 'towarzystwo' (PK I 152)
społem, społu 'razem, wspólnie' (PK I 100; PK I 282; PK I 339; PK II 31; PK II 117; PK II 135; PK II 215; PK II 237)
sposobność 'przydatność; dar' (PK I 89; PK I 90)
sposobny 'odpowiedni, stosowny, przydatny, zdolny' (PK I Prz 2; PK I Prz 4; PK I 63; PK I 89; PK I 96; PK I 125; PK I 183; PK I 210; PK II 17; PK II 73; PK II 94; PK II 176)
sprawa 'dzieło, uczynek' (PK I 335; PK II 29), **bez sprawy** 'bez czyjegoś udziału, pośrednictwa' (PK I 175)
sprawca 'rządca' (PK I 319)
sprawić 'dokonać' (PK II 181)
sprawować 'czynić; pełnić' (PK I 272; PK II 124; PK II 151), **sprawować się** 'kierować się, zachowywać się' (PK I 154), **sprawować królestwo** 'rządzić' (PK I 135)
sprędka, zob. z prędka
sprośnie 'okropnie, haniebnie' (PK I 106; PK I 253)
sprośność, sprosność 'rozpusta; niegodziwość, nikczemność' (PK I 8; PK I 36; PK I 233; PK I 321; PK I 368; PK II 6; PK II 41; PK II 64; PK II 255)
sprośny, sprosny 'godny potępienia; bezwstydny, nieprzyzwoity; rozpustny' (PK I 36; PK I 232; PK I 253; PK I 257; PK I 258; PK I 364; PK II 11; PK II 50; PK II 61; PK II 188; PK II 220)
sprzeciwiać się sobie 'zaprzeczać sobie' (PK I 136)
spuszczać się 'zdawać się na kogoś' (PK II 99)
spuszczając się 'zdając się' (PK I 128)

spuścić się 'zdać się na kogoś' (PK II 97)
sromać się 'wstydzić się' (PK I 29)
sromocić 'zniesławiać, hańbić, znieważać, wyśmiewać' (PK II 165)
sromota 'wstyd, hańba, niesława', BT: *hańba* (PK II 33; PK II 34; PK II 69; PK II 70; PK II 130; PK II 256)
sromotny 'haniebny, bezecny, niecny' (PK I 213; PK II 160; PK II 205), **sromotniejszy** 'haniebniejszy' (PK II 216)
stać 'kosztować' (PK II 204)
stać zob. nie stać
staje 'miara długości gruntu, pola' (PK II 237)
stanowić 'ustanawiać' (PK II 150)
staranie 'troska' (PK I 340)
starć 'zniszczyć' (PK II 69; PK II 205; PK II 229)
stargniony 'zrzucony, strącony' (PK I 373)
starościn 'należący do starosty' (PK II 165)
starozakonny 'oparty na Starym Testamencie' (PK I 74)
starty, start 'zniszczony', BT: *zdruzgotany* (PK II 13; PK II 220)
statecznie 'pewnie, stale, trwale, skutecznie' (PK I 51; PK I 140, PK I 158; PK II 172)
stateczność 'siła, moc, męstwo' (PK I 43, PK I 274)
stateczny 'pewny, stały, trwały, skuteczny' (PK I 49; PK I 50; PK I 51; PK I 53; PK II 95)
stater 'moneta srebrna', BT: *sykiel* (PK II 96)
stawić 'przedstawić', BT: *ukazywać* (PK I 220; PK II 6)
stolica 'tron' (PK I 5; PK I 23; PK II 150; PK II 151; PK II 163; PK II 179)
stopa 'ślad'; **iść stopami** 'iść śladem, tropem', BT: *iść śladami* (PK II 207)
strawić 'zmarnować, strwonić', BT: *zużyć* (PK I 343)
strawiony 'spędzony (czas)' (PK I 136)
straż: mieć straż 'czuwać nad kimś, nad czymś' (PK I 200)
stroić 'czynić, robić, wyprawiać' (PK I 270)
strona 'kraj, kraina' (PK I 279)
strzymać 'wytrzymać' (PK I 187)
studzianka 'studnia', BT: *cysterna* (PK I 155)
stworzenie 'dzieło Twórcy, istota stworzona lub ogólnie to, co stworzono' (PK I 29; PK I 77; PK I 79; PK I 85; PK I 86 PK II 114)
stworzyciel 'stwórca' (PK I 169)
suchy: **być suchym na modlitwie** 'nie modlić się w ogóle lub mało', por. suchy post (PK I 200)
sumpt 'nakład pieniężny, koszt, wydatek'; **sumpt ważyć** 'ustalić wydatek' (PK II 163); łac. *sumptus*
swar 'hałas,wrzawa, tumult; spór, zwada' (PK I 13; PK I 42; PK I 308)
swarzyć się 'kłócić się, waśnić, wodzić' (PK I 368; PK II 63)
sylogizm 'formuła rozumowania polegająca na wyprowadzeniu wniosku z zdań pośrednich, zwanych przesłankami' (PK I 305); gr. *syllogizmós*
synaczek 'synek' (PK I 331)
szacować 'poważać, cenić, szanować, czcić' (PK I 301; PK II 148; PK II 207)
szalony 'bezrozumny, głupi; pusty, rozpustny', BT: *głupiec* (PK I 110; PK I 160; PK II 98)
szarłatny 'purpurowy, czerwony' (PK I 165; PK I 166; PK II 166)
szedziwy 'sędziwy, stary' (PK I 137)
szerść, sierść 'wełna' (PK I 44)
szkalować 'obrzucać wyzwiskami; znieważać' (PK II 165)
szkaradność 'brud, nieczystość; brzydota moralna, nieprawość' (PK I 212; PK I 232; PK II 50)

szkaradny 'sprośny, plugawy; niemoralny' (PK I 229)
szkoda: podjąć szkodę 'ponieść szkodę' (PK I 90)
szmat 'kawał czego, sztuka; szmata, gałgan' (PK I 129; PK II 163)
szmatek 'kawałek czegoś' (PK II 102)
szperać 'poszukiwać, przetrząsać' (PK I 19; PK I 20)
szpetnie 'brzydko, źle, niemoralnie' (PK I 364; PK II 14)
szpetność 'brzydota; niemoralność' (PK I 257; PK II 129)
szpetny 'sprośny, obrzydliwy; niemoralny' (PK I 229; PK I 255; PK I 257; PK II 121; PK II 129; PK II 130)
sztuczka 'mały kawałek, kęsek' (PK I 366)
szukacz 'poszukiwacz; tropiciel' (PK I 128)
szumny 'bogaty, wystawny, wykwitny, pyszny' (PK I 55; PK I 56)
szyrmować 'walczyć' (PK II 14)

ściągać się 'ograniczać się, sprowadzać się' (PK II 154)
ściągnąć 'wyciągnąć; sięgnąć po coś', BT: *wyciągnąć* (PK I 89; PK I 231)
ścierać się 'mieć z kimś styczność' (PK II 10; PK II 11)
ścierpieć 'znieść', BT: *znieść* (PK I 117; PK II 58; PK II 140); zob. też cierpieć
ścierw, ścierwo, ścierzw, ścirzw 'padlina; ciało ludzkie; kości, zwłoki, trup' (PK I 36; PK I 364; PK I 369; PK I 370)
ściskać 'uciskać; dręczyć, męczyć' (PK I 6; PK I 241; PK I 260; PK I 261)
śmiardnieć 'stawać się cuchnącym, przechodzić smrodem' (PK II 7)
śrzód 'pośród, pośrodku' (PK I 211)
świadomo 'jest rzeczą pewną, świadomą; jest oczywiste' (PK II 122)
świątnica 'świątynia' (PK I 41)
świecący 'słoneczny, jasny' (PK I 211)
świegotać 'paplać, pleść, mleć językiem' (PK I 82)
świerbiący 'swędzący', por. gw. świerbić 'swędzieć' (PK II 141)
świetny, świętny 1. 'jasny, jaśniejący' (PK I 20; PK I 277); 2. 'znakomity, doskonały, sławny' (PK I 337); 3. 'uderzający przepychem, bogactwem' (PK I 217)
świnina 'wieprzowina' (PK II 16)

taras 'więzienie; wieża' (PK I 36; PK I 39)
targanie 'rozszarpanie, rozrywanie' (PK II 28)
tarń, tarn 'cierń' (PK I 153)
temu, zob. ktemu
tędy, tędyć 'wtedy, wówczas; zatem' (PK I 335; PK II 204)
tłuszcza 'tłum ludzi ciemnych' (PK I 139; PK I 140; PK I 365; PK II 94)
topazyn 'minerał, kamień szlachetny; topaz' (PK I 354)
trop 'stopa, ślad', BT: *ślad* (PK I 351)
trudzenie 'dręczenie' (PK I 377)
trudzić 'dręczyć' (PK II 154)
trzymać 'myśleć, sądzić, mieć za kogo' (PK II 48; PK II 119)
tusza 'rzesza, tłum', BT: *żołnierze namiestnika* (PK II 166)
twardość 'bezwzględność, surowość' (PK I 343)
tylo 'tylko, wyłącznie, jedynie' (PK II 71; PK II 77; PK II 78; PK II 82; PK II 93; PK II 96; PK II 97; PK II 101; PK II 108; PK II 120; PK II 124; PK II 130; PK II 136; PK II 140; PK II 141; PK II 146; PK II 148; PK II 150; PK II 154; PK II 171; PK II 177; PK II 185; PK II 186; PK II 191; PK II 208; PK II 212; PK II 213; PK II 214; PK II 221; PK II 222; PK II 227; PK II 244; PK II 247)

ubić 'zabić' (PK II 128; PK II 201)
ubłaganie 'przebłaganie' (PK I 60)
ubożony, zob. zubożony
uchędożony 'ozdobiony, upiększony', BT: *przyozdobiony* (PK II 45)
uchodzić 'unikać' (PK II 12; PK II 47)
uciekać się do kogo 'zwrócić się szukając pomocy, udać się o ratunek, schronić się' (PK I 379)
ucierać 'wycierać, osuszać' (PK II 174)
ucierać się 'zderzać się, prowadzić walkę' (PK II 7; PK II 14)
ucisk 'ciemiężenie, gnębienie; utrapienie ducha' (PK I 160; PK I 218; PK I 227; PK I 259; PK I 302; PK II 30; PK II 38; PK II 85; PK II 97; PK II 98; PK II 104; PK II 242; PK II 258)
uciskanie 'ciemiężenie, gnębienie' (PK II 48)
uciśnienie 'to, co uciska, gnębi', BT: *trwoga* (PK I 2)
uczciwość 'cześć, szacunek, poważanie' (PK II 147)
uczyciel 'nauczyciel' (PK II 141)
uczynek 'praca, dzieło; czyn' (PK I 334; PK I 335)
uczyniony 'zbudowany' (PK I 144)
udawać się do czegoś 'chwycić się czegoś, uciec się do czegoś' (PK I 128)
udziałać 'dokonać, uczynić' (PK II 203)
ufanie 'ufność' (PK II 117)
ugęszczać 'mnożyć' (PK II 148)
ujeść 'ugryźć, ukąsić' (PK I 381)
ukochanie 'zachwyt, miłość' (PK II 71)
ulany 'uformowany, odlany' (PK II 24)
ulgnąć 'utkwić, pogrążyć się' (PK I 346)
ułapić 'złapać, pojmać' (PK I 377)
ułomeczek 'kawałek, część' (PK I 209)
ułomek 'kawałek' (PK II 79; PK II 80; PK II 89; PK II 93)
ułowić 'łowiąc ująć, złowić' (PK II 142)
umartwienie 1. 'męczenie, sprawianie cierpienia fizycznego' (PK II 6); 2. 'niszczenie, wykorzenienie' (PK I 266; PK I 377)
umarzać 'doprowadzać do śmierci; niszczyć' (PK II 3; PK II 122)
umieciony 'zamieciony' (PK II 45)
umknąć 'ująć, uchylić' (PK I 95)
umknienie 'odebranie, cofnięcie' (PK I 199)
umorzony 'zamęczony; uśmiercony' (PK I 344)
umorzyć 'doprowadzić do śmierci; zabić' (PK I 181; PK I 185; PK I 381; PK II 200), zob. też morzyć
umysł 'zamysł, zamiar' (PK I 254)
uniżenie 'upokorzenie' (PK II 153)
upad 'zguba', **położyć na upad** 'przeznaczyć na zgubę' (PK I 164)
upalenie 'spiekota' (PK I 319; PK I 329)
upalony 'wysuszony, wypalony słońcem' (PK II 95)
upamiętać się 'dojść do zastanowienia się, nawrócenia się' (PK I 205)
upatrować 1. 'widzieć' (PK I 75); 2. 'wpatrywać się', BT: *wpatrywać się, odbijać w sobie* (PK II 25)
uplwany 'opluty' (PK I 359)
upodobać się 'polubić się, umiłować się w kimś, czymś' (PK II 22)
uprząść 'wymyślać, roić' (PK II 180)
uprzedzający 'poprzedzający' (PK I 327)
uprzedzić 'iść przed kim, poprzedzać' (PK II 226)
urazić 'skaleczyć, zranić' (PK II 71)
urażony 'skaleczony' (PK II 122)
urodzenie 'pochodzenie' (PK I 76)
uskromnić 'poskromić, utemperować, okiełznąć, uspokoić' (PK II 76)
ustać 'przestać być; osłabnąć, opaść', BT: *zmarnieć* (PK I 95)
utaić 'skryć, ukryć, zamaskować' (PK II 14)
utratnik 'rozrzutnik, człowiek lekkomyślnie trwoniący coś' (PK I 149)
utyskować, utyskiwać, utiskować 'narzekać' (PK II 86; PK II 88; PK II 117; PK II 182)

uwarowanie się, uwiarowanie się 'uniknięcie czegoś, uchronienie się przed czymś, ustrzeżenie się' (PK I 315; PK II 17)
uważać 1. 'poważać, czcić' (PK I 52; PK I 335; PK I 361; PK II 214); 2. 'wpatrywać się', BT: *wpatrywać się* (PK I 188)
uważając 'widząc, obserwując' (PK I 86; PK I 113)
uważanie 'wpatrywanie się, obserwowanie' (PK I 188)
uważyć 'wiąć pod uwagę, zdać sobie z czego sprawę, rozważyć' (PK I 53; PK I 136; PK I 170; PK II 209)
uważywszy 'rozważywszy', zob. uważyć (PK II 61; PK II 64)
uwiarować się 'unikać czegoś, ustrzegać się' (PK I 24)
uwiarowanie się, zob. uwarowanie się
uwłaczać, uwłoczyć 'okazywać lekceważenie, ubliżać' (PK I 30; PK II 191)
uwłoczyć, zob. uwłaczać
użyczony 'dany' (PK I 91)
użytek 'dobro, korzyść, zysk' (PK II 26)

vacuum 'pustka' (PK I 185); łac. *vacuum*

w pośrodku, w pośrzodku 'w środku' (PK II 36)
wadzić się 'kłócić się, toczyć spory' (PK I 129; PK I 370)
walny, wałny 'powszechny, ogólny' (PK I 27)
wał 'fala' (PK I 262)
warować się, wiarować się 'chronić się, strzec' (PK I 159), **wiarować się złego** 'nie zawierzać złu' (PK I 6)
ważąc 'zważając' (PK I 157)
ważyć 1. 'łożyć na coś, dawać, wydawać na coś' (PK I 101); 2. 'zważać, cenić, szanować' (PK I 157; PK I 301; PK I 368), **ważyć sobie za nic** 'lekceważyć' (PK I 154)
wciekać 'wpływać, wlewać się' (PK I 270)
wcielenie 'przyjęcie ciała boskiego' (PK II 24)
wdzięczny 'piękny, miły, łagodny', BT: *słodki* (PK I 51)
weseląc się 'radując się' (PK II 97)
wesele 1. 'uczta, gody, czas radości' (PK II 29); 2. 'radość, uciecha' (PK I 92; PK I 97; PK I 309; PK I 336; PK I 340; PK II 5; PK II 32; PK II 34; PK II 99; PK II 100; PK II 107; PK II 126; PK II 138; PK II 156; PK II 178; PK II 189; PK II 205; PK II 255; PK II 256; PK II 258)
weselić się 'cieszyć się, radować się' (PK I 326; PK II 33; PK II 71; PK II 97; PK II 111; PK II 161; PK II 126)
wespół, wespoł, wespołek 1. 'wspólnie, razem' (PK I 126; PK I 136; PK I 174; PK I 222; PK I 254; PK II 31; PK II 64; PK II 202); 2. 'jednocześnie' (PK I 5; PK I 169; PK I 192; PK I 242)
węda 'duża wędka' (PK I 371)
wiadomość 'wiedza o czymś, znajomość czegoś' (PK I 5; PK I 14; PK I 94; PK I 148; PK I 251; PK I 292; PK I 306; PK II 198; PK II 232)
wiarować się, zob. warować się
wichlić 'pętać, plątać w sidła' (PK I 270)
widać się 'widzieć się' (PK II 38)
widany 'widziany' (PK I 169).
widomy 'widoczny, oczywisty, zrozumiały' (PK I 24; PK I 27; PK I 188; PK I 224; PK I 253; PK II 197; PK II 209)
widzenie 'objawienie' (PK II 167; PK II 237)
wiedzieć 'znać' (PK I 58; PK I 352)
wielomowny 'dużo mówiący, gadatliwy' (PK II 74)

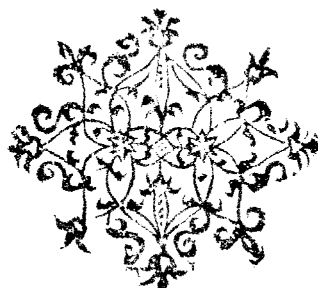
wielooczny 'wszystko widzący, wiele widzący' (PK I 81)
wielość 'duża liczba, wiele kogo lub czego' (PK I 238; PK I 290)
wilgotność 'wilgoć' (PK I 339; PK I 343)
winiść 'wyjść' (PK II 45)
winować 'uważać kogoś za winnego, winić, oskarżać' (PK II 117; PK II 134)
własność 1. 'to, co do kogoś należy; tu: ojczyzna' (PK I 343); 2. 'właściwość, cecha' (PK I 14, PK I 15; PK I 46; PK I 244; PK II 139; PK II 149; PK II 156; PK II 208; PK II 210; PK II 214)
własny 'prawdziwy; właściwy, przysługujący komuś' (PK I 59; PK I 147; PK I 288; PK I 322; PK II 191)
włosiennica 'koszula z ostrej tkaniny z włosia, noszona dawniej dla umartwiania się, pokuty' (PK I 45; PK I 161; PK II 15)
włóczywszy 'bronowawszy', por. włóczyć 'bronować pole' (PK I 350)
wnętrzności 'tu: głębia' (PK I 54)
wnętrzny 'wewnętrzny' (PK I 111), **wnętrzny człowiek** 'wnętrze duchowe człowieka' (PK I 54)
wniść 'wejść' (PK I 45; PK I 228; PK II 30; PK II 37; PK II 38; PK II 40; PK II 85; PK II 258), **wniść do żywota** 'osiągnąć życie wieczne, królestwo niebieskie', BT: *osiągnąć życie* (PK I 278)
wniwecz, w niwecz 'do szczętu, całkiem, zupełnie': **obrócić wniwecz** 'pozbawić co wszelkiego znaczenia, unicestwić, zniszczyć, zrujnować' (PK I 95; PK II 71; PK II 76; PK II 257)
wolno 'swobodnie' (PK I 325)
wonia 'woń, zapach' (PK I 255; PK I 256)
wprzód, wprzod, w przod 'w pierwszej kolejności; najpierw' (PK I 139; PK I 194; PK I 289; PK I 359; PK I 371; PK II 5; PK II 8; PK II 86; PK II 103; PK II 178; PK II 233)
wszeteczeństwo 'rozpusta, nieprzyzwoitość, sprośność' (PK I 24; PK I 253; PK I 266; PK I 361)
wszetecznica 'nierządnica' (PK I 36)
wszetecznie 'rozpuśnie, nieprzyzwoicie' (PK I 364)
wszeteczny 'bezwstydny, sprośny, nierządny', BT: *cudzołożny* (PK I 29; PK I 55; PK I 141; PK I 243; PK I 244; PK I 252; PK I 364; PK I 368)
wszędy 'wszędzie' (PK I 321; PK I 349)
wychędożyć 'ozdobić, uczynić pięknym' (PK I 143)
wyciągacz 'ktoś upominający się o coś', BT: *ciemiężca* (PK II 68)
wygadzać, wygodzić 'zadowalać czyjeś wymagania; dogadzać, zaspokajać pragnienia' (PK I Prz 1; PK I Prz 4; PK II 15), **wygodzić woli** 'zadowolić' (PK I 71)
wygodzić, zob. wygadzać
wygotować 'przygotować, sporządzić' (PK II 73)
wykładacz 'tłumacz, interpretator' (PK II 125)
wykroczyć 'dopuścić się grzechu, występku, zgrzeszyć', BT: *działać przewrotnie* (PK I 112)
wyliczać 'wymieniać' (PK I 109; PK I 126; PK I 217; PK I 227; PK I 280; PK I 333; PK I 364; PK I 379; PK II 7; PK II 8; PK II 149)
wyliczenie 'wymienienie' (PK I 124)
wyliczony 'wymieniony' (PK II 28)
wymknąć 'szybko wyrwać, wyciągnąć; wyzwolić' (PK II 61)
wymyślenie 'myślenie, przemyślenie, rozumienie' (PK I 89)
wyniść 'opuścić jakieś miejsce, wyjść' (PK I 39; PK I 95; PK I 355; PK II 45; PK II 56; PK II 124; PK II 167)
wyobrażenie 'wizerunek, podobizna, obraz' (PK II 25)

wypowiedzieć 'opowiedzieć' (PK I 210)
wypust 'ujście, wylot', BT: *okno* (PK II 96)
wyrozumiany 'pojęty, zrozumiały' (PK II 14; PK II 81)
wyrozumienie 'zrozumienie, zgłębienie' (PK I 18; PK I 96; PK II 84; PK II 254; PK II 258)
wyrządzać, zob. cześć
wysokość 'majestat, godność' (PK I 230)
wystawić 'ustanowić' (PK I 60)
występek 'przewinienie, przestępstwo, grzech' (PK II 211; PK II 229)
wysuszony 'wynędzniały, wychudzony' (PK II 19)
wywiędły 'zwiędły; zmizerniały, wynędzniały'; por. wywiędnąć 'stracić świeżość, zwiędnąć' (PK I 343)
wywrotny 'przewrotny, chytry, podstępny' (PK II 76)
wywrócić 'doprowadzić do upadku, zniszczyć; tu: uczynić przewrotnym' (PK I 260; PK I 294)
wzbity 'wzniesiony, podniesiony', por. wzbić 'wznieść, podnieść' (PK II 37)
wzbudzać 'nakłaniać, zachęcać' (PK II 5; PK II 202)
wzbudzić 'wskrzesić, obudzić ze snu, ocucić' (PK II 125; PK II 142; PK II 154; PK II 252)
wzbudzony 'wskrzeszony' (PK II 252)
wzgórę, wzgorę 'na górę; do góry, wysoko; na górze' (PK I 221; PK II 28; PK II 38; PK II 220)
wziąć: wziąć wzrok 'przejrzeć' (PK II 90)
wzrost 'wielkość' (PK II 192)
wzruszenie 'ruch, poruszenie; tu: burza' (PK I 262)
wzruszony 'poruszony', BT: *wstrząśnięty* (PK I 2)
wzruszyć się 'rozczulić się, zmiękczyć się' (PK I 10)
wzwać 'wezwać, zawołać' (PK I 117)
z prędka, sprędka 'prędko, szybko' (PK II 61; PK II 62; PK II 63; PK II 64)
zabawa 'zajęcie, zatrudnienie, praca' (PK II 177; PK II 178)
zabawny 'zajęty, pracujący' (PK I Prz 1)
zabiegać 'uzyskać co staraniem, zabiegami; tu: wychodzić na spotkanie' (PK II 169)
zabieganie 'troska, staranie się o coś' (PK I 106)
zachować 'ocalić, ochronić, ustrzec' (PK I 263; PK I 278)
zacz: co zacz 'kto to taki, co to za jeden' (PK I 82)
zadać 'skazywać, wymierzać komu co' (PK I 161)
zaiste 'naprawdę, doprawdy', BT: *istotnie* (PK I 31; PK I 370; PK I 380; PK II 45; PK II 129; PK II 178; PK II 179; PK II 181; PK II 248)
zajątrzenie 'wzburzenie' (PK II 186)
zajeść 'zakąsić na śmierć, zagryźć, ukąsić śmiertelnie' (PK I 316)
zakon 'ustawa, przepis, prawo; testament' (PK I 164; PK I 265; PK II 156), **Stary Zakon** 'Stary Testament' (PK I 74; PK I 216)
zakryć 'tu: zachować' (PK I 92)
zakryty 'tajny, sekretny', BT: *ukryty* (PK I 186; PK I 188; PK I 224; PK I 257; PK I 310; PK I 359; PK II 18; PK II 40; PK II 205; PK II 210; PK II 215; PK II 230)
zależeć 'zawierać się, tkwić w czym, polegać na czym' (PK I 102; PK II 33)
zamierzać 'zakreślać miarę, granicę czego; wyznaczać' (PK I 179; PK I 249)
zamieszać 'wprowadzić zamęt, niepokój' (PK II 76)
zamrużyć 'zamknąć, przymknąć' (PK I 84)
zanadrze 'pazucha, zapazucha' (PK I 182)
zapadać 'o słońcu, księżycu: zachodzić, znikać za horyzontem' (PK II 4)

zapamiętać 'zapomnieć, nie zachować w pamięci', BT: *przebaczyć* (PK II 3)
zapieczętować 'zamknąć, zawrzeć' (PK II 70; PK II 71)
zaprawdę 'istotnie, rzeczywiście' (PK I 2; PK I 16; PK I 113; PK I 236; PK I 299; PK II 110; PK II 111; PK II 132; PK II 184; PK II 209; PK II 217)
zaprzeć (się) 'wyprzeć się; zaprzeczyć' (PK I 8; PK I 70)
zasię, zasie, zaś 1.'znowu' (PK I 270; PK II 119; PK II 178); 2. 'potem, następnie', BT: *potem* PK II 2; PK II 201; 3. 'przecież' (PK II 2); 4. 'znów', BT: *znów* PK II 10; PK II 80; PK II 175; 5. 'zaś, jednak' PK II 12; PK II 44; PK II 49; PK II 75; PK II 91; PK II 176
zaś, zob. zasię
zastanowić 'zatrzymać w ruchu, zahamować' (PK I 278)
zastarzały 'zakorzeniony, dawny, przestarzały' (PK II 255)
zastawiać się 'zasłaniać się' (PK I 252)
zastawić się 'opierać się, stanąć w obronie' (PK I 361)
zastępca 'ten, co się wstawia za kimś, orędownik' (PK I 130)
zaszczwać 'zaszczuć' (PK II 28)
zatracić 'zgubić, zniszczyć', BT: *wtrącić* (PK I 157)
zatrwożyć się 'przestraszyć się, wystraszyć się; zmieszać się' (PK II 249)
zatwardziałość 'nieczułość' (PK II 169)
zatwardzić 'uczynić nieczułym', BT: *skamienieć* (PK I 381)
zawarty 'zamknięty'(PK II 251), zob. zawierać
zawierać 'zakrywać otwór, wejście do czego; zamykać' (PK II 5)
zawisły 'zależny' (PK I 87)
zawisnąć 'zostać uzależnionym od kogo lub czego' (PK I 152)
zawrzeć 'zamknąć' (PK II 40)
zawściągnąć 'zatrzymać, zahamować' (PK II 181)
zawziąć się 'zakorzenić się, przyjąć się' (PK II 62)
zawżdy 'zawsze, w każdej chwili, wciąż, stale, nieustannie' (PK I 134; PK I 155; PK I 174; PK I 199; PK I 202; PK I 208; PK I 209; PK I 212; PK I 242; PK I 247; PK I 269; PK I 271; PK I 309; PK I 315; PK I 332; PK I 377; PK II 10; PK II 20; PK II 29; PK II 74; PK II 113; PK II 122; PK II 137; PK II 216; PK II 239)
zażywać 'korzystać z czego, używać czego' (PK I Prz 4; PK I 115; PK II 5; PK II 7; PK II 27; PK II 78; PK II 93)
zbór, zbor 'zgromadzenie, społeczność; świątynia, synagoga' (PK I 287; PK I 204; PK I 290)
zbraniać się 'opierać się, nie pozwalać' (PK II 134)
zbrzydzenie 'wstręt, obrzydzenie' (PK II 64)
zbytek 'to co zbytnie, przesada, nadwyżka, nadmiar' (PK II 87)
zbytny 'okazały, pyszny' (PK I 54)
zbywać 'zostawać, pozostawać' (PK II 80)
zbywający 'zbytni, pozostały' (PK II 79)
zdać się, zdadź się 'wydawać się, zdawać się' (PK I 183; PK I 267; PK I 276; PK I 303; PK I 323; PK I 324; PK I 325; PK I 326; PK I 349; PK I 376; PK I 380; PK II 37)
zdespektowanie 'ubliżenie' (PK I 13)
zdradzić 'oszukać' (PK I 328)
zejść się 'zdać się' (PK II 157)
zelżyć 'zhańbić, zbezcześcić' (PK I 36; PK I 156)
zelżywość 'obelga, zniewaga' (PK I 363; PK I 375)

zeszpecony 'ubrudzony; znieważony' (PK II 199); zob. szpetny
zetrzeć 'zniszczyć' (PK II 18; PK II 218)
zezwać 'wołaniem zgromadzić, skrzyknąć, zawezwać' (PK I 28)
zgłodzić 'zmorzyć, znękać, wycieńczyć głodem' (PK II 17)
zgniłość 'tu: zgniłość moralna, upadek moralny, zepsucie, demoralizacja' (PK I 113; PK II 240)
zgniły 'upadły, niemoralny', **zgniły pies** 'heretyk' (PK I 84)
zgodzić się 'być przydatnym' (PK I Prz 4)
zgoła 'całkiem; w ogóle; wcale' (PK Prz 1; PK II 88; PK II 204)
zgorzenie 'spalenie, spłonięcie' (PK I 232)
zgotować 'przygotować' (PK I 33; PK I 179)
zgotowany 'przygotowany' (PK I 133; PK II 60; PK II 182)
zgrodzić 'połączyć, złączyć' (PK I 129)
zgruchotać 'zmiażdżyć' (PK II 231)
zjęty 1. 'złączony, zespolony' (PK II 114); 2. 'przenikający; tu: kłuty' (PK II 63)
zklęsnąć, sklęsnąć 'skurczyć się, ściągnąć, opaść' (PK I 85)
złość 'zły, niemoralny uczynek, przewinienie, grzech; zło, niegodziwość' (PK I 3; PK I 14; PK I 39; PK I 73; PK I 83; PK I 117; PK I 126; PK I 130; PK I 133; PK I 147; PK I 158; PK I 160; PK I 162; PK I 180; PK I 194; PK I 207; PK I 219; PK I 241; PK I 253; PK I 273; PK I 293; PK I 294; PK I 308; PK I 335; PK I 343; PK I 349; PK I 356; PK I 363; PK I 364; PK I 367; PK I 368; PK I 370; PK II 3; PK II 51; PK II 57; PK II 61; PK II 66; PK II 72; PK II 91; PK II 112; PK II 117; PK II 128; PK II 131; PK II 143; PK II 159; PK II 201; PK II 202; PK II 212; PK II 220; PK II 230; PK II 240; PK II 254; PK II 255)
złośliwy 'pełen złości, nienawiści' (PK I 25)
złośnik 1. 'złoczyńca; grzesznik' (PK I 130; PK II 117; PK II 159); 2. 'diabeł' , BT: *zły* (PK II 20)
zmarstek, zmarsek 1. 'zmarszczek' (PK II 129); 2. 'wada, przywara, zmaza, plama' (PK I 229; PK II 190)
zmawiać się 'umawiać się' (PK II 161)
zmaza 'skaza, wada moralna; grzech' (PK I 102; PK I 111; PK I 112; PK I 176; PK I 229; PK II 91; PK II 127; PK II 129; PK II 190; PK II 197; PK II 216)
zmazać się 'ulec skażeniu' (PK I 8)
zmazać 'zetrzeć, naprawić' (PK II 211)
zmazać, zob. mazać
zmazany 1. 'splamiony, pobrudzony' (PK II 163); 2. 'skalany grzechem' (PK I 174)
zmieszkać 'wytrwać, wytrzymać', BT: *wytrwać* (PK I 244)
zmowa 'umowa, namowa przeciw komu' (PK II 162)
zmóc 'zwyciężyć, pokonać' (PK II 122)
zmysł, smysł 'umysł, rozum, mądrość, rozsądek' (PK II 250), w lmn. **zmysły** 'zdolność rozumienia, pojmowania' (PK I 102; PK I 105)
znacznie 'wyraźnie, jawnie' (PK II 117)
znaczny 'znakomity, wybitny, ważny' (PK I 349; PK II 103)
znamienitość 'znakomitość, znaczenie' (PK I 230)
znamienity 'znany, znaczący' (PK I 230)
znamię 'godło, znak, chorągiew' (PK I 190)
znamionować 'znaczyć, wyróżniać' (PK I 131)
znikczemnieć 'stać się leniwym lub upaść moralnie' (PK II 7)
zobopólny, zobopolny 'wspólny, wzajemny' (PK I 220)
zprzodku, zob. przodek

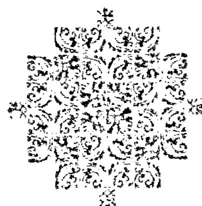
zrabiać 'wykonywać' (PK I 322)
zrękowiny 'zaręczyny' (PK II 124; PK II 125)
ztargniony, zob. stargniony
zubożony, **ubożony** 'ubogi, biedny', por. uboż 'ubóstwo' (PK II 104)
zupełność 'pełność, doskonałość', BT: *pełnia, pełność* (PK I 170; PK I 173)
zupełny 'absolutny, nieograniczony, dojrzały' (PK I 192)
zwada, zwadza 'kłótnia, spór' (PK I 109)
związek, związka 1. 'to, czym się wiąże', BT: *opaska*; *pęta*; *kajdany* (PK I 245; PK I 372; PK I 373; PK II 3; PK II 160); 2. 'więź', BT: *więź* (PK I 255; PK I 374)
zwierzchni 'górujący nad innymi' (PK I 74)
zwierzchność 'autorytet, powaga' (PK I 76)
zwlec 'zrzucić, rozebrać' (PK II 123)
zwłoczyć 'zwlec, zdjąć' (PK I 218)
zwrócenie, zwrocenie 'zrzucenie, nastawienie' (PK II 84)
zwyż 'wyżej, poprzednio' (PK II 158)
zyścić się 'spełnić się, urzeczywistnić', BT: *stanąć* (PK I 2)
żagiew 'głownia, podpałka' (PK II 91)
żądza 'zamysł, zamiar' (PK I 294)
żeniec, żeńca 'żniwiarz' (PK I 282)
żwać 'żuć' (PK I 188)
żwanie 'żucie' (PK I 188)
żywo: jako żywo 'w samej rzeczy, istonie, na pewno' (PK I 258)
żywot 'brzuch, łono' (PK I 37; PK I 46; PK I 174; PK II 34; PK II 45; PK II 124; PK II 126; PK II 142)

III.

ŠALTINIAI

ŹRÓDŁA

ALEKNAVIČIENĖ, ONA (par.), 2005: *Jono Bretkūno Postilė*. Studija, faksimilė ir kompaktinė plokštelė, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

ATANAZY Z ALEKSANDRII, 1998: *O wcieleniu Słowa*, przekład, wprowadzenie, przypisy, indeksy Michał Wojciechowski, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.

B1563 – Biblia święta, to jest Księgi Starego i Nowego Zakonu [...], Brześć, [C. Bazylik?] nakł. M. Radziwiłła, 1563.

B1570 – Nowy Testament. Apokryfa. Przekł. Polski Sz. Budnego. Nieśwież, Dan. Z Łęczycy, nakł. Mać. Kawieczyńskiego, 1570.

B1572 – Biblia. Przekł. Szymona Budnego. Nieśwież, D. Łęczycki w Druk. i nakł. Kawieczyńskich, 1572.

BECHTEL 1882 – Bartholomäus Willent's litauische Uebersetzung des Luther'schen Enchiridions und der Episteln und Evangelien, nebst den Varianten der von Lazarus Sengstock besorgten Ausgabe dieser Schriften / mit einer Einleitung herausgegeben von Fritz Bechtel, Göttingen: Robert Peppmüller, 1882.

BELARMINAS, ROBERTAS, 1612: Roberti Bellarmini Politiani Societatis Iesu Theologi Cardinalis Liber unus De Gratia Primi Hominis, Frankfurt a.M.

Biblija 1999 / BRK – *Biblija arba Šventasis Raštas.* Ekumeninis leidimas, versta iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų, ST iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų vertė Antanas Rupšys, NT iš graikų kalbos vertė Česlovas Kavaliauskas, Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 1999.

BORYŚ, WIESŁAW, 2005: Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków: Wydawnictwo Literackie.

BP – Postilla tatai esti Trumpas ir Prastas Ischguldimas Euangeliu sakamuiu Baszniczoie Krikschczionischkoie nůg Weliku ik Aduento. Per Jana Bretkuna Lietuvos Plebona Karaliaucziuie Prusůsu. Isspausta Karaliaucziuie Jurgio Osterbergero. Meta Pono 1591.

BSV 2007 – *Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem* adiuvantibus B. Fisher, I. Gribomont, H. F. D. Sparks, W. Thiele recensuit et brevi apparatu critico instruxit Robert Weber editionem quintam emendatam retractatam praeparavit Roger Gryson, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2007.

BT1997 – Pismo Święte Starego I Nowego Testamentu w przekł. z jęz. oryg., oprac. zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, red. nauk. Augustyn Jankowski et al., tł. Ksiąg Władysław Borowski et al., wyd. 3 popr., Poznań; Warszawa: Wydawnictwo Pallotinum, 1997.

BW1599 – Biblia to iest księgi Starego y Nowego Testamentv/ według łacińskiego przekładu starego, w kościele powszechnym przyiętego, na polski ięzyk znowu z pilnością przełożone [...] przez D. Iakuba Wvyka Wągrowca [...] W Krakowie: w Drukarni Łazarzowey [post 25 VIII] 1599.

CCSL – *Corpus Christianorum. Series Latina*, Turnholti: Typographi Brepols editores pontificii, 1953-.

CE – Catholic Encyclopedia (http://www.newadvent.org/cathen/).

CICERONAS, MARKAS TULIJUS: The Latin Library. M. Tullius Cicero. Philippics, V, 5 (http://www.thelatinlibrary.com/cic.html).

CYCERON, MARK AURELIUSZ, 2002: *Mowy przeciwko Markowi Antoniuszowi*, tłum. Karolina Ekes, Warszawa: Prószyński i S-ka.

Cn – Knapiusz, G[rzegorz], Thesaurus Polono-Latino-Graecus seu Promptuarium linguæ Latinæ et Graecæ Polonorum usui accommodatum, Cracoviae, 1621.

Cvinglis, Ulrichas, 1525: Zwingli, Huldrych. *Subsidium Sive Coronis De Eucharistia,* Tiguri: in aedibus Christophori Froschouer.

Cz1577 – Nowy Testament. Przekł. Marcina Czechowicza. Kraków. Al. Rodecki, 1577.

Daukšos Postilė, fotografuotinis leidimas, [parengė Mykolas Biržiška], Kaunas: Lietuvos universiteto leidinys, 1926.

DK – Mikalojus Daukša, *Katekizmas,* 1595, internetinis leidinys, tekstą rengė Mindaugas Šinkūnas, konkordancijas rengė Mindaugas Šinkūnas, Vytautas Zinkevičius, 2006 (http://www.lki.lt/seniejirastai/).

DQL 1613 – DICTIONARIVUM QVATVOR LINGVARVM, Latinè, Germanicè & Polonicè, Per NICOLAVM VOLCKMARVM in Dantiscano Gymnasio, Polonicae linguae quondam Professorem conscriptum, ec. In secunda Editione lingua Graeca auctum, & Quadrilingue factum cura studio ac sumptibus BALTHASARIS ANDREAE FONTANI. Nunc tertiò recufum, multis in locis correctum, & ab Erroribus purgatum. Cum Gratia & Privilegio S. R. M. GEDANI IMPRESSVM Typis Martini Rhodi, 1613.

DP – [Mikalojus Daukša,] Postilla CATHOLICKA. Tái eſt: Iʒguldimas Ewangeliu kiekwienos Nedelos ir ßwętes per wiſſús metús. Per Kúnigą MIKALOIV DAVKSZ{A} Kanoniką Medniku / iʒ łękißko pergûldita. Su walá ir dałâidimu wîreuſiuių. W Wilniui / Drukârnioi Akadêmios SOCIETATIS IESV, A. D. 1599.

DPe – Mikalojus Daukša, *Postilė,* 1599, internetinis leidinys, tekstą rengė Veronika Adamonytė, Milda Lučinskienė, Jūratė Pajėdienė, Mindaugas Šinkūnas, Eglė Žilinskaitė ir dr. Ona Aleknavičienė; konkordancijas rengė Veronika Adamonytė, Milda Lučinskienė, Jūratė Pajėdienė, Mindaugas Šinkūnas, Eglė Žilinskaitė, dr. Ona Aleknavičienė, Vytautas Zinkevičius, 2006 (http://www.lki.lt/seniejirastai/).

E – [Baltramiejus Vilentas,] ENCHIRIDION Catechiſmas maßas / del paſpalitu Plebonu ir Kojnadiju / Wokiſchku lieſuwiu paraſchits per Daktara Martina Luthera. O iſch Wokiſchka lieſuwia ant Lietuwiſchka pilnai ir wiernai perguldita / per Baltramieju Willentha Plebona Karalauczuie ant Schteindama. Iſchſpauſtas Karalauczui per Iurgi Oſterbergera / Metu Diewa M.D.LXXIX [1579].

EE 1579 – [Baltramiejus Vilentas,] Euangelias bei Epiſtolas / Nedeliu ir ſchwentuju dienoſu ſkaitomoſias / Baßniczoſu Chrikſczoniſchkoſu / pilnai ir wiernai perguldita ant Lietuwiſchka Szodzia / per Baltramieju Willenta / Plebona Karalauczui ant Schteindama. Priegtam / ant gala priedeta jra Hiſtoria apie muka ir ſmerti Wieſchpaties muſu Ieſaus Chriſtaus pagal kieturiu Euangeliſtu. Iſchſpauſtas Karalauczui per Iurgi Oſterbergera / Metu M. D. LXXIX [1579].

EK – *Encyklopedia katolicka* I–XV, Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1973–2011.

EKs – *Encyklopedia Kościelna* I–XXXIII, podług teologicznej encyklopedji Wetzera i Weltego i licznemi jej dopełnieniami przy współudziale wielu duchownych i świeckich osób wydana przez Ks. Michała Nowodworskiego pod redakcją Ks. D-ra Stefana Biskupskiego, Warszawa: Drukarnia Czerwińskiego i S-ki na Ulicy Świętokrzyskiej, 1873–1933.

FLORAS, LIUCIJUS ANĖJUS, 1854: Iuli Flori Epistomae de Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri Duo, Recognovit Carolus Halm, Lipsiae, Sumptibus Et Typis B. G. Teubneri.

FLORUS, LUCJUSZ ANNEUSZ, 2006: *Zarys dziejów rzymskich*, przeł. Ignacy Lewandowski, Wrocław: Ossolineum.

GERULIS, JURGIS, 1927: *Senieji lietuvių skaitymai* 1, Kaunas: Lietuvos universiteto leidinys.

HARLEMIJAS, JONAS, 1577: Index Biblicus, qui res eas de quibus in Sacris Bibliis agitur, ad certa capita, alphabeti ordine digesta, revocatas, summa brevitate complectitur, Antverpiae, Excudebat Christophorus Plantinus, Architypographus Regius.

HIERONIM ZE STRYDONU, *Listy* 1–5, opracowanie na podstawie tłum. Jana Czuja Monika Ożóg, tekst łaciński przygotował Henryk Pietras SJ, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2010–2013.

HUGONAS SENŠERIETIS, 1669: Hugonis de Sancto Charo S. Romanae Ecclesiae Tituli S. Sabinae Cardinalis primi Ordinis Praedicatorum Tomus quartus in Libros prophetarum Isaiae, Ieremiae [et] eiusdem Threnorum, Baruch, Lugduni: sumptibus Ioannis Antonii Huguetan [et] Guillielmi Barbier.

JE – EWANGELIE POLSKIE Y LITEWSKIE tak niedźielne iáko y wſzytkich Swiąt, ktore w Kośćiele Katholickim, wedlug Rzymskiego porządku przez caly rok czytáią. Wydáne za dozwoleniem ſtárßych, w WILNIE. W Drukániey Akademiey SOC. IESV Roku 1647.

JEROME, 1999: „Letter CXXV. To Rusticus", *Jerome, Letters and Select Works. Nicene and Post-Nicene Fathers* II(6), by Philip Schaff and Henry Wace, Peabody: Hendrickson Publishers.

KALVINAS, JONAS, 1559: Calvinus, Iohannes. *Institutio Christianae Religionis*, Genevae.

KBT – *Konkordancja do Biblii Tysiąclecia*, Warszawa: fundacja Misyjna Swieckich, 1990.

KIMBRYS, PETRAS (sud.), 2000: *Biblijos vardų žodynas*, Vilnius: Aidai.

KIPRIJONAS KARTAGINIETIS, 1758: Cyprianus, Thascius Caecilius. De ascensione Christi. In: Sancti Caecilii Cypriani Episcopi Carthaginensis et Martyris Opera Omnia, Editio Secunda Veneta, Venetiis.

KLEMENSAS VI, 1343: Clément VI. Bulla iubilaei *Unigenitus Dei Filius* (27 janvier, 1343), 1025, 550 (Denzinger).

KNK – *Knyga nobažnystės krikščioniškos*, 1653. Parengė Dainora Pociūtė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2004.

Konkordancja do Biblii Tysiąclecia, Warszawa: fundacja Misyjna Swieckich, 1990.

Kudz I – *Indeks – słownik do „Daukšos Postilė"* I (A-N), opracował Czesław Kudzinowski, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1977.

Kudz II – *Indeks – słownik do „Daukšos Postilė"* II (O-Ž), opracował Czesław Kudzinowski, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1977.

L – *Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde* 1–6, Warszawa: Drukarnia XX. Pijarów, 1807–1814.

L1561 – Biblia to iest księgi Starego y Nowego Zakonu [1–2], [tłum. Jan Leopolita,] W Krakowie: w drukarni Szarffenbergerów, 26 VI 1560 – 2 I 1561.

LIUTERIS, MARTYNAS, 1522: Luther, Martin. *De Abroganda Missa Privata*, Basel.

LK – *Jokūbo Ledesmos katekizmas*, 1605, internetinis leidinys, tekstą rengė Juozas Karaciejus, Ričardas Petkevičius, Mindaugas Šinkūnas, konkordancijas rengė Vytautas Zin-

kevičius, Mindaugas Šinkūnas, 2001–2002, 2008 (http://www.lki.lt/seniejirastai/db.php?source=44).

LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas* 1–20, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, Mintis, Mokslas, Mokslo ir enciklopedijų leidykla, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, Lietuvių kalbos institutas, 1956–2002.

LUTHER 1545 – [Martin Luther,] Biblia: Das ift: die gantȝe heilige Schrifft: Deudfch. Auffs new zugericht D. Mart. Luth. Begnadet mit Kurfůrftlicher ȝu Sachfen Freiheit. Gedruckt ȝu Wittemberg / Durch Hans Lufft. M. D. XLV [1545].

M1551 – Ewangelia... wedle Mateusza swietego... na polski przełożona [przez Stanisława Murzynowskiego] i objaśniona... przydana [S. Murzynowskiego Ortographia Polska to iest] nauka czytania i pisania ięzyka polskiego; [Wyd. Jan Seklucjan.]. Królewiec: [Al. Augezdecky], 1551.

M1553 – Nowy Testament zupełny. Cz. 1–2. Przekł. polski S. Murzynowskiego Królewiec, A. Augezdecky, nakł. J. Seklucjana, 1553.

MP 1600 – Postilla lietvwiszka, tátáy est Iżguldimás prástás ewángeliu ant kożnos nedelios ir szwentes per wisus metus, kurios págal buda sená bážniczioy Diewá est skáitomos, Wilnivy: per Jokubą Morkuną tárną kunigáykszczia ... Krysztáfa Rádiwiła wáiwádos Wilniaus : [S. Mitkevičiūtės-Vnučkienės lėšomis], 1600.

Mž – *Mažvydas, Seniausieji lietuvių kalbos paminklai iki 1570 metams*, spaudai parūpino dr. Jurgis Gerulis, Kaunas: Švietimo m-jos leidinys, 1922.

OB – Krystyna Długosz–Kurczabowa, „Onomastyka biblijna“, *Szkice z dziejów języka religijnego*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2007, 15–155.

ONT – Krzysztof Sielicki, *Onomastykon Biblii hebrajskiej i Nowego Testamentu*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vokatio, 2009.

OVIDIJUS, PUBLIJUS NAZONAS: The Latin Library. P. Ovidi Nasonis Fastorum Liber Primus (http://www.thelatinlibrary.com/ovid.html).

OWIDIUSZ, 2008: *Fasti. Kalendarz poetycki*, przełożyła E. Wesołowska, Biblioteka Narodowa Nr. 256, Seria II, Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

PEB 1959 – *Podręczna encyklopedia biblijna* 1–2, dzieło zbiorowe pod redakcją Eugeniusza Dąbrowskiego, Poznań–Warszawa: Księgarnia św.Wojciecha, 1959.

PEK – *Podręczna encyklopedia kościelna* 39–40, Warszawa: Wydaw. Biblioteki Dzieł Chrześcijańskich, 1914.

PG – *Patrologiae cursus completus.* Series Graeca 1–167, accurante Jacques–Paul Migne, Paris, 1857–1866.

PL – *Patrologiae cursus completus.* Series Latina 1–217, accurante Jacques–Paul Migne, Paris, 1841–1855.

PLS – *Patrologiae cursus completus*, Series Latina, Supplementum 1–5, Paris: Éditions Garnier Frères, 1958–1974.

POCIŪTĖ, DAINORA (par.), 2004: *Knyga nobažnystės krikščioniškos. 1653*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

PS I / PK I – PVNKTY KAZAN od Adwentu áȝ do Postu / Litewskim ięzykiem, z wytłumáczeniem ná Polskie PRZEZ Księdzá KONSTANTEGO SZYRWIDA / Theologá Societatis IESV / Z DOZWOLENIEM STARSZYCH wydáne. W WILNIE W Dru-

kárni Akádemiey Societatis IESV / ROKU M. DC. XXIX [1629].

PS II / PK II – PUNKTY KAZAŃ NA POST WIELKI Ięʒykiem Litewſkiem Przez W. X. CONSTANTEGO SZYRWIDA Theologá Societatis IESV nápiſáne. á Teraʒ ná Polſki Ięʒyk prʒetłumacʒone / y oboiem do Druku podáne. Zá pozwoleniem Stárßych. W Wilnie / W Drukàrni Akàdemii Societatis ĮESV. Roku Páńskiego, 1644.

Pseudo-Dionizy Aeropagita, *O Imionach Bożych*, przeł. E. Bułhak, słowo wstępne M. J. Gondek, Lublin: Wydawnictwo Onion, 1995.

R1594 – Postilla Polska To jest Wykład prosty Ewangelii niedzielnych i świąt uroczystych, w Wilnie, u Jakuba Markowicza, Roku Pańskiego 1594.

RPs – Der Pſalter Davids Deutſch vnd Littawiſch. PSALTERAS DOWIDO VVOKISCHKAI BEI LIETUWISCHKAI. Karaliautʒoje Pruſſu per Lorintʒu Segebadu / Mætoſſa Chriſtaus 1625.

SD 1620 – Konstantinas Sirvydas, [Dictionarium trium linguarum], internetinis leidinys, tekstą rengė Milda Lučinskienė; konkordancijas rengė Milda Lučinskienė, Vytautas Zinkevičius, 2008 (http://www.lki.lt/seniejirastai).

SD 1642 – [Constantinus Szyrwid,] DICTIONARIVM TRIVM LINGVARVM. In vsum Studiosae Iuuentutis, AVCTORE CONSTANTINO SZYRWID e SOCIETATE IESU Cum Superiorum permissu editum. Tertia editio recognita & aucta. VILNAE, Typis Academicis Societatis Iesv. Anno Domini M. DC. XLI [1642].

SD 1677 – Konstantinas Sirvydas, *Dictionarium trium lingvarum*, internetinis leidinys, tekstą rengė Mindaugas Šinkūnas; konkordancijas rengė Mindaugas Šinkūnas, Vytautas Zinkevičius, 2012 (http://www.lki.lt/seniejirastai).

SD (Pr) – [Konstantinas Sirvydas.] [*Promptuariumdictionum Polonicarum Latinarum et Lituanicarum*], [1620].

SDPL – *Dictionarivm Polonolatinvm: In usum Studiosæ Iuuentutis Polonæ*, Avctore Constantino Szyrwid e Societate Iesv. Editio Nova. Varsaviæ, Apud Joannem Trelpinski S. R. M. Typogr. Anno Domini, 1641.

Septuaginta 2006 – *Septuaginta*, editio altera, edited by Alfred Rahlfs and Robert Hanhart, corrected edition, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2006.

SJPDor – *Słownik języka polskiego* I–XI, red. Witold Doroszewski, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo „Wiedza Powszechna", 1958–1969.

SłEKurcz – Krystyna Długosz-Kurczabowa, *Nowy słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa: PWN, 2003.

SłXVI – *Słownik polszczyzny XVI wieku*, red. R. Mayenowa, F. Pepłowski (1–34), K. Mrowcewicz, P. Potoniec (od 35, do hasła ROWNY), Wrocław: Ossolineum, 1966–1994, Warszawa: IB L PAN, 1995–.

SłXVIe – *Słownik polszczyzny XVI wieku* (http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/pl/slownik-polszczyzny-xvi-wieku/).

SłXVII–XVIII – *Słownik języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku* (http://www.xvii-wiek.ijp-pan.krakow.pl/).

Smoczyński, Wojciech, 2016: *Słownik etymologiczny języka litewskiego*, wydanie drugie, poprawione i znacznie rozszerzone, na prawach rękopisu.

SNO – Rafał Zarębski, *Słownik nazw osobowych w polskich przekładach Nowego Testa-*

mentu, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, 2005.

Specht, Franz, 1929: *Šyrwids Punktay sakimu (Punkty kazan)*, Teil I: 1629, Teil II: 1644, litauisch und polnisch mit kurzer grammatischer Einleitung herausgegeben von Dr. Franz Specht, Professor an der Universität Halle-Wittenberg, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Strong, James, 1996: *The New Strong's Expanded Exhaustive Concordance of the Bible*, with main concordance, appendix to the main concordance, Hebrew and Aramaic dictionary to the Old Testament, Greek dictionary of the New Testament, Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, Inc.

Sz1556 – Nowy Testament polskim ięzykiem wyłozony: według [...] lacinskiego textu od kosciola krzescianskiego przyietego. Ktemu przyłozono lekcie y proroctwa z Starego Zakonu wzięte, ktore przy ewangeliach bywaią czytane, Wydano w Krakowie: v dziedzicow Marcusa Szarffenbergera, [po 6.I.] 1556.

ŠR 1998 – *Šventasis Raštas. Senasis Ir Naujasis Testamentas*, versta iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų; Vertė ST – Antanas Rubšys, NT – Česlovas Kavaliauskas, Vilnius: Lietuvos Katalikų Vyskupų Konferencija, 1998.

Św. Augustyn, 1929: *Pisma katechetyczne: Początkowe nauczanie katechizmu, Mowa o symbolu do katechumenów, Wiara, Nadzieja i Miłość, Wiara i uczynki, Chrześcijańska walka*, tłumaczenie i Wstęp Władysław Budzik, Poznań: Jan Jachowski, Księgarnia Uniwersytecka.

Św. Augustyn, 1977: *Homilie na Ewangelię i Pierwszy List św. Jana* 1–2, tł W. Szołdrski, W. Kania, wstęp i oprac. E. Stanula, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.

Św. Augustyn, 1998: *Państwo Boże*, przełożył Władysław Kubicki, wstęp ojciec Jacek Salij OP, Kęty: Wydawnictwo Antyk.

Św. Augustyn, 2007: *Przeciw Akademikom*, wstęp i przypisy Wiesław Dawidowski OSA, Kraków: Wydawnictwo WAM.

Św. Augustyn, 2008: *Wyznania*, przełożył Michał Bohusz Szyszko, Warszawa: Gebether i Wolff.

Św. Bazyli Wielki, 1947: *Wybór homilij i kazań*, tłumaczył i wstępem opatrzył Tadeusz Sinko, Kraków: Wydawnictwo Mariackie.

Św. Grzegorz Wielki, 2006–2013: *Moralia. Komentarz do Księgi Hioba* 1–4, przekład Teresa Fabisiak, Anna Strzelecka, Rafał Wójcik, Kraków: Wydawnictwo Benedyktynów.

Św. Jan Chryzostom, 2001: *Homilie na Ewangelię św. Mateusza* 2, *homilie 41–90*, z języka grec. przełożył ks. A. Baron, Kraków: Wydawnictwo WAM.

Św. Tomasz z Akwinu, 1962–1986: *Suma teologiczna* I–III, przeł. Stanisław Bełch (i inni) I–XXXIV, Wydanie 2, Londyn: Wydawnictwo Veritas.

Św. Augustyn z Hippony, 1996: *O Trójcy Świętej, Biblioteka Filozofii Religii*, z łaciny tłum. Maria Stokowska, wstępem i komentarzem opatrzył Jan Maria Szymusiak, drugie wydanie, Kraków: Znak.

Tertulian, 1983: *Przeciw Żydom, Tertulian, Wybór pism* II, wstęp Cz. Mazur, ks. K. Obrycki, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, 182–218.

Tomas Akvinietis – Corpus Thomisticum. S. Thomae de Aquino Opera Omnia (http://www.corpusthomisticum.org/iopera.html).

Tostado, Alfonsus de Madrigal, 1596a: Alphonsi Tostati Hispani. Commen-

taria in Primam Partem Exodi [...] Venetiis: Sessa.

TOSTADO, ALFONSUS DE MADRIGAL, 1596b Alphonsi Tostati Hispani. Commentaria in Primam Partem Numerorum [...] Venetiis: Sessa.

V – *Novum Testamentum Graece et Latine*, eleboraverunt Kurt Aland et Barbara Aland, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1991.

VLE – *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2001–2015.

VOLTERIS, EDUARDAS – Вольтеръ, Эдуард, *Литовская хрестоматия* 1–2, Санкт-Петербургъ: тип. Имп. Ак[ад]. наук, 1901–1904.

W1582 – Poſtilla Catholiczna Mnieyſza To ieſt Krotkie Kazánia / álbo Wykłády świętych Ewángeliy / ná káȝdą Niedȝielę / y ná Káȝde święto [...]. Przeȝ D. Jákubá Wuyká ȝ Wągrowcá [...]. W Poſnániu Roku Páńſkiego / M.D.LXXX.II [1582].

W1593 – Nowy Testament Pana Naszego Jesusa Chrystusa. Znowu z łacińskiego y z greckiego na polskie wiernie i szczyrze przełożony [...] Przez D. Jakuba Wuyka [...] Kraków, A. Piotrkowczyk, 1593.

WEE – Ewangelie y Epistoły, ták niedźielne iáko y Swiąt wszytkich, które w Kośćiele Kátholickim według Rzymskiego porządku przez cáły rok czytáią. Przez D. Jakuba Wuyka Societatis Jesu przełożone. Przydáne są y Modlitwy kośćelne ná każdą Niedźielę y ná każde Święto. W Krakowie, Anno M.DC.XX [1620].

WF 2013 – Biblia w przekładzie ks. Jakuba Wujka z 1599 i transkrypcji typu „B" ks. Janusza Frankowskiego, Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Vocatio", 2013.

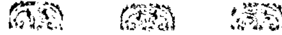
WPCMn – Postilla Catholiczna Mnieysza To jest Krotkie Kazánia, ábo Wykłády świętych Ewángeliy [...] Ná dwie Częśći rozdźieloná [...] Przez O. Jákubá Wuyká [...] W POznániu, Roku Páńskiego. MDLXXXII.

ZEE 1612 – Lozorius Zengštokas, *Evangelijos bei Epistolos*, 1612, internetinis leidinys, tekstą ir žodžių formų konkordancijas parengė Ona Aleknavičienė, Giedrė Olsevičiūtė, Vytautas Zinkevičius, 2007 (http://www.lki.lt/seniejirastai).

VIRGINIJA VASILIAUSKIENĖ
KRISTINA RUTKOVSKA

KONSTANTINO SIRVYDO
PUNKTAI SAKYMŲ

PUNKTY KAZAŃ
KONSTANTEGO SZYRWIDA

Si-139 **Vasiliauskienė Virginija, Rutkovska Kristina**
Konstantino Sirvydo *Punktai sakymų*. Teksto rengimo principai, rodyklės, šaltiniai = *Punkty kazań* Konstantego Szyrwida. Zasady edycji, indeksy, źródła / Virginija Vasiliauskienė, Kristina Rutkovska. – Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2016. – 250 p.

ISBN 978-609-411-164-8 (bendras)
ISBN 978-609-411-178-5

Trečiojoje knygos „Konstantino Sirvydo *Punktai sakymų*" dalyje publikuojami *Punktų sakymų* kritinio leidimo teksto rengimo principų ir kritinio aparato ir jo ženklų aprašai lietuvių ir lenkų kalbomis, šešios rodyklės, apimančios lietuvišką ir lenkišką pamokslų tekstus ir lotyniškas marginalijas, ir pilnas kritinio leidimo šaltinių sąrašas. Rodyklėse susisteminti tyrimo rezultatai palengvins informacijos paiešką ir jos atranką perrašų tekstuose ir bus labai naudingi tolesniems *Punktų sakymų* tyrimams. Ši dalis pirmiausiai skirta naudotis pirmosiose dviejose kritinio leidimo knygose publikuotomis faksimilėmis ir perrašais: *Punktais sakymų nuo Advento iki Gavėnios* (1629) ir *Punktais sakymų Gavėniai* (1644).

W trzeciej części księgi „*Punkty kazań* Konstantego Szyrwida" opublikowane zostały zasady edycji tekstu *Punktów kazań* w języku litewskim i polskim, sześć indeksów do tekstu kazań w języku litewskim i polskim oraz przypisów marginesowych w języku łacińskim, zamieszczone teksty źródłowe. Zawarte w indeksach dane ułatwią odbiór tekstu kazań i mogą być pożyteczne w trakcie dalszych badań nad postyllą Szyrwida. Księga ta jest ściśle powiązana z tekstem dwóch pierwszych ksiąg niniejszego wydania krytycznego, które zawierają facsymilie oraz transliterację tekstu postylli: *Punkty kazań od Adwentu do Postu* (1629) i *Punkty kazań na Wielki Post* (1644).

UDK 272-475.5

Dailininkas Alfonsas Žvilius
Lietuviško teksto redaktorė Jurgita Venckienė
Maketuotojas Saulius Juozapaitis

SL 655. TIRAŽAS 500 EGZ.
IŠLEIDO LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, P. VILEIŠIO G. 5, LT-10308, VILNIUS
SPAUSDINO VŠĮ *NACIONALINIS MOKYMŲ CENTRAS*,
VINGRIŲ G. 3-20, LT-01118, VILNIUS